

CAPÍTOL III

*QUALITAT DE VIDA I
ESTAT DEL BENESTAR*

1

LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS

1.1.

INTRODUCCIÓ

Com ja és habitual a la memòria anual del CES, les dades demogràfiques que s'exposen són les dades del padró d'habitants que publiquen l'INE i l'Ibestat. La data de referència és l'1 de gener de 2022 i, per tant, es reflecteix la situació poblacional que resulta dels moviments de població de l'any anterior.

Juntament amb les dades padronals, a l'apartat s'analitzen les dades relatives als moviments naturals de la població, en especial els naixements i les defuncions, i les estadístiques d'immigració. En aquest cas, es recullen les dades del 2021, en ser les darreres definitives que hi ha disponibles.

1.2.

DINÀMICA I ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ

L'any 2022 comença a les Balears amb un total d'1.176.659 residents, dels quals un 18,9 % són de nacionalitat estrangera (222.017). No obstant això, d'aquests, un 9,3 % (20.604) són persones nascudes al nostre país.

Per comparació, l'any 2022 el nombre de residents ha crescut un 0,3 %, amb un increment de 3.651 persones. La pujada, tot i ser superior a la de l'any 2021 (+1.465), continua sent inferior a les observades els anys anteriors a la covid-19. D'altra banda, la taxa de creixement no és gaire diferent de l'observada a la resta del país, encara que hi ha algunes comunitats en què la variació és negativa. Tot i això, cal remarcar que respecte a l'any 2012, les Balears presenten un elevat increment poblacional del 5,1 %, que contrasta amb una variació mitjana a escala nacional de només un 0,4 %. El baix increment a l'àmbit nacional per al període decennal s'explica per l'existència de descensos de població significatius en comunitats com Castella i Lleó i Astúries.

Per illes, les variacions anuals són positives, excepte en el cas de Formentera, on, amb un descens anual de 290 habitants (-2,48 %), s'intensifica la tendència a la baixa iniciada l'any 2018. Quant a la distribució de la població, un 77,7 % es concentra a Mallorca, un 13,1 % a Eivissa, un 8,2 % a Menorca i un 1 % a Formentera.

El quasi estancament del creixement poblacional de l'any 2022 s'explica, un cop més, tant per la minoració del balanç migratori de l'any 2021 com pel descens del creixement natural de la població, que, amb un 0,59‰, se situa en un mínim històric.

Igual que l'any 2021, l'evolució anual de la població presenta diferències en funció del seu lloc de naixement i només baixa el nombre de persones nascudes a una altra comunitat autònoma. En aquest cas, la població presenta un decrement de l'1 % (-2.656), mentre que, entre les nascudes a l'estranger, el creixement s'intensifica, ja que passa del 0,9 % a l'1,6 % (+4.537). També en el cas de la població nascuda a les Illes, amb què la variació anual és positiva (+1.770; +0,3 %), tot i que un punt percentual més moderada que la de l'any anterior. Per illes, destaca que Formentera perd població resident dels tres subgrups poblacionals.

A pesar d'aquestes evolucions, la distribució percentual dels tres grans grups de població segons la variable de lloc de naixement (nascuts a les Illes Balears, a una altra comunitat autònoma i a l'estranger) no presenta grans variacions i la població nascuda a les Balears manté un pes del 54 %. Per illes, la situació és diferent i la proporció és significativament inferior, amb valors per sota del 40 %, tant a Eivissa com a Formentera, mentre que a Mallorca i Menorca la proporció és més semblant a la de la mitjana comunitària. En el panorama nacional, la nostra comunitat continua sent, amb un 24,7 %, la que té un percentatge més alt de població nascuda a l'estranger, seguida de Catalunya, Madrid i les Canàries, amb valors que se situen al voltant del 20-21 %. A tot l'Estat, el subgrup representa un 15,9 % i la proporció més baixa, a 20 punts de distància respecte a les Illes, se situa a Extremadura, amb un 4,7 %,

Entre la població nascuda a l'estranger, el grup més nombrós per zona de pro-

cedència és un cop més el format per persones d'Amèrica del Sud (37,7 %). Pel que fa a l'edat, un 84 % de residents nascuts a l'estranger estan en edat activa i un 9,7 %, amb un total de 28.243 persones, tenen més de 65 anys. En aquest darrer cas, tres de cada deu han nascut a un país de la UE-15; dos de cada deu, a la resta d'Europa, i un 28 %, a Amèrica del Sud. El Marroc (22.831) continua sent el país que més població estrangera aporta a la comunitat, seguit del Regne Unit (17.150). Les persones nascudes a Alemanya, Argentina, Colòmbia i Itàlia també són nombroses i superen, en cada cas, els 10.000 residents.

Pel conjunt de persones nascudes a l'estranger, la distribució segons la variable de sexe, igual que per al total de la població resident, és equilibrada, i un 51 % són dones. No obstant això, la desagregació mostra que les dones són molt menys nombroses entre la població resident nascuda a l'Àfrica (37,5 %) i, en un grau més baix, a l'Àsia i Oceania (46 % i 45 %).

A pesar de la importància de la població nascuda a l'estranger, a escala global l'edat mitjana de la població balear no ha parat de créixer. Així, el 1998 era de 38,5 anys; el 2020 va ser de 41,4 i el 2022 se situa en els 42,04 anys. Per sexes, l'edat mitjana dels homes és de 41,12 anys, i la de les dones, de 42,95 anys. En els tres casos la comparativa anual confirma la tendència a l'alça. Per lloc de naixement, els nascuts a l'estranger presenten una edat mitjana de 42,25 anys, mentre que entre els nascuts a una altra comunitat autònoma la mitjana és de 52,14 anys (vegeu el **quadre III-1.1**).

QUADRE III-1.1. INDICADORS DE POBLACIÓ DE LES BALEARS PER ILLES SEGONS LA REVISIÓ DEL PADRÓ DE L'1 DE GENER DE 2022

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Percentatge de població de menys de 16 anys	15,4	15,7	14,5	14,7	13,1
Percentatge de població de 16-64 anys	68,2	67,6	67,8	72,1	73,8
Percentatge de població de 65 i més anys	16,3	16,8	17,7	13,2	13,1
Població estrangera / població de l'illa (%)	18,9	18,2	11,9	26,6	27,9
Pobl. nascuda a altre CA / Pobl. de l'illa (%)	21,4	19,6	23,9	29,6	30,2
Pobl. nascuda a l'estranger / Pobl. de l'illa (%)	24,7	24,2	17,9	31,1	32,9
Total pobl. nascuda fora de la CA / Pobl. de l'illa (%)	46,0	43,8	41,8	60,7	63,1
Total pobl. nascuda a Illes Balears / Pobl. de l'illa (%)	54,0	56,2	58,2	39,3	36,9
Relació d'homes per cada dona (Índex de masculinitat)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Índex de creixement 2021-2022(%)	0,3	0,2	0,6	0,1	-2,5
Índex de creixement de la població espanyola (%)	0,2	0,2	0,4	0,4	-1,7
Índex de creixement de la població estrangera (%)	0,8	0,4	1,6	2,4	-4,4
Índex de creixement de la població nascuda a les Balears (%)	0,3	0,3	-0,1	-0,7	-0,1
Índex de creixement de la població nascuda en una altra CA (%)	-1,1	-1,2	1,1	-1,2	-4,4
Índex de creixement de la població nascuda a l'estranger (%)	1,6	1,2	1,9	2,4	-3,3
Edat mitjana	Total	42,1	43,1	41,0	41,7
	Homes	41,1	42,4	40,6	41,5
	Dones	43,0	43,1	41,4	41,9
Índex d'envelliment (pobl. de 65 i més / pobl. <16 anys)	1,1	1,1	1,2	0,9	1,0
Índex de longevitat o sobreenvelliment (pobl. 85 i més/pobl. 65 i més)	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2
Índex de dependència* (pobl. <16 + pobl. >64) / pobl. de 16 a 64)	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
Índex de recanvi (pobl. de 60 a 64 / pobl. de 20 a 24)	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'IBestad (2023), padró (xifres de població)

1.2.1. L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ

Una de les principals preocupacions pel que fa a l'evolució demogràfica és l'envelliment progressiu, amb una menor proporció de persones en edat activa respecte a les persones grans i un increment de les persones majors de 85 anys. L'esperança de vida més alta, l'entrada de les generacions del *baby-boom* a edats adultes i el descens de la taxa de natalitat són els tres factors que expliquen aquesta tendència. Així, l'any 2001 les persones de 85 i més anys eren l'11 % de les persones de més de 65 anys, mentre que per al 2022 la proporció és del 16,7 %. D'altra banda, des del 2001 la població de més de 85 anys s'ha incrementat en un 94,4 %, ja que ha passat de 14.129 persones a 27.461. Per al mateix període, la població total ha crescut un 33,9 %, i la població menor de 16 anys, un 26,4 %.

Els indicadors demogràfics mostren aquest procés i, per segon any, el nombre de persones de més de 65 anys supera el de menors de 16 anys. Entre el 2020 i el 2021 l'índex d'envelliment (quocient entre població de 65 i més anys i població menor de 16 anys) passa del 0,99 a l'1,02, mentre que el 2022 l'índex se situa en l'1,06. És a dir, per cada 100 menors de 16 anys, n'hi ha 106 majors de 65 anys. Per tenir una idea més clara del que suposa aquesta xifra, s'ha de tenir en compte que l'any 2001 l'índex era de 0,89.

Pel que fa a l'índex de sobreenvelliment, és a dir, el nombre de persones de 85 i més anys sobre el total de majors de 64 anys, el valor es manté respecte al 2020 i al 2021 i és del 0,14. Cal recordar que el 2001 era del 0,11.

L'illa que presenta un índex d'envelliment més alt (1,22) és Menorca, amb un 17,7 % de persones de més de 65 anys, mentre que a Eivissa i a Formentera se situa en un 13 %. En el cas de Mallorca és del 16,8 %.

El procés d'envelliment de la població, amb el descens progressiu de la natalitat i la major longevitat, es veu gràficament a la piràmide de població (vegeu el [gràfic III-1.1](#)).

1.2.2. PRESSIÓ HUMANA I CÀRREGA DEMOGRÀFICA

L'indicador de pressió humana (IPH) és una estimació de població duta a terme per l'Ibestat que pren en consideració, juntament amb la població resident, les dades relatives a les arribades i sortides diàries de passatgers, tant d'aeroport com de ports. L'operació, per tant, permet saber el nombre total de persones que hi ha al territori en un període concret.

El període temporal de referència de l'obtenció de les dades és el dia natural, si bé es publiquen dades de síntesi per a períodes anuals i mensuals. Les darreres dades definitives són les del 2021. En aquest apartat s'exposen les dades provisionals del 2022.

L'any 2022 les Illes han arribat, al mes d'agost, a una pressió demogràfica màxima de 2.009.341 i una mínima, el gener, d'1.218.570 (mitjana mensual). La mitjana màxima és un 70,8 % superior respecte a la població resident a 1 de gener de 2022, si bé s'ha de dir que un cop més el percentatge ha estat inferior al del 2019, quan la taxa de creixement va ser del 72,7 %.

L'agost també és el mes de màxima població a cada una de les illes, tot i que la dada relativa de pressió humana presenta valors dispars. Així, a Formentera s'hauria registrat de mitjana mensual un 215,4 % més de població respecte a la població resident. En el cas de Menorca, el percentatge se situa en un 123,5 %, i a Eivissa, en un 104,9 %. Mallorca, amb un 57,6 %, seria la que presenta una menor pressió. Per al conjunt de les Balears, el dia de l'any 2022 amb més pressió humana va ser el 5 d'agost, amb 2.062.428 persones (vegeu el [quadre III-1.2](#)).

1.3.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

1.3.1. LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Després de Múrcia, les Balears presenten la taxa de natalitat més elevada entre les comunitats autònomes de l'Estat, amb un 7,81‰ (INE, 2021). Aquests valors són molt similars als del 2020 (7,78‰), que, no obstant això, s'insereixen en una tendència decreixent de la taxa iniciada amb la crisi del 2008.

El 2021 a les Balears es produïren 9.520 naixements, amb un escàs increment interanual del 0,69 %, però encara molt lluny dels 12.713 naixements del 2008. Mentrestant, a l'Estat es registraren 337.380 naixements, 3.935 menys que l'any anterior (-1,17 %). Aquestes xifres s'allunyen molt del màxim de 519.779 naixements d'aquest segle (2008) i no arriben ni al

50 % dels registrats als anys setanta del segle passat (677.456 naixements el 1976).

Les estimacions provisionals de l'INE per al 2022 xifren en 329.838 els naixements a tot l'Estat i 9.113 naixements per a les Illes Balears, la qual cosa, en ambdós casos, suposa descensos respecte dels valors de 2021.

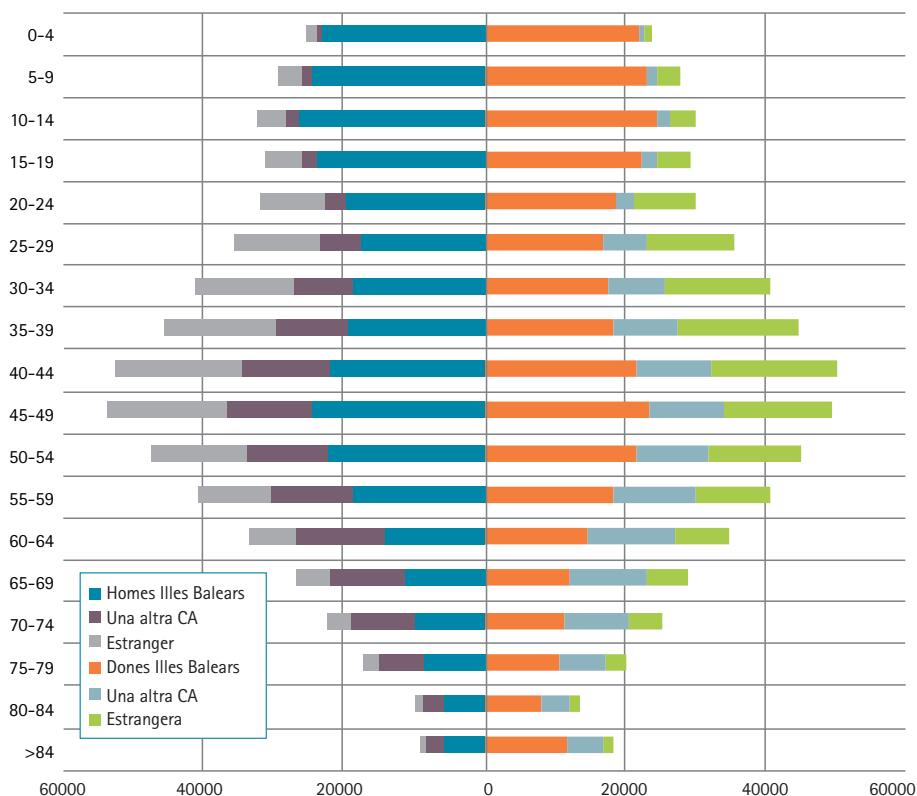
El nombre de naixements de mares estrangeres a l'arxipèlag és important i supera el 30 % dels registrats el 2021, amb una gran variabilitat entre illes: des del menor percentatge registrat a Menorca, un 19,81 % (127 naixements del total de 641) fins al màxim registrat a Formentera, un 53,76 % (50 naixements de 93); passant per Eivissa, amb un 36,50 % (461, de 1.263), i Mallorca, amb un 29,84 % (2.245 de 7.523).

Per illes, Mallorca, concentra prop del 80 % del total de naixements de l'arxipèlag (79,02 %); seguida d'Eivissa, amb més del 13 % (13,27 %), que duplica la xifra de naixements de Menorca (6,73 %). Finalment, la petita illa de Formentera només registra 93 naixements, amb un pes percentual molt reduït (0,98 %).

Les baixes xifres de naixements són conseqüència, a més del descens del contingent de dones en edat fèrtil, del retard en l'edat de tenir el primer fill i el descens en el nombre mitjà de fills per dona.

L'Eurostat situa l'Estat espanyol, amb una mitjana d'1,19 fills/dona, en la segona posició —després de Malta— quant a la menor xifra de fills als països de la Unió Europea (mitjana d'1,53 fills per dona).

Gràfic III-1.1.

Piràmide de població segons el lloc de naixement. Revisió del padró de l'1 de gener de 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibstat (2023), padró (xifres de població)

L'edat mitjana de maternitat augmenta considerablement en els darrers anys als països de l'entorn europeu. Les espanyoles, amb 31,6 anys de mitjana, són les dones que més retarden la primera maternitat, juntament amb les italianes (31,6 anys), mentre que la mitjana de l'Europa dels 27 se situa en 29,7. També les espanyoles són de les que més es pensen de repetir la maternitat, com ho

demostren els 32,6 anys de mitjana de maternitat total, per una mitjana europea de 31,1.

Les dades tant de les Illes Balears com de l'Estat espanyol mostren clarament el retard en la maternitat: 32,61 anys de mitjana (el 2016 se superà per primer cop la mitjana de 32 anys) i 32,33 anys en el cas de les Balears (vegeu el [quadre III-1.3](#)).

QUADRE III-1.2. INDICADOR MENSUAL DE PRESSIÓ HUMANA I TAXA DE CREIXEMENT RESPECTE A LA XIFRA DE POBLACIÓ L'1 DE GENER PER ILLES.										
MITJANA MENSUAL, GÈNER I AGOST DE 2022 (VALORS MENSUALS MÀXIM I MÍNIM)										
	Illes Balears		Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement	IPH 2022 (P)	% de creixement
M08 (màxim)	2.009.341	70,8%	1.441.714	57,6%	215.567	123,5%	316.053	104,9%	36007	215,4%
M01 (mínim)	1.218.570	3,6%	948.752	3,7%	99.658	3,3%	157.267	2,0%	12893	12,9%
Padró 01/01/2022	1.176.659		914.564		96.467		154.210		11.418	

Font: Ibestat (2023). Indicador de pressió humana (IPH)
Nota: Mitjana anual. IPH 2022, dades provisionals.

QUADRE III-1.3. EDAT MITJANA DE MATERNITAT (TOTAL I PRIMER FILL) I FILLS PER DONA. ESPANYA I ILLES BALEARS (1980-2021)									
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	
	Edat mitjana - Total		Edat mitjana - Primer fill		Fills/dona				
1980	28,20	27,62	25,06	24,88	2,21		2,21		2,19
1985	28,45	28,11	25,79	26,01	1,64		1,64		1,83
1990	28,86	28,47	26,81	26,65	1,36		1,36		1,62
1995	29,96	29,73	28,41	28,24	1,16		1,16		1,25
2000	30,72	30,26	29,09	28,45	1,21		1,21		1,37
2005	30,92	30,41	29,34	28,53	1,33		1,33		1,35
2010	31,20	30,78	29,82	29,24	1,37		1,37		1,35
2015	31,90	31,62	30,69	30,23	1,33		1,33		1,24
2016	32,00	31,55	30,80	30,22	1,34		1,34		1,26
2017	32,08	31,68	30,90	30,29	1,31		1,31		1,22
2018	32,20	31,83	31,02	30,65	1,26		1,26		1,22
2019	32,25	31,74	31,10	30,54	1,24		1,24		1,14
2020	32,32	31,85	31,22	30,55	1,19		1,19		1,12
2021	32,61	32,33	31,56	31,23	1,19		1,19		1,13

Font: INE (2023). Indicadors demogràfics bàsics

El retard en el naixement del primer fill mostra una tendència evident a l'Estat espanyol i a les Balears. S'ha passat dels prop dels 25 anys de finals del setanta a superar els 31 anys el 2021. Això té una incidència evident sobre la fecunditat total de les dones, que de cada cop és més llunyana de la taxa de reemplaçament (2,1 fills/dona), que no es registra d'ençà de l'inici dels anys vuitanta. El 2021 el nombre mitjà de fills per dona a les Balears és d'1,13, amb la qual cosa se situa com la sisena comunitat autònoma amb la taxa més baixa. L'Estat espanyol presenta una mitjana d'1,19.

A inicis del mil·lenni les dones estrangeres presentaven comportaments clarament més pronatalistes. Actualment, podem parlar de convergència entorn del model general poc natalista. Tot i això, la importància dels naixements de mares estrangeres a les Illes és fonamental i suposen, si fa no fa, una tercera part dels naixements de les Illes (2.883, 30,28 % del 2021) (vegeu el [quadre III-1.4](#)).

Per nacionalitat de les mares, destaquen tres contingents: Europa (1.033, 35,83 %), Àfrica (888, 30,80 %) i Amèrica del Sud (635, 22,03 %).

L'estudi de l'estat civil mostra un augment gairebé exponencial dels fills de mares no casades, d'acord amb la pèrdua progressiva del valor social atorgat al matrimoni, sigui civil o religiós. El 1975 només el 2,89 % dels naixements a les Balears eren extramatrimonials; l'any 2000 ho eren més 25 %, i el 2018 se superà per primer cop el 50 %. El 2021 aquesta taxa és d'un 53,11 %: 5.056 (4.725, fadrines; 320,

separades o divorciades i 16 vídues) dels 9.520 totals.

1.3.1.1. Interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE)

El 2021 es registraren a l'Estat espanyol 90.189 IVE, la qual cosa suposa un creixement interanual proper al 2,18 % i se situa la taxa en 10,7‰ dones. No obstant això, aquesta és la segona xifra d'IVE més baixa registrada en els darrers tres quinquennis, després de la de 2020, i la podem relacionar amb reducció de les interaccions socials per efecte dels confinaments, la reducció de la mobilitat i de l'impacte econòmic derivats de la pandèmia de covid-19. Els majors increments d'IVE interanuals el 2021 es registren en els grups més joves: un 21,4 % en les menors de 15 anys i un 7,96 % en el grup de 15 a 19 anys.

D'ençà de la implantació de la Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs, ha crescut el nombre de centres notificadors d'IVE a l'Estat fins als 210 registrats el 2021 (tres més que el 2020), dels quals deu (set centres públics i tres de privats) es localitzen a les Balears, amb la qual cosa es manté la situació a les Illes respecte al 2020.

La Llei orgànica 2/2010 ha significat un increment de les IVE practicades en centres públics, des del 2 % de les IVE practicades fins al 15,67 % (6,27 % en centres hospitalaris i 9,4 % en extrahospitalaris). Tot i això, una gran majoria d'IVE (84,33 %) es fa en centres privats, majoritàriament de tipus extrahospitalari.

Aquest canvi s'ha donat especialment al nostre arxipèlag, on majoritàriament s'han dut a terme en centres de titularitat pública (el 69,65 % de les 2.768 IVE de 2021), la totalitat dels quals en centres hospitalaris. Contràriament, el 99,9 % de les 1.058 IVE fetes en centres privats s'han dut a terme en entorns extrahospitalaris (només 1 IVE privada ha estat en un hospital).

Les taxes d'IVE a les Balears es mantenen el 2021 com les terceres més elevades de l'Estat espanyol, després de Catalunya i Madrid (vegeu el [gràfic III-1.2](#)).

L'any 2021, el principal motiu per interrompre l'embaràs a les Balears, com també a la resta de l'Estat, ha estat la sol·licitud de la dona, en el 96,35 % de les IVE practicades (2.768). La resta de causes codificades, ordenades de major a menor: anomalies fetals incompatibles amb la vida o malaltia greu i incurable (42), risc de greus anomalies en el fetus (32) i greu risc per a la vida o la salut de l'embarassada (27).

El 2021 les interrupcions a les Balears s'han fet majoritàriament al principi de l'embaràs. Prop del 81,5 % s'han fet a les vuit setmanes o menys de gestació, i entorn del 97,4 %, dins el termini lliure de les catorze setmanes.

Tot i que l'avortament és un procés evitable i certament important per a les dones, entorn d'un terç dels avortaments (28,9 %) a les Balears el 2021 s'ha practicat a dones que ja s'havien sotmès anteriorment a aquest procés.

1.3.2. LA NUPCIALITAT

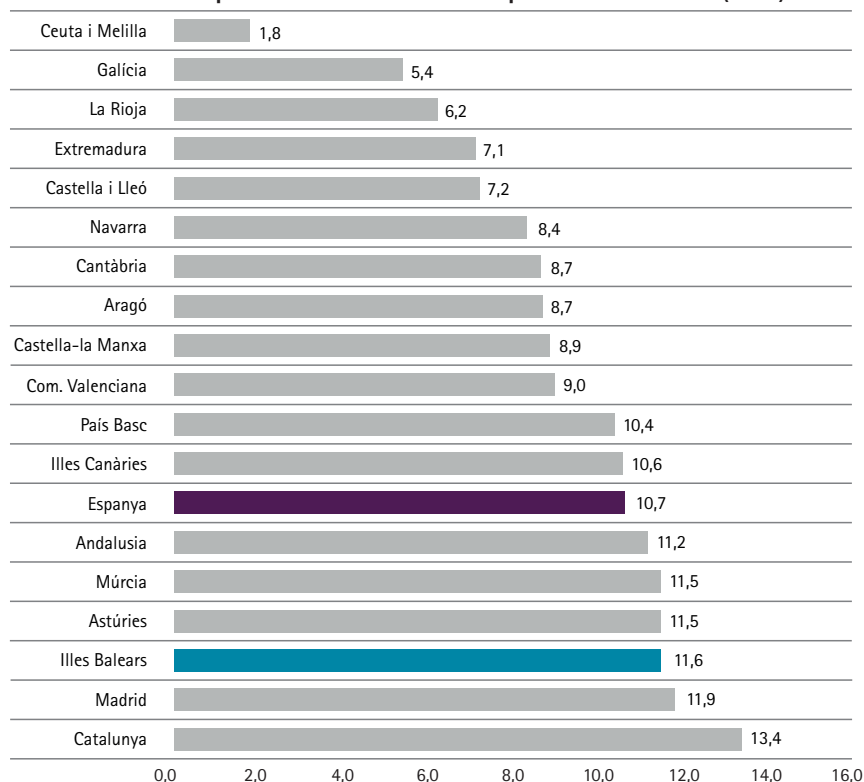
1.3.2.1. Matrimonis entre cònjuges de diferent sexe

El 2021 se celebraren 4.166 matrimonis entre cònjuges de distint sexe, 1.319 més que el 2020, en què la xifra fou inusualment baixa a conseqüència de l'excepcional situació sanitària —això va fer que moltes parelles anul·lessin o endarrerissin aquesta celebració—, però una quantitat inferior a les registrades en exercicis anteriors. En el conjunt estatal s'ha produït la mateixa situació. Els 143.515 matrimonis (2021) suposen un creixement interanual importantíssim de 56.034 enllaços (un 64 % més). Les taxes brutes de matrimonialitat a les Illes Balears pugen fins al 3,58‰ i se situen per sobre de la mitjana estatal (3,12‰), però en valors inferiors als de 2019 en ambdós casos.

El 2021 les Balears s'han situat com la comunitat autònoma amb la taxa de nupcialitat més alta i ha assolit un 3,58‰, mentre que la mitjana estatal tot just arriba al 3,12‰.

La nupcialitat entre cònjuges de distint sexe a les Balears es caracteritza, pel que fa a la manera de celebració, pel rapidísim descens en la proporció de matrimonis catòlics. Així, mentre que el 2000 aquests matrimonis eren encara majoritaris, amb un 66 % de total; el 2005 suposaren un 45 %, i el 2010, només un 27 %. El 2021 se situen per sota del 10 % (9,55 %). Avui dia, les persones heterosexuals que es casen ho fan principalment en cerimònies civils o d'altres modalitats, en una proporció propera a les nou de cada deu.

Gràfic III-1.2.
Taxa d'interrupció voluntària de l'embaràs per CA de residència (2021)

* Taxa per 1.000 dones entre 15 i 44 anys

Font: Ministeri de Sanitat (2023). Interrupcions voluntàries de l'embaràs

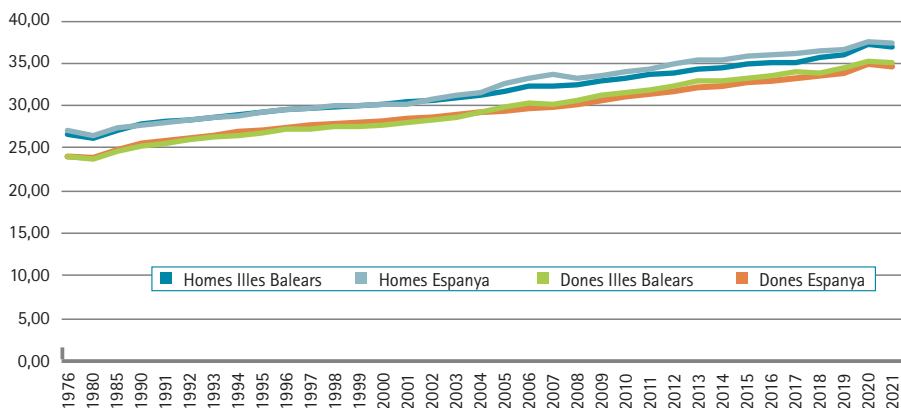
Una altra característica de la matrimonialitat és el retard en l'edat a l'hora de contreure matrimoni, que s'explicaria per múltiples causes (períodes de formació més llargs, inestabilitat laboral, preu de l'habitatge, noves prioritats personals...). D'ençà del 1976, l'edat del matrimoni s'ha retardat més de deu anys en el cas dels homes i més d'onze en el de les dones.

Les dades del 2021 situen l'edat mitjana del primer matrimoni dels homes per sobre dels 37 anys (37,27) i ja per sobre dels

35 anys en el cas de les dones (35,07); en ambdós casos estan per sobre de les mitjanes estatals (36,78 i 34,62, respectivament). Aquest endarreriment incideix sobre la natalitat i la fecunditat total (vegeu el [gràfic III-1.3](#)).

Quan es casen, els homes, de mitjana, tenen entre dos i tres anys més que les dones. Aquesta bretxa per sexe s'ha mantingut relativament constant al llarg de la sèrie estudiada, tant en el conjunt de l'Estat com a les Balears.

Gràfic III-1.3.

Evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni a Espanya i a les Illes Balears per sexe (1976-2020)

Font: INE (2023). Indicadors de primonupcialitat

Així mateix, la importància dels fluxos migratoris determina que s'hagin incrementat significativament en les darreres dècades els matrimonis celebrats a les Balears en què alguns dels seus membres tenen nacionalitat estrangera. El 2021, hi ha hagut 4.166 matrimonis entre cònjuges de diferent sexe, dels quals el 70,14 % eren parelles de contraents amb nacionalitat espanyola; el 22,66 % eren parelles en què un dels membres tenia nacionalitat estrangera, i, finalment, un 7,2 % eren parelles en què tots dos contraents eren estrangers, d'aquests, un de cada dos va ser entre persones de la mateixa nacionalitat (vegeu el [quadre III-1.5](#)).

Pel que fa als matrimonis entre persones espanyoles i estrangeres, cal indicar que són més freqüents entre un espanyol i una estrangera que a la inversa. El 2021 es registraren a les Balears 552 matrimonis

entre un espanyol i una estrangera, l'àrea de nacionalitat principal de les quals fou Amèrica de Sud (272 matrimonis i 49,2 % dels matrimonis entre espanyol i estrangera) i Europa (56 matrimonis i 34,78 %). Els matrimonis entre una espanyola i un estranger foren 392, i destaca la procedència sud-americana (151 i un 38,52 % dels matrimonis entre una espanyola i un estranger), d'Europa (124 i un 31,63 %) i d'Àfrica (80 i un 20,41 %).

1.3.2.2. Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe

La Llei 13/2005, d'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi civil en matèria de dret a contreure matrimoni, modificà el Codi civil i va conferir el dret de casar-se a Espanya a qualsevol parella independentment del sexe dels membres.

El 2021 no només ha registrat un important increment interanual en els enllaços entre parelles del mateix sexe, sinó que els 197 enllaços són la segona xifra més elevada de la sèrie, després dels 202 del 2019. Aquesta xifra tan destacable és conseqüència del rècord de matrimonis registrat entre dones (vegeu el **quadre III-1.6**).

Pel que fa a la situació per illes, el 2020 el 76,14 % dels enllaços entre persones del mateix sexe se celebraren a l'illa de Mallorca, un 16,75 % a les Pitiüses i prop del 8 % restant a l'illa de Menorca. El 2021 se celebraren molts més matrimonis entre dones (114) que entre homes (83). Aquesta situació destaca principalment a Mallorca (90 de dones / 60 d'homes), mentre que a les Pitiüses (17 de dones / 16 d'homes) i Menorca (7 de dones / 7 d'homes) les xifres de matrimonis entre membres del mateix sexe són molt similars.

1.3.2.3. Divorcis, separacions i nul·litats

Les xifres de dissolucions matrimonials de 2021, tot i el fort increment interanual respecte de 2020 que fou excepcional per la situació pandèmica, continuen la tendència decreixent respecte dels màxims assolits a mitjans dels 2000. Així, s'assoliren 90.582 dissolucions a l'Estat espanyol (10.000 més que el 2020) i 2.401 a les Balears (160 més) (vegeu el **quadre III-1.7**).

Les 2.401 dissolucions matrimonials registrades el 2021 a les Balears es distribuïen entre 2.309 (96,17 %) divorcis i 92 (3,83 %) separacions, amb la qual cosa no es registra cap nul·litat.

Les Balears presenten la sisena taxa més elevada per comunitat autònoma de dissolució matrimonial (1,97‰), mentre que la mitjana estatal se situa en l'1,91‰ (2021).

1.3.3. LA MORTALITAT

En aquest apartat s'exposen breument les dades sobre defuncions, així com les taxes brutes i estandarditzades de mortalitat i d'anys potencials de vida perduts (APVP).

L'any 2021, amb una taxa bruta de mortalitat del 7,22‰, es van produir a les Illes un total de 8.802 defuncions. Mallorca i Menorca presenten les taxes més elevades (7,40‰ i 7,36‰), mentre que a Eivissa i Formentera aquesta és del 6,16‰.

La taxa estandarditzada, que permet la comparació territorial, se situa a les Balears en un 8,06‰, amb un coeficient de variació anual del 0,9 %. Al conjunt de l'Estat, amb una taxa del 8,32‰, la variació és del 0,13 %. La comparativa amb les altres comunitats (sense Ceuta i Melilla) mostra que Madrid té la taxa més baixa (6,97‰), mentre que la més elevada s'observa a Andalusia, amb un 9,72‰. Pel que fa als coeficients de variació, Navarra (1,17 %) lidera la pujada, mentre que Andalusia (0,29 %) se situa en el darrer lloc. Les causes de mort que presenten unes taxes estandarditzades més elevades són les malalties del sistema circulatori, els tumors i les patologies associades a problemes respiratoris (vegeu el **quadre III-1.8**).

QUADRE III-1.5. MATRIMONIS AMB CÒNJUGES DE DIFERENT SEXE SEGONS COMPOSICIÓ DE LES NACIONALITATS DELS CONTRAENTS A LES ILLES BALEARS (1986-2021)												
	1986	1991	1996	2001	2006	2011	2017	2018	2019	2020	2021	
Total	4.164	4.410	4.152	4.329	4.260	3.950	4.570	4.615	4.880	2.847	4.166	
Ambdós espanyols	3.892	4.035	3.749	3.647	2.990	2.712	3.315	3.257	3.376	1.929	2.922	
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	568	512	547	568	650	412	552	
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	337	403	425	465	461	270	392	
Ambdós estrangers	39	53	63	153	365	323	283	325	393	244	300	
Mateixa nacionalitat estrangera	29	37	30	82	193	145	128	133	147	84	151	

Font: Ibestat (2023). Matrimonis

QUADRE III-1.6. MATRIMONIS ENTRE CÒNJUGES DEL MATEIX SEXE A LES ILLES BALEARS (2006-2021)												
	Illes Balears				Mallorca		Menorca		Eivissa i Formentera			
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2006	95	53	77	37	4	8	14	8	14	8		
2007	87	42	73	36	2	2	12	4	12	4		
2008	56	36	43	25	5	4	8	7	8	7		
2009	86	38	72	25	1	4	13	9	13	9		
2010	71	42	56	36	5	2	10	4	10	4		
2011	82	43	61	37	5	0	16	6	16	6		
2012	56	50	44	40	2	4	10	6	10	6		
2013	75	54	55	41	4	7	16	6	16	6		
2014	63	60	50	49	3	3	10	8	10	8		
2015	72	66	59	55	1	8	12	3	12	3		
2016	78	80	64	66	2	4	12	10	12	10		
2017	84	96	70	73	4	15	10	8	10	8		
2018	110	84	89	67	4	4	17	13	17	13		
2019	114	88	90	72	5	6	19	10	19	10		
2020	57	56	49	42	3	6	5	8	5	8		
2021	83	114	60	90	7	7	16	17	16	17		

Font: INE (2023). Indicadors demogràfics bàsics

QUADRE III-1-7. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI A ESPANYA I A LES ILLES BALEARS (2007-2021)									
	Espanya				Illes Balears				
	Total	Nul·litat	Separació	Divorci	Total	Nul·litat	Separació	Divorci	
2007	137.510	150	11.583	125.777	3.774	10	273	3.491	
2008	118.939	142	8.761	110.036	3.087	3	198	2.886	
2009	106.166	127	7.680	98.359	2.784	4	184	2.596	
2010	110.321	140	7.248	102.933	2.853	2	162	2.689	
2011	110.651	132	6.915	103.604	2.907	1	136	2.770	
2012	110.764	133	6.369	104.262	2.851	0	151	2.699	
2013	100.437	110	4.900	95.427	2.500	3	107	2.389	
2014	105.893	113	5.034	100.746	2.510	2	117	2.391	
2015	101.357	144	4.652	96.562	2.503	2	78	2.423	
2016	101.294	117	4.353	96.824	2.539	2	154	2.383	
2017	102.341	100	4.280	97.960	2.694	0	146	2.548	
2018	99.444	92	4.098	95.254	2.596	4	94	2.498	
2019	95.320	75	3.599	91.645	2.523	0	76	2.447	
2020	80.015	40	2.775	77.200	2.248	0	99	2.149	
2021	90.582	57	3.674	86.851	2.401	0	92	2.309	

Font: INE (2023). Estadística de nul·litats, separacions i divorcis

QUADRE III-1-8. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARITZADES DE DEFUNCIÓ A ESPANYA I A LES ILLES BALEARS (2001, 2008, 2020, 2021)									
	2001		2008		2020		2021		
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	
Total	8,53	8,73	7,47	7,40	9,24	8,04	8,32	8,06	
Malalties del sistema circulatori	2,92	2,97	2,31	2,37	2,19	2,13	2,14	2,22	
Tumors	2,35	2,38	2,12	2,10	2,23	2,16	2,22	2,15	
Malalties del sistema respiratori	0,88	0,86	0,83	0,68	0,78	0,70	0,64	0,57	

Font: INE (2023). Defuncions segons causa de mort
Nota: taxa tant per mil.

Quant al nombre mitjà d'anys potencials de vida perduts (APVP), pels homes és de 14,6 anys i de 13,55 per les dones. En tot cas, el valor de l'indicador és significativament superior en el cas de morts per causes externes (28,6). A més, entre les dones també destaca el nombre mitjà d'anys potencials de vida perduts per causes de mort relacionades amb l'embaràs, el part i el puerperi (47,5). La taxa estandarditzada d'APVP mostra que la principal causa de mort prematura per al total de la població és la que es relaciona amb els tumors (1.958,12 per 100.000 habitants). Quant a les causes externes de mortalitat, la taxa se situa en 703,04. Pel total de defuncions, la taxa —inferior a la nacional— se situa en el 4.743,43 per 100.000 habitants (vegeu el quadre III-1.9).

Amb una taxa bruta del 7,59% i un índex de sobremortalitat masculina de l'1,11. Els homes continuen presentant una mortali-

tat més alta. No obstant això, cal advertir que la sobremortalitat masculina és més baixa entre els grups d'edat dels extrems, mentre que en els grups d'edat quinquennals que van dels 10 als 70 anys s'observen uns índexs que en molts casos són superiors al 2. Destaca, en aquest sentit, la sobremortalitat masculina entre les persones d'entre 20 i 24 anys, en què, donada la incidència de les morts per causes externes entre els homes, per cada 3,2 defuncions masculines n'hi ha una de femenina.

Per grups d'edat, i com és previsible, la xifra de defuncions es concentra especialment en les edats superiors. El 42,3 % (3.723) de les defuncions es va produir entre persones de més de 85 anys, de les quals 6 de cada 10 són dones. En aquest cas, la principal causa de mort són les malalties del sistema circulatori (vegeu el quadre III-10).

QUADRE III-1.9. TAXES ESTANDARDITZADES D'APVP TOTAL, TUMORS I PER CAUSES EXTERNES A ESPANYA I LES ILLES BALEARS (2021)						
	Ambdós sexes		Homes		Dones	
Espanya/Illes Balears	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP
Total defuncions						
Illes Balears	5,4	28,1	8,3	28,5	2,3	27,0
Illes Balears	5,4	28,1	8,3	28,5	2,3	27,0
Tumors						
Espanya	1.997,9	13,4	2.473,6	12,7	1.567,0	14,5
Illes Balears	1.958,1	14,2	2.469,3	13,9	1.470,4	14,7
Causes externes						
Espanya	611,8	26,6	946,7	27,7	276,5	23,5
Illes Balears	703,0	28,6	1082,9	28,4	314,2	29,4

Font: INE (2023). Defuncions segons causa de mort
Nota: APVP, anys potencials de vida perduts. Taxa en tant per 100.000.

QUADRE III-1.10. DEFUNCIONS A LES ILLES BALEARS SEGONS ELS GRUPS D'EDAT I EL GÈNERE (2021)

	Total	Homes	Dones	Sobremortalitat dels homes	Distribució per grups d'edat	Percentatge de dones
Total	8.802	4.627	4.175	1,1	100,0%	47,4%
<1 any	22	12	10	1,2	0,2%	45,5%
01-04 anys	2	1	1	1,0	0,0%	50,0%
05-09 anys	9	3	6	0,5	0,1%	66,7%
10-14 anys	6	4	2	2,0	0,1%	33,3%
15-19 anys	9	6	3	2,0	0,1%	33,3%
20-24 anys	21	16	5	3,2	0,2%	23,8%
25-29 anys	26	18	8	2,3	0,3%	30,8%
30-34 anys	31	22	9	2,4	0,4%	29,0%
35-39 anys	55	35	20	1,8	0,6%	36,4%
40-44 anys	75	49	26	1,9	0,9%	34,7%
45-49 anys	128	90	38	2,4	1,5%	29,7%
50-54 anys	219	149	70	2,1	2,5%	32,0%
55-59 anys	383	260	123	2,1	4,4%	32,1%
60-64 anys	454	313	141	2,2	5,2%	31,1%
65-69 anys	623	420	203	2,1	7,1%	32,6%
70-74 anys	759	496	263	1,9	8,6%	34,7%
75-79 anys	965	579	386	1,5	11,0%	40,0%
80-84 anys	1.292	710	582	1,2	14,7%	45,0%
85 i més anys	3.723	1.444	2.279	0,6	42,3%	61,2%

Font: Ibestat (2023). Defuncions

El nombre total de defuncions és inferior al nombre de naixements, fet que resulta en un creixement vegetatiu del 0,59‰, el més baix de la sèrie 1990-2021. Quant a Espanya, el balanç és negatiu (-2,37) (vegeu el [gràfic III-1.4](#)).

1.3.4. LA IMMIGRACIÓ

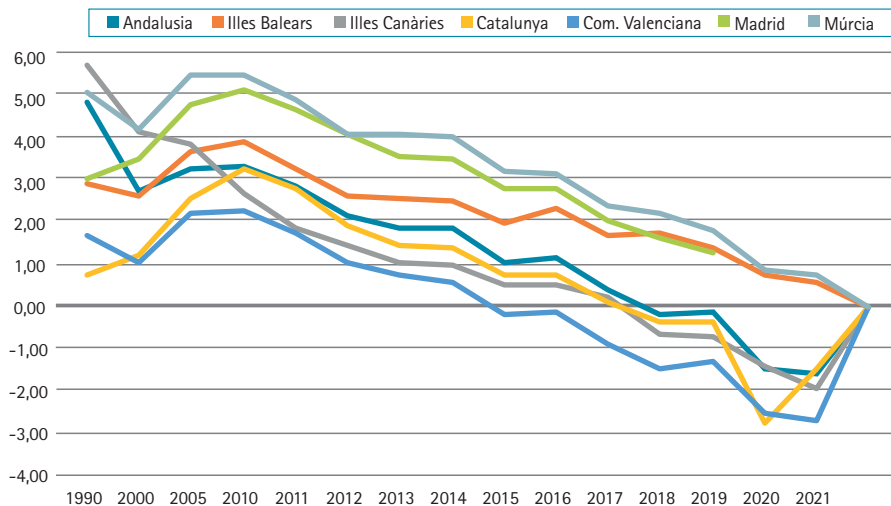
Un dels components demogràfics més importants en l'estructura i dinàmica de les

poblacions actuals són els moviments migratoris, que són un dels components de l'equació compensadora que determina la grandària d'una població.

L'existència de persones residents nascudes fora de les Illes ha estat un procés continuat en el temps d'ençà que s'inicià el desenvolupament turístic, que amb la globalització ha anat presentant més complexitat i diversificació, especialment pel que fa al país d'origen (vegeu el [gràfic III-1.5](#)).

Gràfic III-1.4.

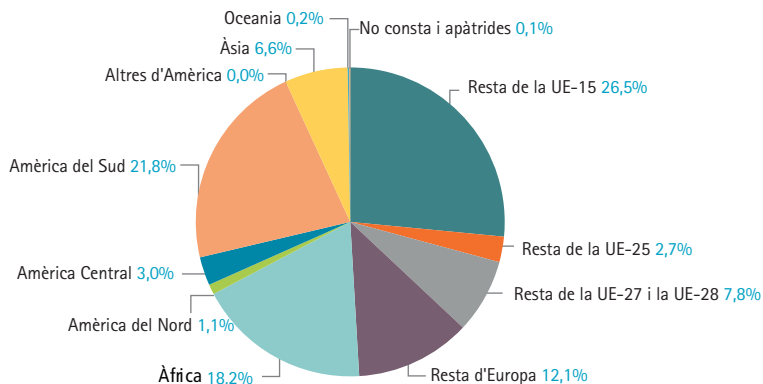
Taxes de creixement vegetatiu per 1.000 (1990-2010 decennal / 2011-2021 anual)

Font: INE (2023), Creixement i estructura de la població

Gràfic III-1.5.

**Distribució de la població estrangera a les Illes Balears segons àrea de nacionalitat.
Revisió del padró de l'1 de gener de 2022**

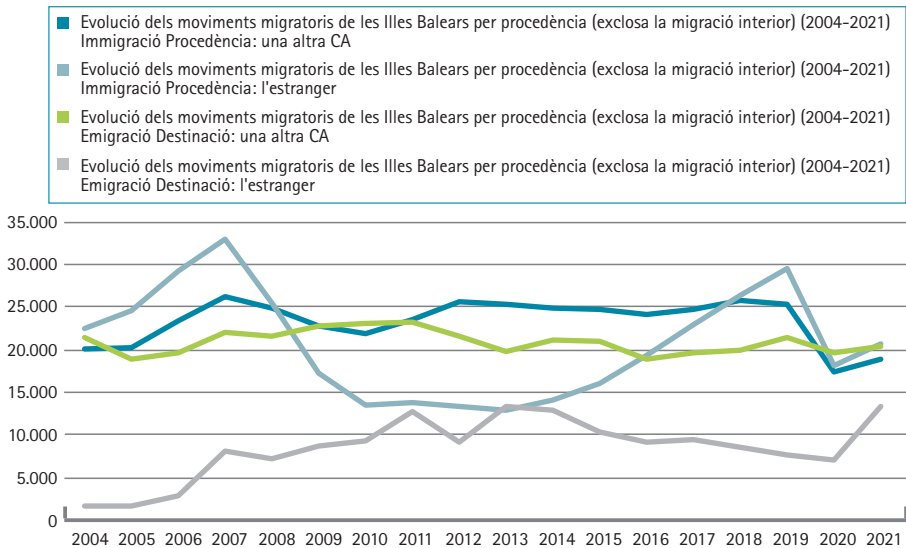
Font: Ibestat (2023), Indicadors demogràfics (revisions anuals del padró municipal d'habitants)

Notes: Turquia a partir de la revisió de l'any 2006 es comptabilitza amb la resta d'Europa.

La importància de la immigració es palesa clarament en l'estructura de la població, atenent les variables de nacionalitat i lloc de naixement. Així, tal com hem vist al principi d'aquest capítol, la població resident nascuda fora de la comunitat autònoma (a una altra comunitat o a l'estranger) representa el 46 % de la població empadronada.

Pel que fa al balanç migratori —especialment significatiu entre els períodes 2004-2008 i 2016-2019—, es manté la tendència a la baixa iniciada l'any 2020 a causa dels efectes de la covid-19. En un any, el balanç passa de 8.905 a 5.833. Per comparació amb l'any 2022, destaca sobretot el nombre de migracions cap a l'estranger (vegeu el gràfic III-1.6).

Gràfic III-1.6.
Evolució dels moviments migratoris de les Illes Balears per procedència.
Illes Balears (2004-2021)

Font: Ibestat (2023). Estadística de variacions residencials (EVR)

Notes: Les sèries anuals s'han homogeneïtzat pel que fa a la situació per països del darrer any disponible. Antics territoris de sobirania espanyola es comptabilitzen com nascuts a l'estranger. Des de l'any 2006, Turquia es comptabilitza amb la resta de països europeus.

2

BENESTAR ECONÒMIC, DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA I POBRESA

2.1.

INTRODUCCIÓ

Des de la memòria de l'any 2002, el CES analitza els trets bàsics del benestar econòmic a les Illes Balears mitjançant l'estudi de les microdades de diferents fonts estadístiques elaborades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Fins a la memòria del 2006 ho va fer amb les dades de l'Enquesta contínua de pressupostos familiars, i d'ençà de la memòria del 2007, amb les de l'enquesta de condicions de vida (ECV)¹.

La memòria del 2022 suposa un perllongament d'aquesta línia d'estudi, tot continuant amb l'anàlisi del nivell i les disparitats en els recursos monetaris entre els ciutadans de les Balears. En concret, aquesta memòria ofereix una visió temporal de la fase final de la gran recessió el 2013 i posa l'èmfasi en l'etapa de recuperació econòmica que transcorre des de la crisi econòmica fins al 2019, i sobretot en l'impacte sobre el benestar econòmic dels dos anys sencers afectats per la crisi sanitària de la Covid-19.

En aquest sentit, resulta interessant l'anàlisi comparada de l'impacte dels anys de

la pandèmia respecte de just l'anterior per valorar fins a quin punt la xarxa de recursos públics aconsegueix esmorteir l'impacte econòmic de la gestió sanitària. Una de les novetats de l'edició d'enguany d'aquest informe és la presentació dels resultats desagregats per sexe i per edats, de manera que es pot analitzar el diferent impacte entre la població en funció de la situació d'aquestes dues variables en el cap de família principal.

Com ja s'ha comentat, la base de dades utilitzada és l'Enquesta de condicions de vida (d'ara endavant, l'ECV) que elabora l'INE². L'ECV està dissenyada per oferir informació harmonitzada sobre condicions de vida i exclusió social en el context dels països de la Unió Europea. A l'àmbit espanyol, el nivell de desagregació territorial màxim és la comunitat autònoma. L'Enquesta de condicions de vida es duu a terme a Espanya des de l'any 2004 i la darrera onada disponible és del 2022. Val a dir que la informació d'ingressos de l'ECV es refereix sempre a l'any anterior, raó per la qual a la resta del document quan es parla de l'Enquesta de condicions de vida 2022 es fa referència a l'any 2021. Tot i

1. Es pot consultar en l'annex estadístic d'aquest apartat —del quadre AIII-11 a AIII-16— la sèrie històrica de les variables d'indicadors de desigualtat i índex de pobresa per al període 2013-2017.

2. Per a una exposició extensa de l'ECV i del seu paper per analitzar les condicions de vida en el conjunt de la Unió Europea, es pot consultar: ATKINSON, A.B.; MARLIER, E. (ed.) (2010). *Income and living conditions in Europe*. Eurostat, Statistical books. També es pot consultar a: www.ine.es/prensa/np526.pdf, pàg. 9-11.

això, atès l'interès per copsar l'impacte de la crisi econòmica derivada de la crisi sanitària, també s'explota alguna informació disponible a l'ECV referent a les limitacions econòmiques de les llars i que sí que es refereixen al 2022.

En línia amb anteriors memòries, la metodologia aplicada és la convencional en la bibliografia. Així, la informació d'ingressos de cada llar es refereix als ingressos monetaris nets i s'ha homogeneïtzat dividint-los pel nombre de membres, d'acord amb l'escala de l'OCDE, la qual reflecteix l'existència d'economies d'escala³. Per això, d'ara endavant el concepte d'ingressos d'una llar s'utilitzarà com a sinònim dels ingressos totals per individu equivalent. D'altra banda, en tots els càlculs s'ha incorporat el pes poblacional de cada llar.

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat de la manera següent: a l'apartat 2.2 es compara el nivell d'ingressos mitjans de les llars de les diferents comunitats autònomes i de l'UE-28, així com la distribució relativa; l'apartat 2.3 es dedica a l'anàlisi de la pobresa relativa⁴.

3. En concret, els adults (14 anys i més) altres que el sustentador principal de la llar computen per 0,5 unitats, mentre que aquest darrer computa la unitat. Per la seva banda, cadascun dels menors de 14 anys computen per 0,3 unitats.

4. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'informe de síntesi del 2002 de la Comissió Europea.

2.2.

EL NIVELL I LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell mitjà d'ingressos per família en el decurs de la darrera fase d'expansió econòmica, 2014-2019, a més del bienni de la pandèmia, 2020-21 (vegeu el quadre III-2.1).

L'Enquesta de condicions de vida estima que les llars balears tingueren el 2021 uns ingressos mitjans nets per unitat de consum de 18.576 euros, per davall de la mitjana espanyola, de 19.160 euros. En termes relatius, els ingressos mitjans de les llars balears passen a ser un 3 % inferiors als del conjunt espanyol. Aquesta dada sembla en coherència amb el fet que la caiguda del PIB balear fou més del doble de l'espanyol, -20,6 %, si bé, gràcies als estabilitzadors automàtics posats en marxa pel Govern espanyol, el diferencial a escala de llars fou substancialment inferior. De fet, la pràctica equiparació dels valors balears amb els espanyols són una mostra clara de l'impacte positiu dels estabilitzadors automàtics, així com de les mesures específiques de suport. Tanmateix, és esperable que aquests valors relatius reverteixin en properes onades de l'ECV, atesa la recuperació més intensa de l'economia balear al llarg de 2022 i 2023.

Des d'un punt de vista temporal, els valors del bienni 2020-2021 suposen una ruptura de la tendència global dels ingressos mostrada per l'ECV en els darrers anys, ja que el 2020 la renda mitjana es reduí un 10,3 % pel -0,2 % del conjunt espanyol.

En canvi, malgrat encara l'impacte econòmic de la pandèmia, les dades d'ingressos de 2021 suposen una millora substancial i el gairebé apropament amb el nivell d'ingressos de pre pandèmia. Resta pendent de veure si la relació positiva apuntada en anteriors memòries entre reactivació econòmica i laboral iniciada el 2015 i els ingressos es traslladarà a partir de 2022 en els ingressos i si es revertirà així la situació observada el 2020.

El [quadre III-2.2](#) ofereix informació d'ingressos per comunitats autònomes corresponents a l'any 2021. Quant als ingressos abans d'impostos directes, aquests també palesen la caiguda el 2021 de la capacitat de riquesa de l'economia balear, amb uns ingressos de 22.835 euros, també un 3,3 % per sota de la mitjana nacional (vegeu la columna 5 del quadre III-2.2). Una vegada computats aquests impostos directes i sense incorporar les transferències socials altres que les pensions, la renda es redueix un 27 % fins als 16.658 euros (vegeu les columnes 3 i 4 del quadre III-2.2). D'aquesta manera, idò, s'observa l'efecte limitador esperat per sobre de la mitjana provocat pels impostos directes, mentre que l'efecte positiu de les transferències socials, per l'efecte contrari, és inferior al de la mitjana nacional. En qualsevol cas, l'evolució d'aquests efectes està lligada a la conjuntura econòmica i no tant al valor absolut de partida.

A banda de la capacitat adquisitiva mitjana, l'ECV ofereix informació per conèixer si aquesta —una vegada establertes les decisions de despesa— es tradueix en una capacitat folgada per poder estalviar i afrontar incerteses (vegeu les columnes 7 i 8 del quadre III-2.2). En aquest cas, la

capacitat de maniobra és lleugerament inferior a la dels valors del conjunt espanyol.

Una vegada comprovat que el nivell d'ingressos mitjans de les Illes Balears s'ha situat lleugerament per sota de la mitjana de les Illes espanyoles, si bé amb una tendència de retorn a una situació relativa més favorable, l'anàlisi del benestar econòmic requereix comparar la seva distribució entre la població. En coherència amb anteriors memòries, l'indicador de referència per analitzar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini⁵ (vegeu el [gràfic III-2.1](#)).

L'índex de Gini de les Illes Balears amb la mostra de l'ECV-2022 pren un valor de 0,283, que és clarament inferior al que s'obté per al conjunt espanyol (0,320). Això indica, per tant, un nivell de desigualtat més baix entre les Illes Balears de l'ECV que entre les del conjunt espanyol.

El mateix quadre III-2.2 permet comparar amb la resta de comunitats autònomes, tot il·lustrant un posicionament de les Balears com una de les comunitats amb un nivell de desigualtat més baix. De fet, i amb les cauteles pròpies de l'ús de l'ECV, cal reconèixer que ja són més de quatre en què les Balears se situen entre les comunitats més igualitàries, amb el valor qualitatiu afegit que les dades de 2021 corresponen a les de l'època de la covid-19.

5. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspon a una distribució perfectament igualitària. És a dir, per exemple, que el 10 % de població amb menys recursos tingués un 10 % dels ingressos. El valor unitari indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola Il·la: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

QUADRE III-2.1. EVOLUCIÓ DELS INGRESSOS A LES ILLES BALEARS (2014-2021)								
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ingressos per unitat de consum, escala OCDE-ECV (€)	15.894	17.894	18.312	19.554	18.420	18.787	16.867	18.576
Ingressos, escala OCDE-ECV (valor 100 nacional)	103,15	112,95	111,73	115,45	106,55	103,70	93,17	96,95
Ingressos per persona-ECV (valor 100 nacional)	103,92	114,14	114,37	116,01	106,26	102,98	91,57	95,72

Font: Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

QUADRE III-2.2. INDICADORS DE DESIGUALTAT DE RENDES PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2021)*								
	Ingressos nets per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos bruts per unitat de consum	Ingressos bruts (base 100 nacional)	Percentatge de persones sense capacitat per pagar imprevists	Percentatge de persones amb alguna dificultat per arribar a final de mes**	Índex de Gini
Aragó	20.347	18.928	108,00	25.255	106,97	27,2	38,8	0,273
Galícia	18.093	16.443	93,82	21.922	92,85	29,3	44,1	0,280
La Rioja	19.819	18.136	103,48	24.205	102,52	19,6	36,0	0,282
Illes Balears	18.576	16.658	95,05	22.835	96,72	36,4	49,2	0,283
Castella i Lleó	19.117	17.777	101,43	23.230	98,39	27,1	39,8	0,292
Múrcia	16.128	14.495	82,70	19.188	81,27	44,7	58,3	0,293
País Basc	23.886	22.158	126,43	29.386	124,46	18,7	31,6	0,294
Extremadura	14.843	13.088	74,68	17.483	74,05	42,3	55,7	0,294
Castella-la Manxa	16.404	14.893	84,98	19.759	83,69	36,6	49,8	0,299
Navarra	23.578	22.094	126,07	29.307	124,13	21,5	39,6	0,300

continua

	Ingressos nets per unitat de consum	Ingressos nets per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos bruts per unitat de consum	Ingressos bruts (base 100 nacional)	Percentatge de persones sense capacitat per pagar imprevists	Percentatge de persones amb alguna dificultat per arribar a final de mes**	Index de Gini
Catalunya	21.637	112,93	19.905	113,57	27.198	115,20	34,8	48,5	0,300
Cantàbria	19.974	104,25	18.418	105,09	24.709	104,65	23,9	42,1	0,303
Comunitat Valenciana	17.444	91,04	15.825	90,30	21.393	90,61	34,6	48,2	0,307
Astúries	19.368	101,08	17.699	100,99	23.893	101,20	24,0	39,4	0,311
Espanya	19.160	100,00	17.526	100,00	23.610	100,00	35,5	47,7	0,320
Madrid	23.338	121,81	22.035	125,73	29.766	126,07	31,3	43,3	0,324
Andalusia	15.862	82,79	14.142	80,69	19.118	80,97	44,7	54,4	0,328
Illes Canàries	15.901	82,99	13.642	77,84	18.705	79,22	57,2	60,6	0,332

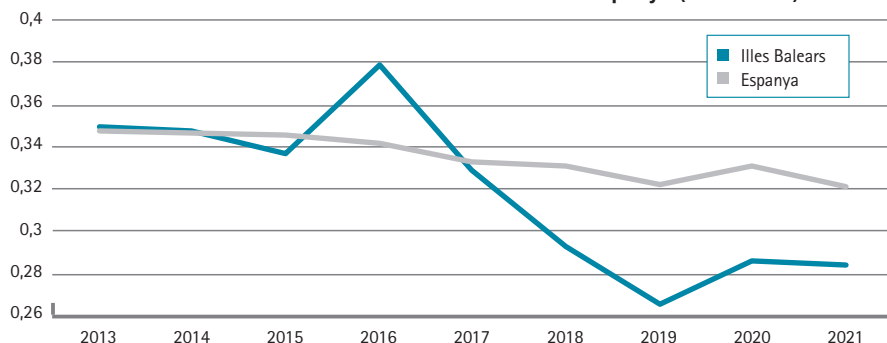
Font: l'Enquesta de condicions de vida (ECV)

(*) Les caselles corresponents al percentatge de persones sense capacitat de pagar imprevistos i amb alguna dificultat corresponen a l'any 2022.

(**) Percentatge de persones amb molta dificultat, amb dificultat i amb certa dificultat.

(...) Dada oculta per imprecisió o de baixa qualitat.

Gràfic III-2.1.

Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears i a Espanya (2013-2021)

Font: Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Sigui com sigui i amb la cautela de confirmació en futures onades de l'ECV, el més destacat és que mentre estructuralment fins al 2017 els nivells de desigualtat de les Illes Balears eren similars als de la mitjana estatal des del 2018. A més, amb independència de l'impacte de la pandèmia, l'índex de Gini balear es desentén del conjunt estatal i és significativament inferior, fins al punt de situar-se entre les comunitats amb un índex de desigualtat més baix.

Si es fa una lectura temporal, s'observa que l'indicador de desigualtat ha mantingut la tendència de reducció en paral·lel a la recuperació econòmica abans de la pandèmia, i manté la situació relativa tot i l'impacte econòmic a les Balears de la covid-19. Així, el gràfic III-2.1 mostra com el 2021 representa el quart any consecutiu de valor clarament inferior a l'espanyol i més important encara: com, per quart any consecutiu, el valor davalla de 0,3. Per tant, sembla que s'assenta la hipòtesi que l'onada expansiva econòmica viscuda es traslladà en una

intensa reducció de les desigualtats a les Balears fins al punt d'assolir, amb escreix, el valor més baix de la sèrie històrica i que l'esclat de la crisi sanitària de la covid-19 no ha fet variar aquesta situació.

Com és habitual en aquesta memòria, s'analitza fins a quin punt els resultats de desigualtat econòmica poden ser sensibles als indicadors esmerçats. Per això, en el que segueix es comenten els valors obtinguts amb l'indicador S80/20; és a dir, el diferencial d'ingressos entre el 20 % més ric i el 20 % de les cases més pobres. Mentre que el 20 % de les Illes més riques acumulen uns ingressos que són 5,6 vegades superiors que el del 20 % de les Illes més pobres, en el cas de Balears el valor és inferior: un 4,5 (fet que suposa una reducció des del 4,7 de l'any 2020). Això, també constatat en anteriors onades de l'ECV, assenyalava que la distribució en la coa baixa és més igualitària a les Balears que en el conjunt espanyol i entre les menys desigualtats de l'Estat espanyol.

Si l'enfocament territorial de comparació s'amplia al nivell dels països de la Unió Europea, es referma un fet nou ja assenyalat en les memòries del 2020 i 2021, ja que per quart any el nivell de desigualtat de rendes per a l'any 2021 se situa per sota del nivell de la zona euro. Cal notar aquí que fins ara era un fet estructural, independent de la fase del cicle econòmic analitzat, que l'índex de Gini balear, malgrat ser similar a l'espanyol, se situava sempre entre els més alts dels països integrants de la Unió Europea. Per quarta onada consecutiva de l'ECV, els valors balears se situen entre els de països amb menor desigualtat. En la mateixa direcció apunta un altre indicador alternatiu: S80/20, que compara les rendes acumulades pel 20 % de les llars més riques i el 20 % de les famílies més pobres. En aquest cas, les llars balears més riques acumularien 4,5 vegades més renda que les més pobres, mentre que aquest valor per a Espanya és de 5,6 (vegeu el [quadre III-2.3](#)). Tanmateix, cal recordar que aquests valors s'han d'interpretar amb la cautela pròpia de l'ECV.

2.3.

LA POBRESA RELATIVA A LES ILLES BALEARS⁶

L'apartat anterior sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població tenint en compte tant les llars amb més recursos com les de menys recursos. En aquest sentit, els indicadors utilitzats són sensibles a la situació de totes les llars, en major o menor grau, segons l'avversió a la

desigualtat implícita en cada indicador. En canvi, aquest apartat es dedica a analitzar un grup més específic de població com són les llars amb menys recursos. L'objectiu és determinar el percentatge (taxa) de llars amb un nivell de recursos per sota d'un llindar concret, que està en relació amb el que es pot considerar el nivell de vida estàndard entre la població d'un territori, de manera que les llars per sota d'aquest llindar són considerades en risc de pobresa.

Com és obvi, l'establiment d'un llindar monetari concret és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i esdevé encara més complicada quan en l'anàlisi s'inclouen realitats socioeconòmiques diferents com les representades per les distintes comunitats autònomes. Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis⁷, és a dir, s'ha aplicat el concepte de pobresa relativa i no el d'absoluta⁸.

D'aquesta manera, s'han considerat llars en risc de pobresa les que disposen d'ingressos inferiors a un 60 % dels ingressos de la mediana de les llars del seu territori de residència⁹. En aquest sentit, cal fer no-

7. Vegeu: INE (2005). *Estudio descriptivo de la pobreza en España. Resultados basados en la Encuesta de condiciones de vida 2004*.

8. Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa hi ha el fet que es té en compte que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobre. A més, l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta.

9. Cal observar que la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que únicament s'observen reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos en favor de la població pobre. En aquest sentit, cal advertir que l'INE calcula les taxes de pobresa aplicant el mateix llindar a totes les llars del territori espanyol, fet que suposa un biaix.

6. Vegeu: EUROSTAT (2000). *Income, poverty and social exclusion*. Brussel·les.

tar que el que es calcula és el percentatge de llars o persones de cada comunitat autònoma que té uns recursos inferiors a una quantitat determinada. Atès que s’analitza la pobresa relativa, el nombre lllindar de referència és diferent a cada co-

munitat autònoma, que és més elevada als territoris més rics i a l’inrevés (vegeu el quadre III-2.4). En el cas de les dades de pobresa, s’ha pogut emprar la informació de l’ECV-2022 i, per tant, les dades d’ingressos del 2021.

QUADRE III-2.3. ÍNDEXS DE DESIGUALTAT I RISC DE POBRESA A LA UNIÓ EUROPEA (2021)			
	Índex de desigualtat de Gini	S80/S20	Taxa de risc de pobresa
Bulgària	0,384	7,3	22,9
Illes Balears	0,283	4,5	16,9
Lituània	0,362	6,4	20,9
Espanya	0,320	5,6	20,4
Portugal	0,338	5,7	18,4
Grècia	0,314	5,3	18,8
Romania	0,343	7,1	22,5
Itàlia	0,327	5,6	20,1
Estònia	0,319	-	22,8
Luxemburg	0,296	4,6	18,1
Xipre	0,294	-	13,8
UE-27	0,300	5,0	16,8
Irlanda	0,279	4,9	14,0
Croàcia	0,285	4,6	18,0
França	0,293	4,4	14,3
Polònia	0,263	3,9	13,7
Alemanya	0,288	4,4	14,7
Malta	0,312	5,0	14,5
Hongria	0,274	4,0	12,1
Suècia	0,268	4,0	15,7
Àustria	0,278	4,3	14,8
Dinamarca	0,278	3,9	12,3
Holanda	0,263	3,9	14,5
Bèlgica	0,249	3,6	13,2
Finlàndia	0,266	3,8	12,7
Rep. Txeca	0,248	3,5	18,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l’bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

QUADRE III-2.4. TAXA DE RISC DE POBRESA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022)

	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Extremadura	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Illes Balears	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
Navarra	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Castella-la Manxa	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Galícia	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Comunitat Valenciana	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Cantàbria	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Castella i Lleó	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Múrcia	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
La Rioja	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Illes Canàries	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Catalunya	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
País Basc	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Aragó	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Espanya	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
Andalusia	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Madrid	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Astúries	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Nota: En aquest apartat es calculen les taxes de risc de pobresa a partir del llindar d'ingressos per persona de cada comunitat autònoma.

Així, mentre aquest llindar se situa en els 10.127 euros a les Illes Balears, en el cas del conjunt espanyol aquest llindar correspon als 10.088 euros i, en el cas del País Basc, per exemple, en els 12.983 euros. Com és obvi, per tant, la taxa de llars en risc de pobresa s'ha de calcular amb els valors de cada territori; en cas contrari, si s'aplicàs el mateix valor per a totes les comunitats

autònomes (per exemple, el llindar del conjunt espanyol), la taxa seria inferior a les comunitats riques i superior a les pobres.

Com que el que es calcula és el percentatge de llars a la coa inferior, per analitzar les llars amb més pocs recursos s'acompanyen els resultats amb un segon indicador més restrictiu, que és el percentatge de llars

amb ingressos per sota d'un 40 % dels ingressos de la mediana, que és el que s'anomena en la bibliografia «la població en risc de pobresa extrema».

De les dades de pobresa del quadre III-2.4, cal destacar sis fets estilitzats:

1. El percentatge de llars en risc de pobresa és d'un 17 %, un valor clarament inferior al 20,4 % del conjunt espanyol.
2. Les dades de 2021 situen les Balears com la segona comunitat amb la taxa de risc de pobresa més baixa (vegeu el quadre 4), en coherència amb les dades de desigualtat de l'apartat anterior.
3. En comparació amb el valor de la mostra de l'ECV dels darrers anys, el percentatge de llars en risc de pobresa de 2021 s'ha reduït en quatre dècimes respecte de 2020, i substancialment respecte d'abans de la pandèmia, quan el 2019 era d'un 20,7 %, i també d'un 25,9 % del 2014.
4. Si, a més dels indicadors d'ingressos, se n'hi afegeixen d'altres d'accés a béns imprescindibles, la taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020) augmenta fins a situar-se en un 22 %, inferior al 24,4 % del 2021 i inferior també a la mitjana estatal, del 26,3 % (vegeu el quadre 3).
5. Quan la referència de renda és un 40 % de la mediana de llars, la taxa de risc de pobresa extrema se situa a les llars balears en un 8,4 %, inferior al 8,9 % de 2020 i per sota del valor estatal, de 8,9 %.
6. Des d'una perspectiva europea, malgrat les dades globals de desigualtat, el percentatge de llars en risc de pobresa de les Illes se situa a la mitjana de la zona euro (vegeu el quadre III-2.3).
7. Els quadres III-2.5 i III-2.6 il·lustren les diferències en les taxes de pobresa segons l'edat i el sexe del cap de família.

QUADRE III-2.5. TAXA DE RISC DE POBRESA PER COMUNITATS AUTÒNOMES I SEXE (2022)

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Andalusia					
Total	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Homes	8.265	20,1	9,1	28,8	28,3
Dones	8.265	20,9	9,7	29,9	30,3
Aragó					
Total	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Homes	11.595	18,6	6,4	22,0	21,8
Dones	11.595	22,1	8,1	26,2	26,0

continua

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Astúries					
Total	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1
Homes	10.579	17,9	7,5	22,9	23,1
Dones	10.579	23,9	11,5	28,9	28,9
Cantàbria					
Total	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Homes	10.384	17,0	4,7	23,4	21,9
Dones	10.384	19,2	5,4	23,8	23,5
Castella i Lleó					
Total	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Homes	10.402	18,0	7,0	22,5	22,0
Dones	10.402	19,6	8,2	23,1	24,0
Castella-la Manxa					
Total	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Homes	8.916	17,6	6,9	24,1	23,1
Dones	8.916	17,4	7,0	26,9	26,0
Catalunya					
Total	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
Homes	11.841	19,2	8,9	24,7	24,0
Dones	11.841	20,5	8,8	25,8	25,4
Comunitat Valenciana					
Total	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Homes	9.315	17,7	8,2	23,2	23,1
Dones	9.315	18,2	8,1	24,7	24,6
Espanya					
Total	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
Homes	10.088	19,8	8,7	25,4	24,8
Dones	10.088	21,1	9,1	27,1	27,2
Extremadura					
Total	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Homes	7.653	13,6	5,2	22,3	23,4
Dones	7.653	14,0	6,3	22,6	24,3

continua

Sexe	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Galícia					
Total	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Homes	10.005	17,1	6,4	23,1	22,0
Dones	10.005	18,6	7,1	24,8	24,9
Illes Balears					
Total	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
Homes	10.127	17,4	8,4	21,9	21,7
Dones	10.127	16,6	8,4	22,1	21,4
Illes Canàries					
Total	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Homes	8.449	18,4	9,2	27,2	27,1
Dones	8.449	20,2	12,4	32,0	31,3
La Rioja					
Total	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Homes	11.049	16,9	5,8	20,8	20,8
Dones	11.049	21,5	8,3	24,4	25,1
Madrid					
Total	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Homes	12.170	19,7	8,6	24,2	23,3
Dones	12.170	21,6	8,7	26,5	26,7
Múrcia					
Total	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
Homes	9.000	19,1	10,0	25,1	24,2
Dones	9.000	19,1	8,3	25,3	24,9
Navarra					
Total	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Homes	12.727	15,0	7,2	16,9	17,4
Dones	12.727	19,1	10,7	21,3	21,1
País Basc					
Total	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Homes	12.983	19,0	8,6	21,4	20,9
Dones	12.983	21,2	10,1	23,5	24,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

Nota: En aquest apartat es calculen les taxes de risc de pobresa a partir del llindar d'ingressos per persona de cada comunitat autònoma.

QUADRE III-2.6. TAXA DE RISC DE POBRESA PER COMUNITATS AUTÒNOMES I GRUP D'EDAT (2022)

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Andalusia					
Total	8.265	20,5	9,4	29,3	29,3
Menys de 16 anys	8.265	29,1	15,6	35,5	36,4
Entre 16 i 29 anys	8.265	23,8	10,2	36,1	32,0
Entre 30 i 44 anys	8.265	20,8	10,5	29,5	28,3
Entre 45 i 64 anys	8.265	18,4	8,1	28,5	30,6
65 i més anys	8.265	13,1	4,1	19,0	19,7
Aragó					
Total	11.595	20,4	7,3	24,2	23,9
Menys de 16 anys	11.595	33,9	11,6	36,4	36,5
Entre 16 i 29 anys	11.595	21,5	10,2	25,8	24,2
Entre 30 i 44 anys	11.595	18,5	6,8	24,4	24,3
Entre 45 i 64 anys	11.595	13,1	4,5	17,7	18,1
65 i més anys	11.595	22,3	6,6	23,6	23,0
Astúries					
Total	10.579	21,0	9,6	26,0	26,1
Menys de 16 anys	10.579	33,9	10,2	37,4	39,2
Entre 16 i 29 anys	10.579	30,3	15,2	39,4	36,5
Entre 30 i 44 anys	10.579	22,7	11,7	28,3	30,2
Entre 45 i 64 anys	10.579	18,2	10,8	24,8	25,0
65 i més anys	10.579	14,4	4,3	16,0	15,1
Cantàbria					
Total	10.384	18,1	5,1	23,6	22,7
Menys de 16 anys	10.384	24,4	6,4	26,1	26,0
Entre 16 i 29 anys	10.384	23,1	7,4	29,9	27,7
Entre 30 i 44 anys	10.384	15,5	2,9	24,5	21,8
Entre 45 i 64 anys	10.384	17,9	5,7	24,6	25,6
65 i més anys	10.384	13,8	3,8	16,2	14,7
Castella i Lleó					
Total	10.402	18,8	7,6	22,8	23,0
Menys de 16 anys	10.402	23,7	10,8	26,9	26,9
Entre 16 i 29 anys	10.402	20,5	10,8	26,7	25,1
Entre 30 i 44 anys	10.402	15,7	7,7	19,9	20,2
Entre 45 i 64 anys	10.402	16,8	7,4	22,6	23,3
65 i més anys	10.402	20,4	4,7	21,2	21,7

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Castella-la Manxa					
Total	8.916	17,5	7,0	25,5	24,6
Menys de 16 anys	8.916	24,2	10,4	31,7	31,6
Entre 16 i 29 anys	8.916	16,0	6,2	24,0	20,8
Entre 30 i 44 anys	8.916	14,8	7,3	24,8	22,1
Entre 45 i 64 anys	8.916	16,1	8,0	25,2	26,2
65 i més anys	8.916	18,5	2,7	22,7	21,7
Catalunya					
Total	11.841	19,9	8,8	25,2	24,7
Menys de 16 anys	11.841	28,0	14,8	31,8	32,5
Entre 16 i 29 anys	11.841	20,6	10,3	28,2	24,8
Entre 30 i 44 anys	11.841	21,1	9,4	28,6	26,9
Entre 45 i 64 anys	11.841	15,8	7,5	21,9	22,2
65 i més anys	11.841	17,5	4,2	18,9	19,6
Comunitat Valenciana					
Total	9.315	18,0	8,1	24,0	23,9
Menys de 16 anys	9.315	22,8	10,7	28,1	27,6
Entre 16 i 29 anys	9.315	18,8	7,3	24,3	23,1
Entre 30 i 44 anys	9.315	13,8	6,9	21,5	20,1
Entre 45 i 64 anys	9.315	17,0	7,8	25,0	26,1
65 i més anys	9.315	19,5	8,3	21,5	22,1
Espanya					
Total	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
Menys de 16 anys	10.088	27,7	13,6	31,9	32,2
Entre 16 i 29 anys	10.088	22,3	9,9	30,2	27,3
Entre 30 i 44 anys	10.088	19,2	9,4	25,7	24,8
Entre 45 i 64 anys	10.088	18,0	7,8	25,3	26,2
65 i més anys	10.088	18,7	5,8	21,3	21,3
Extremadura					
Total	7.653	13,8	5,7	22,4	23,9
Menys de 16 anys	7.653	19,9	8,7	22,9	26,2
Entre 16 i 29 anys	7.653	13,6	6,7	28,3	24,7
Entre 30 i 44 anys	7.653	9,5	4,5	15,3	17,5
Entre 45 i 64 anys	7.653	16,1	5,9	28,0	31,5
65 i més anys	7.653	10,4	4,0	16,8	16,3

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Galícia					
Total	10.005	17,9	6,8	24,0	23,5
Menys de 16 anys	10.005	19,9	8,1	23,4	23,8
Entre 16 i 29 anys	10.005	19,7	8,7	30,2	24,6
Entre 30 i 44 anys	10.005	12,7	6,0	19,5	18,4
Entre 45 i 64 anys	10.005	18,1	6,4	26,0	26,6
65 i més anys	10.005	19,8	6,3	22,5	22,9
Illes Balears					
Total	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
Menys de 16 anys	10.127	23,4	13,4	27,4	28,4
Entre 16 i 29 anys	10.127	10,8	3,9	15,6	15,2
Entre 30 i 44 anys	10.127	20,2	16,5	27,9	25,7
Entre 45 i 64 anys	10.127	13,3	3,9	19,5	19,0
65 i més anys	10.127	19,2	5,0	19,7	20,1
Illes Canàries					
Total	8.449	19,3	10,8	29,6	29,2
Menys de 16 anys	8.449	30,0	16,6	40,9	40,2
Entre 16 i 29 anys	8.449	22,1	17,9	34,7	32,0
Entre 30 i 44 anys	8.449	18,6	10,5	28,3	27,0
Entre 45 i 64 anys	8.449	15,8	6,8	28,3	29,6
65 i més anys	8.449	16,3	8,0	20,7	20,4
La Rioja					
Total	11.049	19,2	7,0	22,6	23,0
Menys de 16 anys	11.049	18,1	9,1	19,8	20,2
Entre 16 i 29 anys	11.049	24,9	7,8	26,9	27,2
Entre 30 i 44 anys	11.049	15,6	8,7	20,4	19,3
Entre 45 i 64 anys	11.049	16,1	5,0	20,6	22,1
65 i més anys	11.049	24,1	6,4	26,8	27,0
Madrid					
Total	12.170	20,7	8,7	25,4	25,1
Menys de 16 anys	12.170	26,0	11,6	28,8	28,5
Entre 16 i 29 anys	12.170	23,4	8,6	30,5	29,5
Entre 30 i 44 anys	12.170	18,3	9,4	23,0	21,4
Entre 45 i 64 anys	12.170	17,8	7,2	24,1	24,6
65 i més anys	12.170	21,3	7,6	23,2	23,3

continua

Edat	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (nova definició 2021)
Múrcia					
Total	9.000	19,1	9,2	25,2	24,5
Menys de 16 anys	9.000	28,1	10,3	32,6	33,2
Entre 16 i 29 anys	9.000	18,4	9,8	25,1	21,0
Entre 30 i 44 anys	9.000	20,3	8,7	28,4	27,2
Entre 45 i 64 anys	9.000	15,9	9,4	23,2	23,6
65 i més anys	9.000	13,9	7,6	16,5	16,6
Navarra					
Total	12.727	17,1	9,0	19,1	19,2
Menys de 16 anys	12.727	30,0	20,2	32,3	32,1
Entre 16 i 29 anys	12.727	13,2	4,9	16,4	15,0
Entre 30 i 44 anys	12.727	18,1	10,1	19,7	19,6
Entre 45 i 64 anys	12.727	10,7	5,7	13,6	14,5
65 i més anys	12.727	18,1	6,7	18,1	18,8
País Basc					
Total	12.983	20,1	9,3	22,5	22,6
Menys de 16 anys	12.983	26,1	14,3	27,9	28,6
Entre 16 i 29 anys	12.983	18,6	11,2	20,6	19,9
Entre 30 i 44 anys	12.983	24,4	11,3	28,4	27,6
Entre 45 i 64 anys	12.983	19,4	9,1	21,8	23,2
65 i més anys	12.983	14,7	4,0	16,1	15,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'bestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

3

SEGURETAT SOCIAL

3.1.

INTRODUCCIÓ

A través d'aquest apartat pretenem donar visibilitat a la manera com la Seguretat Social desplega la seva àmplia acció protectora en les diverses situacions de necessitat que són presents al llarg de l'itinerari vital de la gent. Pel seu impacte en la qualitat de vida de l'estat social i democràtic de dret en què vivim, s'ha considerat que les persones han de ser protegides en condicions d'igualtat, equitat i mitjançant prestacions econòmiques adequades a través d'un règim públic de seguretat social per a tots els ciutadans.

El 2022 gran part de les recomanacions del Pacte de Toledo 2020, transformades com a compromisos i mesures d'actuació en el Pla de Recuperació Transformació i Resiliència (PRTR), han estat recollides en la legislació aprovada o que ha entrat en vigor en aquest any amb la finalitat d'assegurar la suficiència i l'equitat de les prestacions i reforçar la sostenibilitat financera i social del sistema davant els desafiaments que es presenten al sistema a mitjà i a llarg termini. Exemples d'això són la Llei 21/2021, que garanteix la suficiència de les pensions mitjançant la seva revaloració d'acord amb l'evolució de l'IPC, reforça la separació de les fonts de finançament. A més, modifica els coefici-

ents reductors de la jubilació voluntària i estableix més incentius per allargar la vida laboral que s'apliquen a la jubilació, la reforma laboral aprovada al mes de març. També aprova un nou sistema de cotització per a treballadors autònoms sobre la base dels ingressos reals, i la nova llei de plans i fons de pensions que regula el sistema complementari al de les prestacions del sistema de Seguretat Social.

Pel que fa a les fonts estadístiques, per a l'elaboració d'aquest apartat, les dades procedeixen de la Seguretat Social (eSTADISS i Imsero, Tresoreria de la Seguretat Social), el SEPE i el Ministeri de Treball i Economia Social.

3.2.

LA DESPESA SOCIAL EN PRESTACIONS ECONÒMIQUES DEL SISTEMA DE SEGURETAT SOCIAL A LES ILLES BALEARS EL 2022

Segons la informació pressupostària i financera del pressupost de despeses de les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, a la fi de 2022 les transferències corrents van ascendir a 3.100.990.975 euros, un 5,8 % més que el 2021, en el qual van representar

2.931.725.958 euros. En pensions, sense incloure els complements de mínims, es van abonar 2.753.311.562,5 euros, un 4,9 % més que el 2021. El 75,3 % d'aquesta despesa anual en pensions contributives de les entitats gestores de la Seguretat Social (INSS i ISM) s'ha destinat a les pensions de jubilació contributives, 2.074.2 milions d'euros; el 8,8 % a les pensions d'incapacitat permanent, 241,1 milions; el 14,8 % a les pensions de viduïtat, 407.225.186 euros; l'1,1 % a les pensions d'orfanat, 29.723.462 euros, i a les pensions en favor de familiars, 979.912 euros, un percentatge inferior al 0,1 %. La despesa en subsidis i altres prestacions contributives a les Illes Balears gestionats per les entitats gestores va ascendir a 159.048.107 euros, i és un 9 % més que el 2021. A les prestacions de l'incapacitat temporal (IT) es van abonar 69.783.698 euros; a les prestacions per naixement i cura del menor, per risc per embaràs i per lactància, 86.159.582 euros, i la resta a altres prestacions. Caldria afegir també els complements de mínims i altres prestacions de naturalesa no contributiva.

Les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) abonaren en prestacions 235.431.307 euros i la imatge de la projecció de l'acció protectora de la Seguretat Social a les Illes Balears es completa amb les prestacions d'atur gestionades pel SEPE, 750.734.394 euros; la despesa destinada per la TGSS al pagament de les pensions no contributives, 53.335.933 euros, i la despesa social corresponent a les pensions de classes passives, amb un import anual de 255.986.909 euros (vegeu el [quadre III-3.1](#)).

3.2.1. ESPECIAL REFERÈNCIA A LES PENSIONS CONTRIBUTIVES DE LA SEGURETAT SOCIAL

A 1 de desembre de 2022, a les Illes Balears hi havia 202.830 pensions en vigor. L'import mitjà d'aquestes, 1.020,9 euros, és més elevat que la mitjana de les pensions en 27 províncies i representa el 93,25 % de la pensió a l'àmbit nacional, 1.094,87 euros, que només se supera en tretze províncies de set comunitats autònomes. El 66 % de les pensions són de jubilació, 133.847 pensions, i la pensió mitjana, 1.163,4 euros, és el 92,35 % de la mitjana a escala estatal i de quantia superior a la pensió mitjana de 22 províncies.

El 8,8 % són pensions de viduïtat —45.061 pensions— amb un import mitjà de 705,5 euros, el 90,2 % dels 781,7 euros de la pensió mitjana nacional; el 14,8 % són pensions d'incapacitat permanent, 17.661, amb un import mitjà de 971,1 euros, el 93,9 % de la mitjana estatal; l'1,1 % correspon a les pensions d'orfanat, 6.144 pensions, amb import mitjà de 379,5 euros, inferior als 439,70 euros de mitjana nacional, i hi ha també 117 pensions de favors familiars.

L'import global de les nòmines de l'any corresponents a les 201.309 pensions que va ser la mitjana anual del conjunt del sistema de Seguretat Social a les Illes Balears el 2022 va ascendir a 2.856.373.677 euros, amb una pensió mitjana resultant de 1.016 euros, el 93,2 % de la pensió mitjana estatal. D'aquest import, 2.219,7 milions d'euros corresponen als imports inicials de les pensions inicials, 498,8 a la revaloració de les pensions, 107,6 als complements de mínims i 30,2 a altres complements.

A les Illes Balears, el creixement interanual en el nombre de pensions, en l'import de la nòmina anual i en la pensió mitjana va ser superior al produït en el conjunt nacional.

El nombre de pensions va créixer en relació amb el 2021 un 1,4 %, l'import de la nòmina un 5,5 % i la pensió mitjana un 5,6 %, variacions interanuals superiors en tots els casos a les que es van produir a l'àmbit estatal (0,9 % en nombre de pensions, 4,7 % en increment anual de la nòmina i el 5,4 % la pensió mitjana).

La pensió mitjana del conjunt de les pensions en la mitjana de l'any 2022 va ser de 1.016,1 euros (840,7 euros l'import mitjà de les pensions de les dones, un 17,29 % menys que els 1.224,4 euros de la pensió mitjana dels homes).

El 79,4 % del total de la despesa en pensions es produeix en el règim general de la Seguretat Social (RG), amb 2.268,7 milions d'euros. Les variacions interanuals en relació amb el 2021 van ser del 2,19 % en el nombre de pensions, del 6,16 % en l'import de la nòmina anual i d'un 5,48 % en la pensió mitjana.

L'import anual corresponent a la suma de les nòmines mensuals de les pensions del RETA va ser de 476,73 milions d'euros, amb una variació interanual percentual de 0,15 en el nombre de pensions, un 3,6 en l'import de la nòmina i d'un 5,1 en la pensió mitjana. La pensió mitjana del RETA és un 62,6 % de la pensió mitjana de l'RG.

Pel que fa a les 2.523 pensions del règim especial de treballadors de la mar (RTM) que gestiona l'Institut Social de la Marina,

la variació interanual ha estat de l'1,99 % en la nòmina anual, d'un 5,5 % en la pensió mitjana i d'un -1,8 % en el nombre de pensions, que continua reduint-se any rere any des del 2005, en què hi va haver 3.077 pensions.

3.2.1.1. Les pensions de jubilació

Gran part de les reformes del sistema de Seguretat Social per reforçar la suficiència de les pensions, l'equitat i la sostenibilitat del sistema a mitjà i llarg termini —compromeses en el component 30 del pla de recuperació per donar compliment a les recomanacions del Pacte de Toledo de 2020 i que s'han plasmat en la Llei 21/2021— concerneixen o se centren en les pensions de jubilació. Amb aquestes, es pretén impulsar l'alineament de l'edat real de jubilació amb la legal per abordar els desafiaments que plantejaran al sistema les jubilacions dels *baby-boomers*.

A aquests objectius responen la modificació dels coeficients reductors en la jubilació anticipada voluntària, l'establiment de més incentius a la jubilació demorada, la prohibició de clàusules convencionals que prevegin la jubilació forçosa del treballador a una edat inferior als 68 anys, l'aplicació d'un nou complement per mantenir l'equilibri entre prestacions i el premi a les llargues carreres de cotització a les jubilacions causades des de l'1 de gener de 2012. A més, d'altres de contingut més ampli com la derogació del factor de sostenibilitat —establert el 2013—, la substitució per un mecanisme d'equitat intergeneracional i la garantia de la revaloració de les pensions conforme a l'IPC de l'any anterior a desembre de cada any.

Les 133.847 pensions de jubilació en vigor a 1 de desembre de 2022 representen el 66 % del total de les pensions, amb un import mensual mitjà de 1.163,4 euros. El 70,5 % són del règim general, amb una pensió mitjana de 1.315 euros, un 67 % més elevada que la pensió mitjana resultant de les 34.095 pensions de jubilació de l'RTA, 787,7 euros. En la mitjana anual, en l'RG la pensió de jubilació és de 1.312,9 euros —1.503,1 els homes i 1.060,7 les dones—, i el règim d'autònoms, 786,1 euros de mitjana —870 euros els homes i 674 euros les dones.

En el règim de treballadors de la mar (RTM), la pensió mitjana de les 1.346 pensions de jubilació en vigor a 1 de desembre té un import de 1.539,7 euros, un 17 % més elevada que la del règim general, i la supera la pensió mitjana del règim de mineria del carbó (RMC), 1.975,8 euros, en la qual només hi ha 43 pensions.

La mitjana de les 986 pensions de jubilació en el règim d'accidents de treball (RAT) és de 1.218 euros; la pensió mitjana de les 82 del règim de malalties professionals (RMP) és de 1.259 euros; la de les 2.034 pensions de jubilació del SOVI, 431 euros de mitjana.

La pensió mitjana de les 132.329 pensions de jubilació de mitjana el 2022 és de 1.159,1 euros. La pensió mitjana de les dones (939,1 euros) és un 29,5 % més baixa que la pensió mitjana de jubilació dels homes (1.332,50 euros). La Llei general de la Seguretat Social defineix la bretxa de gènere en les pensions de jubilació com el percentatge de diferència en l'import mitjà de les pensions de jubilació contributiva causades en un any per les dones respec-

te de les pensions causades pels homes. La pensió mitjana de les 7.753 altes de pensions de jubilació que es van causar el 2022 ha estat de 1.274,9 euros: 1.138,9 euros la pensió mitjana de les 3.631 altes de pensions de les dones i 1.394,7 euros la pensió mitjana de les 4.122 pensions de jubilació dels homes. Per tant, la bretxa de gènere de les pensions de jubilació que es van reconèixer el 2022 a les dones del 18,3 %, un punt percentual menys que a l'àmbit nacional (vegeu el [quadre III-3.2](#)).

A les Illes Balears, l'acostament de l'edat real de jubilació a l'edat legal de jubilació és més gran que en la mitjana del conjunt estatal. El 2022, a les Illes Balears l'accés a la jubilació es va produir a una mitjana de 65,1 anys; el 2021, amb 65 anys; el 2020, amb 64,9 anys, i el 2019, amb 64,8 anys. A escala nacional, l'edat mitjana d'accés a la pensió de jubilació va ser menor: 64,8 anys el 2022; 64,7 anys el 2021; 64,6 anys el 2020, i 64,4 anys el 2019.

L'edat legal de jubilació ordinària el 2022 era de 66 anys i dos mesos (quan s'havia cotitzat menys de 37 anys i 6 mesos, i es manté en 65 anys si el beneficiari havia cotitzat durant més temps) i el seu allargament gradual conclourà el 2027, quan s'exigiran 67 anys si es tenen menys de 38 anys i 6 mesos cotitzats o 65 anys si s'ha cotitzat un període superior indicat. A les Illes Balears, el 67,5 % de les 7.753 altes de pensions de jubilació que hi va haver el 2022, és a dir, 5.234, es van causar per persones amb 65 anys o més, amb un import mitjà mensual de 1.274 euros, un 20 % inferiors a les 2.519 pensions de jubilació que, amb un import mitjà de 1.584 euros, es van reconèixer a menors de 65 anys.

QUADRE III-3.2. EVOLUCIÓ DE LES ALTES INICIALS DE JUBILACIÓ PER EDAT A LES ILLES BALEARS (2019-2022)

Edat	Any 2019			Any 2020		
	Número	Nombre	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
Fins a 54 anys	1	2.659,41 €	2.659,41 €	2	4.902,81 €	2.451,40 €
55 anys	0	0,00 €	0,00 €	3	5.017,93 €	1.672,64 €
56 anys	7	14.021,53 €	2.003,08 €	10	21.399,86 €	2.139,99 €
57 anys	10	20.557,13 €	2.055,71 €	9	17.393,08 €	1.932,56 €
58 anys	7	12.779,08 €	1.825,58 €	2	2.629,06 €	1.314,53 €
59 anys	54	128.006,84 €	2.370,50 €	32	76.580,03 €	2.393,13 €
60 anys	66	155.782,29 €	2.360,34 €	59	138.764,73 €	2.351,94 €
61 anys	442	621.420,66 €	1.405,93 €	291	421.555,86 €	1.448,65 €
62 anys	131	204.151,85 €	1.558,41 €	157	235.473,79 €	1.499,83 €
63 anys	1.151	1.767.182,65 €	1.535,35 €	1.275	2.008.443,38 €	1.575,25 €
64 anys	547	877.809,80 €	1.604,77 €	640	1.106.167,59 €	1.728,39 €
65 anys	3.863	4.098.114,53 €	1.060,86 €	3.437	3.997.049,61 €	1.162,95 €
66 anys	326	259.224,61 €	795,17 €	419	376.849,51 €	899,40 €
67 anys	184	134.853,53 €	732,90 €	168	159.384,76 €	948,72 €
68 anys	100	87.781,52 €	877,82 €	92	84.410,05 €	917,50 €
69 anys	63	46.531,37 €	738,59 €	61	51.648,84 €	846,70 €
70 anys	53	50.172,78 €	946,66 €	54	63.098,83 €	1.168,50 €
Més de 70 anys	124	95.167,16 €	767,48 €	146	132.678,07 €	908,75 €
Total altes	7.129	8.576.216,74 €	1.203,00 €	6.857	8.903.447,79 €	1.298,45 €
<65 anys	2.416	3.804.371,24 €	1.574,66 €	2.480	4.038.328,12 €	1.628,36 €
≥65 anys	4.713	4.771.845,50 €	1.012,49 €	4.377	4.865.119,67 €	1.111,52 €
Edat mitjana de les noves altes	64,8 anys			64,9 anys		

Edat	Any 2021			Any 2022		
	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
Fins a 54 anys	0	0,00 €	0,00 €	2	4.417,33 €	2.208,67 €
55 anys	2	5.394,13 €	2.697,06 €	1	2.819,18 €	2.819,18 €
56 anys	6	11.866,65 €	1.977,78 €	3	7.325,74 €	2.441,91 €
57 anys	8	16.549,12 €	2.068,64 €	7	15.907,30 €	2.272,47 €
58 anys	10	20.884,20 €	2.088,42 €	11	22.242,80 €	2.022,07 €

continua

Edat	Any 2021			Any 2022		
	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana	Nombre	Nòmina	Pensió mitjana
59 anys	34	85.278,47 €	2.508,19 €	34	85.017,14 €	2.500,50 €
60 anys	40	91.355,78 €	2.283,89 €	64	164.832,17 €	2.575,50 €
61 anys	163	266.657,90 €	1.635,94 €	80	135.439,68 €	1.693,00 €
62 anys	317	480.504,94 €	1.515,79 €	311	460.008,35 €	1.479,13 €
63 anys	1.319	2.060.095,17 €	1.561,86 €	1.392	2.160.830,23 €	1.552,32 €
64 anys	658	1.116.282,34 €	1.696,48 €	614	931.456,32 €	1.517,03 €
65 anys	2.477	3.101.008,53 €	1.251,92 €	2.473	3.426.117,37 €	1.385,41 €
66 anys	1.580	1.442.541,59 €	913,00 €	2.082	1.853.873,95 €	890,43 €
67 anys	185	153.260,40 €	828,43 €	249	216.962,31 €	871,33 €
68 anys	119	96.359,84 €	809,75 €	132	101.026,89 €	765,36 €
69 anys	62	50.898,88 €	820,95 €	80	86.689,53 €	1.083,62 €
70 anys	61	58.369,88 €	956,88 €	73	99.532,56 €	1.363,46 €
Més de 70 anys	129	91.758,27 €	711,30 €	145	110.012,87 €	758,71 €
Total altes	7.170	9.149.066,09 €	1.276,02 €	7.753	9.884.511,72 €	1.274,93 €
<65 anys	2.557	4.154.868,70 €	1.624,90 €	2.519	3.990.296,24 €	1.584,08 €
≥65 anys	4.613	4.994.197,39 €	1082,64	5.234	5.894.215,48 €	1.126,14 €
Edat mitjana de les noves altes	65 anys			65,1 anys		

Font: Seguretat Social

L'import mitjà de les altes de pensions de jubilació de les dones que es van produir el 2022 en el règim general de la Seguretat Social va ser de 1.217,2 euros i de 1.541,9 el dels homes, amb una bretxa de gènere en aquest règim del 21,1 %, un punt percentual menys que la bretxa del 2021, el 22,1 %.

En el conjunt dels règims del sistema de Seguretat Social s'ha passat d'una bretxa de gènere en les pensions de jubilació del 41,4 %, en les pensions causades el 2006, a un 25,6 % el 2013; a un 19,7 % el 2019; un 21,7 % el 2020; un 18 % el 2021, i un 18,3 % el 2022.

L'efecte de substitució d'unes pensions que causen alta més elevades que les pensions que causen baixa el 2022 es percep ostensiblement. Així, les 7.753 altes de pensió de jubilació el 2022 van tenir una pensió mitjana que és un 22 % més elevada que la de les 6.138 baixes que es van produir, amb un import mitjà de 1.044,5 euros. La pensió mitjana de les 4.122 altes de pensions de jubilació causades pels homes va ser un 19,3 % superior a la pensió mitjana de 1.169,4 euros resultant de les 3.819 pensions que van causar baixa.

La pensió mitjana de les 3.631 altes de pensió de jubilació de les dones és un 55 % més elevada que l'import mitjà de 734,2 euros que tenien les 2.325 baixes de pensions. Si observam els increments nets del nombre de pensions de jubilació per gènere, veiem que el 2022 les pensions de les dones a les Illes Balears van ser 1.306 pensions més, mentre que l'increment net del nombre de pensions de jubilació dels homes ha estat de 309 pensions (391 altes més de pensions de jubilació que les dones, però també 1.488 baixes de pensió més).

3.2.1.2. Les pensions de viduïtat i orfandat

A 1 de desembre de 2022 hi havia 45.061 pensions de viduïtat: 4.641 les percebien homes i el 89,7 % del total —40.420 pensions— corresponia a dones. La pensió mitjana d'aquestes darreres és de 723,8 euros, un 32,5 % de mitjana més alta que la dels homes (546,4 euros). El gran grup d'edat amb més volum de pensions de viduïtat és el de 75-79 anys, amb 14.516 pensions (13.282 dones), seguit del de 85 o més anys, amb 13.151 pensions (12.132 dones). Aquests dos grups d'edat representen un 61,4 % del total de les pensions dels més grans de 75 anys.

El nivell més alt de concurrència de pensions en els beneficiaris es dona en els pensionistes de viduïtat, 19.940 pluripensionistes (16.729 dones i 3.211 homes), ja que, a més de la pensió de viduïtat, perceben una altra o unes altres pensions (la de jubilació en la majoria dels casos). El 73,8 % dels pluripensionistes que cobren la pensió de viduïtat (13.048) té 75 anys o més. El tram de quantia més freqüent és

el de 700,01-750 euros, amb 7.776 pensions: 7.525 de dones i 251 d'homes. Previsiblement en aquest tram es troba una part important de les 9.041 pensions de viduïtat complementades a mínims i, singularment, de les 8.806 de dones que les perceben, amb una quantia mitjana mensual de 702,3 euros.

Quant a les 3.173 pensions d'orfandat (3.173 nins i 2.971 nines), la pensió mitjana es va situar a 1 de desembre en 379,5 euros i, tenint en compte el conjunt de l'any, en 380,33 euros (385,3 euros les dels nins i un 2,7 % menys la de les nines, 375 euros).

3.2.1.3. Les pensions d'incapacitat permanent

A les Illes Balears hi havia 17.661 pensions d'incapacitat permanent en vigor a 1 de desembre de 2022, que representen l'1,9 % del total nacional d'aquesta classe de pensions i 440 són de gran invalidesa, amb una pensió mitjana de 2.139 euros. Això és totalment similar a la mitjana estatal. Un 96,6 % de la pensió mitjana nacional i 11.889 d'incapacitat permanent total, amb una pensió mitjana de 819,1 euros, que és el 79,2 % de la mitjana estatal (1.034,5 euros). En la mitjana del conjunt de l'any, la pensió mitjana d'IP el 2022 és de 967,9 euros, 1.010,5 la dels homes i un 9,9 % més baixa la de les dones, 910,6 euros.

3.2.1.4. Els complements de les pensions contributives

Els complements de les pensions contributives corresponents a les 201.308,7 pensions de mitjana anual el 2022 van ascendir a 137.853.439 euros, 107.636.744 euros

els complements de mínims i 30.216.439 euros els altres complements.

El complement per a la reducció de la bretxa de gènere ha substituït des del 4 de febrer de 2021 el complement de maternitat per aportació demogràfica i el seu import el 2022 ha estat de 28 euros per fill o filla en 14 pagues (392 euros a l'any) que es pot percebre des d'un fill fins a un màxim de per quatre fills (1.568 euros a l'any) i es va percebre a les Illes Balears en la nòmina de les pensions de desembre de 2022 en 7.536 pensions amb un import mitjà de 60 euros. A escala nacional, 388.235 pensions, amb una mitjana de 61,2 euros. El 94,4 % del total de beneficiaris són dones (7.113), amb una mitjana de 60,98 euros de complement. Quant al nombre de fills pels quals es percebia, el supòsit més freqüent és per dos fills, 56 euros al mes en 3.704 pensions, seguit del complement per tres fills, 84 euros al mes en 1.467 pensions.

Pel que fa al complement de maternitat, per aportació demogràfica, les persones beneficiàries que el dia 4 de febrer de 2021 l'estiguessin percebent, mantenen la percepció i el 2022 s'ha percebut, amb un import mitjà de 63,6 euros en 16.368 pensions (16.212 percebudes per dones, amb un import mitjà de 63,18 euros i 156 homes amb un import mitjà de 107,29 euros)

A 1 de desembre de 2022 a les Illes Balears hi havia 34.607 pensions complementades a mínims, el 17,1 % del total de les pensions, i més de dues de cada tres pensions —concretament el 70 %— la perceben dones, 24.201 pensions, el 21 %

del total de les pensions percebudes per les dones. Aquest percentatge és molt superior a l'11,23 % que representen les 10.386 pensions mínimes percebudes per homes en relació amb el total de pensions que perceben. A l'àmbit nacional el percentatge de pensions mínimes era el 21,9 %, gairebé cinc punts percentuals més que a les Illes Balears, diferència encara més notable en el cas de les pensions de viduïtat, amb complement de mínims percebudes per les dones 7,6 punts percentuals més (27,7 % a escala estatal, 20,1 % a les Illes Balears).

Per classe de pensió, estaven complementades a mínims el 9,3 % de les pensions d'incapacitat permanent, el 16,1 % de les jubilacions, el 20,1 % de les pensions de viduïtat, el 38,3 % de les d'orfanat i el 41 % de les de favor familiar.

Per garantir la suficiència de les pensions mínimes, la Llei 21/2021 assenyala el termini d'un any per acordar les modificacions normatives que estableixin regles relatives a l'evolució de les pensions mínimes que tenguin en compte l'evolució del salari mínim interprofessional i garantir la sostenibilitat financera i social del sistema públic de pensions.

3.2.2. ALTRES PRESTACIONS CONTRIBUTIVES

3.2.2.1. La incapacitat temporal (IT)

El 2022, en el conjunt del sistema a les Illes Balears, hi va haver 292.099 processos d'incapacitat temporal, que, acumulats, van generar un total de 8.067.049 dies de

baixa, amb una despesa social en prestacions que assoleix els 271,7 milions d'euros. D'aquests, gairebé 202 milions corresponen a les MCCS, i més de 69,78 milions, a les entitats gestores (INSS i ISM).

En el conjunt del sistema de Seguretat Social, les incapacitats temporals originades per contingències comunes (sense el RETA) van acumular 185.160 processos finalitzats, que van generar 5.752.661 baixes laborals; el RETA va registrar 7.383 processos i un total de 718.623 dies de baixa; les contingències professionals d'AT i malalties professionals en 81.436 processos finalitzats van causar un total de 881.001 dies de baixa i en 81.436 processos finalitzats de covid-19 gestionats per les MCCS, es van acumular 714.764 dies de baixa laboral.

La durada mitjana dels processos per contingències comunes, exceptuant el règim d'autònoms, va ser de 31,2 dies en el cas dels homes i de 30,9 les dones. En el RETA, es van iniciar 7.556 processos, amb una durada mitjana de 98,2 dies en el cas dels homes i 96 dies en el cas de les dones. Es triplica la durada mitjana dels processos de contingències comunes (31,2 dies els homes i 30,9 les dones).

Les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social van gestionar 6.359.564 dies de baixa per IT, un 7,1 % més que el 2021, en què van gestionar 5.938.800 dies de baixa. Els processos finalitzats d'IT per la covid-19 gestionats per les MCCS van afectar proporcionalment més les dones (57,8 % del total d'IT per aquesta patologia el 2022 pel 52 % del 2021). El nombre de dies de baixa ocasionats (714.564) va ser inferior al del 2021

(733.390), atesa la reducció de la durada mitjana dels processos, ja que el dels homes va passar de 12 dies el 2021 a 8 el 2022, i el de les dones, de 15 dies de mitjana el 2021, a 9 dies el 2022.

Al sistema de comunicació de malalties professionals a la Seguretat Social (CEPROSS), el 2022 a les Illes Balears s'hi van comunicar 405 parts de malalties professionals, 74 parts més que el 2021; 148, van ser d'homes i 257 de dones. La majoria van ser sense baixa, 233 parts, per 182 amb baixa. Les causades per agents físics van ser 353 parts comunicats, el 87,2 % del total de comunicacions, i van donar lloc a 165 baixes (64 d'homes i 101 dones), i el segon col·lectiu més freqüent és el del grup 5 de la classificació de les malalties professionals, referit a les malalties de la pell amb 28 parts comunicats.

3.2.2.2. Les prestacions de naixement i cura del menor i altres prestacions

L'import anual abonat el 2022 a les prestacions per naixement i cura del menor, risc per embaràs i per lactància va ascendir a 104.209.706 euros, un 4,7 % més que el 2021, 86.159.582 euros per les entitats gestores (INSS i ISM) i 18.050.124 euros per les MCCS. El 2022 les entitats gestores van reconèixer als beneficiaris 12.534 prestacions per naixement i cura del menor (NCM): 5.958 al primer progenitor i 6.576 al segon progenitor. La durada mitjana de les prestacions en el cas de maternitat biològica contributiva va ser de 107,6 dies.

Quant a les prestacions per risc per embaràs, hi va haver 2.438 processos iniciats, amb una durada mitjana dels processos

tancats de 79,3 dies, i 2.434 s'han gestionat per les MCSS. També van gestionar onze prestacions per risc durant la lactància natural obertes el 2022, amb una durada mitjana en els processos finalitzats de 143,5 dies, i 176 prestacions per cura de menors afectats per càncer o malaltia greu iniciades el 2022, amb una durada mitjana dels processos tancats de 451 dies.

3.2.2.3. Les prestacions de protecció familiar

Les prestacions familiars per fill a càrrec (PF) es van abonar en la nòmina semestral de desembre de 2022, amb un import global de 2.611.682 euros corresponents a 6.058 persones beneficiàries i 9.410 causants.

Quant a les assignacions per fill o menor acollit a càrrec amb discapacitat, amb 18 anys o més, en la nòmina mensual de desembre d'1.563.896 euros figuraven 3.129 causants i 3.095 persones beneficiàries. Pel que fa a les prestacions familiars de pagament únic, el 2022 hi va haver 247 prestacions familiars a famílies nombroses, 53 a famílies monoparentals i dues a mares discapacitades.

3.2.2.4. L'ingrés mínim vital el 2022 a les Illes balears

A les Illes Balears, les dades acumulades d'altres inicials de prestacions d'ingrés mínim vital (IMV) que han figurat en nòmina de juny de 2020 a desembre de 2022 mostren que la protecció ha assolit 7.192 llars perceptores, en les quals viuen 19.770 persones beneficiàries (10.954 adultes i 8.816 menors). El 2022, en l'àmbit nacional, hi

va haver 549.670 perceptors, 365.947 dones i 183.723 homes, i la protecció de l'IMV va arribar a 1.542.675 beneficiaris.

A les Illes Balears, el 59,5 % dels titulars de prestacions i el 54,4 % dels beneficiaris són dones, 4.280 titulars i 10.754 beneficiàries i hi ha 2.912 homes titulars i 9.191 beneficiaris de la prestació. Els menors d'edat representen el 44,6 % del total de beneficiaris i la seva presència es registra en el 59,2 % de les llars receptores de la prestació.

El complement d'ajuda per a la infància (CAPI) que va entrar en vigor al gener de 2022 estableix prestacions mensuals integrades a l'IMV de 100 euros més, 70 euros o 50 euros, per a menors de 18 anys segons l'edat, i la perceben a les Illes Balears 3.813 menors (305.460 a escala estatal).

Dels 14 diferents tipus de llars dels titulars que han rebut la prestació econòmica de l'IMV, destaquen 2.388 prestacions per a llars amb un adult, 1.130 per a llars amb dos adults i més de dos menors, 909 prestacions per a llars amb un adult i un menor i 849 prestacions per a llars amb dos adults i dos menors.

Igual que les pensions mínimes i les pensions no contributives, l'IMV el 2022 va tenir una revaloració del 3 %, mig punt més que la revaloració de les pensions contributives. És ressenyable que a 2022 figuraven onze entitats en el registre de mediadors socials, que és un sistema per permetre que treballadors socials del tercer sector d'acció social puguin acreditar algunes condicions necessàries per poder rebre l'IMV i Creu Roja Espanyola i Càritas

Diocesana, amb gran implantació a les Illes Balears, van ser les dues primeres entitats a inscriure-s'hi. El 2022 s'ha regulat el segell d'inclusió social (RD 636/2022, de 26 de juliol) com a distintiu públic de l'AGE i també la compatibilitat de l'IMV amb els ingressos de rendes del treball o de l'activitat econòmica per compte propi per millorar les oportunitats reals d'inclusió social i laboral de les persones beneficiàries (RD 789/2022, de 27 de setembre, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2023).

Finalment, cal assenyalar que l'Ordre ISM1055/2022, de 31 d'octubre, sobre la fita 319 del PRTR, preveu un pla de reordenació i simplificació de les prestacions econòmiques no contributives d'AGE que s'ha de centrar en l'IMV, CAPI, PNC i diverses prestacions familiars. El suport tècnic del sistema d'informació de la targeta social digital (TSD) serà fonamental. El 8 de setembre de 2021 es va subscriure el conveni entre l'INSS i la CAIB per a impuls i consolidació de la TSD.

3.3.

EL PRESSUPOST DE DESPESES I LA INFORMACIÓ ECONOMICOFINANCERA DELS INGRESSOS DE LES MÚTUES COL·LABORADORES AMB LA SEGURETAT SOCIAL (MCSS)

La despesa en prestacions contributives de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) el 2022 a les Illes Balears va ascendir a 235.431.307 euros,

un 31,9 % menys que el 2021. Si es tenen en compte, a més de les prestacions, les transferències a la Seguretat Social, el pressupost total de despeses per transferències corrents en el capítol 4 del pressupost de les MCSS a les Illes Balears va ser de 312.519.000 euros, un 25,4 % menys que els 419.041.537 euros que van assolir el 2021.

El 85,8 % de la despesa en prestacions de les MCSS correspon a IT, 201.970.938 euros amb un creixement interanual de l'11,2 %. En concepte de maternitat, paternitat, risc d'embaràs i lactància, es van abonar 18.050.124 euros, per altres prestacions i indemnitzacions 13,3 milions, que contrasten amb els 146,8 milions del 2021. A més, es van abonar 1.469.789 euros en prestacions i lliuraments únics, 59.162 euros en prestacions socials, 586.513 euros en farmàcia i 5.215 euros en ajudes genèriques a famílies en institucions sense ànim de lucre.

Pel que fa als ingressos per cotitzacions socials, el 2022 van ser 345.909.623,7 euros, la qual cosa suposa un 23,8 % més que el 2021. Les partides més importants corresponen als 215.532.931 euros de cotitzacions al règim d'accidents de treball i malalties professionals, un 11,8 % més que el 2021, i als 104.923.198 de cotitzacions al règim general, amb una variació interanual del 14,8 % i absoluta, de més de 34,1 milions. En cotitzacions al RETA, les MCSS van rebre 16.051.694,6 euros (-5,1 %) i al RTM, 679.548,8 euros, un 15,9 % més que el 2021.

3.4.

LES PENSIONS NO CONTRIBUTIVES DE JUBILACIÓ O D'INVALIDESA (PNC)

Les pensions no contributives de la Seguretat Social (PNC) es gestionen per la CAIB, es financen a través d'aportacions al pressupost de la Seguretat Social que figuren en el pressupost de despeses i dotacions de l'Institut de Majors i Serveis Socials (Imerso) i s'abonen per la TGSS.

L'import anual abonat el 2022 per les PNC va ascendir a 53.335.9343 euros (per les 5.399 PNC de jubilació, 34.302.316 euros i per les 2577 PNC d'invalidesa 19.033.617 euros). El 2021, per les 5.305 PNC de jubilació, l'import global anual abonat va ser de 29.554.302 euros, i per les 2.721 pensions d'invalidesa, 17.033.617 euros. Les variacions interanuals en el nombre de persones beneficiàries de PNC de jubilació va ser un d'un 1,8 % més, i en les d'invalidesa un 5,3 % menys, i a l'import anual de les nòmines, un 16,1 % més les PNC de jubilació i un 11,7 més les PNC d'invalidesa.

3.5.

LES PENSIONS DE CLASSES PASSIVES

La Llei 22/2021, de pressupostos generals de l'Estat, per al 2022 preveu l'assumpció de la gestió de prestacions del règim de classes passives per l'INSS un cop es culmini el procés d'adaptació de la gestió administrativa, comptable, pressupostària i financera per a la gestió d'aquestes pres-

tacions. Durant aquest període transitori, les competències les haurà d'exercir la Direcció General d'Ordenació de la Seguretat Social adscrita a la Secretaria d'Estat Seguretat Social i Pensions del Ministeri d'Inclusió Seguretat Social i Pensions.

La nòmina de desembre del 2022, amb 10.342 pensionistes de classes passives i les 10.590 pensions va ser de 39.761.860,75 euros. Hi va haver 674 altes en nòmina i 441 baixes. El creixement interanual del nombre de pensions de l'estatal va ser del 2,2 %, la variació interanual del nombre de pensionistes, un 2,3 %, i l'import abonat en la nòmina de desembre que inclou l'abonament de la paga extraordinària va ser el 8,4 %,

L'import anual abonat el 2022 en concepte de pensions de classes passives ha estat de 255.986.909 euros, que suposa una variació interanual del 0,6 %. En aquest règim, la revaloració d'aquestes pensions i els incentius a l'allargament de l'edat de jubilació s'efectua també d'acord amb la Llei 21/2021, de garantia del poder adquisitiu de les pensions i d'altres mesures de reforç de la sostenibilitat financera de la Seguretat Social, que modifica el text de la Llei de classes passives a aquests efectes.

3.6.

LES PRESTACIONS PER DESOCUPACIÓ QUE GESTIONA EL SERVEI D'OCUPACIÓ PÚBLICA ESTATAL (SEPE)

Al pagament de les prestacions econòmiques per a la protecció de la contingència d'atur que es gestionen pel SEPE, es

van destinar a les Illes Balears el 2022, 750.734.394 euros, 527.786.710 euros en concepte de prestacions econòmiques per desocupació i 222.947.683 euros en les corresponents cotitzacions a la Seguretat Social durant la percepció d'aquestes prestacions. El 2021 la despesa conjunta de prestacions i les cotitzacions corresponents a aquestes havia ascendit a 1.327.892.777 euros. El 2020 es va assolir el rècord històric de prestacions econòmiques de protecció per desocupació, amb 1.630.565.485 euros, que contrasten notablement amb els 638.934.632 euros de 2019. Es posa en relleu que la despesa en prestacions per desocupació actua d'estabilitzador automàtic davant canvis del cicle econòmic, ja que augmenta quan aquest és desfavorable, com va succeir durant el 2020 i part de 2021 amb la crisi de la covid-19, i disminueix quan hi ha més creixement econòmic i de l'ocupació, com s'afirma al PRTR, component 23.

Els dos mesos amb més impacte de la protecció van ser el gener, amb 91.514 beneficiaris i una nòmina de prestacions de més de 144 milions d'euros, i el de febrer, amb 83.292 persones beneficiàries i una nòmina de prestacions d'uns 134 milions. El juny va ser el mes amb un nombre més baix de beneficiaris, 20.798, i la nòmina mensual de prestacions més baixa de l'any, 23,9 milions d'euros.

L'any 2022 la mitjana mensual de beneficiaris va ser de 42.769 persones, 29.395 perceptors de prestacions contributives (13.959 homes i 15.435 dones), 12.134 de subsidis per desocupació (5.117 homes i 7.017 dones) i 1.240 perceptors de la renda activa d'inserció (RAI) (380 homes i 860 dones).

La mitjana mensual de beneficiaris estrangers va ser de 8.996 (3.943 de països comunitaris i 5.053 de no comunitaris), 6.858 van percebre la prestació per desocupació (3.650 homes i 3.209 dones), 1.891 el subsidi per desocupació (737 homes i 1.154 dones) i 247 la RAI (64 homes i 183 dones).

El desembre del 2022 hi va haver 79.621 beneficiaris (35.662 homes i 43.959 dones), dels quals 59.310 percebien la prestació contributiva (27.683 homes i 31.627 dones), el 6,9 % del total nacional (volum només superat per Madrid i Barcelona en aquell mes). Llavors, 19.297 persones (5.117 homes i 7.017 dones) percebien el subsidi per desocupació, la qual cosa representa un 2,7 % del conjunt estatal. Aquestes dades no són extrapolables a altres mesos de l'any. El 23,6 % de les persones beneficiàries el desembre del 2022 eren de la Unió Europea, i 10.571 d'altres països que no són de la UE.

Els trams d'edat amb més beneficiaris de la prestació contributiva el desembre del 2022 són els de 40 a 44 anys, amb 8.361 persones, seguit dels de 45 a 49 anys, amb 7.951. En els trams de 16 a 19 anys i el de 20 a 24 anys, si bé són els trams amb menor nombre de beneficiaris (3.534 en la suma de tots dos), representen el 7,7 % dels 45.646 beneficiaris a escala nacional i només la Comunitat Autònoma de Madrid se supera les Illes Balears en el nombre de prestacions contributives en aquests dos trams.

En la mitjana anual, a desembre de 2022, els 29.395 beneficiaris de la prestació contributiva a les Illes Balears representaven

el 3,8 % del conjunt nacional, només cinc províncies —Madrid, Barcelona, València, Sevilla i Alacant— tenen una mitjana de preceptors de prestació contributiva més elevada.

Pel que fa al subsidi per desocupació, els trams d'edat que més beneficiaris del subsidi per desocupació acumulen al desembre del 2022 són els de 60 anys o més, amb 4.280 perceptors; el de 55-59 anys, amb 3.072, i el de 50-54, amb 2.051. És a dir, en aquests tres trams es concentra el 48,7 % del total de beneficiaris en aquest mes.

Les Illes Balears és la província amb més beneficiaris del subsidi per desocupació en el tram 20-24 anys, amb 1.464 persones, d'un total a escala estatal de 14.727, i aquesta xifra és més del doble que Madrid i gairebé un 70 % superior a Barcelona.

De les 12.134 persones perceptores del subsidi per desocupació en la mitjana de 2022, 6.458 (2.940 homes i 3.518 dones) ho eren dins del col·lectiu dels majors de 52 anys (cotitzacions per jubilació), 2.127 (756 homes i 1.371 dones) per esgotament de la prestació contributiva d'atur; per períodes de cotització insuficient per tenir dret a la prestació contributiva, 2.966 (2.051 amb una percepció de 6 mesos, 769 de 21 mesos i 146 de tres a cinc mesos), per 196 fixos discontinus de 1.998 en l'àmbit nacional.

La mitjana anual a desembre, amb 12.134 perceptors, compassa aquests resultats i representa un 1,7 % del conjunt estatal. Creix a mesura que aug-

menten els trams d'edat excepte en el tram de 40 a 44 anys, que, amb 1.005 perceptors, és superior al de 45-49 anys, amb 850. Això és congruent amb el que s'esdevé amb aquests dos trams a l'àmbit nacional (661 al desembre, de 1.344 a escala estatal).

La RAI al desembre tenia 1.014 beneficiaris, 1.240 la mitjana anual (860 dones i 380 homes). Dins del col·lectiu de majors de 45 anys hi havia 99 perceptors, 283 dins del grup de violència de gènere, 152 dins del centre i quatre dins de l'apartat de violència domèstica. El tram amb més persones beneficiàries és el de 45-49 anys.

3.7.

LA TRESORERIA GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL. L'AFILIACIÓ, COTITZACIÓ I RECAPTACIÓ DE QUOTES A LA SEGURETAT SOCIAL I EL PRESSUPOST D'INGRESSOS DE LA SEGURETAT SOCIAL A LES ILLES BALEARS EL 2022

La TGSS és el servei comú de la Seguretat Social que enquadra el col·lectiu protegit a través de l'afiliació, altes i baixes de treballadors, inscripció d'empreses, proveeix de recursos el sistema mitjançant la recaptació de les cotitzacions, unifica com a caixa única de la Seguretat Social tots els recursos pressupostaris i extrapressupostaris del sistema i paga totes les prestacions de la Seguretat Social.

3.7.1. EL PRESSUPOST D'INGRESSOS DE LA SEGURETAT SOCIAL AL TANCAMENT PROVISIONAL DE DESEMBRE 2022

A la fi de desembre de 2022 en el pressupost d'ingressos de la TGSS a les Illes Balears es van comptabilitzar 3.119.903.609,7 euros, dels quals el 99,2 % correspon a cotitzacions socials, amb un import de 3.095.965.677 euros i una variació interanual del 5,49 % (2.934.797.845 euros el 2021).

L'apartat més important d'aquests ingressos són les cotitzacions socials d'empreses i dels treballadors ocupats, que van ascendir en el pressupost de la TGSS a 2.838.395.981 euros, amb un creixement interanual de l'11,72 % (2.421.107.836 euros el 2021) i, en segon lloc, els 257.569.696 euros a cotitzacions de perceptors de prestacions per desocupació i per bonificacions de foment d'ocupació un 49,9 % menys que els 513.690.009 euros del 2021.

En l'àmbit nacional, al pressupost d'ingressos de la Seguretat Social, després de les cotitzacions socials, la partida més rellevant, en aplicació del principi de separació de fonts de finançament de la Seguretat Social, correspon a les transferències corrents de l'Estat.

La recaptació al règim general va ser de 2.548.517.069 euros, un 11,96 % més que el 2021; al RETA, 275.677.893 euros, un 0,55 % menys que el 2021; al règim especial de treballadors de la mar, 12,9 milions d'euros (11.613.644 el 2021), i 1.257.724 al règim d'accidents de treball i malalties professionals, un 18,5 % més que el 2021.

3.7.2. LES PERSONES AFILIADES EN ALTA LABORAL EL 2022

Els 454.569 treballadors en alta a 30 de desembre de 2022 (244.364 dones i 210.205 dones) posen en relleu el manteniment d'un important nivell d'activitat, en aquest mes, que s'ha reflectit en 17.013 altes més que al desembre de 2021. El juliol, amb 608.129 persones en alta, ofereix el resultat mensual més elevat de la sèrie històrica i els mesos de maig a setembre de 2022, amb més de 575.000 persones treballant, han superat àmpliament el rècord de 2021, que es va produir al juliol, amb 551.801 treballadors. De fet, és la primera vegada de la sèrie històrica que es comptabilitzen més de 500.000 afiliats en alta laboral durant set mesos, d'abril a octubre.

La mitjana anual de 528.093 treballadors en alta a les Illes Balears el 2022 és un creixement interanual de l'11,1 % amb relació al 2021, i una variació interanual de 50.783 més que les 477.300 persones en alta laboral en la mitjana de 2021. El 53,2 % són homes (281.088), 25.927 més que el 2021, i el 46,8 % són dones (246.995), 24.857 més que el 2021.

Si el 2021 a les Illes Balears el percentatge de la mitjana anual d'afiliacions de dones va suposar el 46,4 % del total d'afiliacions, l'increment fins al 46,8 % de 2022 ha permès reduir el diferencial amb la mitjana estatal del -0,2 % el 2021 al -0,1 % el 2022.

Al règim general, el 2022 a les Illes Balears, sense incloure els treballadors per compte d'altri del sistema especial agrari ni les afiliacions en alta del sistema especial

d'empleats de llar, hi va haver una mitjana de 415.984 treballadors en alta (203.257 dones, el 48,9% del total, i 212.727 homes, el 51,1%). Això suposa una variació absoluta interanual de 47.777 treballadors més amb relació a la mitjana de 368.207 persones en alta que hi va haver el 2021.

El creixement interanual en el règim general el 2022 a les Illes Balears del percentatge de les treballadores ha estat del 13,2%, i un 12,8% el dels homes. Al sistema especial agrari, hi va haver de mitjana de 2.580 afiliacions de persones treballant per compte d'altri (220 homes i 380 dones), i en el sistema especial d'empleats de la llar, 9.477 treballadors (409 homes i 8.068 dones).

Al desembre de 2022, el nombre més gran de treballadors en alta en el RG i en RETA s'ha registrat en el comerç a l'engròs i al detall reparació de vehicles, amb 75.510 persones —57.975 en el RG i 17.535 en RETA—; en la construcció amb 59.257 persones afiliades en alta (42.107 en RG i 17.150 en RETA), i en l'hostaleria, amb 52.423 persones (40.878 en el règim general i 11.545 en el règim d'autònoms).

Les afiliacions mitjanes dels estrangers al desembre de 2022 ha estat de 86.170 persones i representa el 18,8% de la mitjana del total de persones en alta laboral en aquest mes (458.020), el 3,5% del total nacional, i és un 6,7% més elevada que la mitjana estatal (12,1%). El 59% dels treballadors en alta estrangers són homes, 50.808, i el 41%, dones (35.362). A les Illes Balears, la variació mensual de treballadors estrangers en alta ha estat al

desembre de 5.059 persones, un 5,5%, i la interanual, un 9,32% (superior a la mitjana nacional, de 8,41%).

Les 38.183 empreses en alta al desembre de 2022, amb un total global de 325.180 treballadors cotitzant al règim general, eren un 1,9% més que les 37.454 empreses en alta al desembre de 2021.

Dels 325.180 treballadors cotitzants al règim general (170.765 homes i 154.415 dones), 291.200 tenien contracte indefinit, i 33.980, contracte temporal. Amb un 89,6% de contractació indefinida, les Illes Balears assoleixen al desembre de 2022 el percentatge més alt en aquest tipus de contractació, pel 86% de la mitjana estatal. Per la seva banda, el desembre de 2022 la contractació temporal a les Illes Balears, amb un 10,4% (un 8,4% homes i un 12,8% dones), representa el percentatge més baix de totes les comunitats autònomes, 3,6 punts per sota de la mitjana nacional, 14% (un 11,8% homes i un 16,4% dones).

Els treballadors cotitzants a les Illes Balears suposen un 2,2% del total estatal, tant en dones com en homes, i la cotització de treballadors i treballadores en alta amb tipus de contracte indefinit suposa el 2,3% del total nacional de cotitzants. El desembre de 2022 a les Illes Balears, un 74,1% dels treballadors cotitzants (79,8% homes i 67,8% dones) tenia contractes a temps complet (un 73,3% a escala estatal), el 15,7% a temps parcial (majoritàriament les dones, un 22,3%, per un 9,7% dels homes) i el 10,3% de fix discontinu (9,9% dones i 10,6 homes), un 2,9% més que la mitjana nacional.

QUADRE III-3.3. BASES MITJANES DE COTITZACIÓ A LES ILLES BALEARS I ESPANYA, PER SEXE I MESOS (2022)

	Illes Balears		Total Espanya	
	Homes	Dones	Homes	Dones
gener	1.901,99 €	2.051,37 €	2.128,03 €	1.822,64 €
febrer	1.884,06 €	2.010,90 €	2.113,14 €	1.818,75 €
març	1.849,94 €	2.015,98 €	2.138,02 €	1.825,98 €
abril	1.822,48 €	1.987,52 €	2.129,01 €	1.822,63 €
maig	1.877,06 €	2.044,43 €	2.138,68 €	1.826,37 €
juny	1.883,87 €	2.047,39 €	2.122,26 €	1.813,71 €
juliol	1.912,89 €	2.075,69 €	2.142,17 €	1.852,85 €
agost	1.941,37 €	2.101,70 €	2.153,66 €	1.867,31 €
setembre	1.914,16 €	2.069,07 €	2.134,81 €	1.827,13 €
octubre	1.906,28 €	2.067,77 €	2.167,35 €	1.850,62 €
novembre	1.873,68 €	2.034,77 €	2.169,91 €	1.856,93 €
desembre	1.974,78 €	2.129,97 €	2.197,49 €	1.886,43 €

Font: Seguretat Social

3.7.3. LES BASES MITJANES DE COTITZACIÓ

La base mitjana de cotització al desembre de 2022 al règim general a les Illes Balears va ser de 2.056 euros, superior en un 0,4 % a la base mitjana de cotització a l'àmbit nacional, que va ser 2.047 euros. Al costat de les Illes Balears, només nou províncies i la ciutat autònoma de Ceuta tenien aquest mes bases mitjanes de cotització més altes que la mitjana estatal. A més de desembre de 2022, al maig i a l'agost, també a les Illes Balears s'ha superat la mitjana de les bases de cotització a escala nacional.

La mitjana de les bases de cotització mitjanes mensuals a les Illes Balears de 2022 supera la mitjana estatal, al mes de de-

sembre, el tercer mes amb menys afiliats en alta laboral de l'any, al maig, agost i setembre, en què la seva incidència és més gran per l'elevat nombre de treballadors en alta en aquests mesos.

El creixement interanual de les bases mitjanes de cotització al desembre en relació amb el 2021 ha estat un 3,8 %, un 8,9 % si es compara amb el 2019 i un 11,3 % si es compara amb el 2018 (vegeu el **quadre III-3.3**).

La mitjana mensual de les bases de cotització de les dones al règim general a les Illes Balears el 2022 és superior a la mitjana de les bases de cotització de dones a l'àmbit estatal en els onze mesos de l'any diferents d'abril, mes en què la mitjana nacional s'equipara a la mitjana a les Illes

Balears. La mitjana de les bases de cotització de les dones al desembre de 2022 ha estat de 1.974,8 euros i de 2.130 euros les dels homes, una bretxa en les bases de cotització de les dones en relació amb les dels homes del 7,86 %, molt inferior al 16,5 % de la mitjana nacional. La reducció de la bretxa a les Illes Balears en el període de 2018-2022 ha estat de 2,4 punts percentuals, i a escala estatal, de 2,8 punts, la qual cosa reflecteix una tendència cap a una major igualtat i reducció de les diferències en les bases de cotització mitjanes de les dones en relació amb les bases de cotització mitjanes dels homes.

Quant al RETA, cal assenyalar que dels 101.153 afiliats per compte propi (100.665 en RETA), que representen el 3 % del total

estatal, 58.457 autònoms són persones físiques i representen el 2,9 % del total a l'àmbit estatal. El 90,7 % —concretament, 53.016— al setembre de 2022 cotitzen per la base mínima de cotització, el percentatge més elevat de totes les comunitats autònomes (el 85,3 % a l'àmbit estatal). A aquesta situació pretén donar resposta, en compliment de les recomanacions quarta i cinquena del Pacte de Toledo de 2020 i del PRTR, el Reial decret llei 13/2022, de 26 de juliol, que estableix un nou sistema de cotització per als treballadors per compte propi o autònoms i es millora la protecció per cessament d'activitat.

4

SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

4.1.

INTRODUCCIÓ

Al llarg d'aquest capítol hem volgut con-
jugar aspectes sobre com es configura
l'organització sanitària de les Illes Balears
en matèria d'infraestructures, tecnologia
i professionals, i indicadors de resultats
de salut, tant quantitatius com qualita-
tius. De fet, consideram aquests darrers
més significatius per elaborar una imatge
del sistema sanitari de la Comunitat Au-
tònoma de les Illes Balears i el seu estat
de salut, en alguns casos en compara-
ció amb la resta de l'Estat, com és el cas
dels indicadors clau del sistema nacional
de salut (SNS). En aquesta edició, no es
poden mostrar les dades de l'activitat
d'atenció especialitzada, perquè no s'han
pogut actualitzar, i s'hi inclouen nou re-
comanacions.

4.2.

RECURSOS

4.2.1. ESTRUCTURES, CENTRES, SERVEIS I ESTABLIMENTS

Són competència de la Conselleria de
Salut i Consum les diferents autoritzacions
sanitàries, tant de funcionament com de

modificació, referents als centres, serveis i
establiments sanitaris a la nostra comunitat
autònoma.

Segons les dades del registre de centres,
serveis i establiments sanitaris de les Illes
Balears —replicats en el registre nacional
de centres—, en l'actualitat hi ha 3.443 re-
cursos sanitaris autoritzats (vegeu el **qua-
dre III 4.1**).

4.2.2. CENTRES HOSPITALARIS

Les Balears disposen de 25 hospitals, dels
quals 10 (un 40 %) són de dependència
pública i 15 (un 60 %) de titularitat privada
(vegeu el **quadre III-4.2**).

El nombre d'hospitals públics no s'ha mo-
dificat en els darrers anys. L'IB-Salut gesti-
ona actualment deu hospitals (set d'aguts,
dos de mitjana i llarga estada i un psiquià-
tric). La mútua d'accidents de treball gesti-
ona una clínica de 40 llits.

La xarxa privada gestiona 1.416 llits i at-
nen bàsicament pacients aguts. Els 14 hos-
pitals privats suposen el 35,9 % de l'oferta
de llits de les Balears.

Per illes, Mallorca concentra 19 hospitals,
12 dels quals són a la capital; Menorca té
tres hospitals autoritzats; Eivissa en té dos,
i Formentera té un hospital públic.

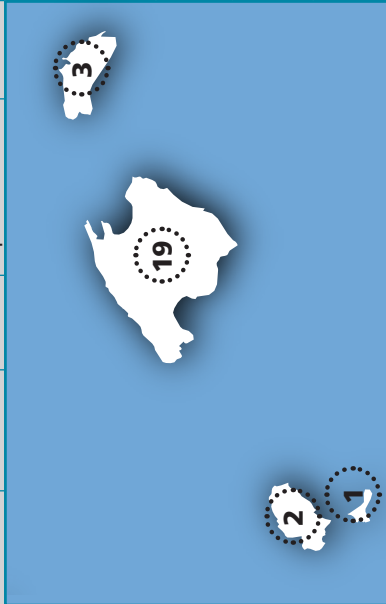
QUADRE III-4.1. CENTRES, SERVEIS I ESTABLIMENTS SANITARIS DE LES ILLES BALEARS (2022)

	Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat	
			Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Public	Privat
Biobancs	B.1	Biobancs de tumors	1	0	0	0	1	
	B.2	Altres biobancs	3	0	0	0	1	2
Centres amb internament (hospitals)	C.1.1	Hospitals generals	19	3	2	1	7	12
	C.1.2	Hospitals especialitzats	1	0	1	0	1	
	C.1.3	Hospitals de mitja i llarga estada	5	0	0	0	2	3
	C.1.4	Hospitals de salut mental i tractament de toxícomanies	1	0	0	0	1	
	C.2.1	Consultes mèdiques	207	20	36	1		207
	C.2.2	Consultes d'altres professionals sanitaris	320	37	23	2		320
	C.2.3.1	Centres de salut	54	5	6	1	54	
	C.2.3.2	Unitats bàsiques de salut	99	6	10	0	99	
	C.2.4	Centres polivalents	296	19	51	3		296
	C.2.5.1	Cliniques dentals	467	33	59	2		467
	C.2.5.10	Centres de reconeixements	75	7	7	1		75
	C.2.5.2	Centres de reproducció humana assistida	7	1	1	0		7
	C.2.5.3	Centres d'interrupció voluntària de l'embaràs	3	0	0	0		3
	C.2.5.5	Centres de diàlisi	7	0	0	0		7
	C.2.5.6.1	Centres de diagnòstic per la imatge	18	1	1	0		18
Centres ambulatoris	C.2.5.6.2	Laboratori d'anàlisis clíniques	43	4	7	0		43
	C.2.5.7	Unitats mòbils d'assistència sanitària	21	1	2	1		21
	C.2.5.8	Centres de transfusió	3	1	1	0	3	
	C.2.5.9	Bancs de teixits	1	0	0	0	1	
	C.2.5.90.1	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS)	25	4	5	0	25	
	C.2.5.90.2	Centres especialitzats en medicina estètica	39	0	4	0		39
	C.2.5.90.3	Centres especialitzats en fisioteràpia i rehabilitació	53	8	10	0		53
	C.2.5.90.4	Altres centres especialitzats	232	25	27	4	2	230
	C.2.90.1	Proveïdors d'assistència sanitària domiciliària	256	27	38	1		256
	C.2.90.2	Altres proveïdors d'assistència sanitària	6	1	1	0		6

continua

	Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat	
			Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Public	Privat
Serveis sanitaris en una organització no sanitària	C.3.1	Serveis sanitaris a empreses de prevenció de riscos laborals	63	10	7	1	5	76
	C.3.2	Serveis sanitaris en centres sociosanitaris	21	0	3	0	7	17
	C.3.3	Serveis sanitaris en centres ludicoesportius i balnearis	7	1	0	0		8
	C.3.4	Serveis sanitaris en centres penitenciaris	2	1	1	0	4	
	C.3.5	Serveis sanitaris en centres d'atenció a drogodependències/ addiccions	12	2	2	0	11	5
	C.3.6	Serveis sanitaris a empreses	1	0	0	0		1
	C.3.7	Altres serveis sanitaris integrats en una organització no sanitària	56	3	3	0	3	59
Establiments	E.3	Òptiques	140	17	12	1		170
	E.4	Ortopèdies	16	2	1	0		19
	E.5	Establiments d'audiopròtesis	61	14	8	1		84
AMB	AMB	Ambulàncies	179	34	53	4	65	205
FAR	FAR	Farmàcies	356	40	42	4		442
TOTAL			2.664	327	424	28	292	3.151

Font: Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears i registre nacional 2022

QUADRE III-4.2. HOSPITALS A LES ILLES BALEARS (2022)										
		Dependència patrimonial						Total hospitals	Total llits hospitalaris	% de llits instal·lats
		Seguretat Social	Comunitat Autònoma	Consell	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals	Privats				
Dependència funcional	IB-Salut						7		2.253	57,1
		Comunitat Autònoma					3	341	8,6	
		Consell					0	0	0,0	
	Privats	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals					1	40	1,0	
								14	1.416	35,9
		Total hospitals	4	4	2	1	14	25	4.050	100
		Llits hospitalaris	1.925	434	235	40	1.416			
		% de llits instal·lats	48,8	11,0	6,0	1,0	35,9			

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023 i del Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears 2022
Nota: El Consell d'Eivissa té a càrrec seu un hospital residència que és al Catàleg de residències per a gent gran.

4.2.3. ALTA TECNOLOGIA I FINALITAT ASSISTENCIAL

Avui dia, hi ha 4.050 llits hospitalaris instal·lats als 25 centres amb internament autoritzats. La finalitat assistencial dels hospitals públics bàsicament és d'atenció general, amb 2.253 llits, als quals cal afegir 193 llits en centres de mitjana i llarga estada a Mallorca i l'hospital psiquiàtric, amb 148.

La finalitat assistencial dels centres privats també és de tipus general o medicoquirúrgica, perquè la major part del seu pressupost assistencial es destina a aquesta activitat.

La dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears és de 479 equips, dels quals 354 (72,5 %) pertanyen al sistema públic i 134 (27,4 %) a la xarxa privada (vegeu els quadres III-4.3 i III-4.4).

QUADRE III-4.3. DOTACIÓ DELS EQUIPS D'ALTA TECNOLOGIA DELS HOSPITALS DE LES ILLES BALEARS PER FINALITAT ASSISTENCIAL I DEPENDÈNCIA (2022)

	Total	Públics	Privats	% públic
Llits instal·lats	4.050	2.634	1.416	65,0
Alta tecnologia	488	354	134	72,5
ALI	4	3	1	75,0
ASD	8	3	5	37,5
BRA	2	1	1	50,0
DO	12	4	8	33,3
DIAL	191	152	39	20,4
TAC	24	13	11	45,8
PET	2	1	1	50,0
RM	28	11	17	60,7
GAM	3	2	1	33,3
LIT	5	1	4	80,0
MAMOS	22	11	11	50,0
NEU	4	2	2	50,0
SPECT	4	2	2	50,0
RVMI	170	144	26	84,7
HEM	9	4	5	44,4

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023

ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodiàlisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotrícia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMI (respiradors de ventilació mecànica invasiva, HEM (sales d'hemodinàmica).

Quadre III-4.4. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2022)									
	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	Concert	TAC	RM	GAM	HEM
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	87	Geriatría i/o llarga estada	S				
	Hospital Psiquiàtric	Palma	148	Psiquiàtric	S				
	Hospital Joan March	Bunyola	106	Geriatría i/o llarga estada	S				
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	N	1	1		1
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General	N	2	1		
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	N	2	2		1
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General	N	1			
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General	N	1	1		
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General	N	1	1		
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	N	4	4	2	2
	Clinica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació	S	1	1		
	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic	S		1		
Privats	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic	S	1	1		
	Clinica Rotger	Palma	193	General	N	1	2	1	1
	Clinica Juaneda	Palma	191	General	N	1	1		1
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	180	General	S	1	2		1
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	68	General	S	1	2		1
	Clinica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General	S	1	1		
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General	S	1	1		
	Clinica Juaneda Maó	Maó	15	General	N	1			
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	S	1	3		1
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General	N	1	1		
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General	N	1	1		
	Clinica Luz de Palma	Palma	19	General	N				
Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic	S		1			
Total			4.050			24	28	3	9

continua

Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	ASD	LIT	ALI	SPECT	PET	MAMOS
Hospital General de Mallorca	Palma	87	Geriatría i/o llarga estada						
Hospital Psiquiàtric	Palma	148	Psiquiàtric						
Hospital Joan March	Bunyola	106	Geriatría i/o llarga estada						
Hospital Can Misses	Eivissa	382	General						2
Hospital de Manacor	Manacor	224	General						2
Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	1					2
Hospital de Formentera	Formentera	13	General						1
Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General						1
Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General						1
Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	2	1	3	2	1	2
Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació						
Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic						
Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic						1
Clínica Rotger	Palma	193	General	1	1		1	1	1
Clínica Juaneda	Palma	191	General	1	1				1
Hospital Juaneda Miramar	Palma	180	General	1	1	1	1		1
Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	68	General	1					1
Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General						1
Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General						1
Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General						1
Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	1	1				1
Hospital de Llevant	Manacor	70	General						1
Hospital Quirónsalud Son Verí	Llucmajor	34	General						1
Clínica Luz de Palma	Palma	19	General						
Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						
Total		4.050		8	5	4	4	2	22

continua

Nom		Municipi	Liuts instal·lats	Finalitat assistencial	DO	DIAL	NEU	RVMi	BRA	Total alta tecnologia
Públics										
Hospital General de Mallorca	Palma	Palma	87	Geriatría i/o llarga estada						0
Hospital Psiquiàtric	Palma	Palma	148	Psiquiàtric						0
Hospital Joan March	Bunyola	Bunyola	106	Geriatría i/o llarga estada						0
Hospital Can Misses	Eivissa	Eivissa	382	General	1	34				40
Hospital de Manacor	Manacor	Manacor	224	General		18				23
Hospital Son Llàtzer	Palma	Palma	423	General	1	21	1	3		34
Hospital de Formentera	Formentera	Formentera	13	General						2
Hospital Comarcal d'Inca	Inca	Inca	173	General		15		12		30
Hospital Mateu Orfila	Maó	Maó	142	General	1	28				32
Hospital Universitari Son Espases	Palma	Palma	896	General	1	36	1	129	1	191
Clínica Mútua Balear	Palma	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació						2
Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	Palma	71	Medicoquirúrgic						1
Hospital Sant Joan de Déu	Palma	Palma	200	Medicoquirúrgic						3
Clínica Rotger	Palma	Palma	193	General	1		1			12
Clínica Juaneda	Palma	Palma	191	General	1		1	15		23
Hospital Juaneda Miramar	Palma	Palma	180	General	1	29			1	40
Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	Eivissa	68	General	1					7
Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General	1					4
Hospital Juaneda Muro	Muro	Muro	85	General	1			5		9
Clínica Juaneda Maó	Maó	Maó	15	General						2
Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	Palma	169	General	1					9
Hospital de Llevant	Manacor	Manacor	70	General	1	10		6		20
Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	Llucmajor	34	General						3
Clínica Luz de Palma	Palma	Palma	19	General						0
Hospital Sant Joan de Déu d'Inca	Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						1
Total			4.050		12	191	4	170	2	488
Privats										

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2023

ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodialisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotricia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMi (respiradors de ventilació mecànica invasiva, HEM (sales d'hemodinàmica).

4.2.4. PROFESSIONALS

Als centres de salut d'atenció primària, hi treballen 2.427 professionals sanitaris (personal mèdic i d'infermeria i altres professionals). No es disposa d'informació sobre l'ocupació que es genera a la resta de centres i establiments sanitaris sense internament.

Per la seva importància crítica, des de l'any 2007 el Ministeri de Sanitat duu a terme estudis periòdics per conèixer la relació oferta-necessitat de metges especialistes a Espanya. El darrer s'ha publicat el 2022 i es titula *Oferta i necessitat de metges especialistes a Espanya (2021-2035)*. En aquest sentit, presentem l'evolució dels professionals mèdics col·legiats a les Balears i d'algunes especialitats recollides al SIAE des del 2015 (vegeu els quadres III-4.5, III-4.6 i III-4.7).

4.2.5. ACTIVITAT

Les principals dades d'activitat d'atenció especialitzada, tant d'àmbit públic com privat, estan classificades per àrees: hospitalització, assistència quirúrgica, assistència obstètrica, consultes, activitat diagnòstica, urgències i altres activitats especialitzades. Aquest any no s'han pogut actualitzar les dades i es poden consultar a les memòries dels anys anteriors.

L'activitat dels centres de salut es comença a normalitzar i baixa a dades pre pandèmia, tant en nombres absoluts com pel que fa a la freqüentació. En canvi, les urgències retornen a un increment percentual d'un 3 %, tant de medicina com d'infermeria (vegeu el quadre III-4.8).

4.2.6. MODALITAT DE COBERTURA SANITÀRIA PRIVADA

L'any 2022 es comptabilitzaven 393.359 persones amb assegurança de salut privada a les Illes Balears, segons les dades mostrals del servei d'estadística Investigació Cooperativa entre Entitats Asseguradores i Fons de Pensions (ICEA), amb una penetració del 33,43 % de la població.

En els darrers cinc anys l'assegurança privada presenta una taxa de creixement anual composta de l'1,42 %. Per tipus d'assegurança de salut, els assegurats es distribueixen de la manera següent: un 85,23 % correspon a assistència sanitària, un 5,55 % pertany a assegurances de reemborsament i, finalment, un 9,22 % a subsidis i indemnitzacions (vegeu el quadre III-4.9).

Les Balears són una de les comunitats amb més penetració de l'assegurança privada per tradició històrica, ja que algunes dècades enrere l'arxipèlag tenia un dèficit important d'infraestructures sanitàries públiques. Amb els anys, s'han corregit aquestes mancances, no obstant s'ha mantingut en el temps la forta prevalença de la doble assegurança. Pràcticament, un de cada tres habitants de les Illes fa servir la sanitat privada.

La pandèmia ha estat una causa més que ha contribuït a incrementar l'assegurança privada a causa de la saturació del sistema públic. Aquest factor no ha estat exclusiu del sistema sanitari balear, sinó que també és general al territori nacional.

QUADRE III-4.5. TAXA DE METGES I METGESSES PER 100.000 HABITANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES DE COL·LEGIACIÓ I SITUACIÓ LABORAL (2022)

	Total 2016	Total 2022	Col·legiats no jubilats	Col·legiats jubilats	Var. Total 2016-2022	Col. no jubilats: diferència taxa comunitat amb Balears	Dif. absoluta Balears amb les taxes de la comunitat
Madrid	660,65	720,77	623,74	97,03	60,12	165,56	1987
Aragó	650,64	732,76	571,37	161,39	82,12	113,19	1358
País Basc	611,83	706,59	574,42	132,17	94,76	116,24	1395
Navarra	627,77	698,65	561,93	136,72	70,88	103,75	1245
Cantàbria	602,20	672,58	547,58	125,00	70,38	89,40	1073
Astúries	604,47	714,12	548,90	165,22	109,65	90,72	1089
Castella i Lleó	589,10	676,92	522,26	154,66	87,82	64,08	769
Espanya	533,04	611,51	504,83	106,68	78,47	46,65	560
Catalunya	543,20	622,23	498,63	123,60	79,03	40,45	485
Extremadura	501,87	591,07	497,60	93,47	89,20	39,42	473
Canàries	474,86	558,45	494,64	63,81	83,59	36,46	438
Múrcia	474,49	551,58	488,87	62,72	77,09	30,69	368
Galícia	499,00	576,18	473,36	102,82	77,18	15,18	182
Com. Valenciana	495,17	571,24	471,26	99,97	76,07	13,08	157
La Rioja	515,71	600,48	473,65	126,83	84,77	15,47	186
Illes Balears	479,63	530,40	458,18	72,22	50,77	0,00	0
Andalusia	452,07	539,79	441,85	97,94	87,72	-16,33	-196
Castella-la Manxa	416,85	483,94	402,31	81,63	67,09	-55,87	-670

Font: Col·legi Oficial de Metges

QUADRE III-4.6. EVOLUCIÓ DEL PERSONAL SANITARI PER ESPECIALITATS (2015-2021)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	Variació absoluta 2021-2015	% de variació 2021-2015
Anestèsia i reanimació	136	132	139	140	148	154	168	32	23,53
Aparell digestiu	51	52	48	52	54	58	69	18	35,29
Cardiologia	59	62	62	67	68	70	75	16	27,12
Neurologia	42	49	54	59	57	62	72	30	71,43
Medicina física i rehabilitació	40	39	40	42	38	37	43	3	7,50
La resta d'especialitats mèdiques	269	284	222	230	213	195	166	-103	-38,29
Angiologia	7	8	9	8	10	9	10	3	42,86
Geriatría	6	7	7	6	7	5	7	1	16,67
Oncologia	33	34	37	38	37	41	48	15	45,45
Pneumologia	38	40	45	43	42	45	50	12	31,58
Medicina interna	110	113	109	117	126	129	123	13	11,82
Endocrinologia	25	25	26	28	28	32	34	9	36,00
Cirurgia cardíaca	10	10	11	13	10	8	9	-1	-10,00
Cirurgia general	80	83	90	87	95	96	102	22	27,50
Cirurgia oral i maxil·lofacial	11	12	13	13	13	14	12	1	9,09
Cirurgia ortopèdica i traumatologia	113	123	122	130	135	127	141	28	24,78
Cirurgia pediàtrica	9	10	9	9	9	9	9	0	0,00
Cirurgia plàstica i reparadora	9	9	10	12	12	13	13	4	44,44
Cirurgia toràcica	4	4	5	5	5	5	5	1	25,00
Dermatologia medicoquirúrgica	35	35	38	40	41	36	44	9	25,71

Especialitats mèdiques i personal facultatiu

continua

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2021

Quadre III-4.7. Nombre de professionals de la medicina al sistema nacional de salut (SNS) (2021 *)							
	Total profes- sionals de la medicina	Equips d'aten- ció primària	Altres aten- ció primària	Atenció hospi- talària	Serveis d'ur- gències	Professionals de la medicina en forma- ció especialitzada	Total professionals de la medicina per cada 1.000 habitants
Castella i Lleó	10.249	2.535	675	5.182	200	1.657	4,3
Aragó	5.558	1.162	378	2.966	108	944	4,2
Astúries	4.160	758	168	2.518	54	662	4,1
Navarra	2.714	527	236	1.321	56	574	4,1
País Basc	8.649	1.736	246	5.120	82	1.465	4
Cantàbria	2.252	455	155	1.143	31	468	3,9
Extremadura	4.083	946	336	1.984	95	722	3,9
Madrid	25.328	4.579	306	14.462	504	5.477	3,8
Múrcia	5.702	1.151	278	2.952	340	981	3,8
Galícia	9.865	2.206	562	5.491	131	1.475	3,7
Castella-la Manxa	7.433	1.611	453	3.981	168	1.220	3,6
La Rioja	1.131	256	58	610	25	182	3,6
SNS	167.808	36.075	7.084	91.159	3.579	29.911	3,5
Catalunya	26.753	5.727	263	15.786	411	4.566	3,5
Com. Valenciana	17.179	3.803	542	9.651	277	2.906	3,4
Illes Balears	3.727	708	186	2.152	113	568	3,1
Canàries	6.967	1.557	209	3.831	221	1.149	3,1
Andalusia	25.635	6.262	2.020	11.747	743	4.863	3
Ceuta i Melilla	423	96	13	262	20	32	2,5
% de professionals Balears/total	2,2	2,0	2,6	2,4	3,2	1,9	88,6

El nombre de metges que treballen en els equips d'atenció primària comprén la suma de metges de família i pediatres. Any 2021. Atenció hospitalària: dades provisionals.
Nombre de professionals de la medicina que treballen en el sistema nacional de salut (SNS) en atenció primària, atenció hospitalària, serveis d'urgències i emergències (112/061) i especialistes en formació segons comunitat autònoma.

QUADRE III-4.8. ACTIVITAT TOTA D'ATENCIÓ PRIMÀRIA A L'IB-SALUT (2012-2022)												
Atenció primària												
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Medicina de família	Consultes	3.596.147	3.563.614	3.625.058	3.671.677	3.771.468	3.776.817	3.827.802	3.945.137	4.170.569	4.430.826	4.315.746
	Centre	3.563.273	3.530.395	3.592.212	3.637.316	3.737.825	3.742.500	3.791.146	3.908.191	4.138.822	4.393.331	4.274.346
	Domicili	32.874	33.219	32.846	34.361	33.643	34.317	36.656	36.946	31.747	37.495	41.400
	Freqüentació	4,07	4,04	4,06	4,06	4,11	4,06	4,06	4,06	4,19	4,37	4,17
	Cons./MF/dia	28,99	28,94	29,39	29,58	29,95	29,31	29,16	29,63	39,49	29,87	30,79
Pediatria	Consultes	662.924	658.955	655.455	658.108	665.681	647.428	651.110	626.055	640.910	724.062	675.308
	Centre	662.723	658.646	655.296	657.752	665.514	647.356	651.033	625.947	639.823	723.511	675.003
	Domicili	201	309	159	356	167	72	77	108	1.087	551	305
	Freqüentació	4,36	4,35	4,25	4,23	4,25	4,12	4,09	3,94	4,06	4,67	4,45
	Cons./Ped./dia	21,24	21,34	21,02	21,13	21,13	20,50	20,66	19,20	14,85	15,67	18,42
Infermeria	Consultes	2.562.720	2.590.780	2.652.190	2.673.633	2.841.078	2.891.344	2.916.447	2.955.204	3.283.781	4.541.150	3.606.546
	Centre	2.444.945	2.469.537	2.532.775	2.555.198	2.720.298	2.760.754	2.779.914	2.816.011	3.132.605	4.382.639	3.438.146
	Domicili	117.775	121.243	119.415	118.435	120.780	130.590	136.533	139.193	151.176	158.511	168.400
	Freqüentació	2,48	2,51	2,53	2,52	2,65	2,66	2,65	2,62	2,85	3,89	3,04
	Cons./Int./dia	18,91	19,36	19,56	19,09	18,81	18,39	18,48	17,85	20,70	21,95	18,19

continua

		Punt d'atenció continuada (PAC) / Servei d'urgència d'atenció primària (SUAP)										
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Metge	Consultes	549.082	591.473	614.344	658.832	667.361	634.151	631.827	628.365	557.707	687.484	710.822
	Centre	540.091	580.689	600.198	640.308	646.257	612.581	610.046	607.361	522.517	660.857	685.052
	Domicili	8.991	10.784	14.146	18.524	21.104	21.570	21.781	21.004	35.190	26.627	25.770
Infermeria	Consultes	303.557	378.991	396.198	401.040	402.144	414.282	408.995	401.717	323.297	430.338	444.739
	Centre	294.641	368.846	383.801	386.663	385.689	394.816	389.168	381.998	305.141	411.443	425.984
	Domicili	8.916	10.145	12.397	14.377	16.455	19.466	19.827	19.719	18.156	18.895	18.755

Font: IB-Salut.

QUADRE III-4.9. ASSEGURANÇA PRIVADA A LES ILLES BALEARS (2018-2022)

	Assegurats	Primes (€)	Població	Penetració (%)
2018	366.651	303.416.128	1.128.908	32,48%
2019	373.099	312.725.996	1.149.460	32,46%
2020	376.489	322.736.305	1.171.543	32,14%
2021	387.029	332.439.409	1.173.008	32,99%
2022	393.359	350.524.384	1.176.659	33,43%
Taxa de creixement anual composta	1,42%	2,93%	0,83%	

Font: ICEA i INE

4.2.7. PRESSUPOST I DESPESA SANITÀRIA

Respecte als pressuposts inicials per comunitats autònomes (2022), les Illes Balears continuen la mateixa tendència dels últims anys, ja que és una de les comunitats que ocupen les darreres posicions (vegeu el [gràfic III-4.1](#)).

Pel que fa a la despesa sanitària pública d'Espanya (2021), a l'hora d'interpretar les dades és important tenir en compte que un 7,9 % d'aquesta despesa no es recull territorialitzada en l'estadística.

Així, la despesa sanitària pública consolidada del sector ha suposat 80.955 milions d'euros, que representen el 6,7 % del PIB. La despesa *per capita* mitjana ha estat de 1.716 euros per habitant. Aquestes dades són de la darrera publicació de l'Estadística de despesa sanitària pública 2021 del Ministeri de Sanitat (vegeu el [quadre III-4.10](#)).

En relació amb la població, el 2021 les comunitats amb més despesa sanitària pública són el País Basc (2.073 euros per habitant), el Principat d'Astúries (1.965

euros per habitant) i la Comunitat Foral de Navarra (1.941 euros per habitant).

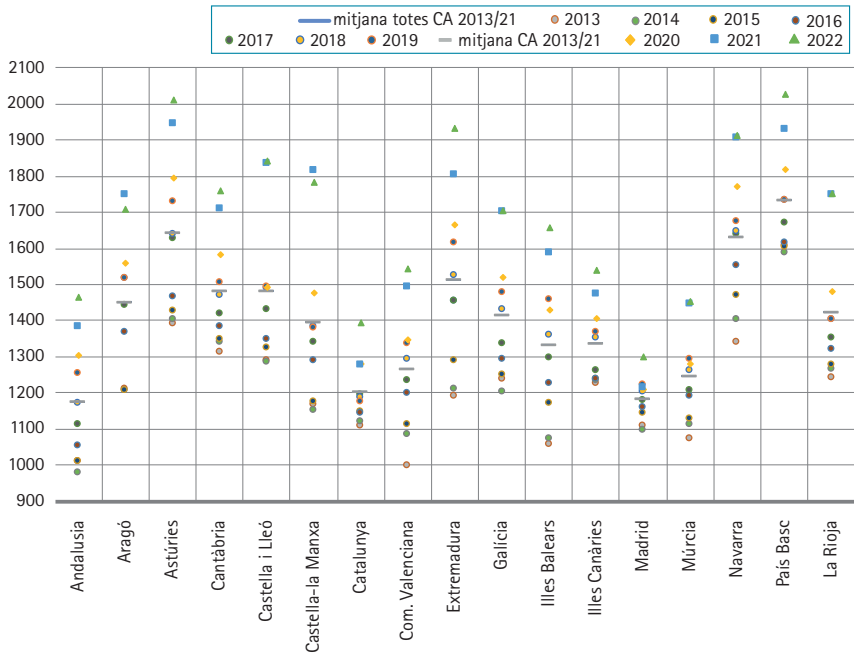
Les comunitats amb menys despesa sanitària pública són Andalusia (1.486 euros per habitant), la Comunitat de Madrid (1.536 euros per habitant) i les Illes Balears (1.644 euros per habitant).

A les Illes Balears es pot apreciar que des del 2002 fins al 2021 hi ha hagut un considerable augment (x2,9) de la despesa sanitària en els serveis hospitalaris i especialitzats (3,4), als serveis primaris de salut (3,3) i als serveis col·lectius de salut (6,8). A l'àmbit de l'assistència sanitària, la funció amb més protagonisme és la dels serveis hospitalaris i especialitzats, que representen un 65,12 % de la despesa total consolidada l'any 2021 (vegeu el [quadre III-4.11](#)).

Quant a la despesa hospitalària per habitant a les Illes Balears, el 2021 i en l'àmbit públic arriba a 1.018,20 euros, mentre que en l'àmbit privat la despesa és de 304,29 euros (vegeu el [gràfic III-4.2](#)).

Gràfic III-4.1.

Pressupostos inicials per comunitats autònomes (euros per habitant) (2013-2022*)

QUADRE III-4.10. DESPESA SANITÀRIA PÚBLICA CONSOLIDADA SEGONS LA COMUNITAT AUTÒNOMA (2021)			
	Milions d'euros	Percentatge sobre el PIB	Euros per habitants
País Basc	4.514	6,3%	2.073
Astúries	1.983	8,5%	1.965
Navarra	1.275	6,3%	1.941
Múrcia	2.895	9,0%	1.909
Extremadura	1.999	9,9%	1.895
Aragó	2.487	6,6%	1.894
Castella i Lleó	4.472	7,7%	1.879
Cantàbria	1.089	7,9%	1.866
Catalunya	14.017	6,1%	1.829
Castella-la Manxa	3.670	8,7%	1.793
Galícia	4.778	7,6%	1.776

continua

	Milions d'euros	Percentatge sobre el PIB	Euros per habitants
Canàries	3.890	9,1%	1.732
Espanya	80.955	6,7%	1.716
La Rioja	524	6,1%	1.660
Com. Valenciana	8.368	7,4%	1.656
Illes Balears	2.005	6,6%	1.644
Madrid	10.353	4,4%	1.536
Andalusia	12.638	7,9%	1.486

Font: Estadística de despesa sanitària pública (EGSP)

4.3.

MORTALITAT

4.3.1. MORTALITAT GENERAL

La mortalitat general continua sent més alta en homes que en dones. Els tumors i les malalties del sistema circulatori encara són les causes de mort amb les taxes més altes. Per sexes, els tumors són més freqüents en homes i les malalties de l'aparell circulatori ho són en dones (vegeu el [gràfic III-4.3](#)).

En els darrers cinc anys, les taxes de les causes de mort es mantenen similars, excepte un augment el 2020 i el 2021 de les malalties infeccioses. Aquest increment es pot explicar per la covid-19, ja que aquesta malaltia està inclosa en el grup de les malalties infeccioses (vegeu els [gràfics III-4.4 i III-4.5](#)).

4.3.2. MORTALITAT PER CAUSES EXTERNES

Així mateix, la mortalitat per causes externes és més freqüent en homes que en do-

nes. La causa externa més freqüent en homes és el suïcidi i en dones és l'ofegament (vegeu el [gràfic III-4.6](#)). Per tant, el suïcidi en homes i l'ofegament en dones són les causes externes de mort més freqüents en els darrers cinc anys (vegeu els [gràfics III-4.7 i III-4.8](#)).

4.4.

MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA

En el [quadre III-4.12](#), es pot veure l'evolució de les malalties de declaració obligatòria —excepte la covid-19— en els darrers cinc anys. Es veu una disminució important en el nombre de casos de grip l'any 2021, probablement per l'efecte de la covid-19.

La quantitat d'herpes zòster continua augmentant a l'edat adulta i la de varicel·la en nins disminueix. La reducció del nombre de casos de varicel·la es pot explicar per la vacunació. El nombre d'infeccions per VIH disminueix i, per tant, també ho fa la sida.

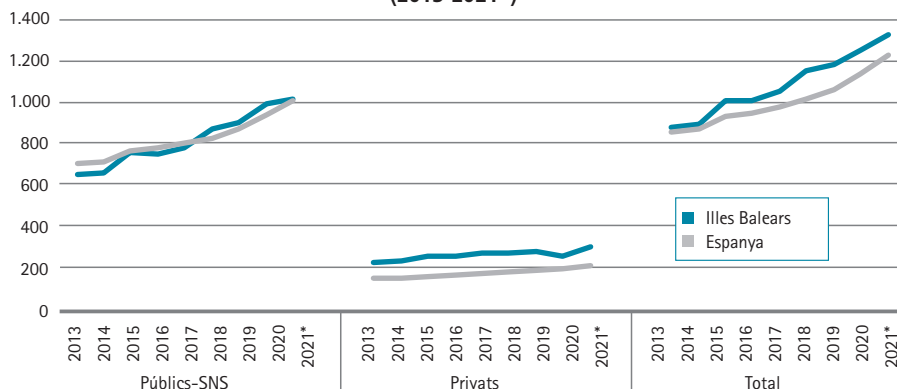
QUADRE III-4.1.1. DESPESA SANITÀRIA PÚBLICA SEGONS CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL A LES ILLES BALEARS (2022 i 2021*)						
	2002	2021*	Var 2021/2002	2002 %	2021* %	
Serveis hospitalaris i especialitats (inclou docència MIR hospitalària)	381.516	1.305.816	3,4	55,3	65,1	
Serveis primaris de salut (inclou MIR de Medicina familiar i comunitària)	87.005	284.228	3,3	12,6	14,2	
Serveis de salut pública	9.871	29.216	3,0	1,4	1,5	
Serveis col·lectius de salut (Administració i recerca i formació)	10.426	70.817	6,8	1,5	3,5	
Farmàcia	137.307	255.036	1,9	19,9	12,7	
Trasllat, pròtesis i aparells terapèutics	12.348	16.907	1,4	1,8	0,8	
Despesa de capital	51.468	43.235	0,8	7,5	2,2	
TOTAL CONSOLIDAT	689.941	2.005.254	2,9	100	100	

Font: Estadística de despesa sanitària pública (EGSP)

(*) Dades provisionals.

Gràfic III-4.2.

Despesa hospitalària per habitant (en euros) a Espanya i a les Balears per titularitat del centre (2013-2021*)

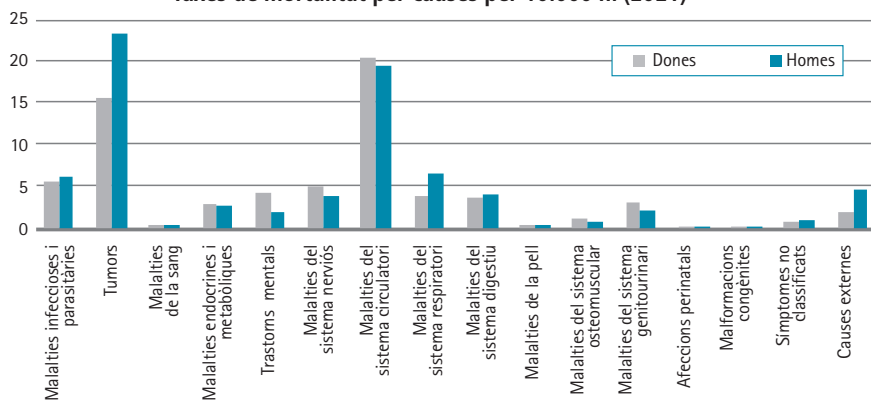

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2021*

* Dades provisionals.

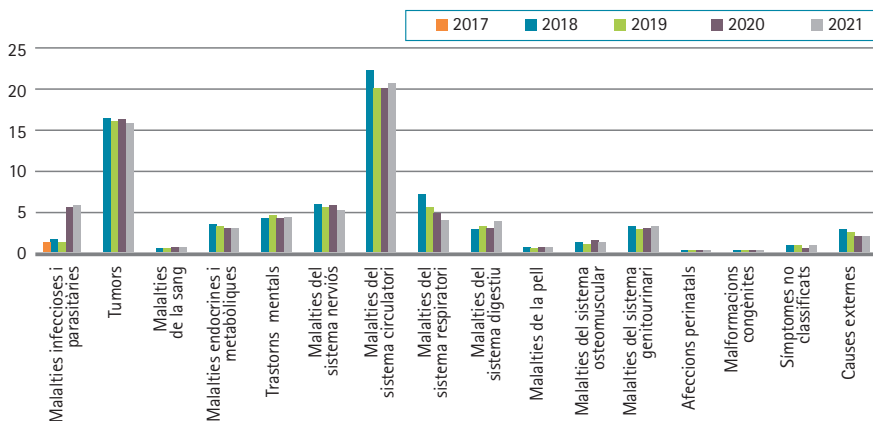
Gràfic III-4.3.

Taxes de mortalitat per causes per 10.000 h. (2021)

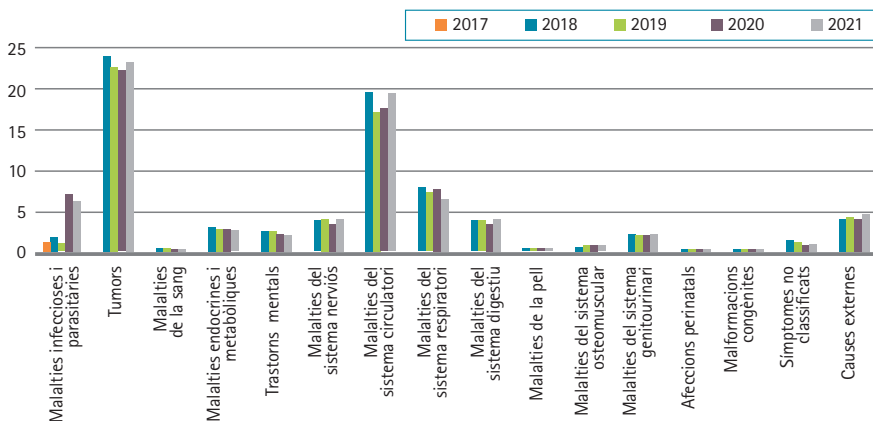
Font: Elaboració pròpia i l'ebestat 2021

Gràfic III-4.4.
Causes de mort. Taxes per 10.000 dones (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i l'ebestat 2021

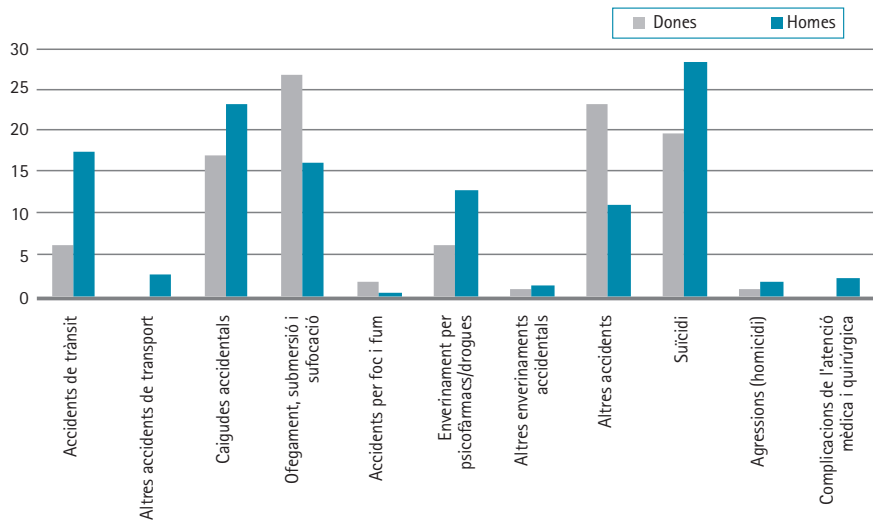
Gràfic III-4.5.
Causes de mort. Taxes per 10.000 homes (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i l'ebestat 2021

Gràfic III-4.6.

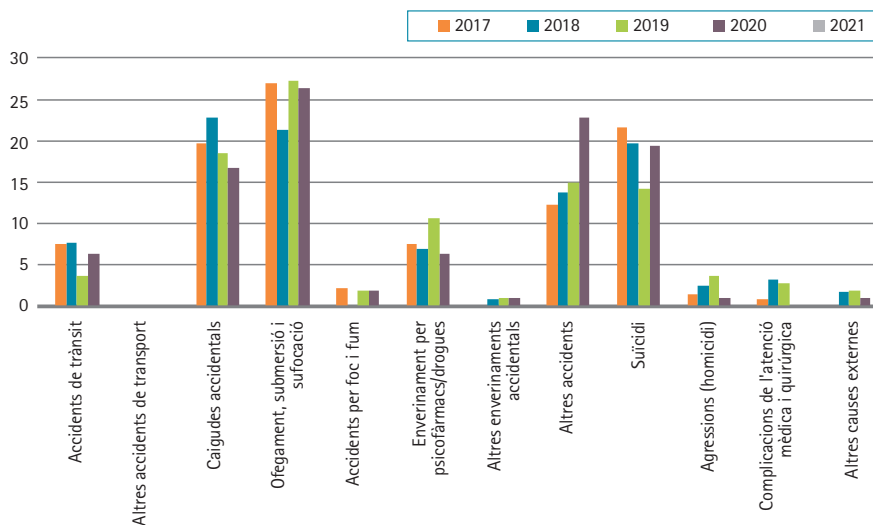
Percentatges de mortalitat per causes externes (2021)

Font: Elaboració pròpia i l'Institut d'Estadística de Catalunya

Gràfic III-4.7.

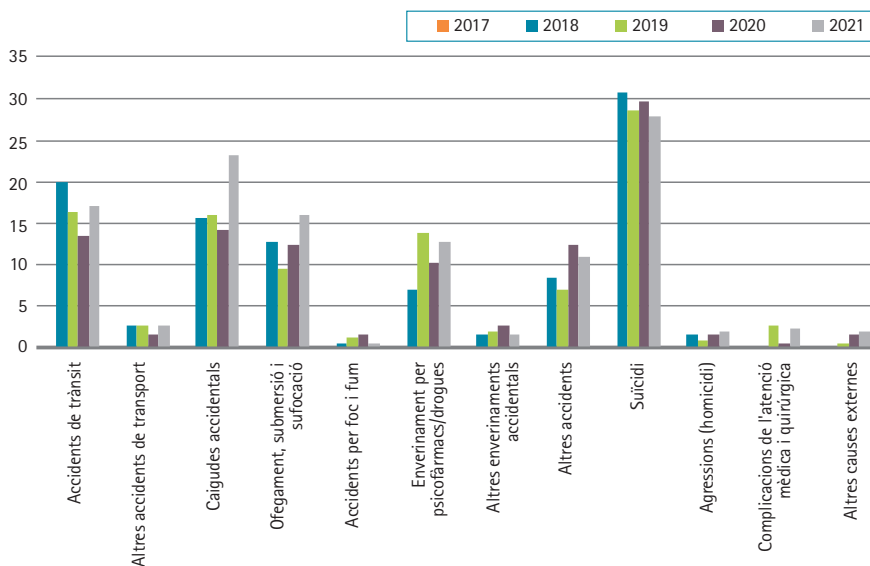
Causas externes. Percentatge de mortalitat en dones (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i l'Institut d'Estadística de Catalunya

Gràfic III-4.8.

Causes externes. Percentatge de mortalitat en homes (2017-2021)

Font: Elaboració pròpia i l'ebestat 2021

QUADRE III-4.12. MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA (2017-2021)

	Casos				
	2017	2018	2019	2020	2021
Diarrea infecc. aguda	34.036	35.504	38.587	16.814	23.220
Grip	10.341	19.756	16.020	12.310	2.194
Varicel·la	3.517	2.772	1.833	507	384
Inf. gonocòccica	485	486	416	227	452
Sífilis	207	269	221	135	212
F. Tifoide	0	0	1	0	0
Disenteria bacil·lar	5	5	5	3	1
F. exant. mediterrània	34	42	47	22	30
F. recurrent paparres	0	0	0	0	0
M. meningocòccica	8	15	18	10	2

continua

	Casos				
	2017	2018	2019	2020	2021
M. H. Influenzae	6	10	5	4	8
Tuberculosi pulm.	89	73	65	46	52
Tuberculosi, altres	26	38	36	37	28
Tuberculosi	115	111	101	83	80
Xarampió	0	0	1	0	0
Rubèola	0	0	0	0	0
Parotiditis	160	82	117	67	20
Tos ferina	40	33	15	9	2
Hepatitis A	97	32	18	5	2
Hepatitis B	16	11	11	9	10
Hepatitis C	57	27	35	20	39
Alt. hepatitis víriques	0	0	2	0	0
Legionel·losi	112	88	72	46	75
Tètan	0	0	0	0	0
Leishmaniosi	28	26	31	22	55
Brucel·losi	0	0	0	0	2
Botulisme	0	0	0	0	0
Lepra	0	0	0	0	0
Carboncle	0	0	0	0	0
Pòlio	0	0	0	0	0
Triquinosi	0	0	0	0	0
Sífilis congènita	0	0	0	0	1
Herpes zòster	4.039	4.415	5.282	6.271	6.443
MI Str. pyogenes	1	4	0	1	0
MI Str. pneumoniae	55	107	88	46	45
Paludisme	0	0	0	0	0
E.C. Jakobs	0	1	1	1	4
VIH	165	127	118	120	110
Sida	27	23	21	14	16

Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

4.5.

INTERRUPCIÓ VOLUNTÀRIA DE L'EMBARÀS

Les taxes d'avortament han disminuït en els darrers dos anys. Així mateix, al llarg del temps la taxa d'avortament en dones de 25 a 29 anys iguala i supera la del grup de 20 a 24 anys (vegeu el [gràfic III-4.9](#)).

4.6.

CONSUM DE TABAC, ALCOHOL I ALTRES DROGUES

L'alcohol és la droga més consumida per ambdós sexes i té una taxa lleugerament superior en homes. Continuen el tabac, el cànnabis i els hipnosedants. La freqüència és superior en homes, excepte en hipnosedants. Respecte a l'evolució del consum d'alcohol, disminueix des de 2017. El consum de tabac també descendeix lleugerament. El consum de cànnabis es manté en els darrers cinc anys, encara que augmen-

ta el nombre de persones que l'han consumit alguna vegada a la vida (vegeu els gràfics [III-4.10](#), [III-4.11](#), [III-4.12](#) i [III-4.13](#)).

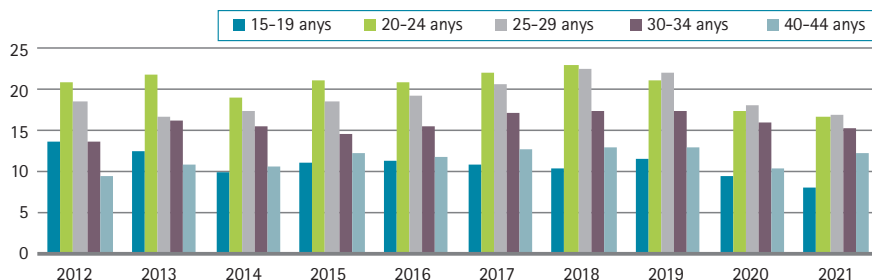
4.7.

INDICADORS CLAU DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUT

El sistema nacional de salut —i en termes més amplis el conjunt del sistema sanitari espanyol— disposa d'una sèrie d'indicadors per donar resposta a la necessitat d'informació sobre el funcionament i el desenvolupament del sistema. Entre aquests, hi ha un conjunt d'indicadors clau capaç de proporcionar, de manera integrada i sistemàtica, informació fonamental per al sistema sanitari públic i privat (vegeu el [quadre III-4.13](#)).

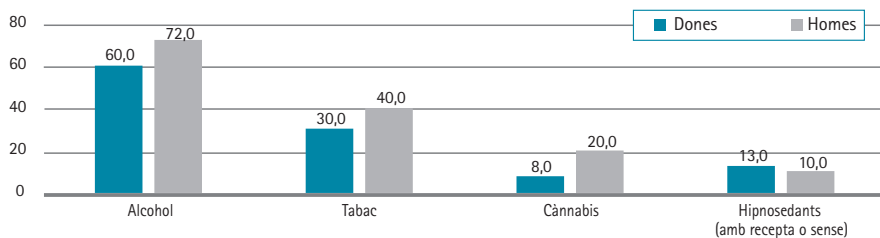
Enguany s'han afegit més indicadors i, a continuació, es resumeixen els indicadors principals de les Balears comparats amb el valor nacional.

Gràfic III-4.9.
Interrupcions voluntàries de l'embaràs Taxes per 1.000 dones (2012-2021)

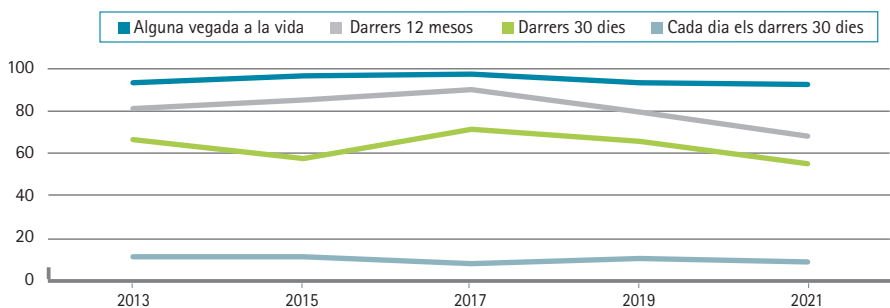
Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Gràfic III.4.10.

Prevalença (%) de consum de drogues en els darrers 12 mesos (2021)

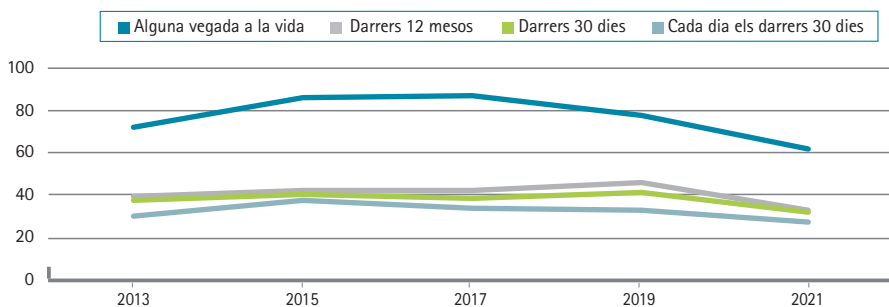
Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autònoma d'Addiccions. EDADES 2021/2022

Gràfic III-4.11.

Evolució de la prevalença (%) del consum d'alcohol (2013-2021)

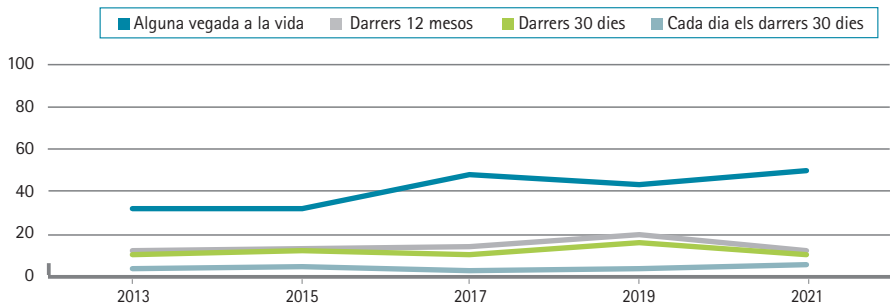
Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autònoma d'Addiccions. EDADES 2021/2022

Gràfic III-4.12.

Evolució de la prevalença (%) del consum de tabac (2013-2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autònoma d'Addiccions. EDADES 2021/2022

Gràfic III-4.13.
Evolució de la prevalença (%) del consum de cànnabis (2013-2021)

Font: Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autònoma d'Addiccions. EDADES 2021/2022

4.8.

EL CONEIXEMENT I LA INNOVACIÓ BIOMÈDICA I SANITÀRIA DE LES ILLES BALEARS

L'any 2022, una immensa majoria de la població sosté, respecte al 2021, que la inversió pública en R+D+I és insuficient, mentre que l'opinió sobre la capacitat innovadora de les empreses en l'entorn divideix Espanya en dos: onze comunitats autònomes augmenten la valoració de la innovació i la veuen com un fenomen positiu, mentre que set disminueixen la seva valoració. En aquest sentit, les Illes Balears destaquen i és la comunitat autònoma que més incrementa el percentatge de valoració respecte al 2021 (14 % enfront de l'augment de tan sols l'1,5 % d'Espanya).

Aquesta percepció de la població de les Illes Balears ha estat recollida en la sisena Enquesta de percepció social de la innova-

ció a Espanya i elaborada per la Fundació COTEC el desembre del 2022. Així, apunta que, a pesar que molts dels indicadors actuals sobre les activitats d'R+D+I no són gaire esperançadors, la transformació i el canvi en aquesta comunitat és possible. Per tant, s'ha de continuar treballant i augmentant la inversió en R+D+I a les Illes Balears.

Per tot el que s'ha exposat, es considera clau reforçar els recursos adreçats a l'activitat de recerca i innovació en salut a les Illes Balears, així com les interaccions de les entitats públiques amb el sector empresarial. Destaca especialment l'oportunitat d'una major col·laboració entre el sector tecnològic i el clínic. Tot això ha quedat recollit a la nova Estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027, que s'ha elaborat el 2022 però que no serà fins al 2023 quan es comenci a executar. Les característiques principals d'aquesta estratègia es detallen al punt 4.8.1 d'aquesta memòria.

QUADRE III-4. 13. INDICADORS CLAU DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUT (2022)						
	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Esperança de vida en néixer	83,1	83,3	0,3	1,00	2021	
Anys de vida saludable als 65 anys	17,9	19,1	1,2	1,07	2020	
Percentatge de població de 65 anys i més anys amb valoració positiva del seu estat de salut	50,7	59,5	8,9	1,18	2020	
Dificultat per a la mobilitat en 65 i més anys	41,4	34,6	-6,8	0,84	2020	
Prevalença registrada d'hipertensió arterial en població general	18,5	16,4	-2,1	0,89	2021	
Prevalença registrada de diabetis mellitus en població general	5,7	5,0	-0,7	0,88	2021	
Prevalença registrada de trastorns mentals en població general	15,0	18,7	3,6	1,24	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per infart agut de miocardi, per 10.000 hab.	11,6	12,5	0,9	1,08	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per malalties cerebrovasculars, per 10.000 hab.	19,6	16,6	-3,1	0,84	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per malaltia hipertensiva per 10.000 hab.	17,5	13,6	-3,9	0,78	2021	
Taxa ajustada d'hospitalització per diabetis mellitus per 10.000 hab.	6,2	7,3	1,1	1,17	2021	
Taxa de mortalitat per cardiopatia isquèmica	55,6	46,8	-8,8	0,84	2020	Ajustada per edat, per 100.000 hab.
Taxa de mortalitat per diabetis mellitus	20,5	22,4	1,9	1,09	2020	
Taxa de mortalitat per suïcidi	7,9	7,0	-0,9	0,89	2020	
Taxa de mortalitat prematura per càncer	119,8	114,8	-5,0	0,96	2020	
Índex de dependència	54,2	46,6	-7,6	0,86	2022	
Proporció de població de 25 a 64 anys amb nivell d'estudis de 1a etapa d'educació secundària o inferior	36,1	35,3	-0,8	0,98	2021	
Percentatge de població de classe social baixa	46,9	43,4	-3,6	0,92	2017	
Taxa de risc de pobresa (indicador AROPE)	27,8	22,4	-5,4	0,81	2021	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Prevalença de consum de tabac en població adulta	19,8	20,5	0,8	1,04	2020	
Prevalença d'obesitat en població infantil	10,3	10,0	-0,3	0,97	2017	
Percentatge de la població que declara que el soroll procedent de l'exterior del seu habitatge és molest	27,7	34,0	6,2	1,22	2017	
Percentatge de la població que declara escassetat de zones verdes entorn del seu habitatge	25,8	23,6	-2,1	0,92	2017	
Control de PAS i PAD en pacients amb registre d'hipertensió arterial	51,6	43,7	-7,9	0,85	2021	
Pacients amb diabetis mellitus amb hemoglobina glicosilada <7,5%	72,6	69,7	-2,9	0,96	2021	
Taxa de cesàries (hospitals SNS)	22,1	17,2	-4,9	0,78	2021	
Taxa d'hospitalització per complicacions agudes en pacients diabètics en el sistema nacional de salut	1,6	1,8	0,1	1,08	2021	
Percentatge global de reingressos en hospitals d'aguts (SNS)	7,9	7,1	-0,9	0,89	2021	
Percentatge de reingressos urgents psiquiàtrics (hospitals SNS)	11,5	10,1	-1,4	0,88	2021	
Utilització de hipolipemiants en persones de 75 i més anys sense malaltia cardiovascular	39,8	42,3	2,4	1,06	2021	
Utilització de benzodiazepines de vida mitjana llarga en persones de 65 i més anys	13,0	8,9	-4,0	0,69	2021	
Percentatge de pacients polimedicats en persones de 75 i més anys	30,0	28,5	-1,6	0,95	2021	
Taxa d'amputacions membre inferior en persones diabètiques (hospitals SNS)	0,1	0,1	0,0	1,11	2021	
Percentatge de trauma obstètric en part vaginal no instrumentat en el sistema nacional de salut	1,0	1,0	0,0	1,00	2021	
Prevalença total de pacients amb IRAS (infeccions relacionades amb l'assistència sanitària) en hospitals d'aguts	7,8	10,0	2,2	1,28	2021	
Mortalitat intrahospitalària postinfart per cada 100 altes per infart (SNS)	6,2	4,6	-1,6	0,74	2021	
Mortalitat intrahospitalària després de fractura de maluc per cada 100 altes per aquest diagnòstic (SNS)	4,9	4,6	-0,3	0,94	2021	
Valoració positiva de la coordinació entre els diferents professionals del sistema sanitari públic	42,7	39,9	-2,7	0,94	2022	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció primària	76,0	77,9	1,9	1,03	2022	
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció especialitzada	65,8	70,0	4,2	1,06	2022	
Inaccessibilitat declarada a l'atenció dental per motius econòmics	9,3	7,1	-2,2	0,76	2020	
Inaccessibilitat declarada als medicaments receptats per motius econòmics (en els darrers 12 mesos)	3,1	0,7	-2,4	0,23	2022	
Cobertura (%) de persones majors de 64 anys vacunades enfront de la grip	69,5	57,6	-11,9	0,83	2021	
Percentatge de persones de 50 a 69 anys amb prova de sang oculta en femta realitzada amb la freqüència recomanada (cada 2 anys)	31,9	8,1	-23,8	0,25	2020	
Accessibilitat a atenció primària en 24-48 hores des de la sol·licitud de la cita	26,8	18,0	-8,8	0,67	2022	
Temps mitjà d'espera per a una primera consulta d'atenció especialitzada	79,4	49,7	-29,7	0,63	2022	
Temps mitjà d'espera (dies) per a una intervenció quirúrgica no urgent	112,9	121,4	8,5	1,08	2022	
Personal mèdic atenció primària per 1.000 persones assignades	0,8	0,6	-0,2	0,78	2021	
Personal d'infermeria en atenció primària per 1.000 persones assignades	0,7	0,6	-0,1	0,84	2021	
Freqüentació en medicina d'atenció primària per persona assignada/any	5,6	4,1	-1,5	0,72	2021	
Personal mèdic en atenció especialitzada per 1.000 hab.	2,1	2,1	0,0	1,00	2021	
Personal d'infermeria en atenció especialitzada per 1.000 hab.	3,9	4,1	0,2	1,05	2021	
Freqüentació en consultes d'atenció especialitzada (% SNS)	77,0	50,0	-26,9	0,65	2021	
Freqüentació registrada en hospitals de dia (% SNS)	92,0	92,9	0,9	1,01	2021	
Ullits hospitalaris en funcionament (% SNS)	81,4	71,9	-9,5	0,88	2021	
Freqüentació en urgències d'atenció primària	637,0	869,5	232,6	1,37	2021	
Freqüentació d'urgències hospitalàries	589,4	711,5	122,2	1,21	2021	

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any	Notes
Percentatge de cirurgia ambulatòria en l'SNS (hospitals SNS)	44,7	37,4	-7,2	0,84	2021	
DHD antidepressius	92,7	90,1	-2,5	0,97	2021	
DHD substàncies hipnòtiques i sedants	35,1	25,4	-9,7	0,72	2021	
DHD d'antibiòtics	13,6	11,3	-2,3	0,83	2021	
Despesa sanitària públic gestionat per les comunitats autònomes, per habitant protegit	1701,5	1679,2	-22,2	0,99	2020	
Percentatge de la despesa sanitària en atenció primària	13,9	12,0	-1,9	0,87	2020	
Percentatge de la despesa dedicada a concerts	8,5	9,2	0,7	1,09	2020	
Despesa farmacèutica per habitant i any a través de receptes mèdiques SNS en oficines de farmàcia	257,5	217,6	-40,0	0,84	2021	
Despesa mig anual de consum per persona en béns i serveis sanitaris (euros)	402,2	318,8	-83,4	0,79	2020	
Percentatge de la despesa en remuneració de personal	44,9	47,2	2,3	1,05	2020	

Font: Indicadors clau del sistema nacional de salut

Mentre aquesta estratègia es posa en marxa, l'any 2022 s'ha mantingut el compromís i l'aposta per l'R+D en salut. S'observa una evolució creixent tant pel que fa al personal dedicat a l'R+D en salut, al nombre i a la qualitat de les publicacions científiques, com a la quantitat de resultats susceptibles de ser transferits al sector productiu o traslladats als pacients.

Finalment, si fem la vista enrere, observem una evolució molt positiva respecte al pressupost en R+D+I en salut de les Illes Balears. I és que en els darrers deu anys, el pressupost s'ha multiplicat per dotze (des dels 154.222 euros invertits el 2012 fins als 1.848.017 euros del 2022). A més, un dels increments més alts ha estat en el període 2021-2022 (448.017 euros) (vegeu el [gràfic III-4.14](#)).

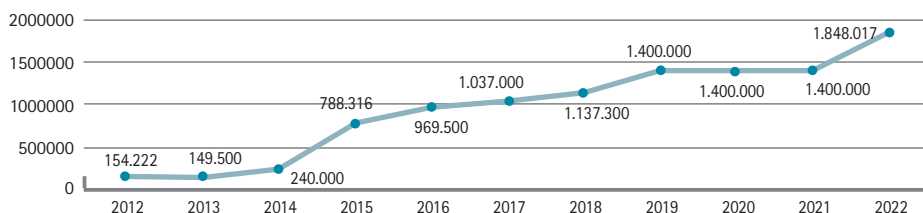
A continuació, i igual que en l'edició anterior, els punts 4.8.2, 4.8.3 i 4.8.4 d'aquesta memòria recullen l'evolució dels principals indicadors d'R+D+I biomèdica i sanitària en tres escenaris molt diferents. Tots tres es coordinen des de

la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació de la Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears: l'Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba), la Biblioteca Virtual de les Illes Balears (Bibliosalut) i el Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB).

4.8.1. L'ESTRATÈGIA DE RECERCA I INNOVACIÓ EN SALUT DE LES ILLES BALEARNS 2023-2027

Aquest document serà el marc de l'R+D en salut per al pròxim període 2023-2027. Al document, s'hi estableixen set objectius, cinc eixos estratègics, deu línies d'acció i 47 accions. Amb la seva execució, s'ha de permetre orientar i consolidar l'activitat d'R+D biomèdica a les Illes Balears, així com enfortir la col·laboració entre l'àmbit de la recerca bàsica i la investigació clínica. A més, es volen fomentar actuacions en què puguin treballar conjuntament els professionals d'ambdós àmbits per, finalment, donar valor als resultats de recerca obtinguts.

Gràfic III-4.14.
Pressupost dirigit a l'R+D en salut a les Illes Balears (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia

Igualment, al document s'estableix una aposta transversal per captar i retenir talent, i fomentar l'excel·lència dels grups i les entitats dedicades a l'R+D+I, així com per la projecció internacional de l'activitat acomplida. Tot això, alineant-se amb les prioritats d'R+D biomèdiques definides en l'àmbit estatal i europeu, i d'acord amb els capacitats de l'ecosistema d'R+D en salut a la nostra regió.

En definitiva, es tracta d'una estratègia de canvi i nova era digital, de transició ecològica, de cohesió social i de sostenibilitat. Es basa en la necessitat de continuar apostant i impulsant l'R+D sanitària com un dels motors del benestar i desenvolupament de la nostra societat, de manera que contribueixi amb els canvis socials i econòmics que volem per a les Illes.

4.8.2. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT D'R+D A LA FUNDACIÓ INSTITUT D'INVESTIGACIÓ SANITÀRIA DE LES ILLES BALEARS (IDISBA)

L'Idisba, institut entorn del qual la majoria de les persones desenvolupen la seva activitat d'investigació, el 2022 ha presentat un total de 823 investigadors, dels quals 448 (54,43 %) eren dones. Dels 476 investigadors amb els perfils investigadors EURAXESS, hi ha 84 persones (17,6 %) que tenen perfils predoctorals o en formació (R1); hi ha 165 persones (34,7 %) amb perfils postdoctorals júnior (R2); 137 persones amb perfils postdoctorals sènior (R3), i 90 persones amb perfils de caps en investigació (R4) (vegeu els gràfics III-4.15 i III-4.16).

El 2022 continua la tendència positiva en els indicadors principals, especialment pel que fa a la qualitat de la producció científica, com es reflecteix en l'augment en el factor d'impacte acumulat, que vorreja els 3.844 punts, i l'índex d'impacte mitjà és de 6,80 punts (vegeu el quadre III-4.14).

4.8.3. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT DE LA BIBLIOTECA VIRTUAL DE LES ILLES BALEARS: BIBLIOSALUT

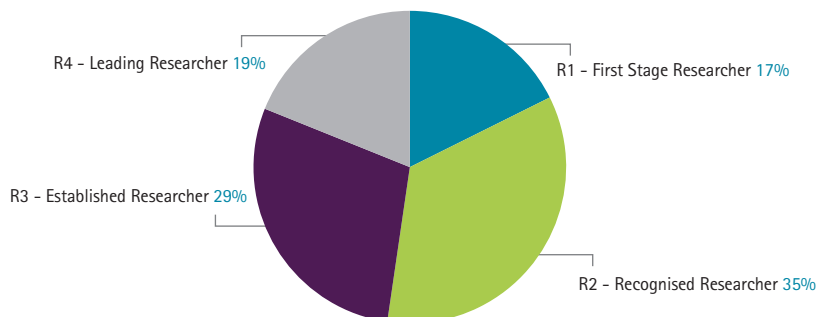
Els principals indicadors d'activitat de Bibliosalut del 2022 es resumeixen en el quadre III-4.15.

L'accés als recursos i serveis de Bibliosalut es facilita a través del portal web Bibliosalut.com, que el 2022 ha comptat amb 120.137 visites (329 visites diàries). Aquest mateix any els usuaris de Bibliosalut s'han descarregat 347.247 documents a text complet. Llavors, 3.203 professionals del sistema sanitari públic de les Illes Balears han accedit als recursos i serveis de Bibliosalut mitjançant l'accés remot.

Pel que fa al Servei d'Obtenció de Documents (SOD), 933 usuaris de Bibliosalut han fet 7.822 peticions de documents i s'han rebut 2.249 peticions d'altres biblioteques sanitàries d'Espanya.

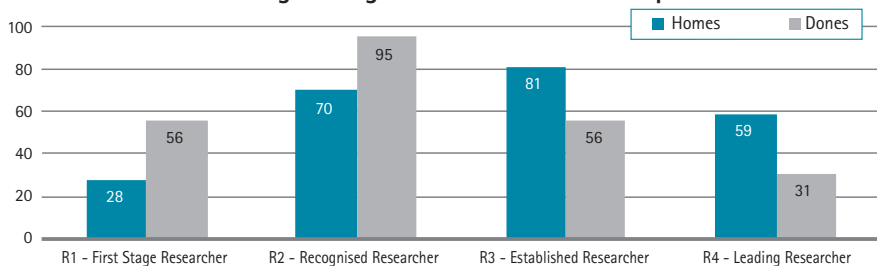
El 2022 Bibliosalut ha impartit 30 cursos (19 de presencials i 11 en línia) i 11 sessions (una de presencial i 11 en línia), amb un total de 41 hores docents. En aquestes activitats han participat un total de 746 usuaris.

Gràfic III-4.15.
Personal investigador segons classificació EURAXESS

Font Elaboració pròpia

Gràfic III.4.16.
Personal investigador segons classificació EURAXESS per sexe

Font Elaboració pròpia

QUADRE III-4.14. EVOLUCIÓ DELS RESULTATS A L'IDISBA (2018-2022)

Activitats Idisba	2018	2019	2020	2021	2022
Nre. de personal investigador	759	777	806	789	823
Nre. de grups d'investigació	54	52	52	53	56
Personal propi	121	171	167	90	84
Projectes competitius					
Nre. de projectes propis concedits	4	4	4	7	9
Nre. de projectes nacionals públics concedits	14	12+5 (UIB)	12 + 3 (UIB)	11 (Idisba)	10
Nre. de projectes nacionals privats concedits	5	4+1 (UIB)	4	3 (Idisba)	1
Nre. de projectes internacionals totals concedits	3	2+1(UIB)	2	5	5

continua

Activitats Idisba	2014	2015	2016	2017	2018
Estudis clínics					
Nre. d'estudis clínics iniciats	78	82	89	91	87
Nre. d'estudis clínics actius	466	486	497	327	332
Publicacions					
Nre. de publicacions totals	431	540	622	679	591
Nre. de publicacions index. amb Factor d'impacte	401	513	580	621	565
% de publicacions en Q1	51	55	57	54	56
% de publicacions en D1	19	23	20	19	17
Factor impacte acumulat	1899	2401	2898	3561	3844
Índex d'impacte mitjà	4,74	4,68	5	5,73	6,8
Activitats transferència d'innovació					
Patents	1	6	1	1	2
Spin-off					1

Font: Elaboració pròpia

QUADRE III-4.15. INDICADORS DE BIBLIOSALUT (2022)

Indicador	Quantitat
Usuaris que han accedit als recursos i serveis (accés remot)	3.203
Visites al web Bibliosalut.com	120.137
Mitjana de visites diàries a Bibliosalut.com	329
Descàrregues de documents a text complet	347.247
Nombre de revistes electròniques	2.100
Nombre de llibres electrònics	3.300
Peticions al Servei d'Obtenció de Documents (SOD)	10.071
Usuaris que han fet servir el SOD	933
Activitats de formació d'usuaris	41
Usuaris que han participat en les activitats formatives	746
Consultes a Pregunta a Bibliosalut (SAU)	159
Notícies publicades a Infosalut.com	1.501
Visites al web Infosalut.com	140.633
Pàgines vistes al web Infosalut.com	374.162
Documents accessibles al repositori institucional Docusalut	2.344
Nombre de piulades de @bibliosalut	816
Nombre de piulades de @infosalut	4.562

Font: Elaboració pròpia

El nombre de consultes rebudes al servei d'atenció a l'usuari Pregunta a Bibliosalut ha estat de 159. Durant el 2022 s'han publicat 1.501 notícies a Infosalut, el butlletí de gestió del coneixement del sistema sanitari públic de les Illes Balears. El nombre de visites al web Infosalut ha augmentat significativament, amb la qual cosa s'ha passat de 116.763 el 2021 a 140.633 el 2022. Així mateix, el nombre de pàgines vistes al web infosalut ha passat de 180.590 (2021) a 374.162 (2022).

Pel que fa a les xarxes socials de Bibliosalut, el 2022 s'han publicat 816 piulades al compte @bibliosalut i 4.562 al compte @infosalut.

Cal destacar tres fites importants de Bibliosalut:

- La posada en funcionament del repositori institucional Docusalut com a base de dades en què els autors del sistema sanitari públic de les Illes Balears dipositen els seus treballs d'investigació per tal de preservar-los, difondre'ls i incrementar-ne la visibilitat internacional. El 2022 s'han fet accessibles 2.344 documents a través de Docusalut.

- L'estrena del nou lloc web de la biblioteca virtual. Substitueix el que hi havia en funcionament des de l'any 2011.
- La realització dels onze primers cursos en línia de Bibliosalut, en el marc del programa Next Generation EU. S'ha canviat el model de formació presencial pel de formació *e-learning*.

4.8.4. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT DEL COMITÈ D'ÈTICA DE LA INVESTIGACIÓ AMB MEDICAMENTS DE LES ILLES BALEARS (CEIm-IB)

El Comitè d'Ètica de la Investigació de les Illes Balears (CEI-IB), actualment acreditat com a Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments (CEIm), el 2022 ha avaluat un total de 204 estudis.

En el [quadre III-4.16](#), es resumeix la resolució del nombre i tipus d'estudis presentats: notificats (avaluats per altres comitès) i avaluats, i d'aquests, quants s'han aprovat, denegat o cancel·lat durant l'any.

QUADRE III-4.16. NOMBRE I TIPUS D'ESTUDIS PRESENTATS, AVALUATS I NOTIFICATS AL CEIm-IB (2022)

	Presentats	Notificats	Avaluats	Aprovats
Tipus de protocols	Nombre			
Assajos clínics amb medicaments	82	81	1	1
Estudis observacionals amb medicaments	58	33	25	22
Productes sanitaris	13	2	11	8
Projectes de recerca	167	3	164	124
Casos clínics	3	0	3	3
Total	323	119	204	158

continua

	Denegats	Cancel·lats	Pendents	No avaluables
Tipus de protocols	Nombre			
Assajos clínics amb medicaments	0	0	0	0
Estudis observacionals amb medicaments	0	1	2	0
Productes sanitaris	1	0	2	0
Projectes de recerca	18	1	10	11
Casos clínics	0	0	0	0
Total	19	2	14	11

Font: Elaboració pròpia

4.9.

BARÒMETRE SANITARI

Conèixer el grau de satisfacció dels ciutadans amb els serveis sanitaris públics és una eina molt important que permet avaluar la qualitat del sistema sanitari. Aquesta informació ajuda a identificar àrees de millora i fa possible que els decisors en matèria de política sanitària rebin els *inputs* generats de la relació d'usuari i ciutadà amb els serveis sanitaris.

Per fer una aproximació a les expectatives i experiències de les persones que empren el sistema sanitari, proposam utilitzar alguns dels indicadors del baròmetre sanitari. El baròmetre sanitari és un estudi d'opinió que fa anualment el Ministeri de Sanitat des de l'any 1993. A més d'obtenir la informació de l'indicador, això permet observar-ne l'evolució al llarg del temps. L'estudi ofereix informació desagregada i amb significació per comunitat autònoma (CA), cosa que fa possible comparar els resultats de la CAIB amb els de la resta de comunitats i amb l'Estat. Hem triat cinc

preguntes que ens han semblat les més rellevants per analitzar la percepció que els usuaris i ciutadans tenen del sistema sanitari¹.

Hem seleccionat les respostes des del 2010 fins al 2022 per oferir la sèrie temporal. Als gràfics hi ha una ruptura de la sèrie els anys 2020 i 2021, ja que, a causa de la pandèmia, no es va fer l'enquesta.

La primera pregunta seleccionada mostra l'opinió dels usuaris sobre el funcionament

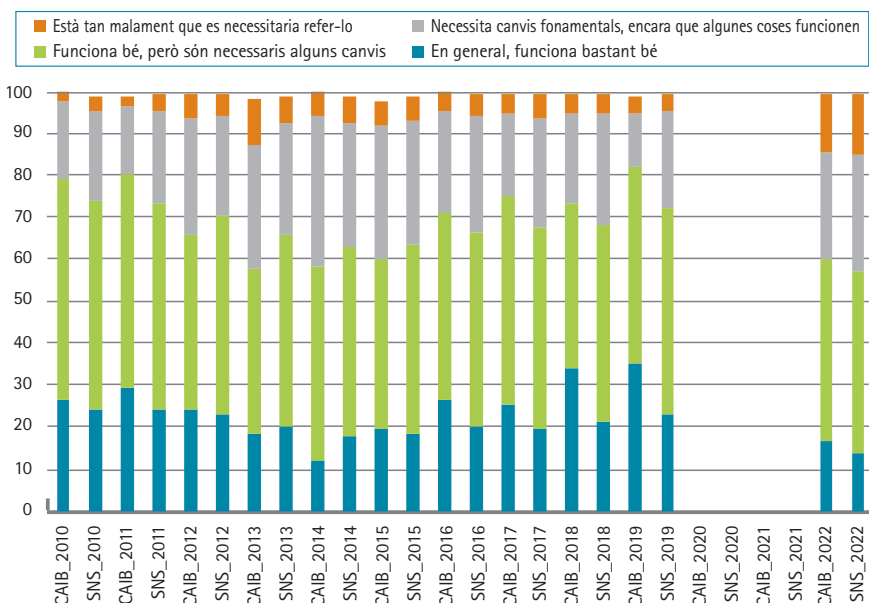
general del sistema sanitari: «De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del

sistema sanitari al nostre país?» La majoria de les persones que han estat enquestades en té una opinió bona, però l'any 2022 aquesta valoració ha baixat i s'ha situat en valors similars als dels anys 2012-2014, coincidint amb l'última crisi econòmica.

1. L'informe complet està disponible a l'espai web següent: www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/BarometroSanitario/home_BS.htm.

Gràfic III-4.17.

De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari. Ministeri de Sanitat

Malgrat aquest descens, la percepció continua sent millor a les Illes Balears que a la mitjana del sistema nacional de salut.

Pel que fa a les respostes que consideren que el sistema sanitari necessita canvis fonamentals o, fins i tot, refer-lo de nou, el percentatge d'aquesta resposta a la CAIB se situa en un 38 % l'any 2022. Aquest resultat és un dels pitjors de la sèrie, tot i que es troba per sota de la percepció general del sistema nacional de salut, que se situa en el 42 % (vegeu el [gràfic III.4.17](#))

La segona pregunta seleccionada fa referència a la valoració de l'atenció rebuda a l'atenció primària. Per primera vegada en tota la

sèrie, el percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària se situa per sota del 80 %, tant en el conjunt del sistema nacional de salut (79,7 %) com a les Illes Balears (79,8 %). En el cas de les Illes, parlem de pèrdues de quasi 8,4 punts percentuals respecte al 2019, mentre que en el conjunt del SNS ha davallat 2,9 punts percentuals respecte al mateix any (vegeu el [gràfic III-4.18](#)).

Pel que fa a l'atenció rebuda a les urgències, al voltant del 70 % d'enquestats considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en l'última urgència. Tot i que aquest valor és considerable, es visualitza una caiguda en la percepció dels usuaris

similar a la que es va identificar en l'apartat anterior. En aquest cas, és notori que mentre al llarg de la sèrie la CAIB se situa pràcticament sempre per sobre de la mitjana del sistema nacional de salut, l'any 2022 cau 6,3 punts percentuals per sota d'aquesta mitjana (vegeu el [gràfic III-4.19](#))

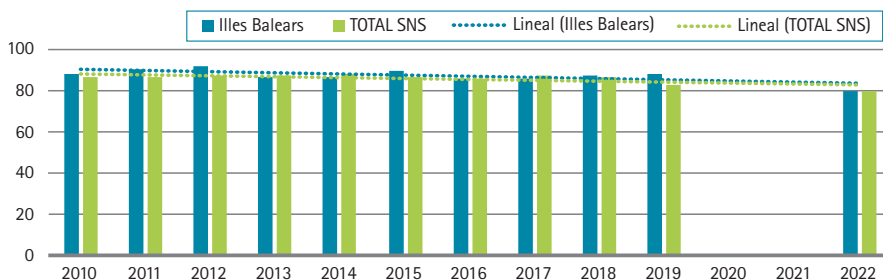
En el cas del percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització, l'opinió ha estat molt bona a la CAIB, amb uns

resultats a les Illes per sobre de la mitjana estatal de manera significativa (vegeu el [gràfic III-4.20](#)).

Finalment, pel que fa a la percepció que tenen els usuaris sobre el comportament de la llista d'espera, es pot veure un empitjorament en la darrera enquesta. Tant a les Illes Balears com al conjunt del sistema nacional de salut al voltant del 40 % de les persones entrevistades considera que les llistes d'espera han empitjorat.

Gràfic III-4.18.

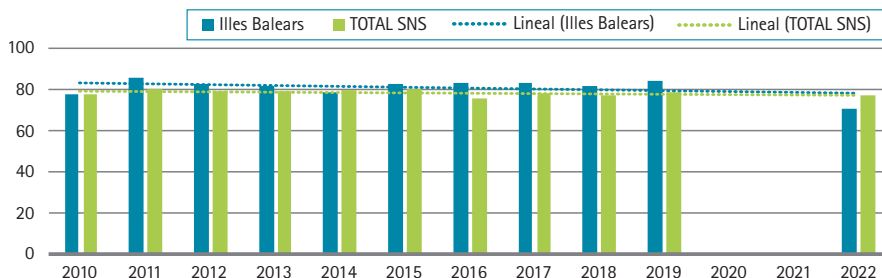
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari. Ministeri de Sanitat

Gràfic III-4.19.

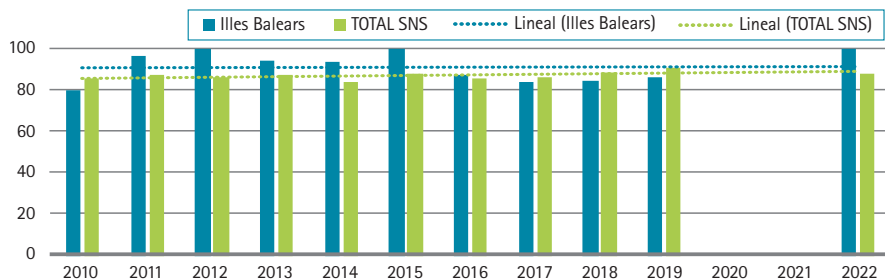
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en la darrera urgència (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

Gràfic III-4.20.

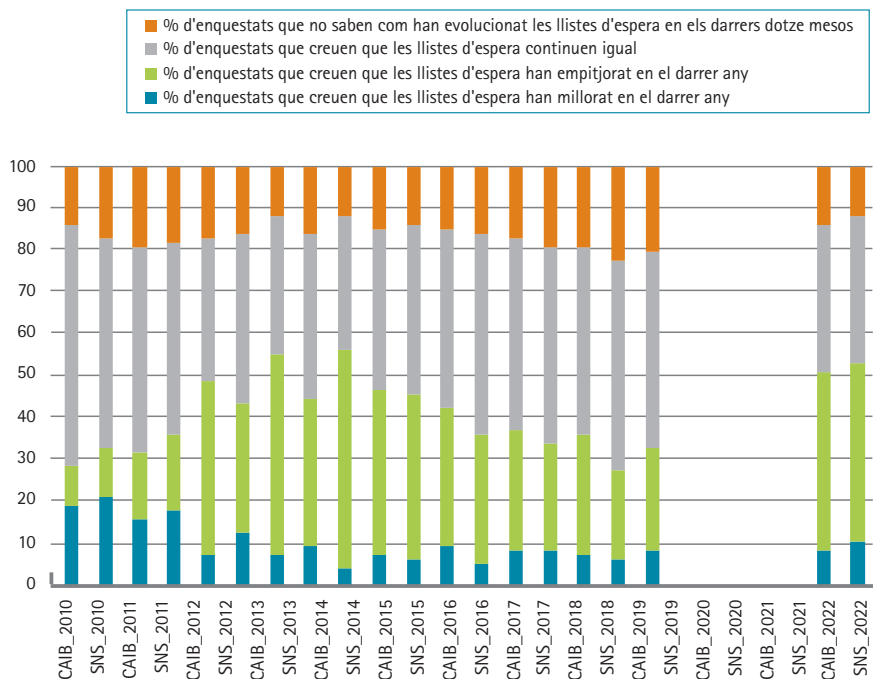
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

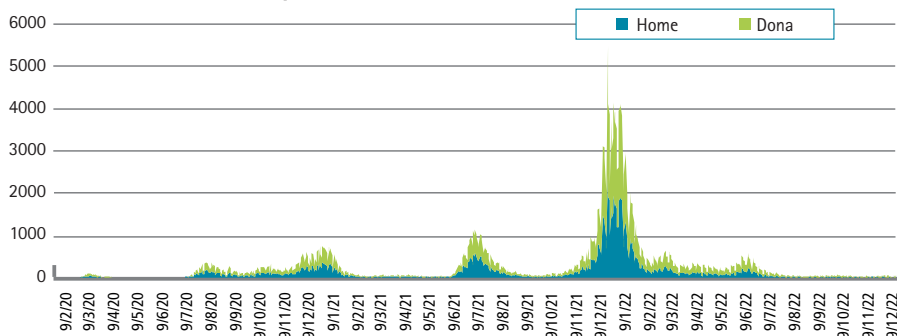
Gràfic III-4.21.

Percepció de la situació de les llistes d'espera (2010-2022)

Font: Baròmetre sanitari

Gràfic III-4.22.
Evolució per sexe i total de la covid-19 (2020-2022)

Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum

Aquests valors són els pitjors de la sèrie. Sembla que hi ha hagut un desplaçament de les persones que no sabien com estaven les llistes d'espera o que pensaven que no havien canviat cap al grup que considera que han empitjorat.

També es constata que a les Illes Balears el percentatge de persones que pensa que en el darrer any les llistes d'espera han millorat se situa en un 8,3 %, amb la qual cosa es milloren les respostes dels darrers anys (vegeu el [gràfic III-4.21](#)).

4.10.

EVOLUCIÓ DE LA COVID-19

Cronològicament, les etapes epidèmiques de les Illes Balears gairebé coincideixen amb les observades a l'àmbit nacional. Els dos primers períodes es retardaren un mes, però els restants són simultanis. Per sexes, no hi ha diferències significatives en cap període (vegeu el [gràfic III-4.22](#)).

5

EDUCACIÓ

L'objectiu del capítol d'educació és presentar una panoràmica dels indicadors escolars principals per a una societat com la balear, que presenta un fort impacte educatiu del model social i econòmic centrat en el turisme.

Es posa especial atenció en les xifres d'alumnat en els distints nivells educatius, el percentatge d'alumnes estrangers, l'esperança de vida escolar, les taxes d'ido-neïtat, els nivells formatius per franges d'edat, així com una menció a les dades universitàries. Les xifres i els indicadors s'interpreten amb la finalitat d'entendre les característiques específiques del fenomen educatiu a les Illes Balears.

5.1.

EL SISTEMA EDUCATIU NO
UNIVERSITARI DE LES ILLES
BALEARS

Quant a l'alumnat matriculat en els diferents nivells educatius del règim general (vegeu el [quadre III-5.1](#)), hi ha un augment sostingut que es pot observar en la sèrie dels darrers set cursos, des del curs 2015/16, en el total d'alumnat matriculat. Aquestes dades van en paral·lel al creixement demogràfic continuat de les Balears. Pel que fa a la titularitat dels centres, els centres privats són els que

augmenten més en els darrers dos cursos (2020/21 i 2021/22). En concret, el creixement es produeix en els centres privats no concertats (creixement de 1.794 alumnes entre el 2020/21 i el 2021/22). Pel que fa al balanç global de la distribució entre centres públics i privats (concertats i no concertats), la proporció és d'un 65,4 % d'alumnes en centres públics i un 34,6 % en centres privats.

Per etapes educatives, l'educació infantil creix en el primer cicle des de l'inici de la sèrie, mentre que la de segon cicle manté una trajectòria oscil·lant amb una lleugera tendència al descens. Les dades sobre educació infantil són rellevants, a causa dels esforços en inversió educativa dels darrers anys en aquest àmbit. L'educació primària evoluciona amb un tímid descens en els tres darrers cursos acadèmics. L'educació secundària obligatòria presenta un ascens mantingut al llarg de la sèrie dels darrers set cursos acadèmics, i el mateix succeeix amb el batxillerat.

L'aposta de les polítiques públiques per la formació professional es veu reflectida en el creixement en nombre d'alumnes dels cicles formatius tant de grau mitjà com de grau superior. Els graus mitjans (incloent-hi els graus a distància) han crescut un 41,7 % en els darrers set cursos (des del 2015/16). Mentre que els graus superiors (incloent-hi els graus a distància) han augmentat en un 67,7 % en el període estudiat.

Menció a part mereix el cas de la formació professional bàsica (FP bàsica), que va ser creada com un dels itineraris curriculars de flexibilització acadèmica per a les trajectòries educatives de més risc d'abandonament escolar. En el període estudiat, el creixement de l'FP bàsica és del 14,7 %. El que cal destacar aquí és la distribució entre l'escola pública i la privada, amb una alta concentració d'aquesta tipologia d'estudi en la primera. Els centres públics concentren, el curs 2021/22, el 82,5 % de l'alumnat d'FP bàsica.

Pel que fa als ensenyaments de règim especial (arts plàstiques i disseny, música, dansa, art dramàtic, ensenyament d'idiomes i ensenyaments esportius), mantenen una certa trajectòria estable en el període estudiat (de 2019/20 a 2021/22) (vegeu el [quadre III-5.2](#)). En aquest tipus d'estudis el curs 2021/22, un 65,4 % dels alumnes són dones. Per tant, és un àmbit amb un alt grau de feminització. En l'ensenyament d'idiomes, la presència de les dones és d'un 67,7 %, un 2 % per sobre de la mitjana. Finalment, l'ensenyament musical presenta més equilibri entre sexes, amb un 53,6 % de dones el 2021/22.

Una franja de l'educació també molt important és l'educació d'adults i l'educació a distància (vegeu el [quadre III-5.3](#)), perquè contribueix a perseguir l'objectiu de promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom i per a totes les edats (el quart objectiu dels objectius de desenvolupament sostenible, ODS).

L'educació d'adults de caràcter formal engloba l'educació secundària per a persones adultes i les preparacions de proves

d'accés per a cicles formatius i per a la universitat. L'educació secundària per a adults té una tendència oscil·lant: cursos amb augments i altres cursos amb descensos, sense respondre a una pauta clara. El que sí que cal destacar sobre aquestes dades és l'alta matriculació el curs 2020/21 fruit de la pandèmia.

En la preparació de l'accés a la universitat també es troba un patró semblant, una trajectòria més o menys estable quant a xifres, amb petites variants. La preparació de les proves d'accés als graus mitjans presenta dades poc considerables. I les xifres de la preparació al grau superior és estable amb algunes variacions.

Les dades d'educació d'adults de caràcter no formal presenten una lleugera trajectòria a la baixa en el període estudiat (cursos de 2017/18 a 2021/22), especialment a causa del descens en l'alumnat de llengües estrangeres. L'alumnat de llengua per a immigrants (s'inclou aquí tant català com castellà) presenta un recorregut més o menys estable amb algunes oscil·lacions. El capítol d'altres cursos ha tingut un creixement important en l'etapa analitzada.

Les xifres d'educació a distància presenten trajectòries divergents en funció de si es mira l'evolució de les dades de batxillerat o les dels cicles formatius de formació professional. Les dades de batxillerat a distància augmenten entre els cursos 2017/18 i el 2020/21, amb una baixada sobtada el curs 2021/22. Les altes xifres de 2019/20 i de 2020/21 són molt probablement atribuïbles a l'augment de la matriculació en aquests tipus d'estudis durant la pandèmia.

Quadre III-5.1. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim general per nivells educatius													
	Curs 2020/2021						Curs 2021/2022						
	Curs 2015/2016	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018	Curs 2018/19	Curs 2019/20	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats no concertats	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats no concertats
Total						192.202	124.664	67.538	53.937	13.601	127.018	65.903	53.108
Total	178.055	180.138	185.658	189.400	192.202	192.921	127.018	65.903	53.108	12.795	126.773	67.104	52.515
Educació infantil - primer cicle	5.530	6.600	8.375	8.591	8.713	7.397	4.998	2.399	0	2.399	5.525	2.875	0
Educació infantil - segon cicle	32.623	31.897	31.915	32.079	32.623	31.301	19.754	11.547	10.025	1.522	19.323	11.536	9.801
Educació primària	69.645	70.275	71.345	71.736	71.859	70.347	44.454	25.893	21.745	4.148	43.986	25.893	21.308
Educació especial	636	721	792	841	887	887	276	611	611	0	269	641	641
ESO	43.084	43.678	45.066	46.503	47.861	48.812	30.619	18.193	15.445	2.748	31.019	18.427	15.279
Batxillerat	11.966	12.037	12.285	12.578	12.580	13.265	9.281	3.984	3.146	838	9.120	4.234	3.219
Batxillerat a distància	689	770	713	783	998	1.086	1.086	0	0	0	470	0	0
CF FP bàsica	1.738	1.889	1.955	1.979	1.977	1.947	1.646	301	297	4	1.645	349	331
CF FP grau mitjà	6.423	6.463	6.634	7.217	7.519	8.782	7.251	1.531	1.208	323	7.305	1.678	1.285
CF FP grau superior	4.023	4.240	4.953	5.186	5.314	6.377	5.237	1.140	521	619	5.432	1.181	528
CF FP grau mitjà a distància	746	644	630	746	767	1.183	1.117	66	0	66	1.117	65	0
CF FP grau superior a distància	848	816	901	995	946	1.389	1.261	128	0	128	1.454	102	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Ensenyaments no universitaris. alumnes matriculats. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

QUADRE III-5.2. ALUMNES MATRICULATS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM ESPECIAL

	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022		
Total ensenyaments de règim especial	13.551	12.557	13.417	4.647	8.770
Total ensenyaments d'arts plàstiques i disseny	1.143	1.175	263	83	180
CFGM arts plàstiques i disseny	76	78	75	29	46
CFGS arts plàstiques i disseny	1.067	1.097	188	54	134
Total ensenyaments de música	2.302	2.135	2.187	1.014	1.173
Ensenyaments elementals de música	1.462	1.298	1.324	629	695
Ensenyaments professionals de música	660	648	672	277	395
Ensenyaments superiors de música	180	189	191	108	83
Total ensenyaments de dansa	317	284	351	32	319
Ensenyaments elementals de dansa	189	162	223	26	197
Ensenyaments professionals de dansa	128	122	128	6	122
Total ensenyaments d'art dramàtic	77	68	67	14	53
Total ensenyaments d'idiomes	9.445	8.695	10.318	3.333	6.985
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic	3.306	2.909	3.164	1.025	2.139
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A1	1.902	1.591	1.952	656	1.296
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A2	1.404	1.318	1.212	369	843
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi	4.555	4.199	4.709	1.530	3.179
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B1	2.220	1.380	1.700	543	1.157
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B2	2.335	2.819	3.009	987	2.022
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat	898	1.223	1.291	392	899
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C1	695	928	1.002	307	695
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C2	203	295	289	85	204
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic a distància	171	46	355	100	255
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi a distància	515	250	564	180	384
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat a distància	0	68	235	106	129
Total ensenyaments esportius	267	200	231	171	60
Ensenyaments esportius (grau mitjà)	267	186	228	168	60
Ensenyaments esportius (grau superior)	0	14	3	3	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Quadre III-5.3. ALUMNES MATRICULATS EN EDUCACIÓ D'ADULTS I EN EDUCACIÓ A DISTÀNCIA PER ENSENYAMENT							
	Curs 2017/2018	Curs 2018/2019	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022	% dones (2021/2022)	
Educació d'adults de caràcter formal	Educació secundària per a persones adultes	4.286	2.784	3.816	5.180	3.487	51,2
	Preparació de la prova d'accés a la universitat	589	561	629	624	555	61,8
	Preparació de la prova d'accés a cicles de grau mitjà	2	6	22	18	0	0,0
	Preparació de la prova d'accés a cicles de grau superior	505	461	553	499	450	60,2
Educació d'adults de caràcter no formal	Total	8.135	7.335	8.639	6.344	7.367	64,7
	Llengua per a immigrants	3.894	3.426	4.056	3.218	3.840	63,7
	Llengües estrangeres	2.610	2.302	2.492	32	0	0,0
	Altres cursos	1.631	1.607	1.477	3.094	3.527	65,7
Educació a distància	Batxillerat	713	783	998	1.086	470	58,9
	Cicles formatius d'FP	1.531	1.741	1.713	2.572	2.738	67,2
	Grau mitjà	630	746	767	1.183	1.182	64,9
	Grau superior	901	995	946	1.389	1.556	69,0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Les dades dels cicles formatius presenten un fort augment el curs 2020/21 (atribuïble als efectes de la pandèmia), però aquest creixement es manté el curs 2021/22.

En ambdós estudis, tant batxillerat com cicles formatius, les dones són majoria (gairebé un 59 % en el cas del batxillerat i un 67,2 % en els cicles formatius).

Pel que fa a les dades sobre alumnat estranger (vegeu el [quadre III-5.4](#)), la tendència tant espanyola com balear és d'augment, si consultam el període analitzat (des del curs 2017/18 fins al curs 2020/21). L'estudi del percentatge d'alumnes estrangers en perspectiva comparada i històrica aporta informació sobre les eventuais necessitats d'atenció a la diversitat del sistema educatiu. A més, l'element distintiu de les Balears com a comunitat amb més presència d'alumnat estranger s'ha consolidat al llarg dels anys. En altres paraules, les necessitats educatives i els requisits pedagògics del territori illenc són diferents de la mitjana estatal. En aquesta equació, cal afegir-hi que la nostra comunitat autònoma disposa de llengua pròpia i es necessiten recursos per garantir l'aprenentatge del català per part dels nouvinguts.

Anant a les xifres, la distància entre les dades autonòmiques i estatals ha augmentat aquests darrers quatre anys. Les Balears estaven 5,1 punts per sobre el curs 2017/18 (13,9 % de les Balears per un 8,8 % estatal); mentre que quatre cursos després la distància és de 5,7 punts (15,7 % de les Balears per un 10 % Espanya). Tot i que ambdós territoris presenten trajectòries ascendents, a les Balears continua havent-hi més creixement en alumnat estranger que en el conjunt estatal.

Quan s'estudien les diferències Balears-Espanya per nivell educatiu, és important analitzar les franges més joves (educació infantil i educació primària), perquè són les que marcaran les tendències de futur en els altres nivells educatius. En aquestes etapes educatives és on les Balears presenten les majors distàncies en relació amb els nivells estatals: 5,8 punts de distància a educació infantil (15,7 % de les Balears per un 9,9 % d'Espanya) i, especialment, 8 punts de distància a educació primària (18,9 % de les Balears per un 11,9 % d'Espanya). Cal destacar el 18,9 % d'alumnat estranger en el cas de l'educació primària a l'arxipèlag, un percentatge proper a una cinquena part. L'alt percentatge d'aquesta cohort generacional tindrà repercussions en la planificació de recursos en les etapes educatives posteriors per als anys següents, a la vegada que aquest alumnat vagi promocionant.

L'estudi del pes relatiu de l'alumnat estranger també cal fer-lo de manera detallada en relació amb la presència als centres educatius públics i privats, en una mirada comparada, de cara a detectar una eventual segregació escolar. En data del darrer curs analitzat, el 2020/21, els centres públics de les Balears presenten una taxa 3,9 punts per sobre de la dels centres privats illencs (centres públics de Balears, un 17 %; per un 13,1 % dels centres privats). A escala estatal, aquesta taxa és 5,9 punts superior (centres públics d'Espanya, 11,6 %; centres privats, 6,7 %). Tot i les distàncies, els percentatges de presència d'alumnat estranger als centres privats de les Balears és superior a les mitjanes estatals, en una distància semblant a la dels centres públics. En el curs 2020/21, la

distància Illes Balears-Espanya en centres públics és de 5,4 punts; exactament la mateixa que en centres privats.

La mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet és una dada que s'analitza com a indicador per estudiar la qualitat educativa (vegeu [quadre III-5.5](#)). Entre els cursos 2016/17 i 2020/21, aquesta mitjana ha baixat tant a Espanya com a Balears. En el cas espanyol ha passat de 12,5 alumnes per professor (curs 2016/17) a 11,4 alumnes per professor (curs 2020/21), un descens d'1,1 punts. Les Balears presenten mitjanes inferiors en el període estudiat, tot passant d'11,4 alumnes per professor (curs 2016/17) a 10,5 alumnes (curs 2020/21), un descens de 0,9 punts.

En el mateix període, tant Espanya com les Balears presenten mitjanes inferiors d'alumnes per professor en els centres públics, que encara és una mica inferior en el cas illenc. El curs 2020/21, Espanya té una mitjana de 10,4 alumnes per professor en centres públics, mentre que les Balears tenen una mitjana de 9,7 alumnes. Pel que fa als centres privats, Espanya presenta una mitjana més alta que les Balears: 14,2 alumnes pels 12,5 alumnes de les Balears.

Aquestes xifres també contenen diferències segons el nivell educatiu al qual es fa referència. En el cas de l'educació infantil, cal assenyalar que la tendència general de les Balears de presentar mitjanes més baixes que les estatals es compleix a partir del curs 2018/19. Abans, les mitjanes eren més altes que les del conjunt de l'Estat. El 2020/21, les Balears disposen de 7,7 alumnes per professor, pels 8 alumnes a l'àm-

bit estatal en l'educació infantil. En el cas dels centres públics, la trajectòria és similar i també es produeix el curs 2018/19 el punt d'inflexió en què les Balears passen a presentar millors mitjanes que les del conjunt espanyol. En el cas dels centres privats, no és fins al darrer curs analitzat, el 2020/21, que les Balears presenten mitjanes inferiors a les estatals en alumnes per professor.

En el cas de l'educació primària, les ràtios de les Illes Balears es mantenen per sota de les estatals en tot el període estudiat i ambdues ràtios presenten unes trajectòries descendents (el curs el 2016/17, Balears 12,4 alumnes per professor, Espanya 13,2; el curs 2020/21, Balears 10,7, Espanya 11,7). En l'anàlisi separada per centres públics, les Illes Balears presenten una ràtio més baixa que l'espanyola, també al llarg de tota l'etapa observada. En canvi, en l'estudi de les dades dels centres privats, s'observa que les dades de les Balears són 2,3 punts inferiors en el darrer curs estudiat, el 2020/21. Al principi del període, la distància Balears-Espanya en les ràtios en centres privats només era d'un punt, per la qual cosa es pot afirmar que els centres privats balears presenten una trajectòria descendent més positiva que l'estatal.

Des d'una perspectiva de l'abandonament o fracàs escolar entès com un procés i no com un moment puntual, cal estudiar els processos de vinculació i desvinculació escolar a partir d'indicadors com l'esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys (vegeu el [quadre III-5.6](#)). Les Illes Balears han augmentat l'esperança de vida escolar en 0,4 entre els cursos 2016/17 i 2020/21. Tot i això, es troba a 2,7 anys de la mitjana estatal, situada en els 17,8 anys.

QUADRE III-5.4. PERCENTATGE D'ALUMNES ESTRANGERS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS PER NIVELLS I TITULARIAT DELS CENTRES (QUADRE EVOLUTIU)											
		Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles forma- tius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius	
Total centres	2017/2018	Espanya	8,8	8,6	9,7	8,6	6,4	15,0	8,6	5,9	22,8
		Illes Balears	13,9	13,7	15,7	13,6	9,6	19,5	10,3	7,2	19,1
	2018/2019	Espanya	9,2	9,1	10,5	8,9	6,4	13,6	8,3	6,1	25,0
		Illes Balears	14,5	14,6	17,0	14,0	8,2	17,4	10,0	6,9	18,1
	2019/2020	Espanya	9,9	9,8	11,6	9,4	6,5	14,1	8,5	6,7	28,0
		Illes Balears	15,5	15,8	18,3	14,8	9,3	17,7	9,3	7,4	15,8
	2020/2021	Espanya	10,0	9,9	11,9	9,3	6,7	15,5	8,7	6,8	30,9
		Illes Balears	15,7	15,7	18,9	14,8	10,3	20,4	9,8	7,6	18,2
Centres públics	2017/2018	Espanya	10,3	10,8	11,6	9,9	7,0	15,0	9,1	6,1	15,4
		Illes Balears	15,6	15,5	18,3	15,3	10,3	20,6	11,1	7,2	0,0
	2018/2019	Espanya	10,8	11,4	12,6	10,1	7,0	13,8	9,0	6,3	24,5
		Illes Balears	16,0	16,6	19,2	15,4	8,6	18,5	10,6	7,0	11,7
	2019/2020	Espanya	11,5	12,1	13,8	10,7	7,1	13,9	9,1	6,8	26,7
		Illes Balears	16,9	17,8	20,4	16,3	10,2	18,7	10,0	7,6	5,6
	2020/2021	Espanya	11,6	12,0	14,1	10,7	7,3	15,4	9,4	7,0	30,4
		Illes Balears	17,0	17,3	21,2	16,1	11,1	21,0	10,5	8,0	7,9

continua

		Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàtica	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles forma- tius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres privats	2017/2018	Espanya	5,7	4,9	5,6	6,3	14,8	7,2	5,2	40,2
		Illes Balears	10,7	10,6	11,1	11,0	13,7	6,5	7,0	19,1
	2018/2019	Espanya	6,0	5,3	6,1	6,5	13,2	6,8	5,5	26,2
		Illes Balears	11,7	11,3	13,1	11,7	11,5	7,1	6,0	21,7
	2019/2020	Espanya	6,6	5,9	6,9	6,9	14,8	7,0	6,3	30,9
		Illes Balears	12,9	12,4	14,9	12,5	12,3	6,1	6,7	24,1
	2020/2021	Espanya	6,7	6,0	7,1	6,7	16,0	7,1	6,4	32,1
		Illes Balears	13,1	12,8	15,0	12,7	16,9	5,7	5,8	21,8

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

(1) El total inclou també els alumnes d'educació especial específica.

(2) Inclou els alumnes estrangers que cursen aquest ensenyament en els règims presencial i a distància.

Quadre III-5.5. MITJANA D'ALUMNES PER PROFESSOR EN EQUIVALENTS A TEMPS COMPLET ALS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS PER TIPUS DE CENTRE I TITULARIAT									
		Total	Centres ed. infantil	Centres ed. primària	Centres ed. primària i ESO	Centres ESO i/o batxillerats i/o FP	Centres ed. primària, ESO i batx./FP	Centres específics ed. especial	
Total centres	2016/2017	Espanya	12,5	9,3	13,2	14,7	10,7	16,4	3,9
		Illes Balears	11,4	10,3	12,4	13,4	8,8	15,1	3,5
	2017/2018	Espanya	12,4	9,7	13,1	14,6	10,6	16,2	3,7
		Illes Balears	11,4	10,0	12,1	13,7	9,2	14,6	3,3
	2018/2019	Espanya	12,2	9,4	13,0	14,6	10,4	16,1	3,6
		Illes Balears	11,0	8,7	11,7	12,9	8,9	14,9	3,5
	2019/2020	Espanya	12,0	9,3	12,7	14,3	10,3	16,0	3,5
		Illes Balears	10,8	8,8	11,5	12,8	8,8	14,5	3,4
	2020/2021	Espanya	11,4	8,0	11,7	13,3	10,1	15,2	3,5
		Illes Balears	10,5	7,7	10,7	12,2	9,2	13,8	3,5
Centres públics	2016/2017	Espanya	11,5	8,8	13,1	9,4	10,5	9,1	3,4
		Illes Balears	10,4	9,4	12,3	-	8,7	-	4,0
	2017/2018	Espanya	11,4	8,9	13,1	9,5	10,4	9,1	3,2
		Illes Balears	10,5	9,4	12,1	-	9,0	-	3,7
	2018/2019	Espanya	11,2	8,7	13,0	9,5	10,1	9,1	3,2
		Illes Balears	10,0	7,8	11,6	9,5	8,8	-	3,7
	2019/2020	Espanya	11,0	8,6	12,7	9,5	10,0	8,6	3,1
		Illes Balears	9,9	8,0	11,5	9,0	8,6	-	3,7
	2020/2021	Espanya	10,4	7,2	11,7	9,2	9,8	8,8	3,0
		Illes Balears	9,7	7,0	10,7	8,4	9,0	-	3,7

continua

		Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Cicles formatius FP - grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres privats	2016/2017	Espanya	15,1	10,1	14,5	16,1	14,0	4,4
		Illes Balears	13,7	13,0	13,5	13,4	12,8	3,4
	2017/2018	Espanya	15,0	10,7	14,3	15,9	14,1	4,2
		Illes Balears	13,6	11,2	12,8	13,7	15,4	3,3
	2018/2019	Espanya	15,0	10,3	14,4	16,0	14,6	4,2
		Illes Balears	13,3	10,5	13,2	13,0	12,9	3,5
	2019/2020	Espanya	14,9	10,3	14,0	15,7	15,1	4,2
		Illes Balears	13,1	10,3	12,1	12,9	14,2	3,4
	2020/2021	Espanya	14,2	9,3	13,1	14,7	15,3	4,1
		Illes Balears	12,5	9,2	10,8	12,3	15,2	3,5

Font: Elaboració d'un equip CES-UIB a partir de Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.6. ESPERANÇA DE VIDA ESCOLAR EN EL SISTEMA EDUCATIU ALS 6 ANYS (*)

	Total		Homes		Dones	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total						
2016/2017	17,5	14,7	17,2	14,4	17,9	15,0
2017/2018	17,6	14,7	17,2	14,4	18,0	15,1
2018/2019	17,5	14,6	17,1	13,2	18,0	14,9
2019/2020	17,6	14,7	17,1	14,7	18,1	15,0
2020/2021	17,8	15,1	17,2	14,6	18,3	15,5
Educació no universitària						
2016/2017	14,3	13,4	14,3	13,4	14,3	13,4
2017/2018	14,3	13,4	14,3	13,3	14,3	13,5
2018/2019	14,3	13,3	14,2	13,2	14,3	13,4
2019/2020	14,3	13,4	14,2	13,3	14,4	13,5
2020/2021	14,4	13,7	14,3	13,6	14,5	13,9
Educació universitària						
2016/2017	3,2	1,3	2,9	1,1	3,6	1,6
2017/2018	3,3	1,3	2,9	1,1	3,7	1,5
2018/2019	3,3	1,3	2,9	1	3,7	1,5
2019/2020	3,3	1,3	2,8	1	3,7	1,5
2020/2021	3,3	1,3	2,9	1,1	3,8	1,6

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

(*) Inclou ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportives, professionals de música i dansa –16 i més anys–, idiomes nivell avançat –presencial–, artístiques –grau superior– i adults –inicials i secundària).

També cal fer l'anàlisi detallada per educació no universitària i educació universitària. En l'educació no universitària, les Balears creixen en 0,3 anys i se situen en 13,7 anys el curs 2020/21, tot restant 0,9 dècimes per sota de la mitjana estatal. En l'educació universitària, les diferències són més sensibles i les Balears estan a 2 punts de la mitjana estatal i presenten escassament una xifra d'1,3 anys d'esperança escolar en aquesta etapa educativa.

Cal tenir present que, com que l'arxipèlag és una economia turística, la demanda del mercat de treball impacta sobre les trajectòries educatives.

Quan es fa l'anàlisi de gènere, les dones presenten una esperança de vida més llarga, tant a les Balears (1,6 anys de les dones per 1,1 anys els homes), com a Espanya (3,8 anys les dones per 2,9 anys els homes). Emperò, en una mirada comparativa, la dis-

tància de les dones balears i la mitjana de les dones espanyoles (a 2,2 anys de distància) és major que la dels homes (1,8 anys de distància). Això es pot deure en part a la forta feminització del sector de serveis propi d'una economia turística.

Les taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries (vegeu el **quadre III-5.7**) són un indicador important per mesurar el grau de retenció de l'alumnat en el sis-

tema educatiu, després dels anys en els quals és vinculant anar a l'escola. Unes taxes de retenció altes s'associen a un indicador de qualitat, donat que es detecten trajectòries educatives que estan estudiant cicles formatius de grau superior o graus universitaris. Dins l'objectiu d'augmentar les credencials escolars de l'alumnat per fer front als reptes de la societat global del coneixement, és rellevant parar atenció a aquestes xifres.

QUADRE III-5.7. TAXES NETES D'ESCOLARITZACIÓ EN EDATS POSTOBLIGATÒRIES EN EL SISTEMA EDUCATIU I FORMATIU (*)

	Total		Homes		Dones	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
16 anys						
2016/2017	96,0	87,4	95,1	85,9	97,0	89,0
2017/2018	95,7	87,4	94,8	85,1	96,5	89,8
2018/2019	95,9	88,1	95,0	87,6	96,8	88,6
2019/2020	95,6	87,9	94,4	85,9	97,0	90,0
2020/2021	96,0	89,4	95,2	88,4	97,0	90,5
17 anys						
2016/2017	89,8	81,9	88,2	80,8	91,5	83,0
2017/2018	90,2	84,3	88,4	81,4	92,1	87,5
2018/2019	90,1	81,4	88,1	77,4	92,2	85,1
2019/2020	90,0	83,3	88,0	81,8	92,2	84,9
2020/2021	90,8	85,3	88,8	82,5	92,9	88,3
18 anys						
2016/2017	79,5	54,3	77,5	54,9	81,7	53,7
2017/2018	80,0	56,5	77,8	58,3	82,3	54,5
2018/2019	79,8	55,5	77,4	56,4	82,3	54,6
2019/2020	79,7	56,1	77,1	56,6	82,4	55,7
2020/2021	81,2	57,4	78,6	59,1	84,1	55,7

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

(*) Inclou: ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportius, professionals de música i dansa, idiomes nivell avançat i artístiques grau superior) ensenyaments equivalents a l'universitari, formació ocupacional i escola d'adults (bàsica i secundària).

A l'edat de 16 anys, les Balears estan 6,6 punts per sota de la mitjana estatal (Balears 89,4 %, per Espanya 96 %). En la mirada per sexes, la distància dels homes balears és 6,8 punts per sota de la mitjana estatal; mentre que en el cas de les dones balears és de 6,5 punts, distància lleugerament menor. A l'edat de 17 anys, la distància entre l'arxipèlag i l'estat se situa en 5,5 punts, una petita retallada de la distància que hi havia als 16 anys. A l'edat de 18 anys, la distància esdevé molt gran, tot arribant als 23,8 punts. En aquesta edat és on es fa més palès l'impacte del treball turístic en les trajectòries educatives dels joves balears. En el cas dels homes, la taxa d'escolarització a les Balears és del 59,1 i la distància respecte a l'Estat és de 19,5 punts. En el cas de les dones, les espanyoles presenten una taxa de 84,1, i les balears, una taxa de 55,7, la qual cosa representa 28,4 punts menys. Un altre cop, hi ha més distància respecte a la mitjana estatal en el cas de les dones. Les balears als 18 anys se situen 3,4 punts per sota dels homes (dones, 55,7; per homes, 59,1). És rellevant assenyalar aquest matís, perquè en altres estadístiques i indicadors són els homes els que presenten taxes o xifres més baixes.

Un altre indicador que, com l'esperança de vida escolar, permet estudiar els processos de vinculació o desvinculació escolar són les taxes d'idoneïtat, el percentatge d'alumnes que es troben al curs que els correspon per edat (vegeu el [quadre III-5.8](#)). D'una banda, les repeticions en els darrers anys es troben a la baixa, perquè no es recomanen des de les institucions com a estratègia educativa. D'altra banda, cal esmentar aquí que les incorporacions

tardanes d'eventual alumnat immigrant també afecten aquest indicador. A 8 anys, les taxes d'idoneïtat balears i espanyoles, tant de dones com d'homes, presenten percentatges al voltant del 95 %. Aquestes taxes baixen progressivament a mesura que augmenta l'edat d'anàlisi. En el cas dels 15 anys, darrera edat reportada, les Balears estan 2,9 punts per sota de la mitjana estatal (Balears, 72,6 anys; Espanya, 75,5 anys). En la mirada per sexes, els homes balears presenten una taxa d'idoneïtat inferior a la de les dones (dones, 69,7; homes, 75,8), fet que representa 6,1 punts per sota.

La taxa bruta de població que es gradua per cada ensenyament i titulació (vegeu el [quadre III-5.9](#)) aporta un diagnòstic del nivell de qualificació d'un territori. Aquí també és important establir la comparativa entre les xifres estatals i autonòmiques, tot tenint en compte les característiques del model econòmic illenc. En el cas dels graduats en ESO, les xifres de les Balears són inferiors a les estatals, també en el cas de les dones i els homes. En el cas d'ESO per a adults, quan es miren les xifres de les Balears es poden detectar lleugerament els itineraris educatius de retorn fruit d'incorporacions primerenques al mercat de treball. És l'únic cas en què les dades de l'arxipèlag són lleugerament superiors a les estatals: 7,1 per 6,7 en el curs 2020/21. Aquesta distància es deu a la major incorporació de les dones balears a aquests estudis (en comparació amb les espanyoles), perquè presenten una mitjana superior a l'estatal d'1,3 punts. En canvi, els homes balears estan en una taxa bruta de 5,7, que són 3 dècimes per sota de la mitjana estatal.

QUADRE III-5.8. TAXES D'IDONEïTAT ALS 8, 10, 12, 14 I 15 ANYS												
	8 anys		10 anys		12 anys		14 anys		15 anys			
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears		
2016/2017	Total	93,6	90,9	89,7	85,3	79,8	74,4	69,2	68,6	64,0		
	Homes	92,6	90,1	88,4	83,4	77,1	70,3	64,0	64,3	59,1		
	Dones	94,7	91,9	91,1	87,4	82,9	78,6	74,9	73,0	69,2		
2017/2018	Total	93,7	92,5	90,0	87,0	86,5	82,5	74,4	69,5	64,6		
	Homes	92,7	91,0	88,5	85,1	84,5	80,2	70,3	65,2	58,8		
	Dones	94,7	94,2	91,5	89,1	88,6	85,0	78,8	74,0	71,0		
2018/2019	Total	93,6	93,9	89,5	87,7	86,2	82,6	74,7	70,6	65,9		
	Homes	92,6	93,0	88,0	86,6	80,0	84,4	70,8	66,5	60,7		
	Dones	94,6	94,9	91,1	88,9	88,2	85,3	78,9	78,9	71,6		
2019/2020	Total	93,8	94,2	89,8	89,3	86,6	84,3	75,4	71,1	67,2		
	Homes	92,9	93,7	88,4	87,6	84,6	82,1	71,6	67,0	63,2		
	Dones	94,7	94,8	91,3	91,1	88,8	86,8	79,4	75,4	76,6		
2020/2021	Total	95,0	95,6	91,0	91,0	87,2	85,3	79,0	75,5	72,6		
	Homes	94,2	95,0	89,8	90,1	85,3	83,8	75,9	72,0	69,7		
	Dones	95,8	96,2	92,3	92,0	89,1	87,0	82,3	79,1	75,8		

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.9. TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA PER CADA ENSENYAMENT TITULACIÓ

		Total		Homes		Dones	
		Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
Graduat en ESO	2010/11	74,7	67,0	69,5	61,7	80,2	72,6
	2015/16	79,3	70,0	74,3	64,4	84,7	75,9
	2020/21	82,2	78,9	78,1	74,5	86,6	83,8
Graduat en ESO adults	2010/11	13,0	8,4	11,0	7,6	11,7	7,9
	2015/16	8,8	6,8	9,3	7,0	8,3	6,5
	2020/21	6,7	7,1	6,0	5,7	7,4	8,7
Batxillerat	2010/11	49,7	39,1	42,9	32,0	57,0	46,6
	2015/16	57,4	43,0	50,4	35,8	65,0	50,8
	2020/21	57,4	43,3	47,4	35,7	63,1	51,5
Professional bàsic	2020/21	4,6	5,4	6,2	7,2	3,0	3,4
Tècnic (1)	2010/11	19,9	17,7	18,7	16,0	21,1	19,4
	2015/16	24,7	20,6	25,6	22,4	23,8	18,7
	2020/21	27,0	27,2	27,9	28,0	26,1	26,4
Tècnic superior (2)	2010/11	21,2	11,8	18,9	10,7	23,6	13,0
	2015/16	27,8	12,7	26,8	12,0	28,8	13,4
	2020/21	35,3	21,1	33,9	21,1	36,9	21,1
Grau	2015/16	41,2	16,3	32,1	10,8	50,9	22,1
	2020/21	43,5	13,7	34,0	8,9	53,5	18,9
Màster Oficial	2010/11	9,7	4,1	8,2	3,2	11,2	4,9
	2015/16	19,7	6,2	16,7	4,1	22,9	8,2
	2020/21	28,8	6,2	23,1	4,2	34,8	8,2

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

La taxa de graduats és la taxa bruta de població amb què es nota més l'impacte del treball turístic, perquè les Balears presenten una taxa gairebé 30 punts (29,8) per sota de la mitjana estatal. En l'anàlisi per sexes, els homes balears acrediten una taxa de 25,1 punts per sota de l'estatal, mentre que les illenques estan 34,6 punts per sota de la mitjana de les espanyoles.

És rellevant consultar també les taxes en els casos de tècnic superior (corresponent al cicle formatiu de grau superior) per indagar si la menor presència de graduats universitaris balears es compensa tímidament amb una major presència de tècnics superiors. Tenint en compte que les Balears són una societat turística, una major taxa en aquest nivell de cicle formatiu pot

acreditar que una part de la mà d'obra del sector serveis sí que disposa de titulació postobligatòria. En economies turístiques, cicles formatius ajustats a la demanda poden ser vies per augmentar les credencials escolars i formatives de la població jove.

La distància entre la mitjana de tècnics superiors espanyols i balears no és tan ampla com en el cas dels graduats. La mitjana espanyola es troba 14,2 punts per sobre de la illenca. En l'estudi detallat per sexes, els homes balears estan 12,8 punts per sota de la mitjana espanyola, mentre que les dones se situen a una mica més de distància, a 15,8 punts de la mitjana espanyola de dones.

A l'àmbit europeu, és important l'estudi i la comparació de la població de 18 a 24 anys que no ha completat cap etapa educativa postobligatòria (vegeu el [quadre III-5.10](#)). En altres paraules, cal conèixer el percentatge de joves d'aquesta cohort generacional que no s'enrolen en estudis més enllà dels obligatoris.

Tant la trajectòria autonòmica com l'espanyola són satisfactòries en el període analitzat, entre el 2011 i el 2021. En el cas autonòmic, el percentatge s'ha reduït gairebé a la meitat en una dècada, tot passant del 29,7 % al 15,4 %. En el cas espanyol, la trajectòria és semblant, tot baixant del 26,3 % del 2011 al 13,3 % del 2021.

En una perspectiva d'anàlisi per sexes, els homes partien de xifres molt baixes d'implicació en estudis postobligatoris. Concretament, el 2011 les Balears i Espanya presentaven un percentatge de 33,2 % i 31 %, respectivament, d'homes que no

havien cursat o no cursaven cap estudi postobligatori. Deu anys després, el percentatge balear és un 14,6 % més baix; mentre que el percentatge espanyol és un 14,3 % inferior. En el cas de les dones, el descens autonòmic en una dècada és del 14,1 % (del 26 % el 2011 a l'11,9 % el 2021), i el descens a escala estatal és menor, un 11,8 %: del 21,5 % al 9,7 %.

En termes de posició relativa de les xifres illenques en comparació amb les altres comunitats autònomes (i també les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla), cal analitzar les diferències entre el 2011 i el 2021. El 2011, les Balears (29,7 %) ocupaven la vuitena posició, just per davant de Castella i Lleó (27,5 %) i just per darrere d'Extremadura (30,1 %). Quan s'estudien les característiques de les comunitats autònomes que presenten percentatges més alts, no s'observa una pauta o tendència concreta: hi ha tant comunitats autònomes més turístiques, com Canàries (30,9 %), com industrials i agrícoles com la Rioja (30,6 %), o principalment agrícoles com la Regió de Múrcia (30,3 %). En canvi, en el cas de les comunitats autònomes amb menor percentatge d'alumnes sense estudis postobligatoris, el 2011 destaquen les comunitats més industrialitzades com el País Basc (13,8 %) i Navarra (12 %).

El 2021, les Balears (15,4 %) es troben 2,1 punts per sobre de la mitjana espanyola (13,3 %). En l'anàlisi per territoris, l'arxipèlag ocupa la quarta posició de comunitat autònoma amb percentatge més alt de joves sense estar cursant o sense haver cursat estudis postobligatoris, tot i que ha millorat aquesta xifra en 14,3 punts en relació amb el 2011. Presenten percentatges

més alts que les Balears comunitats principalment agrícoles com Castella-la Manxa (15,5 %) i la Regió de Múrcia (17,3 %), i agrícoles i turístiques com Andalusia (17,7 %). A l'altra banda de la taula, els territoris que presenten percentatges més baixos són el País Basc (4,8 %) i Cantàbria (6,4 %).

Assolir un nivell d'estudis superior a l'etapa obligatòria és considerat imprescindible per afrontar amb garanties els reptes de la societat del coneixement. És important analitzar el percentatge de població de 20 a 24 anys que ha superat almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa (vegeu el [quadre III-5.11](#)).

QUADRE III-5.10. POBLACIÓ DE 18 A 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA I NO CONTINUA CAP TIPUS D'EDUCACIÓ O FORMACIÓ (*), PER COMUNITATS AUTÒNOMES									
	Total			Homes			Dones		
	2011	2016	2021	2011	2016	2021	2011	2016	2021
Espanya	26,3	19,0	13,3	31,0	22,7	16,7	21,5	15,1	9,7
Andalusia	32,1	23,1	17,7	37,2	27,0	20,9	26,8	19,0	14,3
Aragó	22,8	19,1	12,4	27,8	24,4	16,0	17,8	13,5	8,2
Astúries, Principat de	21,9	16,6	11,8	27,1	16,0	14,8	16,5	17,2	8,6
Balears, Illes	29,7	26,8	15,4	33,2	34,9	18,6	26,0	18,1	11,9
Canàries, Illes	30,9	18,9	11,8	34,5	24,5	17,0	27,1	13,1	6,1
Cantàbria	21,4	8,6	6,4	27,5	8,8	6,8	14,8	8,3	6,0
Castella i Lleó	27,5	17,3	12,4	33,4	20,0	16,1	21,2	14,4	8,4
Castella-la Manxa	31,5	23,2	15,5	40,5	26,7	20,3	22,2	19,7	10,5
Catalunya	26,2	18,0	14,8	31,1	21,6	19,4	21,1	14,2	9,9
Comunitat Valenciana	26,7	20,2	12,8	32,0	24,4	15,5	21,3	15,5	9,8
Extremadura	30,1	20,4	14,0	37,6	24,3	18,8	22,0	16,4	8,9
Galícia	20,4	15,2	8,1	25,3	19,1	10,6	15,3	11,2	5,5
Madrid, Comunitat de	19,5	14,6	10,7	22,2	17,5	13,6	16,9	11,7	7,7
Múrcia, Regió de	30,3	26,4	17,3	33,0	30,9	21,4	27,4	21,7	12,7
Navarra, Comunitat Foral de	12,0	13,4	9,1	15,5	16,9	12,1	8,6	9,8	6,0
País Basc	13,8	7,9	4,8	14,2	10,7	4,7	13,4	5,0	4,9
Rioja, la	30,6	17,8	12,9	36,1	17,7	13,8	25,4	17,8	12,0
Ceuta	38,9	21,5	10,2	41,1	..	..	36,4	..	..
Melilla	19,3	24,4	10,5	..	26,8	..	..	..	..

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Nota: Calculat amb la metodologia establerta per l'Eurostat, basant-se en mitjanes anuals de dades trimestrals.

(1) Abandonament primerenc de l'educació i la formació. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

QUADRE III-5.11. PERCENTATGE DE POBLACIÓ DE 20 A 24 ANYS QUE HA ASSOLIT ALMENYS EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA

	Total			Homes			Dones		
	2011	2016	2021	2011	2016	2021	2011	2016	2021
Espanya	62,0	70,9	78,8	54,4	65,3	74,2	69,7	76,6	83,7
Illes Balears	56,0	61,2	77,0	47,5	51,5	76,0	64,5	70,9	78,0

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Tant les Balears com Espanya han millorat molt el percentatge en la darrera dècada. En el període estudiat, entre el 2011 i el 2021, el percentatge ha augmentat 21 punts en el cas de l'arxipèlag (del 56 % al 77 %) i 16,8 punts en el cas d'Espanya. En la mirada per sexes, es pot observar que en el cas dels homes les Balears presenten un percentatge superior a l'estatal en el darrer any reportat (2021): un 76 % a les Balears pel 74,2 % de l'Estat. És l'únic indicador sobre nivells d'estudis assolit en què les Illes presenten una taxa més alta que l'espanyola. En el cas de les dones, el 2021 la nostra comunitat autònoma està 5,7 punts per sota de la mitjana espanyola (78 % per 83,7 %). En la comparació percentual entre homes i dones, a les Balears, les dones estan dos punts per sobre dels homes en percentatge de persones amb un nivell igual o superior al d'educació secundària de segona etapa (78 % dones balears per un 76 % homes balears). En canvi, a Espanya la distància és encara més gran, de 9,1 punts: un 83,7 % les dones per un 74,2 % els homes. En conjunt, per tant, les dones d'aquesta franja d'edat de 20 a 24 anys tenen nivells educatius més alts que els homes.

Després d'haver analitzat els nivells educatius de la franja d'edat de 20 a 24 anys, cal també estudiar amb detall aquests nivells

en la resta de franges d'edat adultes (de 25 a 64 anys) (vegeu el [quadre II-5.12](#)). A més, cal detallar de manera separada les fites formatives de la població de 25 a 34 anys per poder disposar d'una mica de diagnòstic de futur i per poder-les comparar amb el conjunt de 25 a 64 anys.

L'any 2022, el darrer any estudiat per als nivells formatius, es troben xifres diferents segons si ens referim al cas balear o espanyol. En el conjunt de franges d'edat de 25 a 64 anys, les Balears presenten un 33,7 % de població amb estudis superiors, 7,4 punts per sota de la mitjana estatal, situada en el 41,1 %. El nivell d'estudis en què les Balears presenten un percentatge més alt és en el nivell d'estudis inferiors a la segona etapa d'educació secundària, un percentatge del 38,5 %; mentre que la població amb la titulació de segona etapa d'educació secundària és del 27,9 %.

En una mirada de gènere, les majors diferències dona-home es troben en els estudis superiors, 9,4 punts més per a les dones (dones de les Illes Balears, 38,4 %; homes, 29,0 %); i en els estudis inferiors a la segona etapa, amb els homes 5,3 punts per sobre del percentatge de les dones (homes de les Illes Balears, 41,6 %; dones, 35,3 %).

QUADRE III-5.12. NIVELL DE FORMACIÓ DE LA POBLACIÓ PER GRUPS D'EDAT I SEXE

			Inferior a 2a etapa d'educació secundària		2a etapa d'educació secundària		Educació superior	
			Població					
			de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys	de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys	de 25 a 64 anys	de 25 a 34 anys
Any 2020	Total	Espanya	37,1	28,3	23,2	24,3	39,7	47,4
		Illes Balears	37,1	29,5	28,1	30,4	34,8	40,1
	Homes	Espanya	40,2	33,8	23,1	25,0	36,7	41,3
		Illes Balears	41,8	35,3	26,8	31,7	31,4	33,0
	Dones	Espanya	34,1	22,9	23,3	23,6	42,7	53,5
		Illes Balears	32,2	23,8	29,5	29,1	38,3	47,1
Any 2021	Total	Espanya	36,1	27,7	23,2	23,6	40,7	48,7
		Illes Balears	35,3	29,1	28,6	27,3	36,2	43,7
	Homes	Espanya	39,5	32,9	23,2	24,0	37,3	43,1
		Illes Balears	38,8	31,9	29,9	30,3	31,4	37,8
	Dones	Espanya	32,7	22,4	23,2	23,2	44,0	54,4
		Illes Balears	31,7	26,3	27,2	24,2	41,1	49,5
Any 2022	Total	Espanya	35,8	26,5	23,1	22,9	41,1	50,5
		Illes Balears	38,5	32,9	27,9	28,1	33,7	39,1
	Homes	Espanya	39,1	31,7	23,4	24,2	37,5	44,1
		Illes Balears	41,6	37,3	29,5	30,5	29,0	32,2
	Dones	Espanya	32,6	21,3	22,7	21,7	44,7	57,0
		Illes Balears	35,3	28,5	26,3	25,6	38,4	45,8

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Nota: Els resultats es basen en mitjanes anuals de dades trimestrals. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

En la franja d'edat de 25 a 34 anys, en el cas de les Balears, el percentatge de població amb un nivell formatiu d'educació superior és del 39,1 %, mentre que a Espanya aquest percentatge supera el 50,1 %. En altres paraules, el nivell illenc es troba 11,4 punts per sota de la mitjana espanyola.

En els altres nivells educatius, l'arxipèlag presenta, respectivament, un 32,9 % en

titulacions inferiors a la segona etapa i un 27,9 % amb una titulació de segona etapa d'educació secundària. També cal analitzar les dades des d'una perspectiva de gènere. Una altra vegada, les distàncies més grans les trobam en els nivells d'estudis superiors, amb les dones que presenten un percentatge més alt. Concretament, les dones presenten un 45,8 % d'estudis superiors, mentre que els homes queden 13,6 punts

per darrere, amb un 32,2 %. El fet que les dones de les Balears tinguin més titulació, salvant alguna excepció, és una constant en les taules analitzades. Pel que fa al nivell amb estudis inferiors, els homes, amb un 37,3 %, es troben 8,8 punts per sobre del percentatge de les dones (28,5 %). En conjunt, en un panorama de menor nivell d'estudis a les Balears quan es compara amb les dades estatals, cal assenyalar que les xifres d'estudis assolits en el cas dels homes són inferiors a les aconseguides per les dones. Aquesta dinàmica, de més estudis en el cas del gènere femení, es pro-

dueix de manera paral·lela en les mitjanes que es refereixen a l'Estat.

Un altre indicador educatiu constitueix la despesa pública invertida en l'ensenyament (vegeu el quadre III-5.13). En el cas d'una societat turística com les Balears, l'esforç en política pública educativa en termes monetaris és encara més important. Això és especialment rellevant quan es té en compte la necessitat de millorar el capital formatiu, fortament impactat per la demanda de mà d'obra poc qualificada per part del mercat de treball turístic.

Quadre III-5.13. Despesa pública (en euros) per alumne en ensenyament no universitari			
		Espanya	Illes Balears
Despesa pública per alumne públic i concertat	2012	4.729	4.920
	2013	4.569	4.817
	2014	4.537	4.808
	2015	4.743	5.102
	2016	4.879	5.328
	2017	5.014	5.465
	2018	5.163	5.672
	2019	5.398	5.905
	2020	5.667	6.011
Despesa pública per alumne públic	2012	5.430	5.796
	2013	5.231	5.623
	2014	5.169	5.592
	2015	5.436	5.917
	2016	5.607	6.379
	2017	5.779	6.493
	2018	5.968	6.767
	2019	6.230	7.046
	2020	6.540	6.945

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2023)

Cal analitzar-ho en perspectiva històrica i també en perspectiva comparada Balears-Espanya, a més de desglossar de manera separada concretament la inversió en l'educació pública. En la mirada diacrònica o històrica, en la inversió conjunta en educació pública i concertada, les Balears han passat de rebre 191 euros més que la mitjana estatal el 2012, a 244 euros més l'any 2020. Tant la mitjana estatal com la insular presenten una tendència ascendent, però les Balears mantenen una inversió superior en el conjunt del període.

Quan es mira de manera separada la inversió específicament només per a l'educació pública, les Balears també presenten xifres superiors en el període estudiat. L'any 2012, la diferència a favor de les Balears era de 366 euros. El 2020, aquesta distància encara va augmentar una mica més, fins als 405 euros.

5.2.

EL SISTEMA EDUCATIU UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

En aquesta memòria anual del CES, pel que fa a l'educació, s'hi incorpora una menció a les dades universitàries. Es fa seguiment de l'evolució de l'alumnat universitari a la UIB (vegeu el [quadre III-5.14](#)) i de les posicions de la Universitat de les Illes Balears en el rànquing universitari de referència, el del Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR) (vegeu el [quadre III-5.15](#)).

En referència a la trajectòria en xifres d'alumnes universitaris UIB, hi ha un petit augment de les xifres de 2022 (13.763 estudiants) respecte a les de 2021, però un petit descens quan es compara amb les dades de 2020. Per tenir també una aproximació a la quantitat d'universitaris en el conjunt de població jove illenca, s'analitza també anualment la proporció d'estudiants a la UIB en comparació amb el conjunt de població de la franja d'edat 18-24 anys de les Balears. Aquí cal tenir en compte que no es computen les xifres d'alumnes que estudien en altres universitats. En el període estudiat, el percentatge d'estudiants de la UIB respecte al conjunt de la població jove de 18-24 voreja entre el 15 % i el 16 %. Aquesta xifra es pot considerar baixa, tenint en compte la demanda de nivells formatius més alts per afrontar els reptes de la societat global.

Per acabar, el CWUR és una classificació que avalua la qualitat de la docència, la recerca i l'ocupabilitat de les universitats del món, tot indexant les 2.000 primeres d'un total de 20.000 universitats (www.cwur.org).

S'estudia any a any la posició de la Universitat de les Illes Balears en aquest rànquing. Quant a la ubicació en el conjunt estatal, ha baixat un lloc —ha passat al número 26— en la comparació entre el rànquing del curs 2021/22 i el de 2022/23.

En l'escala internacional, ha perdut 24 llocs entre el 2021/22 i el 2022/23, i ara ocupa la 796a posició.

En els dos anys estudiats pel que fa a l'Estat espanyol, cal destacar que es mante-

nen com les tres primeres universitats la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Complutense de Madrid.

En conjunt, les dades educatives d'aquest capítol recullen, d'una banda, el creixement demogràfic reflectit en les xifres de

l'escolarització i, d'altra banda, la persistència de l'impacte del model de treball turístic en les trajectòries educatives (recollit en els modestos nivells d'escolarització en les etapes postobligatòries). En les xifres dels darrers anys, es veu un augment en la inversió pública i un descens en la ràtio alumnes/professor.

QUADRE III-5.14. EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'UNIVERSITARIS MATRICULATS A LA UIB

Any	2020	2021	2022
Nombre d'alumnes	14.128	13.617	13.763
Joves entre 18 i 24 anys	85.839	85.429	86.259
% d'universitaris UIB per cada 100 joves	16,4%%	15,9%	15,9%

*Nombre d'alumnes en estudis oficials.

Font: Elaboració pròpia a partir de Quinze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears (dades de novembre de 2022) i padró 2020, lbestat

QUADRE III-5.15. LA UIB AL RÀNKING DEL CENTRE DE CLASSIFICACIÓ UNIVERSITÀRIA MUNDIAL (CWUR)

POSICIÓ EN EL RÀNKING 2021/22

Universitat	Rang a Espanya	Rang mundial	Puntuació agregada (educació, impacte...)
Universitat de Barcelona	1	131	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	186	79
Universitat Complutense de Madrid	3	247	77,7
Universitat de les Illes Balears	25	772	71,7
Universitat CEU San Pablo	53	1.999	65,7

POSICIÓ AL RÀNKING 2023

Universitat de Barcelona	1	134	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	190	79
Universitat Complutense de Madrid	3	249	77,7
Universitat de les Illes Balears	26	796	71,7
Universitat de Burgos	52	1945	66,2

Font: Elaboració pròpia a partir de CWUR World University Rankings 2023

REQUADRE III-1.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A LES ILLES BALEARS

FRANCESCA SALVÀ MUT

Catedràtica d'universitat al Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Directora del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

ELENA QUINTANA MURCI

Professora al Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Subdirectora del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

MARIA TUGORES QUES

Professora Titular d'universitat al Departament d'Economia Aplicada. Membre del Laboratori de Recerca i Innovació en Formació Professional, UIB

La formació professional (FP) a Espanya ha passat de ser poc valorada a tenir un paper cada vegada més central en el sistema d'educació i formació. El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR)¹ preveu el paper estratègic de l'FP en la transformació dels sectors productius, el reforçament del teixit empresarial, el desenvolupament de les

competències digitals i la qualificació i requalificació de la població activa. A més, recull actuacions derivades del Pla de Modernització de l'FP 2020-23². A les Balears, aquests plantejaments es desenvolupen en el primer³ i el segon Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears⁴, que abasten, respectivament, els períodes de 2018 a 2021 i de 2022 a 2025.

En aquest context, s'ha produït un apropament progressiu de l'FP al sistema productiu i a les necessitats de les empreses. L'obligatorietat del mòdul de formació en centres de treball (FCT) i el desenvolupament progressiu de la formació professional dual (FPD) ho posen de manifest.

En aquest monogràfic fem un repàs al desenvolupament de l'FPD a les Balears, tot diferenciant els dos períodes que en marquen l'evolució i destacant alguns dels reptes que suposa el moment actual.

1. Govern d'Espanya (2021). *Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia*. Recuperat el 15 de juny de 2022 de: www.lamoncloa.gob.es/temas/fondos-recuperacion/Documents/160621-Plan_Recuperacion_Transformacion_Resiliencia.pdf.

2. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2020). *Plan de modernización de la Formación Profesional 2020-2023*. Govern d'Espanya.

3. Govern de les Illes Balears (2018). *I Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2018-2021*. Disponible a: soib.es/wp-content/uploads/2020/09/Pla-Integral-de-Formacio-Profesional.pdf.

4. Govern de les Illes Balears (2022). *II Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2022-2025*. Disponible a: soib.es/wp-content/uploads/2022/11/II-Pla-Integral-FP-IB_definitiu.pdf.

1.

DEU ANYS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL (DE 2012 A 2022)

La formació professional dual a Espanya es regula mitjançant el Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i es regulen les bases de la formació professional dual⁵. En aquest context, es defineix l'FPD com el conjunt de les accions i iniciatives «mixtes d'ocupació i formació, que tenen per objecte la qualificació professional dels treballadors en un règim d'alternança d'activitat laboral en una empresa amb l'activitat formativa rebuda en el marc del sistema de formació professional per a l'ocupació o del sistema educatiu» (article 2).

Es pot desenvolupar mitjançant els contractes per a la formació i l'aprenentatge i també mitjançant projectes específics amb la coparticipació dels centres educatius i les empreses. Es tracta d'una norma de mínims que les comunitats autònomes han desenvolupat durant aquests deu anys i que ha suposat un clar impuls a l'FPD.

A continuació, es presenten les dades més significatives, d'acord amb les estadístiques disponibles, sobre l'FPD a les

Balears tot diferenciant la que està lligada al sistema educatiu i la que hi està al sistema de formació per a l'ocupació. La primera es vincula als cicles de formació professional de grau mitjà (FPGM) o superior (FPGS), que es duen a terme en centres educatius responsabilitat de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, i la segona, als certificats de professionalitat que es desenvolupen en centres de la xarxa de centres col·laboradors i propis del SOIB. En ambdues modalitats és obligatòria la contractació laboral, que es fa a través del SOIB.

L'FPD EN L'ÀMBIT DEL SISTEMA EDUCATIU⁶

La implantació d'aquest tipus de formació professional encara és baixa en termes relatius, però ha tingut una evolució creixent des de l'inici. Així, a les Illes Balears ha passat de deu alumnes (1,2% de l'oferta total) en el primer curs acadèmic en què va tenir lloc (el 2012/2013) a 473 alumnes (1,9%) en el darrer curs acadèmic del qual es disposa de dades, el 2021/2022. Això va acompanyat de la creixent implicació del nombre d'empreses participants (vegeu el [quadre IIIR-1.1](#)).

5. Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i es regulen les bases de la formació professional dual. *Boletín Oficial del Estado*, 270, de 9 de novembre de 2012.

6. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Educabase. Estadística de las Enseñanzas no universitarias*. Recuperat el 15 de maig de 2023 de: www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas.html.

Caixabank Dualiza (2023). *Observatorio de la Formación Profesional. Panel de indicadores*. Recuperat el 24 d'abril de 2023 de: www.observatoriofp.com/.

QUADRE IIIR-1.1. PERCENTATGE DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A L'ÀMBIT EDUCATIU PER COMUNITATS AUTÒNOMES

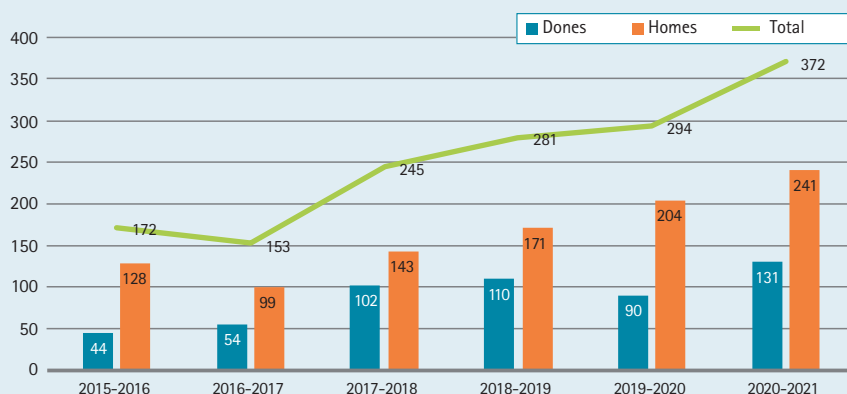
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Andalusia	0,9%	1,7%	2,4%	2,5%	4,8%	5,1%
Aragó	1,0%	0,8%	0,6%	0,6%	0,7%	0,7%
Astúries	1,5%	1,8%	0,7%	0,6%	0,3%	0,1%
Illes Balears	1,2%	1,1%	1,6%	1,7%	1,8%	1,9%
Canàries	0,2%	0,9%	0,9%	1,8%	2,4%	3,0%
Cantàbria	1,7%	0,9%	0,5%	0,4%	0,6%	0,6%
Castella i Lleó	0,4%	0,7%	0,5%	0,9%	0,9%	0,8%
Castella-la Manxa	4,4%	4,4%	2,4%	4,4%	5,0%	3,5%
Catalunya	3,6%	5,4%	4,5%	4,7%	4,3%	5,0%
Com. Valenciana	1,3%	1,5%	1,7%	2,3%	2,0%	1,5%
Extremadura	0,8%	0,8%	1,1%	1,2%	1,3%	1,5%
Galícia	0,6%	1,0%	1,5%	2,0%	3,3%	2,7%
Madrid	3,5%	4,6%	6,2%	6,1%	6,4%	5,9%
Múrcia	0,1%	0,1%	0,1%	1,1%	1,3%	5,9%
Navarra	5,7%	5,8%	6,2%	7,5%	10,5%	12,9%
País Basc	1,6%	2,5%	4,0%	4,4%	4,4%	2,6%
La Rioja	1,3%	2,0%	2,1%	2,5%	3,2%	3,4%
Ceuta	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Melilla	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	1,8%	2,6%	2,8%	3,1%	3,7%	3,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

Pel que fa a la comparativa entre les Illes Balears i la mitjana espanyola, el quadre 1 mostra que encara que la tendència és ascendent i positiva, la incidència de l'FPD a les Illes Balears està lluny de la mitjana per al conjunt de l'Estat espanyol. Així, del total d'alumnes matriculats a les Illes, un 1,9 % ho està a la formació dual, mentre que per al conjunt d'Espanya la quantitat s'eleva al 3,8 %. Aquesta diferència

de gairebé 2 punts percentuals és més gran que la registrada sis anys abans, amb només 0,6 punts percentuals de diferència. El fet que les Balears siguin una de les poques comunitats autònomes en què tota l'FPD a l'àmbit educatiu inclou un contracte laboral —en contraposició a un ús estès de les beques formatives en altres comunitats— potser és una de les raons d'aquesta situació.

Gràfic III-R-1.1
Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional i del MEFP-Educabase

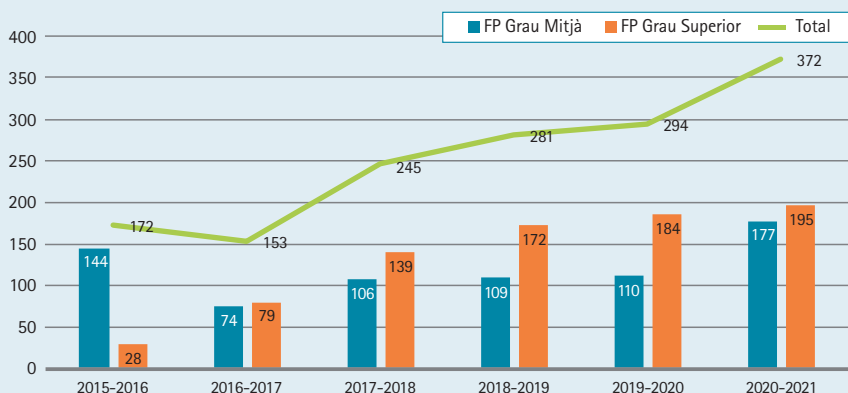
Això no exclou que, d'acord amb les dades de participació, altres comunitats autònomes presenten percentatges clarament superiors. Crida especialment l'atenció el cas de Navarra, amb un 12,9 % de les places per a formació dual, seguida de Madrid i Múrcia (5,9 % totes dues), Andalusia (5,1 %) i Catalunya (5 %). A la cua de l'FPD en l'àmbit del sistema educatiu hi ha Astúries, Ceuta i Melilla, amb valors inferiors al 0,5 % de les places per a la modalitat dual.

En el **gràfic III-R-1.1**, s'hi observa l'evolució del nombre d'estudiants d'FPD a l'àmbit educatiu de les Illes Balears desagregat per sexes. Queda patent que hi ha més participació d'alumnat masculí, amb un percentatge de participació superior en tot el període analitzat, que, si més no, ha anat

canviant durant els anys. Així, el curs 2015/2016 la participació femenina representava només el 25,6 %, mentre que el curs 2020/2021 era del 35,2 %, tot i que encara lluny d'una situació d'igualtat que sí que es dona per a la formació professional en general, amb un percentatge de dones a les Illes Balears del 49,5 %.

El gràfic 2 mostra l'evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu de les Illes Balears desagregat per nivell educatiu, segons cursi FPGM o FPGS. Cal remarcar que a les Illes Balears l'FPD lligada a la formació professional bàsica (FPB) és una assignatura encara pendent, tot i que és present a altres comunitats autònomes d'Espanya, encara que de manera residual (vegeu el **gràfic III-R-1.2**).

Gràfic IIIIR-1.2

Evolució del nombre d'estudiants de formació professional dual a l'àmbit educatiu a les Illes Balears per tipus d'estudi

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de CaixaBank i del MEFP-Educabase

L'evolució mostra una formació dual que s'inicia a les Illes Balears a l'FPGM i que ràpidament ha inclòs cicles d'FPGS, que al curs 2020/2021 ja representaven un 52,4% de l'alumnat participant. Tenint en compte que l'alumnat a l'FPGS representa a les Illes Balears el 39,1 %, queda patent la sobrerepresentació de la formació professional dual a l'àmbit educatiu lligada als cicles de nivell superior.

Segons les dades publicades pel Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023)⁷, per edat, la major part de l'alumnat d'FPD del darrer curs amb informació, el 2020/2021, es distribueix entre els 17 i 19 anys (59,3 %) i entre 20 i 21 anys (26 %) en l'FPGM mentre que en l'FPGS

la distribució de l'alumnat per edat es concentra majoritàriament entre els 19 i els 23 anys (87,7 %). L'oferta correspon a un total de 12 centres (10 de titularitat pública i 2 de privada), amb la qual cosa s'ofereix un total de 19 cicles formatius (10 de grau mitjà i 9 de grau superior).

La distribució de l'FPD segons la família professional i la seva evolució a les Illes Balears es mostra al quadre 2. De les 24 famílies professionals amb oferta a les Illes Balears, només vuit tenen FPD. Si bé més de la meitat de la matriculació en FPD del curs 2015/2016 corresponia a la família de l'hoteleria i el turisme (55,8 %), anys després la diversificació és més gran. El curs 2020/2021 les famílies professionals amb més estudiants matriculats en aquesta modalitat eren: administració i gestió (31,2 %); informàtica i comunicacions (23,6 %), i hoteleria i turisme (20,2 %). En un grau menor hi ha: elec-

7. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Educabase. Estadística de las Enseñanzas no universitarias*. Recuperat el 15 de maig de 2023 de: www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas.html.

tricitat i electrònica (9,9%); transport o manteniment de vehicles (9,9%); comerç i màrqueting (3,5%), i indústries alimentàries (1,6%) (vegeu el **quadre IIIR-1.2**).

Les dades desagregades per nivell educatiu mostren que l'alumnat del curs 2020/2021 es va distribuir entre l'FPGM i l'FPGS de la manera següent: 177 alumnes en els deu cicles de formació professional dual de grau mitjà oferts a les Illes Balears (un 59,3 % d'homes) i 195 alumnes en els nou cicles superiors d'aquesta modalitat (un 69,7 % d'homes).

En relació amb les famílies professionals, els deu cursos de grau mitjà pertanyen a quatre famílies professionals. Si consideram la distribució de l'alumnat per sexe, observam que si bé els homes participen en cursos de totes les famílies professionals, les dones només són presents a les d'administració i gestió (en què representen un 77,6 % de l'alumnat) i d'hoteleria i turisme (en què són un 47,2 % de l'alumnat). I en el total de nou cursos de grau superior oferts el 2020/2021, hi ha una forta segregació dels estudis, ja que el 72,9 % de les matriculades en aquests estudis ho fan a la família professional d'administració i gestió (vegeu el **quadre IIIR-1.3**).

Si s'analitza amb les dades més recents (vegeu el **quadre IIIR-1.4**⁸) l'oferta de cursos de formació professional dual dels dos darrers cursos acadèmics, s'hi

observa un creixement exponencial. Així, el curs 2022/2023 s'han ofert 22 cursos —11 de grau mitjà i 10 de grau superior— i en el curs 2023/24 se n'oferiran un total de 29 (15 de grau mitjà i 14 de grau superior).

En resum, l'evolució de la formació professional dual a les Illes Balears mostra una tendència creixent però a un menor ritme que a la resta de l'Estat espanyol. També mostra una participació inferior de les dones que dels homes i més incidència en la formació professional de grau superior. Apropar-se a la mitjana nacional suposarà haver d'incrementar el ritme de creixement en els propers anys. Uns altres reptes han de ser apropar-se a les alumnes potencials a la vegada que s'amplia l'abast a un nombre més gran de famílies professionals.

L'FPD EN L'ÀMBIT DEL SISTEMA DE FORMACIÓ PER A L'Ocupació⁹

El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) desenvolupa accions de formació dual basades en certificats de professionalitat mitjançant dos programes. Per una banda, els programes mixtos de formació i ocupació amb administracions públiques que tenen el seu origen en els programes d'escoles taller i cases d'ofici iniciats el 1985. Mitjançant aquests programes, s'ofereixen accions de formació amb alternança adreçades a joves (me-

8. Conselleria d'Educació i Formació Professional (2023). Oferta formativa de formació professional. Recuperat el 25 de maig de 2023 de: www.caib.es/sites/ftp/calinformacio_a_alumnes/.

9. Pou Garcias, Ll. (dir.); Puiggròs Rebassa, A.P.; Rodríguez Rodríguez, C.; Sampol Morell, F. (2022). *Informe anual de formació professional per l'ocupació (2021)*. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears.

nors de 30 anys) i persones majors de 30 anys en què cada usuari desenvolupa obres d'interès general a l'Administració pública i disposa d'un itinerari individualitzat de formació i inserció laboral.

Des de l'any 2015, un total de 2.900 persones han seguit aquests programes, que han experimentat un creixement considerable: del 68,4 % en el període 2015-2021.

Si ens atenim a les darreres dades disponibles referents al 2021, la majoria de les accions formatives es desenvolupen a l'illa de Mallorca (59,1 %), en què la majoria dels participants són dones (52 %) i majors de 30 anys (53 %).

Per altra banda, els programes de formació-ocupació amb empreses i entitats

socials s'adrecen a joves fins a 30 anys i a persones amb discapacitat o en risc d'exclusió social i estan conformats per dos subprogrames. Primerament, els programes de formació dual en sectors estratègics que proporcionen certificats de professionalitat en activitats econòmiques estratègiques tals com nàutica, hoteleria, TIC, moble, calçat i comerç.

Des del seu inici l'any 2016, 1.298 persones s'han beneficiat d'aquesta formació, en la qual s'ha produït un increment del 57,7 % en el període 2015-2021. En segon lloc, els programes de formació dual adreçats a col·lectius vulnerables (joves i col·lectius amb més dificultats d'inserció). Des de l'any 2015, 1.145 persones han fet formació en aquests programes i el 2020 és l'any en què hi va participar més gent (398).

QUADRE IIIR-1.2. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ESTUDIANTS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A L'ÀMBIT EDUCATIU A LES ILLES BALEARS PER FAMÍLIA PROFESSIONAL

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Administració i gestió	13	45	90	99	80	116
Agrària	0	3	4	9	0	0
Comerç i màrqueting	0	8	12	9	9	13
Electricitat i electrònica	15	15	20	22	34	37
Hoteleria i turisme	96	33	56	50	56	75
Indústries alimentàries	0	0	0	6	6	6
Informàtica i comunicacions	22	31	37	59	80	88
Transport i manteniment de vehicles	26	18	26	27	29	37
Total	172	153	245	281	294	372

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

QUADRE IIIR-1.3. OFERTA I ALUMNAT MATRICULAT ALS CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ I SUPERIOR PER FAMÍLIA PROFESSIONAL I SEXE (2020/2021)

	Grau mitjà			Grau superior		
	Nre. cursos	Alumnes matriculats		Nre. cursos	Alumnes matriculats	
	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes
Administració i gestió	3	38	11	3	43	24
Electricitat i electrònica	1	0	16	1	1	20
Hoteleria i turisme	3	32	43			
Transport i manteniment de vehicles	3	2	35			
Indústries alimentàries				1	2	4
Comerç i màrqueting				1	8	5
Informàtica i telecomunicacions				3	5	83
Total	10	72	105	9	59	136

Font: Elaboració pròpia a partir de Estadística de las Enseñanzas no universitarias (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2023)

QUADRE IIIR-1.4. COMPARATIVA OFERTA FORMATIVA FP DUAL A L'ÀMBIT EDUCATIU DELS CURSOS 2022/23 I 2023/24

	Curs 2022/2023	Curs 2023/2024
Cicle formatiu de grau mitjà	Nre. de cursos	Nre. de cursos
Administració i gestió	3	3
Electricitat i electrònica	1	1
Hoteleria i turisme	6	6
Transport i manteniment de vehicles	2	4
Informàtica i telecomunicacions	0	1
Total	12	14
Cicle formatiu de grau superior	Nre. de cursos	Nre. de cursos
Electricitat i electrònica	1	1
Informàtica i telecomunicacions	3	6
Indústries alimentàries	1	1
Energia i aigua	0	1
Total	10	14

Font: Elaboració pròpia a partir del web de la Conselleria d'Educació i Formació Professional. www.caib.es/sites/fp/ca/informacio_a_alumnes/

QUADRE IIIR-1.5. EVOLUCIÓ PROGRAMES DE FORMACIÓ DUAL SOIB (2015-2021)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Programes mixtos de formació-ocupació amb administracions públiques	253	430	409	405	487	490	426
Programes mixtos de formació-ocupació amb empreses i entitats socials	215	409	255	362	328	581	293
Programes de formació dual en sectors estratègics	----	149	190	301	240	183	235
Programes de formació dual per a col·lectius vulnerables	215	260	65	61	88	398	58
Total persones beneficiàries	468	839	664	767	815	1.071	719

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe anual de formació professional per l'ocupació (2021). Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears

Si s'analitzen les dades sobre participació en ambdós programes el 2021, es pot observar que la totalitat de les accions formatives són a Mallorca, amb una participació superior d'homes (67 %) i joves menors de 30 anys (85 %) (vegeu el [quadre IIIR-1.5](#)).

2.

DE L'FPD COM A MODALITAT A UN SISTEMA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE TIPUS DUAL: NORMATIVA I REPTES

La Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional, té associats canvis substancials en el model d'FP¹⁰, en tant l'FPD

deixa de ser una modalitat de l'FP (com hem vist encara molt minoritària) per passar a caracteritzar el sistema espanyol de formació professional.

D'acord amb l'article 2, l'FPD és la formació professional que es duu a terme «harmonitzant els processos d'ensenyament i aprenentatge entre el centre de formació professional i l'empresa o organisme equiparat, en corresponsabilitat entre ambdós agents, amb la finalitat de la millora de l'ocupabilitat de la persona en formació».

Tota l'oferta d'FP corresponent als graus C (certificat professional), D (títol de formació professional) i, si escau, E (títol d'especialista o màster de formació professional) ha de ser dual i s'ha d'oferir en les dues modalitats que estableix la llei: la modalitat general i la modalitat intensiva. Ambdues tenen caràcter dual, tot diferenciant-se en funció de: la durada de la formació a l'empresa o organisme

10. Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional. *Boletín Oficial del Estado*, 78, d'1 d'abril de 2022.

equiparat; el pes d'aquesta formació en el desenvolupament del currículum, i l'estatus de la persona en formació (article 65). En ambdós casos hi ha d'haver un pla de formació per a cada persona (vegeu el [quadre IIIR-1.6](#)).

La llei també estableix la possibilitat de fer la formació en diverses empreses i regula les figures del tutor d'empresa, del tutor dual del centre i el paper de les organitzacions sindicals i empresarials i dels organismes intermedis. Igualment, inclou un procés d'avaluació i millora continuada del sistema i, en especial, del seu caràcter dual, que informi del «funcionament i l'adequació a les necessitats formatives individuals i del sistema productiu, i promogui la recerca sobre el model de formació professional, així com el seu impacte sobre les dimensions de millora de l'ocupació i de la productivitat» (article 6).

Tal com assenyalava un informe acabat de publicar del Consell Econòmic i Social d'Espanya (2023)¹¹, el fet de considerar tota la formació com a dual implica exigències importants per a la futura implantació, gestió i desenvolupament de l'FP. Així, destaquen els reptes que en la pràctica suposa l'equilibri entre trobar prou empreses i l'exigència d'estàndards de qualitat.

La normativa que ha de desenvolupar la llei no s'ha publicat en el moment de redactar aquest document. Mentrestant, s'han d'afrontar alguns dels canvis

que aquesta implica i que requereixen planificació estratègica consensuada i mecanismes de seguiment i avaluació. El Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2022-25 és el document que recull les previsions al respecte a les Illes. A l'apartat de reptes, n'hi ha un sobre formació dual professional que és el següent: «Consolidar i ampliar l'oferta integrada de formació dual i formar almenys 2.000 alumnes cada any» (pàgina 9).

Aquest pla també planteja com un dels eixos impulsar l'FPD intensiva. Atesa la trajectòria de les Balears en relació amb la formació dual professional, que sempre l'ha desenvolupat associada a la contractació laboral, aquest eix és un reflex clar de la voluntat de seguir en aquest camí.

D'aquesta manera, es pot preveure una FPD general que haurà d'afegir al model actual d'FCT un increment del temps de formació a l'empresa i una millora progressiva de la qualitat d'aquesta formació i de l'articulació entre el currículum formatiu del centre i el de l'empresa. A més, cal anticipar una formació dual professional intensiva que ha d'implicar un impuls en qualitat i quantitat de la coneguda com a FPD fins que la llei de 2022 va establir les dues modalitats.

L'impuls de l'FPD intensiva s'estructura en tres accions:

- a) Reforçar la xarxa d'actors clau i el disseny estratègic per posar en marxa programes d'FP dual intensiva.

11. Consell Econòmic i Social d'Espanya (2023). *Informe 01/2023. La formación dual en España: situación y perspectivas*. Consell Econòmic i Social.

- b) Potenciar l’oferta d’FPD intensiva en l’àmbit de la formació professional.
- c) Continuar ampliant l’oferta d’FPD intensiva ocupacional per territoris i col·lectius.

Finalment, el pressupost en milions d’euros assignat a aquest eix durant el període que abasta el pla és de 119,8 milions d’euros, dels quals 28,2 per al 2022, 29,2 per al 2023, 30,7 per a l’any 2024 i 31,7 per al 2025.

Quadre IIIR-1.6. FP General i FP intensiva: característiques		
Característiques	FP general	FP intensiva
Durada de la formació a l’empresa o organisme equiparat respecte de la durada total de la formació oferta. (S’estableix un termini fins al 31 de desembre de 2024 per adequar la durada actual del període de formació en empresa al qual es preveu a la llei actual).	Entre el 25% i el 35% (excepcionalment podrà ser del 20% en les ofertes associades a competències de nivell 1).	Superior al 35%.
Participació de l’empresa o organisme equiparat en els resultats d’aprenentatge del currículum.	Fins a un 20%.	Més d’un 30%.
Contracte de formació amb l’empresa o organisme equiparat.	No, és una formació pràctica tutoritzada sense vinculació contractual.	Sí. (S’habilita un període transitori fins al 31 de desembre de 2028 per passar de la beca per a l’FPD recollida en l’RD 1529/2012 al contracte).
Temporalització dels períodes de formació en el centre i a l’empresa o organisme equiparat.	La formació a l’empresa s’ha de fer preferentment al llarg de la durada (inici almenys a partir dels tres primers mesos de l’inici de la formació) de la formació i en tots els cursos.	Simultanis (excepcionalment es podrà optar per una estada a l’empresa anual).

Font: Elaboració pròpia a partir de Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d’ordenació i integració de la formació professional

6

SERVEIS SOCIALS I INCLUSIÓ SOCIAL

6.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest document es recullen les principals dades d'activitat del Govern de les Illes Balears en matèria de serveis socials. Així mateix, també es recull informació pressupostària desagregada per illes i un recull de les principals innovacions normatives aprovades l'any 2022.

Sempre que hi ha informació al respecte, s'adjunten sèries anuals des de l'any 2014 fins al 2022, tot i que en algunes ocasions les dades només s'han aconseguit fins al 2021. També, sempre que n'hi ha, les dades es presenten de forma desagregada pel que fa al gènere.

En data de 31 de desembre del 2022, hi ha un total de 3.562 perceptors (titulars) de la renda social garantida. Això suposa una disminució de 694 beneficiaris des del mes de gener del mateix any.

En el [quadre III-6.2](#), s'hi observa l'evolució mensual de la prestació durant l'any 2022, tant en relació amb els titulars de la prestació com pel que fa a la suma de titulars i beneficiaris.

De fet, a partir del setembre de 2021, el complement de rendes a les pensions no contributives (PNC) es comença a donar d'ofici a les persones a qui correspon. El nombre de persones perceptores d'aquest complement al mes de desembre de 2022 és de 7.330, amb la qual cosa es genera una despesa durant aquest mes de 904.933,66 euros.

En data 31 de desembre de 2022, el nombre de perceptors de pensions no contributives era de 8.086 persones. A continuació, s'aporten les dades corresponents a les diferents modalitats de pensions no contributives.

L'evolució de les pensions no contributives per motiu de jubilació es pot observar en el [quadre III-6.3](#).

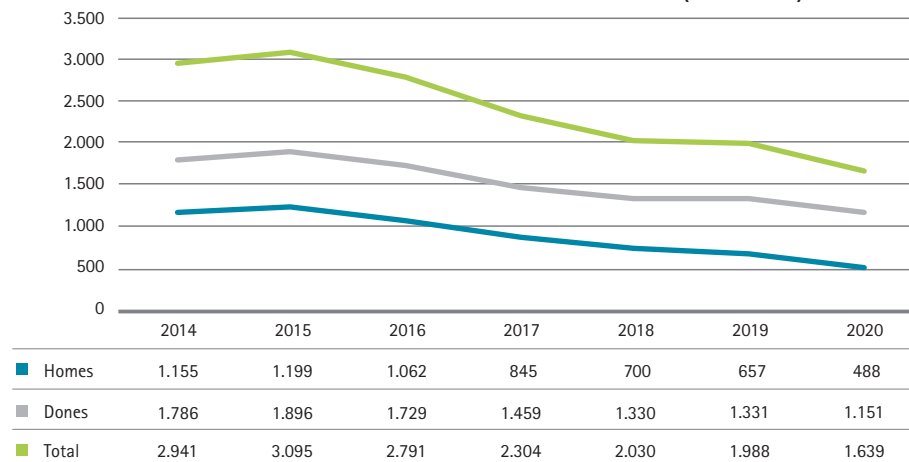
L'any 2022, el total de persones perceptores de pensions no contributives per motiu de discapacitat és de 3.654, men-

6.2.

PRESTACIONS SOCIALS DE CARÀCTER ECONÒMIC

Fins a l'any 2020, a la CAIB hi va haver la renda mínima d'inserció, però posteriorment es va substituir de manera progressiva per la renda social garantida. L'evolució anual de la primera es pot consultar en el [gràfic III.6.1](#). Per illes, l'evolució es pot consultar en el [quadre III-6.1](#).

Gràfic III-6.1.

Persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (2014-2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

tre que el nombre de titulars de PNC per motiu d'edat és de 4.432 persones. El total anual de la nòmina corresponent a les pensions no contributives per discapacitat augmenta a 22.055.830,50 euros, mentre que el total de la nòmina de pensions no contributives per motiu de jubilació arriba a 24.315.528,46 euros.

En un sentit evolutiu, el **quadre III-6.4** reflecteix l'evolució de les pensions no contributives d'invalidesa des de l'any 2014 fins al 2021.

Pel que fa a les pensions no contributives d'invalidesa al mes de desembre de cada any (fins al 2021), l'evolució anual des de l'any 2014 és la del **quadre III-6.5**.

A partir de setembre 2021, es comença a donar d'ofici a qui correspon el complement de rendes a les pensions no contri-

butives. El nombre de perceptors d'aquest complement és de 7.330 persones, amb la qual cosa es genera una despesa de 904.933,66 euros.

6.3.

VALORACIÓ DE LA DISCAPACITAT

En l'apartat de discapacitat, cal fer constar que la base de dades de discapacitat del Govern de les Illes Balears el 2022 es trobava en fase de definició i depuració. Per aquest motiu, aquest any hi ha un nombre elevat de persones amb discapacitat dins la categoria «sense especificar». També, al llarg de les sèries anuals, s'ha modificat la categorització de les tipologies de discapacitat, un factor que, pel que fa a l'anàlisi estadística, dificulta l'anàlisi de la seriació.

Quadre III-6.1. PERSONES BENEFICIÀRIES DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ (2014-2020)												
Any	Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris	Homes	Dones	Total beneficiaris
2014	874	1.439	2.313	244	276	520	37	65	102	0	6	6
2015	939	1.571	2.510	220	259	479	38	62	100	2	4	6
2016	793	1.462	2.255	231	204	435	34	55	89	4	8	12
2017	666	1.252	1.918	148	145	293	31	54	85	0	8	8
2018	595	1.182	1.777	80	102	182	24	39	63	1	7	8
2019	476	1.081	1.557	56	90	146	123	156	279	2	4	6
2020	436	1.084	1.520	29	47	76	17	13	30	6	7	13

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

Quadre III-6.2. Evolució mensual de la renda social garantida: titulars, persones beneficiàries i total de la nòmina, per mesos (2022)						
	gener	febrer	març	abril	maig	juny
Nombre de perceptors (titulars) de la renda social garantida	4.256	4.236	4.178	4.215	4.327	4.327
Persones destinatàries de renda social garantida (titulars i beneficiaris)	8.957	8.880	8.758	8.860	9.005	9.005
Total de la nòmina de renda social garantida	2.788.980,7 €	2.616.019,7 €	2.561.613,8 €	2.974.132,4 €	3.333.032,7 €	3.156.608,5 €

	juliol	agost	setembre	octubre	novembre	desembre
Nombre de perceptors (titulars) de la renda social garantida	4197	4.199	4.143	3.980	3.606	3.562
Persones destinatàries de renda social garantida (titulars i beneficiaris)	8.741	8.747	8.658	8.275	7.297	7.203
Total de la nòmina de renda social garantida	3.036.953,3 €	3.101.155,3 €	2.843.522,2 €	2.912.026,5 €	2.492.154,1 €	2.687.348,8 €

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació

QUADRE III-6.3. PENSIONS NO CONTRIBUTIVES DE JUBILACIÓ A LES ILLES BALEARS (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anual (€)	Pensió mitjana (€)
2014	4.499	22.599.482 €	362 €
2015	4.696	23.522.923 €	360 €
2016	4.806	24.129.530 €	357 €
2017	4.850	24.522.570 €	359 €
2018	4.943	25.602.299 €	371 €
2019	5.037	27.014.493 €	383 €
2020	4.975	27.804.914 €	387 €
2021	5.305	29.554.302 €	399 €

Font: Imserso

(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

QUADRE III-6.4. PENSIONS NO CONTRIBUTIVES PER DISCAPACITAT A LES ILLES BALEARS (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anuals (€)	Pensió mitjana (€)
2014	3.207	18.196.489 €	402 €
2015	3.151	18.192.805 €	403 €
2016	3.127	18.006.558 €	403 €
2017	3.074	17.681.183 €	402 €
2018	2.939	17.779.825 €	422 €
2019	2.824	17.573.710 €	430 €
2020	2.707	17.111.361 €	434 €
2021	2.721	17.326.163 €	444 €

Font: Imserso

(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

QUADRE III-6.5. PENSIONS NO CONTRIBUTIVES D'INVALIDESA A LES ILLES BALEARS (2014-2021)			
Any	Pensions (1)	Imports anuals (€)	Pensió mitjana (€)
2014	3.207	18.196.489 €	402 €
2015	3.151	18.192.805 €	403 €
2016	3.127	18.006.558 €	403 €
2017	3.074	17.681.183 €	402 €
2018	2.939	17.779.825 €	422 €
2019	2.824	17.573.710 €	430 €
2020	2.707	17.111.361 €	434 €
2021	2.721	17.326.163 €	444 €

Font: Imserso

(1) Pensions en vigor el primer dia de cada mes. Dades corresponents al mes de desembre.

QUADRE III-6.6. PERSONES AMB DISCAPACITAT $\geq$ 33% SEGONS SEXE I IL·LA DE RESIDÈNCIA (2017-2021)

	2017			2018			2019		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Mallorca	31.698	32.035	63.733	20.706	21.236	41.942	22.359	22.390	44.749
Menorca	2.204	2.482	4.686	2.090	2.364	4.454	2.227	2.546	4.773
Eivissa	3.054	2.782	5.836	2.830	2.619	5.449	2.945	2.640	5.585
Formentera	145	118	263	141	111	252	140	130	270
Total	37.101	37.417	74.518	25.767	26.330	52.097	27.671	27.706	55.377

	2020			2021		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Mallorca	22.029	21.967	43.996	21.270	21.001	42.271
Menorca	2.263	2.537	4.800	2.498	2.683	5.181
Eivissa	2.891	2.637	5.528	3.105	2.708	5.813
Formentera	151	125	276	150	133	283
Total	27.334	27.266	54.600	27.023	26.525	53.548

Font: Servei de valoració i atenció a la discapacitat i a la dependència

Quan s'ha observat aquest fet, s'ha optat per separar les taules estadístiques i s'ha prioritzat la classificació tipològica.

Pel que fa a l'any 2022, a 31 de desembre hi ha 53.544 persones amb discapacitat valorada i reconeguda. D'aquestes, 35.083 corresponen a persones amb discapacitat lleu (33-64 %); 18.425, a persones amb gran discapacitat (>64 %), i 544 són persones amb discapacitat menors de 6 anys.

Segons la tipologia de discapacitat, 21.430 persones figuren al registre perquè tenen alguna discapacitat física; 8.773 són persones amb discapacitat psíquica (intel·lectual i mental), i 368 persones tenen discapacitat sensorial (visual i auditiva). Hi ha 6.941 persones amb discapacitat múltiple, mentre que persones amb una discapacitat sense

especificar són 15.992¹ (vegeu els quadres III-6.6, III-6.7, III-6.8 i III-6.9).

6.4.

EMANCIPACIÓ DE JOVES EXTUTELATS

A 31 de desembre de 2022, hi ha 207 joves perceptors de la renda d'emancipació. Això suposa un cost de 117.279,07 euros. (1.386.283,53 euros anuals). Es disposa de 130 places d'acompanyament i 126 places d'habitatge destinades a joves titulats del sistema de protecció de menors. L'any 2021, el total de

1. Aquest nombre elevat és degut que durant aquest període s'està depurant la base de dades.

joves perceptors a Mallorca era de 337 persones (163 dones i 175 homes). A Menorca va ser de 17 (5 dones i 12 ho-

mes), a Eivissa 34 (7 dones i 27 homes) i a Formentera només hi va haver una perceptora.

QUADRE III-6.7. PERSONES AMB DISCAPACITAT $\geq$ 33% SEGONS GRAU I ILLA DE RESIDÈNCIA (2021)			
	de 33 a 64%	> 64%	Total
Mallorca	27.809	14.462	42.271
Menorca	3.492	1.689	5.181
Eivissa	3.625	2.188	5.813
Formentera	184	99	283

Font: Servei de valoració i atenció a la discapacitat i a la dependència, GOIB

QUADRE III-6.8. TIPOLOGIA DISCAPACITAT MENORS DE 6 ANYS SEGONS SEXE I ILLA (2018-2020)						
		2018				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	95	6	9	2	112
	Intel·lectual	289	11	28	3	331
	Mental	1	0	0	0	1
	Visual	4	0	2	0	6
	Auditiva	16	1	1	0	18
Nines	Física	76	9	11	0	96
	Intel·lectual	128	5	25	2	160
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	7	2	2	0	11
	Auditiva	13	2	1	0	16
		2019				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	98	6	9	2	320
	Intel·lectual	278	11	29	2	1
	Mental	1	0	0	0	6
	Visual	4	0	2	0	20
	Auditiva	18	1	1	0	103
Nines	Física	83	9	11	0	156
	Intel·lectual	124	5	25	2	0
	Mental	0	0	0	0	11
	Visual	7	2	2	0	15
	Auditiva	11	2	1	1	0

continua

		2020				
	Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Nins	Física	90	7	6	2	105
	Intel·lectual	307	13	43	5	368
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	7	0	0	0	7
	Auditiva	19	1	2	0	22
Nines	Física	69	6	11	1	87
	Intel·lectual	126	5	21	1	153
	Mental	0	0	0	0	0
	Visual	8	2	0	0	10
	Auditiva	13	1	1	0	15

Font: Centre Base. Direcció General de Serveis Socials

QUADRE III-6.9. PERSONES AMB DISCAPACITAT EN FUNCIÓ DEL TIPUS (2021)					
Discapacitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
Física	15.937	2.779	2.599	142	21.457
Múltiple	5.457	667	783	34	6.941
Psíquica	7.041	684	1.010	39	8.774
Sensorial	269	43	54	2	368
Sense especificar	13.566	1.008	1.364	66	16.004
Total	42.270	5.181	5.810	283	53.544

Font: Centre Base. Direcció General de Serveis Socials

Nota: Si una persona té més d'un tipus de discapacitat, apareix comptabilitzada tantes vegades com tipologies de discapacitat té diagnosticada.

6.5.

ATENCIÓ PRIMERENCA

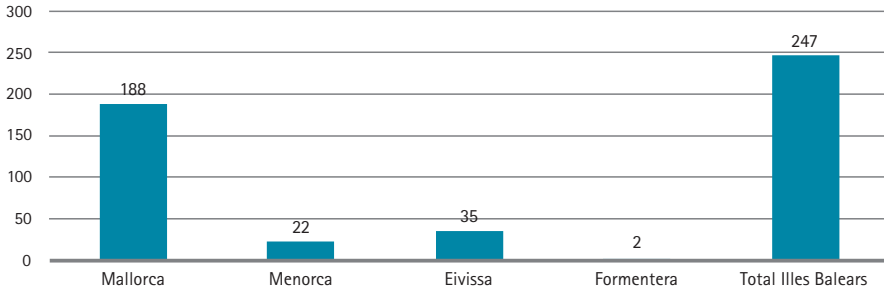
El Govern de les Illes Balears té algunes competències en matèria d'atenció primerenca. S'han dut a terme 137.058 sessions concertades d'atenció primerenca, que han donat atenció a 3.188 usuaris d'atenció primerenca.

6.6.

SERVEIS SOCIALS COMUNITARIS

Els serveis socials comunitaris bàsics, dependents de les administracions locals, han atès 86.640 persones. El Govern de les Illes Balears aporta al finançament d'aquests serveis socials 11.543.301,44 euros.

Gràfic III-6.2.
Alumnes que han passat pel programa Alter, per illa (2021)

Font: Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, GOIB

6.7.

PROGRAMA ALTER

El programa Alter ha atès 247 persones (vegeu el [gràfic III-6.2](#)).

6.8.

TUTELES JUDICIALS

Durant l'any 2022 hi ha hagut 1.172 persones amb tutela judicial.

6.9.

ATENCIÓ SOCIAL ALS JUTJATS

En aquest mateix període s'han atès 1.514 persones, que han rebut atenció social als jutjats per diversitat de causes.

6.10.

SALUT MENTAL

Pel que fa a l'atenció psicosocial a persones amb problemes de salut mental, l'any 2022 s'han ofert 85 places de servei d'acompanyament. A 31 de desembre de 2022 s'havia donat atenció a 464 persones usuàries del servei ocupacional. Es disposa de 45 places en habitatges supervisats, que han servit per donar atenció (a 31 de desembre de 2022) a 201 persones en el servei de suport a l'habitatge.

6.11.

ATENCIÓ A LA DISCAPACITAT

En aquest apartat, s'han atès 32 persones que són usuàries del servei d'acompanyament a la discapacitat física; 157 persones que són usuàries del servei d'ajudes tècniques i suport tecnològic, i 19 persones són usuàries del servei d'acompanyament a la discapacitat per causa de sordceguesa.

6.12.

MESURES JUDICIALS D'ADOLESCENTS

Durant l'any 2022, s'ha intervingut en 1.404 casos de menors (entre 14 i 18 anys), als quals s'ha dictat una mesura no privativa de llibertat per part del Jutjat de Menors. També s'ha intervingut en 31 mediacions extrajudicials.

Les mesures privatives de llibertat aplicades a menors d'edat penal han estat un total de 240. D'altra banda, el nombre d'adolescents amb mesures judicials que han estat atesos és de 1.876.

6.13.

LA DESPESA EN BENESTAR SOCIAL A LES ILLES BALEARS

La despesa en benestar social a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es pot consultar en el [quadre III-6.10](#). Així mateix, les transferències monetàries a famílies es visualitzen en el [quadre III-6.11](#).

6.14.

EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST EN SERVEIS SOCIALS I PROGRAMES, PER ILLES

La despesa dels consells insulars en matèria de serveis socials l'any 2022 assoleix les xifres següents: a Mallorca s'han

pressupostat 240.090.995,5 euros; a Menorca, el pressupost inicial ha estat de 29.698.003 euros, i, finalment, a Eivissa, de 21.232.890,0 euros.

A més a més, en el [quadre III-6.12](#) també es pot observar l'evolució del pressupost destinat a serveis socials a Mallorca, Menorca i Eivissa des de l'any 2018 fins al 2022.

6.15.

PRINCIPALS CANVIS NORMATIUS

Les principals novetats normatives de l'any 2022 en matèria de serveis socials són les que es detallen a continuació:

- Decret 28/2022, de 25 de juliol, pel qual es crea el Cens d'entitats de voluntariat de les Illes Balears (CEVIB)

L'objectiu de la Llei 11/2019, de 8 de març, de voluntariat de les Illes Balears, és tenir identificades les entitats de voluntariat de les Illes Balears i poder planificar i elaborar polítiques de foment i suport al voluntariat d'acord amb la realitat. Així mateix, l'article 27 d'aquesta llei preveu la creació del Cens d'entitats de voluntariat, i l'article 22.1.a) encomana al Govern de les Illes Balears la seva creació.

Així, el cens s'entén com un instrument de publicitat de les entitats de voluntariat, alhora que garanteix el compliment de la legalitat per part d'aquestes entitats. A més, el decret es considera com a una premissa que ha de possibilitar la participació en les polítiques públiques de les entitats que aglutinen el voluntariat.

QUADRE III-6.10. LA DESPESA EN BENESTAR SOCIAL. PRESSUPOST CAIB (2014-2021)				
	2014	2015	2016	2017
Despesa en benestar social (2006-2019)	130.311.099,00 €	132.687.280,00 €	151.032.757,00 €	165.738.831,00 €
Atenció a la discapacitat (**)	5.818.130,00 €	5.646.774,00 €	5.299.251,00 €	8.238.172,00 €
Atenció a la dependència (***)	64.508.353,00 €	58.703.399,00 €	61.078.731,00 €	61.972.769,00 €
Planificació i ordenació social	17.458.994,00 €	12.766.486,00 €	13.703.784,00 €	41.308.874,00 €
Direcció General de Serveis Socials (*****)			2.178.344,00 €	2.539.256,00 €
Pensions i prestacions	29.403.505,00 €	41.395.237,00 €	52.974.211,00 €	33.534.120,00 €
Mesures judicials i prevenció del delictes (****)	10.748.013,00 €	10.383.591,00 €	11.336.762,00 €	12.336.129,00 €
Família i unitats de convivència	636.863,00 €	1.994.735,00 €	2.396.017,00 €	3.598.190,00 €
Protecció i foment de la integració i de la participació social de la joventut				
Direcció General de Menors i Famílies	11.384.876,00 €	12.531.601,00 €	14.053.433,00 €	16.240.099,00 €
Direcció General de Planificació i Formació Social	-	-	-	-
Centre Base Discapacitats (*****)	1.717.241,00 €	1.643.783,00 €	1.745.003,00 €	1.905.541,00 €
Mallorca	1.677.241,00 €	1.568.783,00 €	1.654.060,00 €	1.888.998,00 €
Menorca	20.000,00 €	20.000,00 €	35.943,00 €	15.943,00 €
Eivissa	20.000,00 €	55.000,00 €	55.000,00 €	600,00 €
Escoles Infantils (****)	-	-	-	-
Accions públiques relatives a la covid-19				
Protecció i defensa dels drets dels menors (*****)	20.000,00 €	153.275,00 €	320.654,00 €	305.780,00 €

continua

	2018	2019	2020	2021
Despesa en benestar social (2006-2019)	175.266.497,00 €	169.955.391,00 €	177.611.116,00 €	195.341.902,00 €
Atenció a la discapacitat (**)	9.452.183,00 €	13.448.087,00	20.219.826,00	20.196.255,00
Atenció a la dependència (***)	68.738.373,00 €	55.683.847,00	54.391.025,00	56.607.884,00
Planificació i ordenació social	44.216.648,00 €	46.804.169,00	18.254.316,00	14.693.591,00
Direcció General de Serveis Socials (*****)	2.584.873,00 €	2.598.232,00	30.577.913,00	27.535.336,00
Pensions i prestacions	33.110.563,00 €	33.172.672,00	33.284.244,00	46.116.883,00
Mesures judicials i prevenció del delictes (****)	12.756.984,00 €	13.660.667,00	13.866.547,00	14.546.426,00
Família i unitats de convivència	3.767.848,00 €	4.220.451,00	3.952.204,00	4.797.662,00
Protecció i foment de la integració i de la participació social de la joventut			2.773.245,00	2.670.688,00
Direcció General de Menors i Famílies	16.882.456,00 €	18.248.384,00 €	20.883.792,00 €	22.433.887,00 €
Direcció General de Planificació i Formació Social	-	-	-	-
Centre Base Discapacitats (*****)	281.401,00 €	(*****)	(*****)	(*****)
Mallorca	264.858,00 €	-	-	-
Menorca	15.943,00 €	-	-	-
Eivissa	600,00 €	-	-	-
Escoles Infantils (****)	-	-	-	-
Accions públiques relatives a la covid-19				7.758.066,00 €
Protecció i defensa dels drets dels menors (*****)	357.624,00 €	367.266,00 €	291.796,00 €	419.111,00 €

Font: Pressupostos Generals de la Comunitat Autònoma Illes Balears. Previsió de despesa

(*) Els anys 2006 i 2007 era la Direcció General de Serveis Socials; a la legislatura de 2007-2011 passa a ser la Direcció General d'Atenció a la Dependència. L'any 2022, la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació és la que engloba tots els programes d'àmbit social.

(**) Fins al 2016, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «centres assistencials».

(***) Fins al 2016, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «protecció i acció social».

(****) Fins al 2014, els pressupostos generals de la CAIB parlen de «mesures judicials menors i protecció i defensa dels drets dels menors».

(*****) A partir de 2009, les escoles infantils passen a ser competència de la Conselleria d'Educació i Cultura.

(*****) Fins al 2014, als pressupostos generals de la CAIB Oficina de Defensa del Menor.

(*****) A partir de 2019, vegeu atenció a la discapacitat.

(*****) Abans de 2020, integració social d'immigrants.

QUADRE III-6.11. TRANSFERÈNCIES MONETÀRIES A FAMÍLIES (2014-2021)				
	2014	2015	2016	2017
FAS	8.392,16 €	8.841,74 €	7.942,58 €	6.204,12 €
LISMI	294.166,00 €	242.727,44 €	225.888,36 €	200.636,86 €
PNC	40.795.970,47 €	41.715.728,08 €	41.440.959,42 €	42.203.753,37 €
Invalidesa	18.196.488,84 €	18.192.804,83 €	22.466.173,31 €	17.681.183,03 €
Jubilació	22.599.481,63 €	23.522.923,25 €	18.974.786,11 €	24.522.570,34 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no contributives				
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	42.121.313,89 €	28.702.119,30 €	64.474.749,78 €	35.743.856,00 €
Renda social garantida			1.180.792,88 €	8.940.344,00 €
Renda social garantida extraordinària				
Renda mínima d'inserció (***)	7.457.218,40 €	6.307.221,00 €	5.881.800,05 €	4.372.793,00 €
Prestacions econòmiques no periòdiques	8.053.222,07 €	9.405.621,45 €	10.045.690,00 €	7.056.441,00 €
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	6.598.004,07 €	7.570.195,00 €	8.150.790,00 €	6.567.841,00 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	27.090,00 €	418.950,00 €	473.550,00 €	442.050,00 €
Targeta bàsica (*)	1.400.000,00 €	1.401.476,45 €	1.421.350,00 €	
Bonus d'infància				
Ajut econòmic de caràcter social complementari a les PNC (**)				46.550,00 €
Programa d'acolliment de persones majors	28.128,00 €	15.000,00 €		
Total	98.730.282,99 €	86.382.259,01 €	123.257.823,07 €	98.524.028,35 €

continua

	2018	2019	2020	2021
FAS	4.196,08 €	2.247,90 €		
LISMI	181.012,15 €	155.278,52 €	114.370,00 €	102.390,37 €
PNC	43.382.123,99 €	44.588.203,00 €	44.916.275,00 €	46.371.358,96 €
Invalidesa	17.779.825,03 €	17.573.710 €	17.111.361 €	22.055.831 €
Jubilació	25.602.298,96 €	27.014.493 €	27.804.914 €	24.315.528 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no contributives			11.289.232,35 €	9.179.058,82 €
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	38.316.228,00 €	41.525.802,84 €	46.510.054,96 €	50.613.985,92 €
Renda social garantida	17.148.328,22 €	22.694.907,29 €	10.734.062,89 €	22.806.804,46 €
Renda social garantida extraordinària			6.231.059,00 €	
Renda mínima d'inserció (****)	4.184.723,70 €	5.712.254,06 €	7.254.689,44 €	1.539.954,12 €
Prestacions econòmiques no periòdiques	7.370.275,00 €	8.314.348,00 €	8.547.186,83 €	8.167.568,99 €
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	6.904.075,00 €	7.884.548,00 €	8.124.386,83 €	7.317.068,99 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	441.525,00 €	421.575,00 €	388.500,00 €	425.250,00 €
Targeta bàsica (*)				
Bonus d'infància				
Ajut econòmic de caràcter social complementari a les PNC (***)	24.675,00 €	8.225,00 €	34.300,00 €	
Programa d'acolliment de persones majors				
Total	110.586.887,14 €	122.993.041,61 €	135.596.930,47 €	138.781.121,64 €

Font: Memòria Conselleria d'Afers Socials i Esports i Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

(*) El juliol de 2016 L'aprovació de l'ajut econòmic de caràcter social canvia el funcionament de la targeta bàsica.

(**) L'aprovació del Decret llei 10/2020, de 12 de juny, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears, preveu la renda social garantida i el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives com a dues prestacions diferenciades. La despesa del complement de les Illes Balears a les pensions no contributives d'abans de 2020 està inclosa dins la renda social garantida.

(***) A partir de 2021, es fusiona amb el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives.

(****) Està en vigor fins al mes de març de 2021 i després desapareix.

QUADRE III-6.12. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DESTINAT A SERVEIS SOCIALS, PER ILLES (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022
IMAS. Consell Insular de Mallorca	Pressupostat	196.415.054,90 €	200.154.978,60 €	231.658.357,50 €	222.621.492,70 €
	Executat	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
	% executat	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Serveis socials i promoció social. Consell Insular d'Eivissa	Pressupostat	17.143.370,00 €	17.914.300,00 €	18.519.770,00 €	s.d.
	Executat	9.780.912,00 €	10.661.710,00 €	s.d.	s.d.
	% executat	57,10%	59,50%	s.d.	s.d.
Serveis socials i promoció social. Consell Insular de Menorca	Pressupostat	21.553.215,00 €	22.518.963,00 €	23.818.099,00 €	26.689.451,00 €
	Executat	20.049.917,00 €	22.328.079,00 €	24.501.664,00 €	26.028.509,00 €
	% executat	93,00%	99,20%	102,90%	97,50%

Font: Portals de transparència dels consells insulars de Mallorca, Menorca i Eivissa

- Decret Llei 7/2022, d'11 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears

L'objecte d'aquest decret Llei és regular les prestacions socials de caràcter econòmic que s'emmarquen en l'àmbit dels serveis socials de les Illes Balears.

Tot i això, cal tenir en consideració que la durada d'aquest decret ha estat limitada, ja que el 2023 ha derogat mitjançant la Llei 4/2023, de 27 de febrer, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears.

- Decret 36/2022, de 22 d'agost, pel qual s'estableixen els principis generals de funcionament dels serveis d'orientació professional i es regulen els requisits que han d'acreditar per a la inscripció posterior en el Registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris

L'objecte d'aquest decret és regular els principis generals de funcionament dels serveis d'orientació professional i els requisits que aquests serveis han de complir per ser acreditats i, posteriorment, inscrits en el Registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris.

- Decret 35/2022, de 22 d'agost, pel qual es crea i regula el registre d'entitats i els serveis d'orientació professional i els serveis complementaris, i els procediments d'acreditació de serveis i habilitació d'entitats

Aquest decret es dicta en desplegament de la Llei 12/2018, de 15 novembre, de

serveis a les persones en l'àmbit social a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, amb un doble objectiu:

- a) Crear i regular el registre d'entitats i serveis d'orientació professional i serveis complementaris.
- b) Establir els procediments d'habilitació de les entitats i d'acreditació dels serveis d'orientació professional i els serveis complementaris, la inscripció, la revocació, així com el seguiment i el control.

7

EL SISTEMA DE PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL I D'ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

7.1.

INTRODUCCIÓ

Amb la creació del sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència (SAAD) l'any 2007, s'assumeix el repte d'atendre les persones que requereixen suport per dur a terme les activitats essencials de la vida diària, de manera que tinguin un grau d'autonomia personal més alt i puguin exercir els seus drets de ciutadania.

Atès que incorpora el reconeixement del dret universal i subjectiu a la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència, el SAAD completa i supera els sistemes de protecció ja existents, com el sistema de salut, de caràcter universal, i es coordina amb altres, com el sistema de serveis socials (de caràcter assistencial) i el sistema de la seguretat social (assistencial i contributiu). Des de la creació del SAAD, ara ja fa quinze anys, fins a l'any 2022, s'han viscut etapes de millora en el cobriment de la protecció social a la dependència. Ara bé, cal destacar una sèrie de limitacions estructurals del sistema i unes altres de vinculades a situacions conjunturals relacionades amb la voluntat i decisió pública durant períodes de crisi econòmica i social que han repercutit en la provisió de serveis públics i que han afectat la gestió

de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD).

A partir de l'any 2007, el sistema de la dependència, de caràcter estatal, s'aplica al conjunt de comunitats autònomes espanyoles. Cerca un cert nivell d'equitat territorial amb la cobertura d'un nivell mínim a tot l'Estat i un nivell complementari que és acordat amb les comunitats autònomes mitjançant un conveni.

Per conèixer els antecedents del SAAD i la forma en què l'Administració de l'Estat es coordina amb les administracions autonòmiques, vegeu aquest mateix capítol de la memòria del CES de l'any 2021.

Des de l'aprovació de la LAPAD, el desembre de 2006, el SAAD ha sofert diferents situacions compromeses que han afectat profundament totes les coordenades inicials (OED, 2023: 13). Ens referim al calendari d'aplicació de la norma, els barems de valoració, el finançament, els continguts i les intensitats dels serveis, la quantia de les prestacions econòmiques, la compatibilitat entre prestacions i serveis, i la consideració de cuidadors familiars i les seves cotitzacions en un règim especial de la Seguretat Social. El fet que resulta més preocupant

és que les successives modificacions i interrupcions no s'han encaminat a millorar el sistema, sinó a la contenció i reducció de la despesa (OED, 2023: 13). Sobretot va ser des de l'inici del seu desenvolupament, que es van succeir els retards en la implantació i especialment se'n va paralitzar financerament el desplegament a partir del 2012, amb l'aplicació de les mesures d'austeritat que el Govern de l'Estat va aplicar amb l'aprovació del RDL 20/2012, a conseqüència de la crisi financera de 2008. Tot i que l'Administració general de l'Estat és la principal obligada a vetllar per l'exercici comú i homogeni de drets de les persones en situació de dependència i els seus governs successius des de 2007 són els principals responsables de les restriccions als drets de la ciutadania destinatària d'aquesta llei.

Des dels inicis, el desplegament de la LAPAD ha generat una activitat legislativa intensa, especialment a les comunitats autònomes (CA). Per al 2022, no s'aprova cap norma d'àmbit estatal ni autonòmic en matèria de dependència. Per tant, la més recent és la Resolució de setembre de 2021 de la Secretaria d'Estat de Drets Socials per la qual es publica el Conveni amb la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'execució de projectes amb càrrec als fons europeus procedents del mecanisme de recuperació i resiliència, que inclou la construcció de places residencials i centres de dia per a persones amb necessitat de cures de llarga durada; la reforma de residències i teleassistència avançada, i noves tecnologies per a la promoció de l'autonomia.

La crisi sanitària provocada per la pandèmia va incorporar noves dificultats al

SAAD, va limitar de manera important les possibilitats de promoció de l'autonomia de les persones en situació de dependència i va tenir repercussions greus per a aquesta gent. Arran de la pandèmia, el Govern de l'Estat —per mitjà del Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, els interlocutors socials i les comunitats autònomes— aprova el 18 de gener de 2021 el Pla de Xoc en Dependència 2021-2023, amb l'objectiu de contribuir a impulsar el SAAD. El 2023, a la recta final de desplegament del pla, no s'han assolit els objectius previstos i cal insistir en el seu desplegament.

Aquest pla de xoc té per objectiu principal la recuperació del sistema i inclou un increment del finançament del SAAD per part de l'Administració general de l'Estat de 582 milions d'euros per a l'any 2022, i de 653 milions per al 2023 (OED, 2023: 7). Això suposa un augment de finançament per part de l'Estat en el període 2021-23 de 3.644 milions d'euros i la recuperació del 90 % de les retallades acumulades des de 2012.

Tot i els objectius establerts al Pla de Xoc 2021-23 per optimitzar el SAAD, es confirma que no s'han assolit ni la reducció de la llista d'espera ni la reducció del temps de tramitació (reducció del temps en l'aplicació de graus) ni la millora de les condicions laborals de les persones que treballen al SAAD ni l'accés als serveis de teleassistència a totes les persones amb grau reconegut ni l'augment d'hores d'atenció al SAAD ni la millora de les prestacions econòmiques.

L'increment pressupostari de l'Estat ha tingut un efecte pervers en els governs auto-

nòmics, que han reduït pressupostos propis en lloc d'utilitzar l'augment per atendre les persones en situació de dependència que són a les llistes d'espera, o millorar la qualitat de l'atenció directa mitjançant l'increment de les prestacions econòmiques i la millora de la intensitat i compatibilitat dels serveis (OED, 2023: 7-8).

D'altra banda, el 2022 l'execució del pressupost del SAAD va ser parcial. Concretament, es van deixar de gastar 55 milions d'euros de les quantitats pressupostades al nivell mínim pel Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030. Tampoc s'han executat 11 milions de les quotes de la Seguretat Social dels cuidadors no professionals.

Les Balears es troben entre les tres comunitats autònomes en què, a pesar d'haver rebut un increment pressupostari estatal, s'ha augmentat la llista d'espera. A més, amb un percentatge preocupant —del 31 %—, semblant a Astúries (+34,7 %) i a Múrcia (29,6 %) (vegeu el [gràfic III-7.1](#)). Paradoxalment, i en relació amb l'augment de la llista d'espera, les Balears també creixen en el nombre de persones que tenen dret a rebre prestació el 2022, en un 9 % (OED, 2023: 9). La burocràcia que acompanya els procediments i l'augment en les llistes d'espera suposen l'incompliment de reducció d'aplicació de revisió de graus de la població i l'inici de rebre les prestacions i serveis. Concretament, no es compleix l'objectiu de reduir en 60.000 persones a escala estatal la llista d'espera, compromís que s'havia adoptat en el Pla de Xoc 2021-23¹.

1. Observatorio Estatal de la Discapacidad (2023). *Informe Olivenza sobre la situación de la discapacidad en España 2022*.

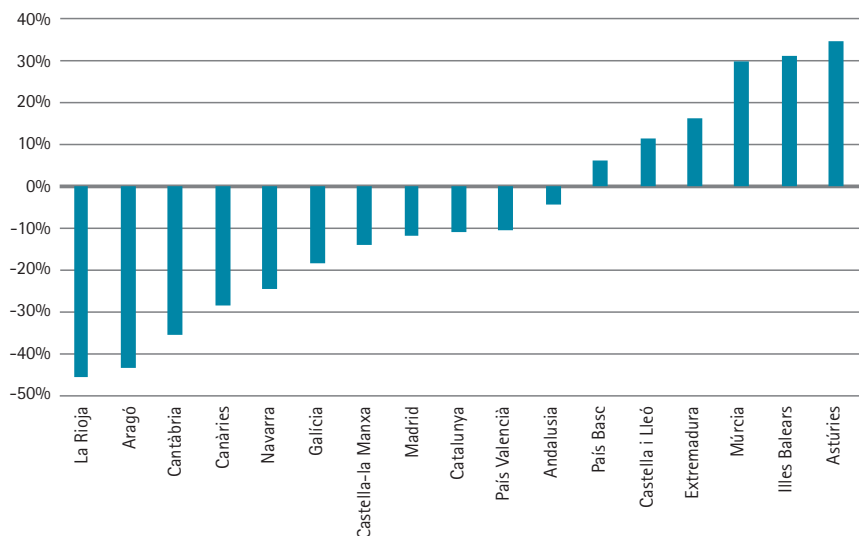
El 2022, el nombre de persones en espera de valoració a l'àmbit estatal ha augmentat. Així, hi ha 131.810 persones (més de 7.000 que l'any anterior). Per tant, hi ha un total de 353.965 persones en espera d'algun tràmit de dependència. Això, al ritme d'atenció anual actual, suposaria 35 anys de treball per assolir la plena atenció. De les persones en espera, 177.423 es troben *als llims* de la dependència (persones valorades però pendents de rebre la prestació).

A més a més, s'hi han d'afegir 21.903 sol·licituds que no consten a cap tipus d'estadística (de les quals a les Balears n'hi ha 297) i 22.829 que no tenen el programa individual d'atenció efectiu, és a dir, que no reben prestació ni servei (a les Balears no es registra cap cas en aquesta situació). Un 44 % de les persones desateses són de grau III o II. L'any 2022, en el SAAD es registren 232.917 persones amb sol·licitud de dependència mortes i 45.360 van morir en llista d'espera (19.661 pendents de resolució de grau i 25.699 sense haver pogut exercir els seus drets).

Respecte a les característiques i la intensitat de les prestacions, es valora la baixa intensitat i la insuficiència d'aquestes. Només un 12,1 % (69.602 persones) del total de cuidadors no professionals el 2022 estan donats d'alta al conveni especial de la Seguretat Social, la qual cosa suposa un percentatge inferior a l'any anterior. En un 74 % les persones cuidadores són dones; un 46,8 % tenen entre 50 i 66 anys, i un 28,4 %, entre 16 i 49 anys. Respecte a la creació d'ocupació, l'any 2022 hi ha una ràtio de 41 ocupacions directes per milió d'euros de despesa pública.

Gràfic III-7.1.

Proporció de reducció de la llista d'espera entre desembre de 2021 i desembre de 2022 per comunitat autònoma

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Imerso i l'OED, informació mensual SISAAD

L'atenció domiciliària, amb una mitjana de 2,5 hores diàries de dilluns a divendres per als graus II i III, és clarament insuficient.

A més, el pla no ha augmentat les quantitats i intensitats dels serveis i les prestacions del sistema. Les comunitats autònomes, a pesar de disposar de més finançament, no han augmentat les intensitats d'ajuda a domicili. Les prestacions per cures familiars tenen un import mitjà mensual de 234,96 euros. Si bé per grau i servei aquestes prestacions tenen una gran variabilitat, resulten insuficients per fer front, per exemple, a l'abonament d'una plaça residencial que oscil·la en els 445,5 euros/mes (grau II) i 550,8 euros/mes (grau III). El preu que realment pagarà la persona beneficiària sovint

triplica la prestació de les ajudes, la qual cosa implica un copagament invisible.

L'accés al SAAD és molt desigual per CA, ja que la cobertura de persones potencialment dependents és d'un 19,9%. L'esforç financer públic també és desigual, la despesa pública mitjana per persona dependent l'any el 2022 fou de 6.123,53 euros, i per comunitats autònomes la variabilitat és important. Les Balears se situen per sota de la mitjana, amb una despesa mitjana de 4.537,62 euros. Per tant, el finançament de 2022 s'ha vist reduït respecte a l'any anterior per part de les comunitats autònomes.

Tot i que els objectius no s'han assolit plenament, els avenços en l'aplicació del

pla de xoc són notables i han permès incrementar en 91.295 els atesos pel SAAD el 2022 respecte a l'any anterior. Aquest augment és de 189.207 persones si es tenen en compte les dades de 2021 i 2022, la qual cosa suposa dos rècords consecutius. Un altre avenç és l'augment en més de 75.000 persones reconegudes en situació de dependència el 2022.

Quant als temps d'espera al conjunt de l'Estat, s'ha reduït un 18,3 %. El 2022 va ser de 344 dies de mitjana, 208 de valoració i 108 de proposta individual d'atenció (PIA) efectius, tot i que hi continua havent variacions interterritorials importants, fet que afegeix problemes de gestió importants a la insuficiència històrica de finançament.

7.2.

APLICACIÓ DE LA LAPAD A LES ILLES BALEARS

Les característiques d'insularitat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB), així com la llei de capitalitat referida específicament a la ciutat de Palma (2006), condicionen l'organització competencial i les transferències de gestió entre els ens territorials: govern autonòmic, consells insulars, mancomunitats i ajuntaments.

Per això, s'estableixen convenis de col·laboració entre el Govern de les Illes Balears (GOIB) i els ajuntaments, segons els quals el GOIB aporta el personal, i els ajuntaments, les instal·lacions per atendre les persones dependents. La Fundació

d'Atenció a la Dependència és l'organisme responsable d'introduir la sol·licitud en el sistema i d'elaborar la proposta individual d'atenció. Els consells insulars són els encarregats de posar-se en contacte amb el sol·licitant o familiar cuidador per acordar i fer la valoració del nivell de dependència. És competència de la conselleria autonòmica responsable de la matèria —en la legislatura 2019-2023 és la Conselleria d'Afers Socials i Esports— resoldre la sol·licitud i reconèixer la prestació, que té validesa a tot l'Estat.

7.2.1. CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Per conèixer l'abast de l'aplicació de la Llei 39/2006, cal considerar les variacions de la població destinatària d'aquest dret. Aquesta llei considera tres col·lectius en situació de dependència: els majors de 65 anys, les persones en situació de discapacitat i el grup d'edat de 0 a 4 anys.

Segons el padró del 2022, el grup de persones majors de 65 anys constitueix un 16,3 % del conjunt de la població de les Balears, i les persones de més de 85 anys representen només el 2,3 % del total de residents a l'arxipèlag. Per illes, Mallorca (16,8 %) i Menorca (17,7 %) concentren una proporció més elevada de persones majors que Eivissa (13,2 %) i Formentera (13,1 %).

Aquestes dades reflecteixen que ens trobam davant un procés d'allargament de la vida dels residents a les Balears que condueix al manteniment de l'autonomia de les persones durant més temps, alhora que

és un procés que demana noves respostes per atendre les situacions de vulnerabilitat i dependència que van apareixent amb l'augment de l'edat de les persones.

Aquestes dades resulten coherents si tenim en compte la distribució demogràfica de la població a Espanya i a les Illes Balears en els darrers trenta anys. De fet, aquesta distribució s'il·lustra amb una piràmide poblacional basada en l'envelliment progressiu de la població. En canvi, les persones més joves, les que tenen fins a 4 anys, suposen un 4,2 % del total de població a les Balears, segons l'actualització del padró del 2022.

En relació amb les persones en situació de discapacitat, val a dir que les Balears se situen en proporcions per sota de les que es registren per al conjunt de l'Estat el 2020². Això vol dir que un 9,1 % de la població a partir de 6 anys es troba en situació de discapacitat, mentre que a les Balears aquesta proporció és del 7,7 %.

7.2.1.1. L'atenció a les persones majors

L'envelliment progressiu de la població provoca que el grup d'edat majoritari amb necessitats de cura personal sigui el de persones de més de 65 anys, i el tram d'edat que requereix més atenció per la seva situació de salut és el de persones majors de 85 anys, en especial les dones, pel fet de tenir una esperança de vida més llarga que els homes.

2. La darrera dada disponible recollida en alguna enquesta sobre persones en situació de discapacitat a Espanya és del 2020, amb l'Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència. Per això ens remetem a aquesta font i no una altra de més recent.

Fins a final del 2022, la població total empadronada a Espanya era de 47.450.795 persones, i a les Balears hi havia un total d'1.171.543 persones. A Espanya la població augmenta entre 2021 i 2022 entorn de 15.000 persones i a les Balears disminueix en uns pocs milers. Els majors de 65 anys a l'Estat suposen un 19,7 % respecte a la població total; la proporció a les Balears és inferior, amb un 16,3 % de persones de 65 anys o més, cosa que demostra que a les Balears hi ha una taxa d'envelliment inferior en relació amb la del conjunt de l'Estat.

La distribució de persones de més de 65 anys el 2022 indica que existeix un procés de feminització de la vellesa:

- A Espanya, hi ha més dones que homes a partir de 65 anys, amb una diferència d'1.255.658 persones, xifra que des del 2001 ha augmentat progressivament un 5 %.
- A les Balears, la diferència entre homes i dones és de 21.057 dones.
- La població de més de 65 anys és majoritàriament femenina; aquesta proporció és superior a l'Estat, en el cas dels homes és d'un 17,7 % a Espanya i d'un 14,6 % a les Balears, i en el cas de les dones és d'un 22,2 % a l'Estat i d'un 18,1 % a les Illes.
- Hi ha més dones que homes majors de 85 anys; a Espanya hi ha un 4,4 % de dones d'aquesta edat per un 2,3 % d'homes, i a les Balears, la proporció és inferior, un 3,1 % per a les dones i un 1,6 % per a homes. Per illes, aquesta proporció és semblant, però encara és

més baixa per a homes i dones a Eivissa i Formentera, on la població és la menys envellida de les Illes.

Per illes, es detecten unes tendències semblants. A tots els municipis de les Balears, la proporció de dones de més de 65 anys és superior a la dels homes, que és entre tres i quatre punts percentuals al 73,6 % de municipis de Mallorca. La proporció més elevada de dones es troba a Mallorca —amb un 18,1 % de dones respecte a un 14,6 % d'homes l'any 2022— i a Menorca, amb un 19 % de dones i un 16,5 % d'homes. Pel que fa a Eivissa i Formentera, hi ha una població més jove, amb una taxa d'envelliment a Formentera per a les dones d'un 14,6 % i per als homes d'un 11,7 %, i a Eivissa, d'un 12,1 % per als homes i d'un 14,5 % per a les dones.

Per municipis, a Mallorca, les comarques que tenen taxes d'envelliment superiors al 20 %, sempre superior la femenina, són el Pla de Mallorca (Algaida, Costitx, Llubí, Maria de la Salut, Montuïri, Muro, Petra, Porreres, Sant Joan i Ariany), el Raiguer (Búger, Campanet i Selva), la serra de Tramuntana (Banyalbufar, Estellencs, Fornalutx, Escorca, Sóller, Pollença i Valldemossa), el Migjorn (Felanitx i Santanyí) i al Llevant trobam Artà.

En canvi, a Eivissa i Formentera no hi ha cap municipi amb una taxa d'envelliment superior al 20 %, i a Menorca només es Migjorn Gran té una taxa de 20,9 %.

7.2.1.2. Persones en situació de discapacitat

Al mateix capítol de la memòria del CES del 2021 es van publicar alguns resultats

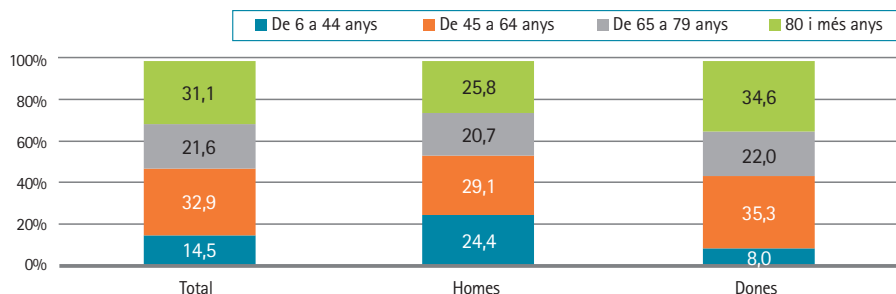
sobre l'Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència (EDAD). Com que aquest treball es fa una vegada cada deu anys, no tenim novetats per al 2022 i destacam aquests elements:

- El 2020 hi havia 4,38 milions de persones a Espanya que tenen alguna discapacitat o que viuen una situació de diversitat funcional.
- A les Illes Balears, el 2020 la proporció de persones en situació de discapacitat reconeguda superior al 33 % respecte al conjunt de la població era del 7,7 % (EDAD, 2022).
- En xifres absolutes, a les Balears les persones en situació de discapacitat física, sensorial o intel·lectual són 90.600, entre les quals hi ha diferències per sexe, trams d'edat i referència territorial.

Per a les Balears els trams d'edat amb proporcions més elevades de població en situació de discapacitat respecte al conjunt de l'Estat són les d'edat inferior (6-44 anys), amb un 14,5 % de la població en situació de discapacitat a les Balears. Llavors, les persones de 45 a 65 anys representen poc més d'un terç (32,9 %) de la població en situació de discapacitat a les Balears. Una altra dada rellevant és el percentatge de dones que tenen entre 45 i 64 anys en situació de discapacitat (35,3 %), ja que presenten una proporció més d'un 10 % superior per al conjunt d'Espanya. En canvi, la proporció important de persones en situació de discapacitat per a Espanya, amb poca diferència per sexe, és la de persones entre 65 i 84 anys, en què per a Espanya és d'un 28,5 %, i per a Balears, del 21,6 % (vegeu el [gràfic III-7.2](#)).

Gràfic III-7.2.

Població a partir de 6 anys a les Balears en situació de discapacitat per trams d'edat i sexe (en %), 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE (2020). Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència (EDAD)

Les persones amb un expedient obert referent al grau de discapacitat es divideixen en dos grups: el rang de menys del 33 % i el rang de més del 33 %. El més impactant és que, de mitjana, la proporció de persones en situació de discapacitat i amb un reconeixement institucional, especialment en el cas de les dones a les Balears, no arriba al 40 % amb un grau de discapacitat reconegut, de les quals el 33,7 % és de més del 33 % i el 3,8 % és inferior a aquest percentatge. A Espanya, les dones que tenen un grau de dependència reconegut és lleugerament superior, amb un 43,4 %. En el cas dels homes, el reconeixement d'una situació de discapacitat és superior al 50 % a Espanya i a les Balears. De mitjana, hi ha més persones que tenen un grau reconegut superior al 33 %. Es tracta d'una distribució entorn del 3 %-7 % per als graus inferiors i del 33 %-49 % per als superiors³.

Quant als tipus de discapacitat, a les Balears el 53,8 % de les persones amb algun grau de discapacitat reconegut, aquesta és de caràcter físic, un percentatge lleugerament superior en el cas de les dones. Pel que fa a les situacions de discapacitat auditiva i visual, en ambdós casos gairebé el 30 % de la població a les Balears es troba en aquesta situació (un augment de més del 15 % respecte a les dades de 2008).

Una proporció més alta de dones es troba en una situació de discapacitat visual; en canvi, les dificultats auditives són més en els homes. Les dificultats d'audició i de vista es distribueixen de manera més o menys igualitària per edat; per contra, les situacions de dificultat en la mobilitat, cognitives i intel·lectuals afecten sobretot les persones més longeves. En concret, gairebé la meitat de les persones a les Balears que van contestar l'enquesta admetien tenir dificultats en la vida domèstica, amb una proporció més elevada en les dones a partir dels 65 anys, amb més del 60 %; gairebé arriba al 70 % en el cas de les dones de 80 anys o més.

3. INE (2020). Encuesta de discapacidad, autonomía personal y situaciones de dependencia (EDAD).

7.2.1.3. Persones cuidadores

Pel que fa a les persones cuidadores, s'ha de dir que cal un esforç suplementari per implicar els homes en aquesta tasca, ja que, seguint la tendència d'anys precedents, aquesta distribució és molt desigual. Entre les persones afiliades al règim de cuidadors a Espanya el mes de març del 2023, hi ha un 88,5 % de dones i un 11,5 % d'homes⁴.

Concretament, el març de 2023 el nombre d'afiliats al conveni de cuidadors no professionals era de 1.136 a les Illes Balears, la qual cosa implica un increment de 129 persones respecte a l'any anterior. Si bé any rere any hi ha més gent afiliada, només un 12,1 % del total de persones cuidadores no professionals a Espanya estan donades d'alta en el conveni especial de la Seguretat Social. L'edat dels cuidadors és elevada, més del 60 % són dones majors de 50 anys, i del total el 20 % tenen més de 60 anys.

7.2.2. POBLACIÓ DESTINATÀRIA DEL SAAD, PIA I PRESTACIONS RECONEGUDES A LES BALEARS

Durant el 2022 el SAAD es troba en reactivació respecte al període de pandèmia. En relació amb el finançament del SAAD balear, les despeses directes per gestionar les prestacions i els serveis han estat de 162,6 milions d'euros, segons les dades aportades per l'Imsero. D'aquest finançament, el 61,3 % fou a càrrec de la CAIB, el 23,5 % a càrrec de l'Administració general de l'Estat i el 15,2 % de l'usuari.

El 2022, setze anys després de l'entrada en el SAAD, encara no s'ha consolidat l'atenció a les persones destinatàries d'aquest dret i algunes encara estan en espera de ser reconegudes. L'any 2022 la xifra de beneficiaris del SAAD amb dret a prestació a Balears ha augmentat en gairebé 2.501 persones, un total de 29.491 (vegeu el quadre III-7.1). Es van atendre 1.722 persones més en situació de dependència, la qual cosa suposa un increment del 7 % respecte a l'any anterior i el situa en una proporció equivalent a la del conjunt de l'Estat.

D'altra banda, el nombre de desatesos ha augmentat un 30,1 % (779 persones), mentre que la mitjana del conjunt de l'Estat redueix aquesta llista en un 8 %. Si no es reverteix aquesta tendència, caldran dos anys per atendre les 3.293 persones de la llista. A més, entre desembre del 2021 i desembre de 2022 van morir a les Balears 1.045 persones que es trobaven en llista d'espera. La situació de dependència al nostre territori respecte a la resta de comunitats autònomes indica que les Illes registren un percentatge de sol·licituds respecte a la població potencialment dependent de l'11,6 %, per sobre de la mitjana espanyola, amb un 4,7 %.

El 2022, s'han fet 36.020 valoracions, la qual cosa suposa un augment de 2.959 persones respecte a l'any anterior i una variació del 9 %, proporció lleugerament superior a l'espanyola (5,3 %).

El 2022, la quantitat de nous beneficiaris de prestacions en relació amb els programes individuals d'atenció (PIA) és de 2.551 persones. El creixement net segons

4. Imsero (2023). Estadístiques del SAAD.

el tipus d'atenció a les Balears respecte al 2021 mostra un augment en els serveis de teleassistència (904) i de prestació econòmica a cuidadors de l'entorn familiar (PECEF) (1.111), la qual cosa suposa un 79 % de l'increment de prestacions. El 18 % restant de l'augment del nombre de persones beneficiàries foren d'atenció residencial (172) i ajuda a domicili (464), i es va retrocedir en els serveis de centre de dia (-1 %); i en la prevenció i autonomia personal (PEVS) (-6 %).

La distribució de les persones beneficiàries de prestacions segons el tipus indica que més del 81,7 % de la cartera de serveis l'ocupen prestacions de baix impacte econòmic, com la teleassistència (27 %), la promoció (9,4 %) i les PECEF (45,3 %), amb un abonament d'ajuda mitjana mensual als cuidadors no professionals de 218,1 euros (alguns euros inferior a l'any anterior).

7.2.3. AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DEL PLA DE XOC A LES BALEARS

En relació amb els tres objectius estratègics d'actuació plantejats, a les Balears s'han obtingut els resultats següents:

1. Atenció a les noves persones dependents. S'han atès 1.722 usuaris nous, un 7 % més que el 2021, tot i que el conjunt de les comunitats autònomes ho feu en un 7,5 %.
2. Reducció de la llista d'espera. La llista ha augmentat, 779 (+2,4 %), quan la mitjana de les comunitats autònomes s'ha reduït en un 16,7 %.
3. Creació d'ocupació. S'han creat 378 nous llocs de feina, tot i que les taxes de creació d'ocupació és una de les més baixes de l'Estat, amb 25,8 ocupacions per milió d'euros d'inversió.

7.3.

LA XARXA PÚBLICA D'ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA (XPAD)

L'any 2010, mitjançant l'aprovació del Decret 83/2010 i en aplicació de la Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), el Govern de les Illes Balears crea la Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència de les Illes Balears (XPAD).

La XPAD està integrada pels centres i serveis públics de titularitat del Govern de la CAIB; dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera; de les entitats locals de les Illes Balears, i dels centres privats concertats amb les institucions públiques.

Segons consta al mapa de recursos del Portal de la Dependència del GOIB el maig de 2023, la XPAD està configurada pel conjunt de prestacions tècniques (serveis) als quals fa referència la LAPAD, tot i que al Portal de Dependència del GOIB es comptabilitzen també els habitatges tutelats i els centres ocupacionals, que no són considerats prestacions de la LAPAD.

Tal com es va fer constar a la memòria del CES de l'any anterior, i com es referència al **quadre III 7.2** de l'annex a aquest capítol, l'any 2021 es va tancar amb un total de

69 centres d'estades diürnes (CED) per a persones majors al conjunt de les Illes Balears, dels quals 53 són a Mallorca, 11 a Menorca, 4 a Eivissa i 1 a Formentera.

Respecte als CED per a persones menors de 65 anys i amb diverses discapacitats,

n'hi ha 33: 24 a Mallorca, 7 a Menorca, 1 a Eivissa i 1 a Formentera.

Pel que fa als centres residencials per a persones majors, l'any 2021 es va tancar amb un total 60: 45 ubicats a l'illa de Mallorca, 8 a Menorca, 6 a Eivissa i 1 de Formentera.

QUADRE III-7.1. DADES BÀSIQUES DEL SISTEMA D'ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA (2022)

	Evolució Illes Balears		Variació Espanya
Sol·licituds	Sol·licituds 31/12/2020	35.355	
	Sol·licituds 31/12/2021	39.461	
	Dif. anual (absoluts)	4.106	
	Dif. anual (%)	11,61%	4,72%
Persones valorades	Persones valorades a 31/12/2020	33.061	
	Persones valorades a 31/12/2021	36.020	
	Dif. anual (absoluts)	2.959	
	Dif. anual (%)	8,95%	4,65%
Persones amb dret	Persones amb dret a prestació a 31/12/2020	26.990	
	Persones amb dret a prestació a 31/12/2021	29.491	
	Dif. anual (absoluts)	2.501	
	Dif. anual (%)	9,27%	5,32%
Persones ateses	Persones ateses a 31/12/2020	24.476	
	Persones ateses a 31/12/2021	26.198	
	Dif. anual (absoluts)	1.722	
	Dif. anual (%)	7,04%	7,47%
Serveis entregats	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2020	17.685	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2021	23.007	
	Dif. anual (absoluts)	5.322	
	Dif. anual (%)	30,09%	11,38%
Persones ateses per cuidadors familiars	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2020	17.924	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2021	19.035	
	Dif. anual (absoluts)	1.111	
	Dif. anual (%)	6,20%	7,15%

Font: Elaboració pròpia a partir del XXIII Dictàmen de l'Observatori de la Dependència (2022)

QUADRE III 7.2. EQUIPAMENTS DE LA XPAD A FINALS DEL 2021							
Centres d'estades diürnes / centres de dia per a majors							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
33	19	11	0	4	0	1	0
Centres d'estades diürnes / centres de dia per a menors de 65 anys amb discapacitat							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
2	22	7	0	1	0	1	0
Centre residencials per a majors							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
13	32	8	0	3	3	1	0
Centres residencials per a menors de 65 anys amb discapacitat							
Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats	Públics	Concertats
2	12	0	0	1	0	0	0

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

Referit a centres residencials per a persones menors de 65 anys i amb discapacitats, n'hi ha 15: 14 a Mallorca i 1 a Eivissa.

Durant l'any 2022 el Govern ha anat publicant les noves iniciatives que incorporen nous equipaments i places —tant de centre de dia com residencials— a la XPAD de les Illes Balears.

Aquestes diverses iniciatives es refereixen a nous equipaments i noves places tant de centres d'estades diürnes com a centres residencials.

A proposta del Govern de les Illes Balears, aquestes iniciatives han comptat amb la participació dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, els

municipis de les Illes, el Consorci de Recursos Socio-sanitaris i Assistencials de les Illes Balears i entitats privades —socials i mercantils— gestores dels diferents centres i serveis. Moltes d'aquestes iniciatives han comptat amb el suport econòmic de la Unió Europea a través del pla de recuperació, transformació i resiliència Next Generation.

A Mallorca, tal com es detalla en el **quadre III 7.2**, l'any 2022 s'han inaugurat tres CED per a persones majors —als municipis de Palma (s'Indioteria) Santanyí i Muro— i s'ha iniciat la construcció de dos CED a Sòller i a Alaró. A més, s'ha continuat amb l'obra ja iniciada als municipis de Porreres i Calvià (Palmanova). Això suposa un augment de 140 places de centres de dia persones

major. La inversió en aquests nous equipaments supera els 5 milions d'euros, finançat entre el Govern autonòmic, els ajuntaments i el Consell Insular de Mallorca.

Respecte als centres residencials per a persones majors, en aquesta mateixa illa el Govern de la CAIB ha signat acords amb els municipis d'Andratx, Bunyola, Sant Llorenç, Palma i Lluçmajor per a la construcció de noves residències. Tot això suma un total inicial de 370 noves places, amb una inversió total que supera els 30 milions d'euros (vegeu el quadre III-7.3).

A l'illa de Menorca, el Govern autonòmic ha signat acords per a l'inici de la construcció de centres residencials per a gent gran a Maó, es Migjorn i Sant Lluís. Això representarà incorporar a la XPAD més de 180 noves places residencials.

Per la seva banda, la concertació de places, tant residencials com de centres de dia, per part de l'Administració pública amb organitzacions privades de caràcter mercantil és una altra de les vies per facilitar l'accés públic a aquestes prestacions. Aquesta concertació generalment es fa mitjançant conveni quadriennal, per la qual cosa les inversions a què es fa referència a continuació no es refereixen només a l'any 2022, tal com es detalla a les taules.

Així, i segons les notícies publicades per la Conselleria d'Afers Socials i Esports del GOIB, i resumit en el quadre III-7.4, el 2022 a Mallorca s'han concertat 373 noves places de centres de dia, i més de 270 places residencials, als municipis de Manacor, Palma, Alcúdia, Artà, Marratxí, Santa Maria, Algaida, Petra, Sóller i Campos.

A l'illa de Menorca (quadre III-7.4), entre el GOIB, el Consell de Menorca i els ajuntaments d'Alaior, Ciutadella, Ferreries, Sant Lluís, es Mercadal, Maó i es Castell, es concerten 85 places de centres d'estades diürnes i 166 places residencials. La inversió total supera els 14 milions d'euros. Complementàriament, el GOIB ha tret una convocatòria l'any 2022 per a construcció, reforma i rehabilitació de centres de dia i centres residencials dirigida al tercer sector social de les Illes Balears. Aquesta convocatòria compta amb una despesa global de 32.142.712 euros, una despesa per fer entre el 2022 i el 2031.

7.4.

EL REpte DE LA PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL

La promoció de l'autonomia personal continua sent un repte a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que, de mica en mica, es va assolint a mesura que les administracions públiques incorporen propostes i actuacions dirigides cap a aquest objectiu. Tal és el cas del Consell de Mallorca, que, a través de la Direcció Insular d'Atenció Comunitària i Projectes Estratègics de l'IMAS, ha presentat el 2022 l'Estratègia davant el repte demogràfic i envelliment actiu i saludable 2022-2030.

Aquesta estratègia basa les seves propostes en el reconeixement dels drets humans de les persones adultes majors i en els principis d'«independència, participació, dignitat, assistència i realització dels propis desitjos així com l'equitat, la igualtat

d'oportunitats i de bon tracte en tots els àmbits de la vida» (IMAS, 2022, pàg. 2). La finalitat és promoure l'envelliment amb qualitat de vida, la qual cosa vol dir promocionar la vida activa i autònoma de les persones adultes majors el màxim temps possible i en el seu entorn habitual. Això implica orientar l'atenció especialitzada cap a l'atenció centrada en la persona, en el marc de la interacció familiar i comunitària. Els objectius i les activitats s'organitzen en quatre eixos que comprenen:

1. Reconeixement del dret a un entorn de proximitat al llarg de la vida.
2. Creació d'entorns inclusius, accessibles i amigables.
3. Envelliment actiu a l'entorn comunitari.
4. Promoció de la recerca en un context de canvi demogràfic amb equitat.

Es proposa assolir els objectius plantejats a l'horitzó de 2030.

QUADRE III-7.3. NOUS EQUIPAMENTS DE CENTRES D'ESTADES DIÛRNES PER A PERSONES MAJORS I CENTRES RESIDENCIALS A MALLORCA, I CENTRES RESIDENCIALS A MENORCA (2022)

Nous Equipaments de centres d'estades diürnes per a persones majors a Mallorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Calvià (Palma)	Construcció ja iniciada	30	736.548,00 €
Porreres	Construcció ja iniciada	30	600.000,00 €
Palma (s'Indioteria)	Inauguració	25	983.438,00 €
Santanyí (Cala d'Or)	Inauguració	30	1.000.000,00 €
Muro	Inauguració	15	150.000,00 €
Sóller	Inici construcció	15	905.816,00 €
Alaró	Inici construcció	25	1.052.657,00 €

Nous equipaments de centres residencials per a persones majors a Mallorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Andratx	Adjudicació de projecte	60	5.000.000,00 €
Bunyola	Adjudicació de projecte	120	9.000.000,00 €
Sant Llorenç	Aprovació del projecte	60	5.700.000,00 €
Palma (Son Dureta)	Inici Obra	120	10.400.000,00 €
Llucmajor	Reforma i millora de les instal·lacions	10	1.200.000,00 €

Nous Equipaments de centres residencials per a persones majors a Menorca

Municipi	Actuació	Places	Inversió
Maó	Construcció residència. Obra ja iniciada	120	10.300.000,00 €
Es Migjorn	Aprovació del projecte	40	
Sant Lluís	Licitació de les obres	24	834.000,00 €

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

QUADRE III-7.4. FINANÇAMENT I CONCERTACIÓ DE NOVES PLACES PER A PERSONES MAJORS A MALLORCA I MENORCA (2022)

Mallorca

Municipi	Places CED	Places residencials	Inversió
Manacor i Porto Cristo	28		658.155,00 €
Palma*	150	30	3.363.912,00 €
Alcúdia	20		430.000,00 €
Artà	12	14	1.100.000,00 €
Marratxí	34		798.000,00 €
Santa Maria	11	12	961.000,00 €
Algaida i Petra	62		1.500.000,00 €
Palma i Felanitx	40	130	7.640.189,00 €
Sóller		15	956.986,00 €
Sóller		48	2.811.634,00 €
Campos	16	28	2.039.600,00 €

* Barris de Son Sardina, Son Dureta, es Coll d'en Rabassa, Son Ferriol i Son Cladera.

Menorca

Municipi	Places CED	Places residencials	Inversió
Alaior	10	17	1.200.000,00 €
Ciutadella	12	20	1.400.000,00 €
Ferrieres	13	26	1.800.000,00 €
Sant Lluís	10	15	1.137.310,00 €
Es Mercadal	11	14	1.102.202,00 €
Maó	14	17	1.389.332,24 €
Es Castell	15	57	5.700.000,00 €

Font: Elaboració pròpia a partir del Portal de la Direcció General de Dependència

8

HABITATGE

8.1.

INTRODUCCIÓ

El 2022, l'activitat del mercat de l'habitatge va continuar despuntant fins a assolir noves xifres màximes, per sobre de les registrades el 2021, ja considerat un any d'activitat excel·lent. El resultat va ser un any de rècord en què tots els indicadors van créixer, superant els nivells de 2008-2010, considerats els anys del boom immobiliari. Amb tot, durant el tercer i quart trimestre, alguns indicadors es varen començar a desaccelerar i podrien avançar un refredament de l'activitat de cara a 2023.

Així i tot, aquest dinamisme va tenir una altra lectura: el 2022 es va agreujar, encara més, l'accés a l'habitatge, no només per part de col·lectius vulnerables, sinó que es va fer extensible a la resta de la població resident en general. Tal és la situació d'emergència actual que des de fa mesos forma part del debat diari. Aconseguir un habitatge digne s'ha convertit en un objectiu públic i s'obre un nou debat amb mesures per millorar aquesta situació, com permetre canvis d'usos, limitar els preus dels lloguers i els increments anuals, fraccionar immobles grans per pal·liar l'escassetat d'habitatge i ajustar-se a les necessitats reals d'ús.

8.2.

PREUS

8.2.1. PREU DE L'HABITATGE

Una de les primeres conclusions és que el preu de l'habitatge va continuar creixent i va assolir un nou rècord. Així es desprèn de l'índex de preus de l'habitatge (IPV) general calculat per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) sobre la base dels preus de compra de 2015.

Segons l'estadística oficial, el 2022 l'IPV de les Illes Balears es va situar en els 157,0 punts, amb la qual cosa es va convertir en l'índex més alt des del 2008, quan es va iniciar la sèrie. En comparació amb el 2021, el preu es va incrementar un 9,2 % i encadena augments per novè any consecutiu. De fet, això significa que si es compara amb aquell punt d'inflexió (2013), que va ser el més baix (93,6 punts) de la sèrie com a resultat de la crisi bancària i immobiliària del 2008, llavors l'IPV es va encarrir un 67,8 %. I si es prengué com a referència el del 2008, un any de gran activitat immobiliària quan l'índex va marcar un rècord, llavors el valor actual el va superar en un 14,2 % (vegeu el **quadre III-8.1**).

Si aquestes xifres es tradueixen en valors absoluts, això significa que un comprador que el 2015 hagués pagat 100.000 euros

per un habitatge (any base), el 2008 el mateix li hauria costat 137.500 euros; el 2013, 93.600 euros, i el 2022, 157.000 euros, el preu més alt enregistrat.

L'any 2022 van conviure un conjunt de factors determinants per afavorir l'encariment dels preus, com ara la guerra a Ucraïna, que va provocar un gran impacte en l'encariment dels materials de construcció (com la fusta, l'acer i el ciment) i en els subministraments. Això, sumat als darrers col·lapses mundials de manca de materials a causa de la covid, va fer que els preus de 2022 seguissin la senda alcista fins a registrar rècords de preus. De fet, una de les conseqüències de tanta ebullició econòmica va tenir conseqüències en els preus (IPC), que durant el primer semestre van créixer mes a mes fins a assolir la inflació més alta de la darrera dècada. Els preus de l'habitatge també s'incrementaren. Com a resultat, els bancs centrals dels Estats Units i de la Unió Europea van anar elevat els tipus d'interès per contenir aquests preus. Tot i això, l'encariment de les quotes va tenir un impacte limitat en els preus dels habitatges el 2022.

Pel que fa al ritme de creixement, com s'ha comentat, durant els darrers nou anys els preus de l'habitatge (tant nou com de segona mà) creixen de manera sostinguda any rere any. I, a més, l'encariment és més accentuat a les Illes Balears (67,8 % acumulat) que a Espanya (47,2 % acumulat). De fet, no només creixen més de pressa els preus a les Balears que a Espanya, sinó que s'accentua a partir del 2019. No obstant això, cal destacar que durant el segon semestre del 2022, els preus van créixer més lentament, fet que podria anticipar un estancament per al 2023 (vegeu el **gràfic III-8.1**).

Per tipus d'habitatge, els preus, tant dels nous com dels de segona mà, han continuat creixent. Si es pren com a referència el 2021, l'increment en els habitatges nous va ser d'un 9,8 % fins a arribar a un IPV de 168,0 punts, que és preu més alt de la història per a aquest segment de mercat. El mateix va ocórrer entre els de segona mà, que es van incrementar un 9,1 %, fins a assolir un IPV de 156,5 punts, un nou màxim, molt per sobre del preu màxim del 2008 (146,0 punts).

Si la comparativa es fa respecte al 2013, llavors el preu actual de l'habitatge nou s'ha encarat un 84,2 %, mentre que el de la de segona mà, un 66,5 %. En aquest sentit, aquest encariment continuat del preu ha arribat a un punt en què afecta l'activitat d'altres sectors com el turisme, el transport, l'agricultura i l'Administració pública (com sanitat, seguretat, justícia...), ja que suposa una dificultat extra per atraure personal de fora de les Illes per cobrir llocs de feina vacants davant la falta d'habitatge a preus assequibles.

La comparació respecte als preus del conjunt d'Espanya posa en relleu l'excepcionalitat del mercat balear: un any més, l'habitatge a Espanya (mesurat en conjunt) va ser més barat. Va registrar un IPV de 141,7 punts, similar al del 2008, la qual cosa suposa 15,3 punts menys que el balear.

8.2.2. PREU DEL SÒL

El preu del sòl també va continuar encarint-se. I ho va fer d'una manera sostinguda des del 2011 fins a assolir un nou màxim,

superant el registrat el 2021. Així, de les estadístiques del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana, es pot comprovar com el 2022¹ el preu del sòl per metre quadrat a les Illes Balears va ser el més car de tot el país. Va assolir els 337 €/m², 38 euros més costós que el 2021 i 178 euros més que car que la mitjana espanyola.

A Espanya, el preu del sòl es va quedar a menys de la meitat (159 €/m²), després d'incrementar-se un 5,0%. És a dir, de mitjana els compradors pagaven 178 €/m² menys per un sòl de la Península que per un de l'arxipèlag balear. De les estadístiques, s'observa com el preu del sòl registrat per al conjunt d'Espanya es va mantenir estable en la darrera dècada: entorn dels 150 euros. Així mateix, a les Illes va encarir fins a superar els nivells d'anys previs a la crisi immobiliària de 2009 (297 €).

Aquesta tendència és preocupant per a les Illes Balears, perquè condiciona el preu final de l'habitatge i no afavoreix que es mitiguin els problemes d'accessibilitat a l'habitatge entre la població resident. L'encariment del sòl no només es deu a les limitacions geogràfiques i legals d'aquest, sinó també a la seva elevada demanda, que fa que any rere any sigui més car comprar un solar urbà. De les estadístiques del preu del sòl, es dedueix que el mercat de l'habitatge balear va continuar sent un actiu refugi més atapeït que altres opcions similars.

I en comparació amb altres comunitats autònomes, el preu del sòl balear és, amb

diferència, el més car de tots. El 2022 va superar Madrid, que solia tenir els preus més cars de tot Espanya. En aquest darrer any, el sòl costava 274 euros el metre quadrat, un 7,3 % més barat que el 2021. I també al País Basc, amb un preu mitjà de 229 euros, després d'incrementar-se un 2,0 % respecte al 2021, i a les Canàries, amb un preu del sòl de 225 euros el metre quadrat, quan es va incrementar un 18,9 %.

8.2.3. PREU DE LLOGUER

Paral·lelament, el mercat del lloguer també va viure el dinamisme del mercat immobiliari de compravenda: els preus de lloguer es varen disparar i la falta d'estoc de pisos no va ajudar. Segons es desprèn de l'*Informe sobre l'evolució dels preus del lloguer d'habitatge*, publicat per Idealista, llogar un habitatge a les Illes Balears va costar més que el 2021² i va ser un dels més cars d'Espanya.

Concretament, a les Illes Balears un habitatge costava, de mitjana i segons preu de l'oferent, 12,9 euros el metre quadrat. Aquest preu fou el tercer més car d'Espanya, després de Catalunya (15,6 €/m²) i Madrid (14,9 €/m²). I en el costat oposat, les comunitats més econòmiques van ser Múrcia (7 euros/m²), Castella-la Manxa (6,1 euros/m²) i Extremadura (5,8 euros/m²). En conjunt, el lloguer a Espanya es va situar en els 11,4 euros/m².

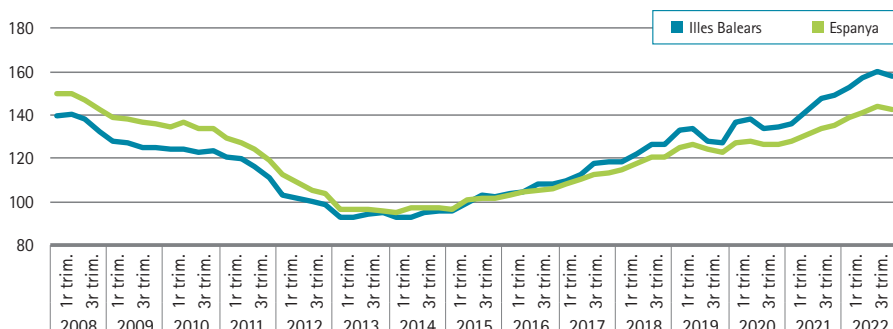
1. Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Estadístiques de preus de sòl urbà [4 de maig de 2023].

2. Idealista (2023). Evolució del preu de l'habitatge de lloguer a Espanya [18 d'abril de 2023].

QUADRE III-8.1. ÍNDEX DE PREUS DE L'HABITATGE (IPH) A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER TIPUS D'HABITATGE (2008-2022) (BASE 2015)																		
	Índex						% de variació						% del pes Illes Balears/Espanya					
	Illes Balears			Espanya			Espanya			Espanya			Illes Balears					
	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà	General	Nou	Segona mà			
2008	137,5	122,6	146,0	147,3	136,1	156,5							93,3%	90,1%	93,3%			
2009	126,3	119,0	129,3	137,5	130,5	142,4	-8,2	-2,9	-11,5	-6,7	-4,1	-9,0	91,8%	91,2%	90,8%			
2010	123,7	115,7	127,4	134,7	127,0	140,7	-2,0	-2,8	-1,5	-2,0	-2,7	-1,2	91,8%	91,1%	90,6%			
2011	117,0	112,2	118,4	124,8	120,5	127,4	-5,5	-3,0	-7,1	-7,4	-5,2	-9,4	93,7%	93,1%	92,9%			
2012	100,8	97,4	101,7	107,7	105,7	108,5	-13,8	-13,2	-14,1	-13,7	-12,3	-14,8	93,6%	92,2%	93,8%			
2013	93,6	91,2	94,0	96,3	94,7	96,6	-7,2	-6,4	-7,6	-10,6	-10,4	-10,9	97,2%	96,3%	97,3%			
2014	94,0	92,7	94,1	96,6	95,5	96,7	0,4	1,7	0,0	0,3	0,9	0,1	97,3%	97,1%	97,2%			
2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	6,4	7,8	6,3	3,6	4,7	3,4	100,0%	100,0%	100,0%			
2016	106,2	104,5	106,4	104,7	106,5	104,4	6,2	4,5	6,4	4,7	6,5	4,4	101,4%	98,1%	101,9%			
2017	114,6	112,1	115,0	111,1	112,8	110,9	8,0	7,2	8,1	6,2	5,9	6,3	103,1%	99,3%	103,7%			
2018	123,2	119,4	123,6	118,6	120,0	118,4	7,5	6,6	7,5	6,7	6,4	6,7	103,9%	99,5%	104,4%			
2019	130,6	128,8	130,9	124,6	128,8	124,0	6,0	7,8	5,9	5,1	7,3	4,8	104,8%	100,0%	105,6%			
2020	135,9	142,4	135,5	127,2	137,2	125,7	4,1	10,6	3,5	2,1	6,5	1,4	106,8%	103,8%	107,8%			
2021	143,8	152,9	143,4	131,9	143,5	130,2	5,8	7,4	5,8	3,7	4,6	3,6	109,0%	106,6%	110,1%			
2022	157,0	168,0	156,5	141,7	154,9	139,8	9,2	9,8	9,1	7,4	7,9	7,3	110,8%	108,4%	112,0%			

Font: INE (2022) Índex de preus d'habitatge, a 4 de maig de 2023

Gràfic III-8.1.
Evolució de l'IPH general a Espanya i a les Illes Balears (2008-2022)

I no només això, sinó que el preu dels lloguers va augmentar en totes les comunitats autònomes. A les Illes Balears, el preu es va encarir un 6,6 % respecte al 2021, i al conjunt d'Espanya, un 8,4 %. En general, un dels motius d'aquest increment, segons les mateixes fonts, va ser la falta d'oferta disponible, ja que no es reposen pisos en la mateixa magnitud que la demanda. Tampoc va ajudar l'increment de l'euríbor, que va fer que el lloguer fos l'opció elegida per molts de compradors desmotivats per la pujada del cost de les hipoteques.

8.3.

TRANSACCIONS

8.3.1. NOMBRE DE TRANSACCIONS

El 2022, el dinamisme de la compra es va observar en les estadístiques del Ministeri de Foment³. Aquestes reflecteixen com el

3. Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Transaccions immobiliàries (compravenda) [10 d'abril de 2023].

nombre de transaccions dels habitatges de les Illes Balears va augmentar per sisè any consecutiu fins a assolir una xifra similar a la del 2008, una de les més altes de la sèrie. Es van signar 19.006 operacions, un 7,6 % més que el 2021. De fet, es considera una de les dades més altes des del 2007 (21.800) i similar a les del 2017 (18.390). El fet és que no es varen notar les pujades de tipus d'interès.

Gairebé totes les operacions van correspondre a habitatges lliures (un 99 %), mentre que l'1 % restant van ser habitatges de protecció oficial (VPO). Així, l'any 2022 es van signar 18.738 operacions immobiliàries. En comparació amb el 2021 (17.490) aquest nombre va augmentar un 7,1 % i es va situar en nivells de 2017 (18.263) i de 2007 (21.379).

I per tipus d'habitatge, el 89 % va correspondre als de segona mà (16.950). Això va suposar un creixement del 5,7 % respecte a l'any anterior. El moviment de 2022 va ser similar al de 2017 (16.947 transaccions), ja considerat un any de gran activitat.

Cal ressaltar que aquest volum es va poder assolir gràcies a l'alta demanda dels mercats espanyol (va representar dos terços de la quota de mercat) i estranger (va representar un terç). No obstant això, el 2022 l'estranger es va refredar (-2,3 %) respecte al 2021 i, malgrat això, la palanca exterior va continuar sent la més pronunciada entre totes les comunitats autònomes i va impulsar activament l'activitat del sector.

El mercat espanyol va signar 12.164 operacions de compravenda, un 13,9 % més que el 2021 (10.676). És a dir, 1.488 operacions més que fa un any. I, de l'altra, el mercat estranger, ja fossin residents o no a Espanya, va signar 6.842 transaccions, 162 menys que el 2021 (7.004). Malgrat el descens, crida l'atenció com amb aquest volum d'operacions es va continuar sent la comunitat autònoma amb més pes de compravendes d'habitatges per part d'estrangers: un 36 % del total. A més, aquest percentatge va duplicar la mitjana nacional (17,1 %). Sens dubte, una palanca que va contribuir amb més efecte a l'augment del mercat de l'habitatge a les Illes que en altres comunitats i que al conjunt d'Espanya.

La situació a Espanya també va millorar, ja que va tancar l'any amb 717.558 transaccions, un 6,4 % més que el 2021. Aquest volum va ser semblant al de 2007-2008. La gran majoria van ser transaccions d'habitatges lliures (693.030), amb la qual cosa es va registrar un creixement del 6,5 % respecte al 2018. I d'aquestes, el 94 % va correspondre a operacions sobre habitatges de segona mà (649.833), que es van incrementar un 7,9 % respecte a 2021. A diferència de les Balears, a Espanya el mercat estranger va representar el 17,6 %.

Els estrangers van signar 122.364 transaccions, un 18,1 % més que el 2021 (103.652 transaccions). I per províncies, a més de les Balears, les persones estrangeres van continuar triant altres zones costaneres per invertir en un habitatge com ara Alacant (43,0 %), Santa Cruz de Tenerife (37,8 %) i Màlaga (33,8 %).

8.3.2. IMPORT DE LES TRANSACCIONS

Una altra variable que va explicar l'elevada activitat del sector immobiliari va ser l'import de les transaccions de les compravendes. El 2022 es va assolir un nou màxim: es van signar transaccions per valor de 7.544 milions d'euros. Ni en els millors anys immobiliaris des de l'inici de la sèrie, el 2004, s'havia arribat a aquest import. El més proper van ser 5.197 milions d'euros l'any 2006. Els compradors tenien clar que els habitatges eren un actiu segur i esperaven aconseguir preus de venda més elevats, com es demostra que any rere any les estadístiques milloren. En un any, el valor de les transaccions immobiliàries d'habitatges lliures es va incrementar un 14,3 % més que el 2021.

En el panorama nacional es varen signar transaccions per valor de 126.469 milions d'euros, una xifra molt elevada sense arribar a la de 2006 (158.682 milions d'euros). Va créixer un 10,3 % respecte al 2021.

A conseqüència dels dos indicadors anteriors (nombre i import de les transaccions), el valor mitjà per transacció el 2022 va arribar a un nou màxim: 402.700 euros per habitatge. Si bé el 2021 ja havia assolit un sostre amb 372.300 euros, el 2022 va continuar augmentant (un 8,2 %). És a dir,

encadena pujades des del 2016, quan el valor mitjà de la transacció era de 225.000 euros. En només set anys, l'habitatge mitjà ha pujat 177.700 euros.

I en comparació amb el preu mitjà a Espanya (182.400 €), la diferència es va fer més evident. Per un habitatge a les Illes Balears es pagaven 229.300 euros més que per un a Espanya. A l'Estat, el preu mitjà va créixer un 3,7 % més respecte al 2021.

Malgrat l'augment desorbitat del negoci de l'habitatge, sembla que el model es va esgotant i avança un refredament de l'activitat, ja que els ritmes de creixement són menors que el 2021. De fet, durant els dos últims trimestres de l'any, el volum d'operacions es va reduir.

8.4.

HIPOTEQUES CONSTITUÏDES

Una altra de les conclusions d'aquesta memòria és que el 2022 es van signar més crèdit hipotecari i més operacions que el 2021.

Segons l'INE⁴, el nombre d'hipoteques immobiliàries constituïdes corresponents a finques urbanes va créixer un 25,6 % en import i un 19,6 % en operacions. Es van concedir crèdits per valor de 3.799,9 milions d'euros (fet que representa una quota del 4 % del total nacional). I en nombre d'operacions, es van signar 14.910 préstecs (un 2,5 % del total nacional).

4. Institut Nacional d'Estadística. (2022). *Estadística d'hipoteques* [10 d'abril de 2023].

El comportament a Espanya també va ser positiu, però més moderat que a Illes Balears, ja que l'import de les hipoteques (93.741,1 milions d'euros) va augmentar un 9,6 %, i el nombre (596.400 operacions), un 16,7 %.

També és interessant conèixer quin percentatge de les transaccions es va finançar amb crèdit. En aquest sentit, analitzant les dades anteriors, es va calcular que un 83 % de les operacions de compravenda va necessitar el banc per finançar el seu habitatge, mentre que la resta es va pagar al comptat. És un comportament semblant al del 2020 (79 %).

Les hipoteques sobre finques rústiques van arribar a 272,1 milions d'euros, i van correspondre a 554 operacions. Això suposa un 25,8 % més que el 2021 en import i un 0,5 % més en operacions (vegeu el [quadre III-8.2](#)).

8.5.

TIPUS D'INTERÈS

L'any 2022 va ser un any de canvi. Segons el Banc d'Espanya⁵, l'euríbor a dotze mesos va passar de ser negatiu el març (-0,237 %) a positiu el desembre (3,026 %). I el tipus d'interès hipotecari a més de tres anys per a l'adquisició d'habitatges lliures calculat pel conjunt d'entitats financeres va tancar el 2022 de mitjana en un 2,058 %. Aquest increment molt ràpid va començar per generar en un 1,485 % i va acabar per desembre en un 3,116 %.

5. Banc d'Espanya (2022). Tipus d'interès i tipus de canvi [18 d'abril de 2023].

QUADRE III-8.2. HIPOTEQUES CONSTITUÏDES SOBRE FINQUES RÚSTIQUES I URBANES (2011-2022)

	Illes Balears						Espanya					
	Total			Finques urbanes			Finques rústiques			Total		
	Operacions	Import	Total	Operacions	Import	Total	Operacions	Import	Total	Operacions	Import	Total
2011	19.325	2.420.050		18.078	2.159.315		1.247	260.735		651.759	77.957.706	
2012	14.963	1.795.346		13.875	1.616.320		1.088	179.026		456.765	51.743.707	
2013	10.207	1.365.968		9.509	1.190.816		698	175.152		326.978	37.484.012	
2014	9.786	1.489.345		9.026	1.317.682		760	171.663		315.535	41.097.804	
2015	12.748	2.181.378		12.004	2.007.941		744	173.437		371.981	48.936.163	
2016	13.907	2.459.346		13.116	2.228.319		791	231.027		400.873	53.610.362	
2017	14.743	2.854.902		13.894	2.618.110		849	236.792		432.952	61.264.688	
2018	14.766	3.346.916		14.086	3.134.199		680	212.717		481.848	69.483.231	
2019	13.812	3.053.905		13.188	2.839.249		624	214.656		497.720	73.716.908	
2020	14.899	3.028.760		14.394	2.865.798		505	162.962		466.580	70.054.869	
2021	13.013	3.241.659		12.462	3.025.296		551	216.363		558.210	82.541.078	
2022	15.464	4.072.095		14.910	3.799.971		554	272.124		608.567	95.852.928	

Font: Institut Nacional d'Estadística

La raó d'aquestes pujades continuades és en la inflació, que el 2022 va assolir nivells històrics. Tot i això, com ja s'ha comentat a la memòria, el mercat immobiliari va continuar sent una bona opció per a l'inversor i va contribuir a dinamitzar la demanda. Així, s'observa com, a pesar de les escalades de l'euríbor, no s'ha reduït la compra d'habitatges a les Balears ni la constitució de noves hipoteques. S'esperen pujades de tipus mentre no hi hagi una clara contenció de la inflació.

8.6.

POBLACIÓ I ACCESSIBILITAT A L'HABITATGE

Com a darrer punt, s'estudia l'accessibilitat a l'habitatge de la població resident analitzant com a variable la renda mitjana per persona. Des de fa anys, però sobretot en aquest darrer, la dificultat creixent d'accedir a l'habitatge ha derivat en una emergència social. De fet, fa anys que s'analitza l'escalada de preus de l'habitatge i del sòl, que situa les Balears com la comunitat autònoma més cara d'Espanya. Així mateix, s'estudien les conseqüències de la incansable demanda tant nacional com estrangera (que també és la que té més presència a les Balears) per comprar un habitatge; l'escassa oferta disponible que provoca tensions en els preus, i un parc de lloguer insuficient amb uns preus inaccessibles per una gran part de la població. També es valora la moderada renda per llar i persona, que no arriba a aconseguir el ritme de creixement dels habitatges. Per tot això, s'està arribant a

una situació de l'habitatge extrema a les Balears que afecta tota la població i tots els sectors.

Concretament, el 2021 (darrera dada disponible) va cridar l'atenció el comportament oposat entre el preu de l'habitatge i la renda per persona. Les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida⁶ de l'INE publicaren que la renda mitjana per persona es va reduir un 10,2 %, mentre que l'habitatge es va encarir un 5,8 % (i un 9,2 % el 2022). Així, la renda mitjana dels residents a les Illes Balears, que va ser de 16.867 euros per persona, va baixar dos llocs respecte al 2020 i es va allunyar de la mitjana nacional (18.103 €). A prop es varen situar la Comunitat Valenciana (16.474 €), Galícia (16.785 €) i les Illes Canàries (15.294 €). Les Balears es van posicionar la novena del rànquing autonòmic.

El resultat va ser que l'esforç per adquirir un habitatge (mesurat en anys de salari anual) va continuar augmentant i superant amb ampli marge la resta de comunitats autònomes. Es van necessitar 22,1 anys de salari anual íntegre per aconseguir comprar un habitatge a les Illes (davant els 16,9 anys del 2020), mentre que la mitjana a Espanya va ser la meitat. Es va calcular en 9,7 anys (pels 9,2 anys del 2020) (vegeu el [quadre III-8.3](#)).

6. INE (2021). Enquesta de Condicions de Vida [10 d'abril de 2023].

QUADRE III-8.3. ESFORÇ PER ACCEDIR A L'HABITATGE LLIBRE PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2016-2022)

	2016					2017				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integral per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integral per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integral per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integral per persona
Espanya	139.331,5	26.730	5,2	15.842	8,8	144.848,1	27.558	5,3	16.390	8,8
Andalusia	124.070,6	21.966	5,6	12.560	9,9	127.176,4	23.699	5,4	13.709	9,3
Aragó	103.991,0	28.019	3,7	17.116	6,1	103.460,5	29.098	3,6	17.756	5,8
Astúries	104.466,2	27.020	3,9	17.241	6,1	104.902,2	27.454	3,8	17.547	6,0
Illes Balears	224.893,2	30.859	7,3	17.894	12,6	232.015,1	32.163	7,2	18.312	12,7
Illes Canàries	122.509,2	22.450	5,5	12.993	9,4	129.114,8	22.790	5,7	13.161	9,8
Cantàbria	128.318,0	25.787	5,0	15.484	8,3	132.742,0	27.024	4,9	16.199	8,2
Castella i Lleó	95.774,0	25.255	3,8	15.645	6,1	97.265,5	26.113	3,7	16.300	6,0
Castella-la Manxa	86.631,2	22.473	3,9	13.106	6,6	85.126,5	23.159	3,7	13.604	6,3
Catalunya	161.892,9	31.339	5,2	18.828	8,6	169.906,5	31.411	5,4	18.957	9,0
Com. Valenciana	107.828,9	22.744	4,7	13.589	7,9	108.056,4	24.034	4,5	14.365	7,5
Extremadura	74.860,5	21.671	3,5	12.775	5,9	74.954,7	20.395	3,7	12.006	6,2
Galícia	108.095,5	25.980	4,2	15.428	7,0	109.296,4	26.533	4,1	15.880	6,9
Com. de Madrid	193.609,3	31.370	6,2	18.709	10,3	212.733,4	32.451	6,6	19.314	11,0
Reg. de Múrcia	94.936,2	22.425	4,2	12.635	7,5	93.303,3	23.574	4,0	13.324	7,0
Navarra	137.889,1	33.167	4,2	19.697	7,0	145.564,5	33.431	4,4	20.022	7,3
País Basc	202.901,5	34.054	6,0	21.058	9,6	200.293,3	34.203	5,9	21.198	9,4
La Rioja	101.214,0	27.599	3,7	16.933	6,0	98.358,9	28.775	3,4	17.801	5,5

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integra per persona
Espanya	150.038,6	28.417	5,3	16.937	8,9	158.185,7	29.132	5,4	17.287	9,2
Andalusia	129.570,8	24.091	5,4	13.977	9,3	139.242,5	23.826	5,8	13.755	10,1
Aragó	108.996,6	28.886	3,8	17.672	6,2	115.440,2	29.672	3,9	18.067	6,4
Astúries	106.241,0	27.069	3,9	17.343	6,1	104.482,1	27.897	3,7	17.868	5,8
Illes Balears	233.304,3	34.007	6,9	19.554	11,9	266.003,9	32.179	8,3	18.420	14,4
Illes Canàries	140.857,0	23.048	6,1	13.546	10,4	140.794,1	24.565	5,7	14.247	9,9
Cantàbria	131.037,1	26.888	4,9	16.400	8,0	130.331,0	29.144	4,5	17.742	7,3
Castella i Lleó	98.817,1	27.665	3,6	17.264	5,7	101.797,5	27.679	3,7	17.233	5,9
Castella-la Manxa	88.062,3	24.401	3,6	14.305	6,2	91.135,8	24.853	3,7	14.505	6,3
Catalunya	177.902,5	32.763	5,4	19.791	9,0	186.427,0	33.321	5,6	20.049	9,3
Com. Valenciana	113.993,6	25.207	4,5	15.038	7,6	119.587,1	26.176	4,6	15.582	7,7
Extremadura	78.863,2	21.006	3,8	12.376	6,4	83.778,4	21.611	3,9	12.816	6,5
Galícia	113.014,1	27.658	4,1	16.758	6,7	120.413,2	27.541	4,4	16.621	7,2
Com. de Madrid	231.711,9	33.055	7,0	19.648	11,8	252.375,7	35.587	7,1	21.030	12,0
Regió de Múrcia	96.698,7	24.801	3,9	14.041	6,9	99.586,3	24.448	4,1	13.637	7,3
Navarra	155.322,1	33.556	4,6	20.094	7,7	155.643,9	34.612	4,5	20.697	7,5
País Basc	203.042,8	35.049	5,8	21.760	9,3	213.998,2	36.399	5,9	22.480	9,5
La Rioja	111.856,9	28.549	3,9	17.490	6,4	118.502,1	30.162	3,9	18.661	6,4

continua

	2020						2021							
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda integrada per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda integrada per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	166.173	30.690	5,4	18.116	9,2	5.435	31	175.869	30.552	5,8	18.103	9,7	5.431	32
Andalusia	146.145	25.909	5,6	14.958	9,8	4.487	33	162.240	25.601	6,3	14.769	11,0	4.431	37
Aragó	126.150	31.529	4,0	19.150	6,6	5.745	22	122.567	32.067	3,8	19.381	6,3	5.814	21
Astúries	113.893	28.284	4,0	18.028	6,3	5.408	21	114.894	28.369	4,0	17.968	6,4	5.390	21
Illes Balears	317.267	33.115	9,6	18.787	16,9	5.636	56	372.321	29.368	12,7	16.867	22,1	5.060	74
Illes Canàries	152.886	25.855	5,9	14.990	10,2	4.497	34	161.947	26.392	6,1	15.294	10,6	4.588	35
Cantàbria	137.384	30.309	4,5	18.578	7,4	5.573	25	144.083	30.447	4,7	18.659	7,7	5.598	26
Castella i Lleó	106.311	29.125	3,7	18.284	5,8	5.485	19	109.166	28.890	3,8	18.181	6,0	5.454	20
Castella-la Manxa	94.695	26.722	3,5	15.802	6,0	4.741	20	94.871	26.060	3,6	15.350	6,2	4.605	21
Catalunya	198.076	35.030	5,7	20.872	9,5	6.262	32	206.367	34.982	5,9	20.927	9,9	6.278	33
Com. Valenciana	125.547	27.948	4,5	16.518	7,6	4.955	25	132.142	27.603	4,8	16.474	8,0	4.942	27
Extremadura	87.380	22.250	3,9	13.297	6,6	3.989	22	93.792	22.947	4,1	13.908	6,7	4.172	22
Galícia	121.105	27.862	4,3	16.757	7,2	5.027	24	122.648	27.698	4,4	16.785	7,3	5.036	24
Com. de Madrid	265.161	37.051	7,2	21.429	12,4	6.429	41	279.180	37.687	7,4	21.990	12,7	6.597	42
Regió de Múrcia	98.892	26.925	3,7	14.921	6,6	4.476	22	101.694	27.027	3,8	14.988	6,8	4.496	23
Navarra	159.056	37.728	4,2	22.391	7,1	6.717	24	171.009	38.086	4,5	22.786	7,5	6.836	25
País Basc	224.848	37.598	6,0	23.174	9,7	6.952	32	227.428	36.887	6,2	22.658	10,0	6.797	33
La Rioja	112.548	32.096	3,5	19.698	5,7	5.909	19	112.693	30.598	3,7	18.758	6,0	5.627	20

continua

2022							
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda integral per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda integral per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	182.425	30.552	6,0	18.103	10,1	5.431	34
Andalusia	170.539	25.601	6,7	14.769	11,5	4.431	38
Aragó	127.804	32.067	4,0	19.381	6,6	5.814	22
Astúries	116.601	28.369	4,1	17.968	6,5	5.390	22
Illes Balears	402.739	29.368	13,7	16.867	23,9	5.060	80
Illes Canàries	174.582	26.392	6,6	15.294	11,4	4.588	38
Cantàbria	153.117	30.447	5,0	18.659	8,2	5.598	27
Castella i Lleó	108.983	28.890	3,8	18.181	6,0	5.454	20
Castella-la Manxa	94.796	26.060	3,6	15.350	6,2	4.605	21
Catalunya	211.178	34.982	6,0	20.927	10,1	6.278	34
Com. Valenciana	140.117	27.603	5,1	16.474	8,5	4.942	28
Extremadura	83.321	22.947	3,6	13.908	6,0	4.172	20
Galícia	125.634	27.698	4,5	16.785	7,5	5.036	25
Com. de Madrid	297.794	37.687	7,9	21.990	13,5	6.597	45
Regió de Múrcia	108.860	27.027	4,0	14.988	7,3	4.496	24
Navarra	173.585	38.086	4,6	22.786	7,6	6.836	25
País Basc	232.831	36.887	6,3	22.658	10,3	6.797	34
La Rioja	115.500	30.598	3,8	18.758	6,2	5.627	21

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Foment i l'INE

Com és normal, aquests esforços empitjorarien si només es pogués dedicar una part de la renda a l'habitatge, que és el més habitual. Si es dediqués el 30 % de la renda (ja que el 70 % restant cobriria les despeses de subsistència i mantenició, segons l'INE), llavors l'esforç seria de 74 anys a les Illes Balears. Això suposaria 42 anys més que per al conjunt d'Espanya (32 anys). Una conclusió inimaginable que sembla no tocar fi any rere any.

Si s'analitzés la renda de la llar, llavors l'esforç va ser de 12,7 anys si es dediqués el 100 % de la renda de tots els integrants a pagar l'habitatge. Aquest esforç va contrastar amb els 5,8 anys de mitjana nacional. Un altre any més, la llar balear es va tornar a situar com la més inaccessible de la resta d'Espanya i per davant de comunitats tan importants com Madrid (7,4 anys), el País Basc (6,2), les Canàries (6,1) i Andalusia (6,3 anys).

Per tipologia d'habitatge, aquesta situació es va agreujar, encara més per al nou. En aquest cas, l'esforç va ser de 34,8 anys, molt superior al dedicat en el conjunt d'Espanya, que es va estimar en 14,1 anys. La situació per als de segona mà no va ser diferent: l'esforç va ser de 20,9 anys, molt superior als 9,2 anys a Espanya (vegeu el [quadre III-8.4](#) i el [quadre III-8.5](#)).

En qualsevol cas, en totes les tipologies analitzades l'esforç de les Illes Balears per adquirir un habitatge, sigui nou o de segona mà, és el més alt d'Espanya (vegeu el [quadre III-8.6](#)).

A les Illes Balears, l'esforç va arribar a nivells ridículs si es considera que una

persona dedica el 30 % de la renda al pagament de l'habitatge. Això va donar com a resultat que un balear necessitaria dedicar 116 anys de la seva vida a pagar un habitatge nou de 587.041 euros i 70 anys si l'habitatge fos de segona mà i costés de mitjana 352.821 euros. Unes xifres desproporcionades per a la població, d'aquí que sigui una de les prioritats que cal abordar en aquests propers anys.

Per tant, i per acabar, tots aquests indicadors ajuden a entendre com l'accés a l'habitatge per a un gran percentatge de la població és un problema important i urgent, agreujat per l'escalada de preus de compra, una menor actualització de les rendes i una incidència de la inflació generalitzada.

	2016	2017
1. Revenue	100.00	100.00
2. Operating Expenses	75.00	75.00
3. Operating Income	25.00	25.00
4. Non-Operating Expenses	10.00	10.00
5. Non-Operating Income	15.00	15.00
6. Income Before Taxes	30.00	30.00
7. Taxes	7.50	7.50
8. Net Income	22.50	22.50
9. Dividends	10.00	10.00
10. Retained Earnings	12.50	12.50

	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	177.689,1	26.730	6,6	15.842	11,2	189.716,5	27.558	6,9	16.390	11,6
Andalusia	139.655,9	21.966	6,4	12.560	11,1	171.633,4	23.699	7,2	13.709	12,5
Aragó	144.340,0	28.019	5,2	17.116	8,4	146.819,1	29.098	5,0	17.756	8,3
Asturies	148.776,8	27.020	5,5	17.241	8,6	135.532,4	27.454	4,9	17.547	7,7
Illes Balears	247.508,1	30.859	8,0	17.894	13,8	267.038,8	32.163	8,3	18.312	14,6
Illes Canàries	149.984,6	22.450	6,7	12.993	11,5	173.174,6	22.790	7,6	13.161	13,2
Canitàbria	118.752,8	25.787	4,6	15.484	7,7	137.739,5	27.024	5,1	16.199	8,5
Castella i Lleó	135.738,3	25.255	5,4	15.645	8,7	142.460,6	26.113	5,5	16.300	8,7
Castella-la Manxa	106.974,1	22.473	4,8	13.106	8,2	104.406,7	23.159	4,5	13.604	7,7
Catalunya	215.433,9	31.339	6,9	18.828	11,4	222.353,0	31.411	7,1	18.957	11,7
Com. Valenciana	161.198,1	22.744	7,1	13.589	11,9	164.898,0	24.034	6,9	14.365	11,5
Extremadura	83.480,0	21.671	3,9	12.775	6,5	85.841,4	20.395	4,2	12.006	7,1
Galícia	117.609,4	25.980	4,5	15.428	7,6	120.244,0	26.533	4,5	15.880	7,6
Com. de Madrid	246.938,3	31.370	7,9	18.709	13,2	262.843,3	32.451	8,1	19.314	13,6
Reg. de Múrcia	120.084,0	22.425	5,4	12.635	9,5	127.887,0	23.574	5,4	13.324	9,6
Navarra	195.336,2	33.167	5,9	19.697	9,9	192.918,5	33.431	5,8	20.022	9,6
País Basc	272.831,6	34.054	8,0	21.058	13,0	256.242,7	34.203	7,5	21.198	12,1
La Rioja	105.375,2	27.599	3,8	16.933	6,2	116.861,6	28.775	4,1	17.801	6,6

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integrada per persona	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2019	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integrada per persona
Espanya	207.420,4	28.417	7,3	16.937	12,2	234.645,9	29.132	8,1	17.287	13,6
Andalusia	173.440,9	24.091	7,2	13.977	12,4	217.192,8	23.826	9,1	13.755	15,8
Aragó	175.992,0	28.886	6,1	17.672	10,0	187.424,8	29.672	6,3	18.067	10,4
Astúries	152.187,5	27.069	5,6	17.343	8,8	142.385,4	27.897	5,1	17.868	8,0
Illes Balears	281.371,6	34.007	8,3	19.554	14,4	387.963,1	32.179	12,1	18.420	21,1
Illes Canàries	195.199,8	23.048	8,5	13.546	14,4	162.374,4	24.565	6,6	14.247	11,4
Cantàbria	144.076,3	26.888	5,4	16.400	8,8	142.198,3	29.144	4,9	17.742	8,0
Castella i Lleó	143.823,0	27.665	5,2	17.264	8,3	158.035,6	27.679	5,7	17.233	9,2
Castella-la Manxa	123.118,8	24.401	5,0	14.305	8,6	126.536,6	24.853	5,1	14.505	8,7
Catalunya	249.973,3	32.763	7,6	19.791	12,6	276.354,3	33.321	8,3	20.049	13,8
Com. Valenciana	183.324,8	25.207	7,3	15.038	12,2	201.271,5	26.176	7,7	15.582	12,9
Extremadura	107.916,8	21.006	5,1	12.376	8,7	128.136,4	21.611	5,9	12.816	10,0
Galícia	133.136,9	27.658	4,8	16.758	17,1	184.990,4	27.541	11,7	16.621	19,4
Com. de Madrid	287.208,0	33.055	8,7	19.648	7,8	321.969,8	35.587	4,4	21.030	7,5
Reg. de Múrcia	153.020,1	24.801	6,2	14.041	14,5	157.981,5	24.448	8,5	13.637	15,3
Navarra	204.260,0	33.556	6,1	20.094	12,7	208.210,5	34.612	8,1	20.697	13,5
País Basc	255.334,0	35.049	7,3	21.760	6,9	280.353,1	36.399	4,5	22.480	7,4
La Rioja	150.280,7	28.549	5,3	17.490	0,0	165.328,9	30.162	0,0	18.661	0,0

continua

	2020						2021							
	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda integralda integra per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda integra per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda integra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda integra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	248.359	30.690	8,1	18.116	13,7	5.435	46	255.473	30.552	8,4	18.103	14,1	5.431	47
Andalusia	226.164	25.909	8,7	14.958	15,1	4.487	50	238.364	25.601	9,3	14.769	16,1	4.431	54
Aragó	217.414	31.529	6,9	19.150	11,4	5.745	38	220.426	32.067	6,9	19.381	11,4	5.814	38
Astúries	167.989	28.284	5,9	18.028	9,3	5.408	31	176.517	28.369	6,2	17.968	9,8	5.390	33
Illes Balears	483.540	33.115	14,6	18.787	25,7	5.636	86	587.041	29.368	20,0	16.867	34,8	5.060	116
Illes Canàries	184.742	25.855	7,1	14.990	12,3	4.497	41	199.952	26.392	7,6	15.294	13,1	4.588	44
Cantàbria	170.599	30.309	5,6	18.578	9,2	5.573	31	160.586	30.447	5,3	18.659	8,6	5.598	29
Castella i Lleó	176.980	29.125	6,1	18.284	9,7	5.485	32	208.434	28.890	7,2	18.181	11,5	5.454	38
Castella-la Manxa	141.332	26.722	5,3	15.802	8,9	4.741	30	138.544	26.060	5,3	15.350	9,0	4.605	30
Catalunya	289.822	35.030	8,3	20.872	13,9	6.262	46	282.319	34.982	8,1	20.927	13,5	6.278	45
Com. Valenciana	204.684	27.948	7,3	16.518	12,4	4.955	41	208.568	27.603	7,6	16.474	12,7	4.942	42
Extremadura	105.425	22.250	4,7	13.297	7,9	3.989	26	115.275	22.947	5,0	13.908	8,3	4.172	28
Galícia	172.038	27.862	6,2	16.757	10,3	5.027	34	170.249	27.698	6,1	16.785	10,1	5.036	34
Com. de Madrid	324.645	37.051	8,8	21.429	15,1	6.429	50	347.630	37.687	9,2	21.990	15,8	6.597	53
Reg. de Múrcia	146.782	26.925	5,5	14.921	9,8	4.476	33	156.235	27.027	5,8	14.988	10,4	4.496	35
Navarra	224.672	37.728	6,0	22.391	10,0	6.717	33	228.671	38.086	6,0	22.786	10,0	6.836	33
País Basc	303.163	37.598	8,1	23.174	13,1	6.952	44	296.062	36.887	8,0	22.658	13,1	6.797	44
La Rioja	127.508	32.096	4,0	19.698	6,5	5.909	22	163.809	30.598	5,4	18.758	8,7	5.627	29

continua

2022

	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	260.787	30.552	8,5	18.103	14,4	5.431	48
Andalusia	236.770	25.601	9,2	14.769	16,0	4.431	53
Aragó	225.029	32.067	7,0	19.381	11,6	5.814	39
Astúries	175.113	28.369	6,2	17.968	9,7	5.390	32
Illes Balears	517.446	29.368	17,6	16.867	30,7	5.060	102
Illes Canàries	218.383	26.392	8,3	15.294	14,3	4.588	48
Cantàbria	184.036	30.447	6,0	18.659	9,9	5.598	33
Castella i Lleó	173.038	28.890	6,0	18.181	9,5	5.454	32
Castella-la Manxa	127.954	26.060	4,9	15.350	8,3	4.605	28
Catalunya	288.413	34.982	8,2	20.927	13,8	6.278	46
Com. Valenciana	225.317	27.603	8,2	16.474	13,7	4.942	46
Extremadura	112.120	22.947	4,9	13.908	8,1	4.172	27
Galícia	178.352	27.698	6,4	16.785	10,6	5.036	35
Com. de Madrid	385.594	37.687	10,2	21.990	17,5	6.597	58
Reg. de Múrcia	173.014	27.027	6,4	14.988	11,5	4.496	38
Navarra	236.041	38.086	6,2	22.786	10,4	6.836	35
País Basc	279.561	36.887	7,6	22.658	12,3	6.797	41
La Rioja	186.024	30.598	6,1	18.758	9,9	5.627	33

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Foment i l'INE

QUADRE III-8.5. ESFORÇ PER ACCEDIR A L'HABITATGE DE SEGONA MÀ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2016-2022)

	2016					2017				
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integrada per persona	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda integrada per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda integrada per persona
Espanya	135.401,3	26.730	5,1	15.842	8,5	140.497,9	27.558	5,1	16.390	8,6
Andalusia	122.685,3	21.966	5,6	12.560	9,8	123.593,7	23.699	5,2	13.709	9,0
Aragó	98.113,0	28.019	3,5	17.116	5,7	97.879,6	29.098	3,4	17.756	5,5
Astúries	100.532,9	27.020	3,7	17.241	5,8	101.626,8	27.454	3,7	17.547	5,8
Illes Balears	222.716,7	30.859	7,2	17.894	12,4	228.956,0	32.163	7,1	18.312	12,5
Illes Canàries	120.472,1	22.450	5,4	12.993	9,3	126.333,8	22.790	5,5	13.161	9,6
Cantàbria	129.724,3	25.787	5,0	15.484	8,4	132.037,9	27.024	4,9	16.199	8,2
Castella i Lleó	92.480,2	25.255	3,7	15.645	5,9	93.997,0	26.113	3,6	16.300	5,8
Castella-la Manxa	83.591,7	22.473	3,7	13.106	6,4	81.946,5	23.159	3,5	13.604	6,0
Catalunya	158.079,7	31.339	5,0	18.828	8,4	166.137,7	31.411	5,3	18.957	8,8
Com. Valenciana	101.801,0	22.744	4,5	13.589	7,5	102.102,7	24.034	4,2	14.365	7,1
Extremadura	74.418,3	21.671	3,4	12.775	5,8	74.474,1	20.395	3,7	12.006	6,2
Galícia	106.485,8	25.980	4,1	15.428	6,9	107.928,4	26.533	4,1	15.880	6,8
Com. de Madrid	187.840,1	31.370	6,0	18.709	10,0	206.987,3	32.451	6,4	19.314	10,7
Reg. de Múrcia	92.093,3	22.425	4,1	12.635	7,3	89.759,7	23.574	3,8	13.324	6,7
Navarra	125.434,3	33.167	3,8	19.697	6,4	133.402,3	33.431	4,0	20.022	6,7
País Basc	173.673,4	34.054	5,1	21.058	8,2	192.887,4	34.203	5,6	21.198	9,1
La Rioja	122.385,3	27.599	4,4	16.933	7,2	96.392,1	28.775	3,3	17.801	5,4

continua

	2018					2019				
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona
Espanya	144.165,5	28.417	5,1	16.937	8,5	150.321,4	33.794	4,4	17.287	8,7
Andalusia	125.244,9	24.091	5,2	13.977	9,0	131.654,6	28.331	4,6	13.755	9,6
Aragó	99.328,3	28.886	3,4	17.672	5,6	105.432,7	34.013	3,1	18.067	5,8
Astúries	101.852,5	27.069	3,8	17.343	5,9	101.892,5	32.434	3,1	17.868	5,7
Illes Balears	229.875,9	34.007	6,8	19.554	11,8	254.741,1	36.511	7,0	18.420	13,8
Illes Canàries	137.270,4	23.048	6,0	13.546	10,1	139.322,3	29.254	4,8	14.247	9,8
Cantàbria	129.118,9	26.888	4,8	16.400	7,9	128.882,7	34.027	3,8	17.742	7,3
Castella i Lleó	95.643,5	27.665	3,5	17.264	5,5	97.548,9	31.956	3,1	17.233	5,7
Castella-la Manxa	84.375,8	24.401	3,5	14.305	5,9	87.647,8	28.904	3,0	14.505	6,0
Catalunya	171.909,0	32.763	5,2	19.791	8,7	179.303,5	37.865	4,7	20.049	8,9
Com. Valenciana	107.527,0	25.207	4,3	15.038	7,2	110.992,2	30.683	3,6	15.582	7,1
Extremadura	77.529,1	21.006	3,7	12.376	6,3	82.011,1	25.666	3,2	12.816	6,4
Galícia	110.769,2	27.658	4,0	16.758	6,6	113.713,8	32.208	3,5	16.621	6,8
Com. de Madrid	224.292,6	33.055	6,8	19.648	11,4	242.562,6	40.953	5,9	21.030	11,5
Reg. de Múrcia	91.284,0	24.801	3,7	14.041	6,5	94.316,6	29.039	3,2	13.637	6,9
Navarra	141.570,1	33.556	4,2	20.094	7,0	143.695,8	39.204	3,7	20.697	6,9
País Basc	195.634,6	35.049	5,6	21.760	9,0	203.636,4	41.986	4,9	22.480	9,1
La Rioja	107.063,6	28.549	3,8	17.490	6,1	114.086,4	34.545	3,3	18.661	6,1

continua

	2020							2021						
	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2020	Esforç d'accés amb renda integral per llar	Renda per unitat de consum 2020	Esforç d'accés amb renda integral per persona	Renda disponible (30%)	Anys	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda integral per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda integral per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	155.193	30.690	5,1	18.116	8,6	5.435	29	166.868	30.552	5,5	18.103	9,2	5.431	31
Andalusia	135.034	25.909	5,2	14.958	9,0	4.487	30	152.440	25.601	6,0	14.769	10,3	4.431	34
Aragó	112.809	31.529	3,6	19.150	5,9	5.745	20	113.302	32.067	3,5	19.381	5,8	5.814	19
Astúries	105.515	28.284	3,7	18.028	5,9	5.408	20	109.565	28.369	3,9	17.968	6,1	5.390	20
Illes Balears	297.158	33.115	9,0	18.787	15,8	5.636	53	352.821	29.368	12,0	16.867	20,9	5.060	70
Illes Canàries	150.399	25.855	5,8	14.990	10,0	4.497	33	159.334	26.392	6,0	15.294	10,4	4.588	35
Cantàbria	133.148	30.309	4,4	18.578	7,2	5.573	24	142.156	30.447	4,7	18.659	7,6	5.598	25
Castella i Lleó	100.262	29.125	3,4	18.284	5,5	5.485	18	100.721	28.890	3,5	18.181	5,5	5.454	18
Castella-la Manxa	89.206	26.722	3,3	15.802	5,6	4.741	19	91.011	26.060	3,5	15.350	5,9	4.605	20
Catalunya	188.445	35.030	5,4	20.872	9,0	6.262	30	199.498	34.982	5,7	20.927	9,5	6.278	32
Com. Valenciana	115.664	27.948	4,1	16.518	7,0	4.955	23	123.205	27.603	4,5	16.474	7,5	4.942	25
Extremadura	86.280	22.250	3,9	13.297	6,5	3.989	22	93.136	22.947	4,1	13.908	6,7	4.172	22
Galícia	115.635	27.862	4,2	16.757	6,9	5.027	23	117.627	27.698	4,2	16.785	7,0	5.036	23
Com. de Madrid	252.644	37.051	6,8	21.429	11,8	6.429	39	268.380	37.687	7,1	21.990	12,2	6.597	41
Reg. de Múrcia	93.992	26.925	3,5	14.921	6,3	4.476	21	97.481	27.027	3,6	14.988	6,5	4.496	22
Navarra	144.374	37.728	3,8	22.391	6,4	6.717	21	155.753	38.086	4,1	22.786	6,8	6.836	23
País Basc	208.977	37.598	5,6	23.174	9,0	6.952	30	218.544	36.887	5,9	22.658	9,6	6.797	32
La Rioja	111.663	32.096	3,5	19.698	5,7	5.909	19	107.611	30.598	3,5	18.758	5,7	5.627	19

continua

2022

	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona	Renda disponible (30%)	Anys
Espanya	174.625	30.552	5,7	18.103	9,6	5.431	32
Andalusia	163.381	25.601	6,4	14.769	11,1	4.431	37
Aragó	116.156	32.067	3,6	19.381	6,0	5.814	20
Astúries	111.740	28.369	3,9	17.968	6,2	5.390	21
Illes Balears	389.933	29.368	13,3	16.867	23,1	5.060	77
Illes Canàries	171.457	26.392	6,5	15.294	11,2	4.588	37
Cantàbria	150.100	30.447	4,9	18.659	8,0	5.598	27
Castella i Lleó	102.980	28.890	3,6	18.181	5,7	5.454	19
Castella-la Manxa	92.295	26.060	3,5	15.350	6,0	4.605	20
Catalunya	204.853	34.982	5,9	20.927	9,8	6.278	33
Com. Valenciana	131.817	27.603	4,8	16.474	8,0	4.942	27
Extremadura	82.345	22.947	3,6	13.908	5,9	4.172	20
Galícia	121.398	27.698	4,4	16.785	7,2	5.036	24
Com. de Madrid	287.367	37.687	7,6	21.990	13,1	6.597	44
Reg. de Múrcia	104.176	27.027	3,9	14.988	7,0	4.496	23
Navarra	158.254	38.086	4,2	22.786	6,9	6.836	23
País Basc	225.284	36.887	6,1	22.658	9,9	6.797	33
La Rioja	108.623	30.598	3,6	18.758	5,8	5.627	19

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment. Darrera dada oficial actualitzada.

QUADRE III-8.6. ESFORÇ (NOMBRE D'ANYS) PER ACCEDIR A L'HABITATGE A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER TIPUS D'HABITATGE (2021)

	Esforç per accedir a habitatge lliure		Esforç per accedir a habitatge nou		Esforç per accedir a habitatge de segona mà	
	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona	Amb renda íntegra per llar	Amb renda íntegra per persona
Illes Balears	12,7	22,1	20,0	34,8	12,0	20,9
Com. de Madrid	7,4	12,7	9,2	15,8	7,1	12,2
Andalusia	6,3	11,0	9,3	16,1	6,0	10,3
País Basc	6,2	10,0	8,0	13,1	5,9	9,6
Illes Canàries	6,1	10,6	7,6	13,1	6,0	10,4
Catalunya	5,9	9,9	8,1	13,5	5,7	9,5
Espanya	5,8	9,7	8,4	14,1	5,5	9,2
Com. Valenciana	4,8	8,0	7,6	12,7	4,5	7,5
Cantàbria	4,7	7,7	5,3	8,6	4,7	7,6
Navarra	4,5	7,5	6,0	10,0	4,1	6,8
Galícia	4,4	7,3	6,1	10,1	4,2	7,0
Extremadura	4,1	6,7	5,0	8,3	4,1	6,7
Astúries	4,0	6,4	6,2	9,8	3,9	6,1
Aragó	3,8	6,3	6,9	11,4	3,5	5,8
Castella i Lleó	3,8	6,0	7,2	11,5	3,5	5,5
Reg. de Múrcia	3,8	6,8	5,8	10,4	3,6	6,5
La Rioja	3,7	6,0	5,4	8,7	3,5	5,7
Castella-la Manxa	3,6	6,2	5,3	9,0	3,5	5,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment. Darrera dada oficial actualitzada.

REQUADRE III-2.

UNA APROXIMACIÓ A LA QÜESTIÓ DE L'HABITATGE A EIVISSA EN XIFRES

SÒNIA VIVES-MIRÓ

*Investigadora postdoctoral en geografia
crítica urbana, Departament de
Geografia, UIB*

Les Illes Balears, quinze anys després de l'esclat de la bombolla immobiliària, continuen immerses en una profunda crisi d'habitatge. Aquesta crisi va emergir amb aquell esclat de 2008 i s'ha intensificat a conseqüència de les polítiques implementades des d'aleshores per fer-hi front, atès que s'han desplegat noves estratègies de captura de renda urbana a través de l'habitatge.

Fonamentalment, aquests mecanismes són el rescat de part del sistema bancari i l'obertura a noves formes de financerització de l'habitatge dirigides al lloguer, com ara les SOCIMI o les plataformes de lloguer turístic¹. Aquestes noves estratègies van lligades als processos d'intensificació de la turisticització urbana i d'una nova onada de revaloració immobiliària, especialment palesa després del rescat de l'economia espanyola de 2012. En paral·lel, i directament relacionat amb aquestes novetats, s'ha produït una transformació en l'estructura dels mercats immobiliaris que indica una ten-

dència a l'alça del lloguer davant de la tinença en propietat.

En aquest escenari de crisi urbana, mentre els agents immobiliaris i fons d'inversió incrementen els seus beneficis financers, milers de persones estan sent desplaçades de les seves llars. D'aquesta manera, les classes treballadores, subalternes i les dones són doblement colpejades i es visibilitza el conflicte urbà de la lluita pel dret a l'habitatge i a la ciutat. A més, tot comptant amb un ampli reconeixement social i polític, es posa de nou la qüestió de l'habitatge al centre del debat polític, acadèmic i social.

Del conjunt de les Balears, Eivissa és l'illa on aquest conflicte es presenta amb més intensitat. Vila, el 2019, era la ciutat més cara d'Espanya per comprar un habitatge². L'increment dels preus dels lloguers ha provocat una mitjana de 250 desnonaments per impagament del lloguer a l'any entre el 2013 i el 2017³, i alguns dels exemples més mediàtics són el lloguer de balcons per 400 euros i de tendes de campanya als patis de casa per 500 euros.

2. Vegeu, per exemple: «Ibiza, la ciudad más cara de España para comprar vivienda». *El Periódico de Ibiza*, 1 d'octubre de 2019. Disponible a: www.periodicodeibiza.es/pitiusas/ibiza/2019/10/01/1110095/ibiza-ciudad-mas-cara-espana-para-comprar-vivienda.html.

3. Vives-Miró, S.; Rullan, O. (2020). «La urbanización de la pobreza: de la acumulación originaria a la crisis habitacional en Ibiza». *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, núm. 87, pàg. 1-44.

1. Vives-Miró, S.; Salamanca, O.R.; Pérez, J.M.G. (2018). *Geografías de la desposesión d'habitatge a través de la crisi: els desnonaments marca Palma*. Icaria.

La relació entre el salari i el lloguer és cada cop més dispar. A més, provoca que els treballadors eivissencs hagin esdevingut «treballadors pobres» i que els que venien de fora a treballar hi renunciïn, tot dificultant l'arribada de bons professionals com metges i professors.

Sens dubte, es pot convenir que hi ha consens social sobre la urgència d'afrontar aquesta problemàtica. Tot plegat fa que aquesta situació de l'habitatge a Eivissa l'any 2019 s'hagi considerat com el principal problema de l'illa en el diagnòstic per la revisió del Pla Territorial Insular. De fet, el Parlament de les Illes Balears, el 4 de setembre de 2017, ja havia aprovat el decret d'emergència d'habitatge per a Eivissa.

Reflexionar en profunditat sobre la qüestió de l'habitatge implica tenir en compte tots els elements i actors que intervien tant en els processos de producció (d'habitatge i de rendes immobiliàries) com en els de consum de l'habitatge i les relacions socials i espacials que es generen per mor de la seva interacció. En aquest text, que per falta d'espai no es pot entrar en l'anàlisi de les causes que han conduït a l'actual emergència residencial eivissenca, es posa el focus en la situació actual dels habitatges i en les desigualtats socials que es produeixen entre els propietaris d'habitatges i els no propietaris a la ciutat d'Eivissa.

Les dades d'aquest text s'han aconseguit fonamentalment de l'estudi del Padró municipal d'habitants i del Cens d'habitatge i de les desigualtats socioespacials del municipi d'Eivissa del 2022 elaborat

a instància de l'Ajuntament d'Eivissa per part de la Universitat de les Illes Balears⁴.

El text està estructurat en tres apartats. En primer lloc, es pretén respondre aquestes preguntes que expliquen la situació actual del parc d'habitatges: quins usos tenen els habitatges? En quin règim de tinença estan? Quin preu tenen? En segon lloc, s'analitzen les desigualtats socials produïdes per la crisi d'habitatge mitjançant una mirada des dels rendistes immobiliaris fins als sensesostre. I, en tercer lloc, s'apunten algunes de les reflexions que es deriven de l'anàlisi.

1.

LA SITUACIÓ DEL PARC D'HABITATGES: ÚS, RÈGIM DE TINENÇA I PREU

La situació del parc actual d'habitatges de la ciutat es pot entendre fent-hi una aproximació a través de tres eixos: usos, règim de tinença i preus dels habitatges.

4. El projecte porta per títol *Servei d'assistència tècnica i consultoria per l'actualització del padró municipal d'habitants i del cens d'habitatge. (Emissió de dades, cartografies i informes de situació de l'habitatge en el TM Eivissa)* i la Universitat de les Illes Balears l'ha lliurat a l'Ajuntament el 20 de març de 2023. Ajuntament d'Eivissa - Fundació Universitat Empresa de les Illes Balears (FUEIB). 2022-2023. Investigadora responsable: Sònia Vives-Miró.

Aquest estudi també ha estat possible gràcies al projecte Gentrificacions financeritzades i desigualtats urbanes postpandèmia (PDR2020/82), finançat pel Govern de les Illes Balears.

QUADRE IIIR-2.1. EVOLUCIÓ DEL L'ÚS DE L'HABITATGE A TRAVÉS DELS CENSOS DE POBLACIÓ I HABITATGE, 1991-2022, AL MUNICIPI D'EIVISSA

Cens	% de residència habitual	% de segona residència	% de buits
1991	64,2	14,4	21,3
2011	85,3	6,3	8,4
2022	84,5	5,3	6,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Pel que fa a l'ús de l'habitatge, actualment la major part dels habitatges del municipi (84,5 %) són residència principal o habitual. Hi ha 824 habitatges que funcionen com a segones residències, xifra que representa el 5,3 % del total del parc. Prop del 5 % del parc d'habitatges del municipi estan buits (998 habitatges). I els altres 300 habitatges són de lloguer turístic (tot i ser un ús que no està permès). Els habitatges de temporada, entesos com els que allotgen treballadors i famílies que habiten el municipi per un període de temps inferior a l'any, representen l'1,85 % del total del parc.

No obstant això, si s'analitza l'evolució de l'ús de l'habitatge a través dels anteriors censos de població i habitatge de l'INE del municipi d'Eivissa, s'observa que l'ús de l'habitatge principal des de la dècada dels noranta (64 % del total del parc, 1991) no ha deixat d'augmentar fins a consolidar-se entorn del 85 % del total del parc (2022). En canvi, durant els darrers trenta anys, les segones residències i els habitatges buits han anat a la baixa, més els buits (del 21 % el 1991 al 8 % el 2011, i al 6 % el 2022) que les segones residències (del 14 % del parc el 1991 al 6 % el 2011, i el 5 % el 2022) (vegeu el [quadre IIIR-2.1](#)).

Pel que fa al règim de tinença, actualment el més comú és el de propietat (44 %), tot i que el règim de lloguer el segueix de prop (41 %) i està clarament en augment. Els habitatges hipotecats representen un 10 % del total, i els cedits, tan sols un 1 %.

Si es comparen les xifres del règim de tinença actual en relació amb dècades anteriors, s'observa que mentre el règim de tinença en propietat va a la baixa, el lloguer està creixent, i passa de representar el 26,4 % el 1991 al 41,3 % del total dels habitatges. És a dir, s'ha duplicat. Llevat de la propietat, la hipoteca i el lloguer, la resta de formes de tinença continuen tenint un caràcter minoritari, prou estable en la cessió i lleugerament a la baixa en altres tinences (vegeu el [quadre IIIR-2.2](#)).

Pel que fa al preu de l'habitatge a la ciutat més cara d'Espanya (2019), es pot afirmar que el preu mitjà del lloguer està per sobre del preu mitjà de les hipotèques (2022). Així, el preu de la hipoteca se situa en 674,06 €/mes, mentre que el lloguer, a 956,54 €/mes. Igualment, les xifres per €/m²/mes mostren la mateixa relació: 11,72 €/m²/mes en l'habitatge de lloguer i de 6,62 €/m²/mes per als hipotecats.

QUADRE IIIR-2.2. EVOLUCIÓ DEL RÈGIM DE TINENÇA A TRAVÉS DELS CENSOS DE POBLACIÓ I HABITATGE AL MUNICIPI D'EIVISSA (1991-2022)

Règim de tinença	% de propietat (hipoteca i pagada)	% de lloguer	% de cessió	% altres
1991	68,5	26,4	3,0	2,1
2011	58,3	35,3	2,8	3,6
2022	54,9	41,3	2,6	1,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

El **quadre IIIR-2.3** mostra la despesa que implica l'habitatge en funció de l'interval monetari i el percentatge d'habitatges que assumeixen aquesta despesa al municipi d'Eivissa. D'aquesta manera, una aproximació als percentatges d'habitatges segons l'interval de cost deixa veure que la majoria de les hipoteques (el 54 %) se situen en l'interval 300-700 €/mes, mentre que la majoria dels lloguers (el 36 %) ho fan al de 700-1.000 €/mes, i la resta (el 26 %), al de 1.000-1.300 €/mes. En canvi, el règim de lloguer és molt més comú que l'hipotecari.

i dels entorns construïts, la propietat de l'habitatge condiona molt la posició social de les persones. Per això, en aquest apartat s'expliquen les desigualtats socials generades a través de l'habitatge exposant-ne la relació amb la propietat.

2.1. ELS PROPIETARIS D'HABITATGE

La ciutat d'Eivissa compta amb 23.752 habitatges. D'aquests, un 62 % són propietat de titulars que tenen un sol habitatge, un 18 % de propietaris que són petits tenidors (entre dos i quatre habitatges), un 8,6 % de mitjans tenidors (de sis a nou habitatges) i un 10 % són grans tenidors (més de deu). El **quadre IIIR-2.4** mostra el percentatge d'habitatges que té cada tipus de tenidor.

Això, d'altra banda, significa que el 80 % dels propietaris d'habitatge de la ciutat d'Eivissa són unipropietaris i tenen el 62 % dels habitatges (14.257). El 0,5 % dels titulars són grans propietaris (>10) i tenen el 10 % dels habitatges (2.343). Per tant, es podria dir que la propietat immobiliària no està concentrada completament, tot i que com més quantitat de propietats, més concentració. Mal-

2.

DESIGUALTATS SOCIALS A TRAVÉS DE L'HABITATGE: PROPIETARIS I NO PROPIETARIS

En un escenari com el que s'ha descrit, de crisi social i alhora urbana i amb un mercat immobiliari caracteritzat per una profunda i creixent revaloració, la propietat o no de l'habitatge esdevé un element clau en la producció de desigualtats urbanes. En altres paraules, en un context de financerització de l'economia

grat això, aquestes dades sí que mostren dos extrems ben diferenciats, per una banda, el 80 % dels titulars que, com a unipropietaris, ostenten el 62 % del parc i, a l'altre extrem, els grans tenidors de Vila, en què 116 propietaris (0,54 %) posseeixen 2.344 habitatges (10,35 %).

No obstant això, les dades de la concentració de la propietat immobiliària difereixen si classificam els propietaris en funció de si són persones físiques o jurídiques. En aquest sentit, el 85 %

dels habitatges del municipi d'Eivissa estan en mans de persones físiques (particulars) i representen el 94 % dels propietaris, enfront del 13 % d'habitatges, que pertanyen a persones jurídiques (societats privades, empreses, institucions, organitzacions públiques, ONG...) i representen el 4,5 % dels propietaris. Només el 0,7 % dels habitatges són propietat d'institucions públiques, que representen un 10 % del total de propietaris (vegeu el **quadre IIIR-2.5**).

QUADRE IIIR-2.3. PREUS MITJANS DE LES HIPOTEQUES I ELS LLOGUERS, PER INTERVALS (2022)

Interval	% d'hipotecats	% de lloguer
Menys o igual a 300 €	5,6	0,2
De 301 a 700 €	53,9	10,7
De 701 a 1.000 €	29,6	37,0
De 1.001 a 1.300 €	7,3	26,4
De 1.301 a 1.600 €	2,2	14,4
De 1.601 a 1.900 €	1,2	5,1
De 1.901 a 2.200 €		3,1
De 2.201 a 3.000 €	0,1	2,7
De 3.001 a 4.000 €		0,4
De 4.001 a 5.000 €		
De 5.001 a 6.000 €		0,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

QUADRE IIIR-2.4. PERCENTATGE DE TIPUS DE TENIDORS PER PERCENTATGE D'HABITATGES EN PROPIETAT (2022)

	Unipropietari (1)	Petit tenidor (2-4)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (+10)
% de propietaris	80,6	17,2	1,6	0,5
% d'habitatges	63,0	18,1	8,6	10,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

QUADRE IIIR-2.5. PROPIETARIS SEGONS LA FORMA JURÍDICA DEL TENIDOR

Tipologia	% de propietaris	% d'habitatges
Institucions públiques	0,1	0,7
Persones físiques	93,8	85,0
Persones jurídiques	4,5	12,9
Total	100,0	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

QUADRE IIIR-2.6. HABITATGES REGISTRATS A NOM DE PERSONES JURÍDIQUES EN FUNCIÓ DEL TIPUS DE TENIDOR

	Unipropietari	Petit tenidor (2-4)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (+10)	TOTAL
% de propietaris	64,9	23,7	6,5	5,0	100,0
% d'habitatges	23,6	21,2	15,6	49,8	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

D'aquests propietaris que són empreses (el 4,5 % del total de propietaris) i que tenen el 13 % del parc d'habitatges de la ciutat (2.908 habitatges), cal apuntar que s'identifica una forta concentració immobiliària a mesura que s'incrementa el nombre d'habitatges en propietat. És a dir, com més gran és el tenidor, més concentració hi ha (vegeu la taula 5). En aquest sentit, el 64 % de les empreses titulars són unipropietàries i tenen el 23,6 % dels habitatges. Llavors, el 23 % de les empreses titulars són petits propietaris i tenen el 21,6 % dels habitatges. Finalment, el 6,5 % de les empreses titulars són mitjans propietaris i tenen el 15,6 % dels habitatges. I allò que destaca és que el 5 % de les empreses titulars (48) són grans tenidores i tenen el 50 % (1.448) dels habitatges (vegeu el [quadre IIIR-2.6](#)).

Dels propietaris que són persones físiques, se n'ha analitzat el perfil social (gènere, nacionalitat i residència) en funció del tipus de tenidor que són. La nacionalitat espanyola és la característica dominant del perfil de tots els tipus de tenidors. Com més nombre de propietats, més percentatge d'espanyols, tot i que on hi ha més presència estrangera és a la unipropietat. Pel que fa al gènere, augmenta el percentatge de dones així com augmenta el nombre de propietats (vegeu el [quadre IIIR-2.7](#)).

Si bé aquests són els trets socials dels propietaris dels habitatges, també s'ha de destacar que en una altra posició de més privilegi respecte al context de financerització s'hi situen els que capturen les rendes immobiliàries a través del lloguer de les seves propietats. L'Es-

tudi de la situació de l’habitatge i les desigualtats socials al municipi d’Eivissa 2022 analitza la xifra del total del capital que mobilitzen aquests lloguers. Es tracta de 7,3 milions d’euros al mes durant la temporada alta, que es reparteixen (no a parts iguals) entre els propietaris que lloguen els seus habitatges.

En aquest sentit, a la ciutat d’Eivissa hi ha 7.041 titulars d’habitatges de lloguer. Un 42 % dels habitatges en lloguer pertanyen a particulars residents, un 41 % a particulars espanyols, un 11,50 % a societats privades i un 4,50 % a particulars estrangers. Només el 8,3 % dels residents de Vila són persones rendistes.

Tot això converteix la població rendista en un actor fonamental per comprendre com és la situació de l’habitatge al municipi: el perfil de les persones rendistes, les rendes que obtenen, alguns dels motius que els empenyen a emprar els seus

habitatges secundaris o principals per extreure’n rendes, la tinença dels seus habitatges secundaris llogats i l’elecció del tipus de lloguer.

2.2. Els no propietaris d’habitatges

Com s’ha exposat abans, el fet de ser o no propietari és un factor determinant a l’hora d’estudiar les desigualtats socials. Per això, una vegada fet el retrat dels propietaris es vol presentar la realitat social i actual de les persones residents al municipi d’Eivissa que no són propietàries d’habitatge.

El grup social de no propietaris és el 64,9 % dels residents al municipi d’Eivissa. Aquest grup, de la mateixa manera que els propietaris, no constitueix un grup homogeni. D’aquest 64,9 %, la diferència més gran és que hi ha persones que assumeixen un cost per tenir l’habitatge principal i n’hi ha que no.

QUADRE IIIR-2.7. Perfil dels titulars (persones físiques). Residència, nacionalitat i gènere segons el tipus de tenidor (2022)

	Unipropietari	Petit tenidor (2-5)	Mitjà tenidor (5-9)	Gran tenidor (>10)
Residents	60,8	66,2	70,0	70,0
No residents	39,2	33,8	30,0	30,0
Espanyols	85,4	89,6	98,3	98,3
Estrangers	11,7	7,9	1,7	1,7
Homes	50,1	49,2	43,3	43,3
Dones	49,9	50,8	56,7	56,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l’Estudi de la situació de l’habitatge i les desigualtats socials al municipi d’Eivissa 2022

QUADRE IIIR-2.8. PERCENTATGE DE RESIDENTS EN FUNCIÓ DEL QUE DESTINEN DEL SALARI A L'ACCÉS A L'HABITATGE (2022)

% de salari que destinen a pagar lloguer	% de residents de la ciutat d'Eivissa
>30	19,50%
>50	10,50%
>75	5%
100	2%
>100	2,50%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

Dels residents que assumeixen un cost pel seu habitatge principal, el lloguer és el règim de tenença més comú, amb un 47,2 % (amb només un 0,3 % emparat pel lloguer social). Així, l'esforç econòmic i l'empobriment d'aquests residents pel pagament del seu habitatge també és molt heterogeni. No obstant això, el 40 % dels residents destinen més del 30 % dels seus ingressos a pagar el lloguer. Dins d'aquests, hi ha varietats en l'esforç econòmic que assumeixen. Així, el 19,5 % de la població llogatera destina més del 30 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 10,5 % dels residents destina més del 50 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 5 % destina més del 75 % dels ingressos a l'habitatge principal. El 2 % dels residents, el 100 % dels ingressos a l'habitatge principal. I el 2,5 % dels residents destina més del 100 % dels ingressos a l'habitatge principal (vegeu el **quadre IIIR-2.8**).

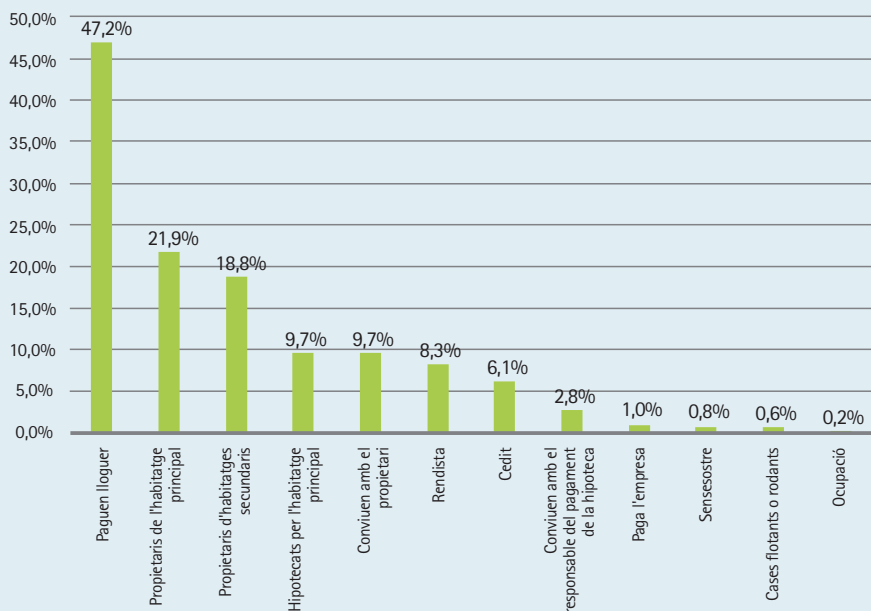
Sent així i com que és reconegut per la Unió Europea que les persones que des-

tinien més del 30 % dels seus ingressos per accedir a l'habitatge pateixen una situació d'empobriment, queda clar que aquest col·lectiu de no propietaris són víctimes d'aquest escenari en diferents graus d'intensitat.

D'altra banda, els residents que no assumeixen un cost per viure en habitatges de lloguer es classifiquen entre els que conviuen amb la persona que n'és la propietària (9,7 %), o amb la responsable del pagament de la hipoteca (2,8 %), els que viuen en un l'habitatge cedit, els que tenen el lloguer pagat per un familiar (6,1 %), els que els paga el lloguer una empresa (1 %) i els que ocupen (0,2 %). A més, hi ha una part dels residents que no viuen a un habitatge com a tal. Aquests representen l'1,4 %; dels quals un 0,6 % s'allotja en cases flotants o rodants i un 0,8 % està en situació de sensesostre o fa ús d'establiments d'acollida.

Gràfic IIIIR-2.1

Perfils de desigualtats socials a través de la relació amb la propietat i l'ús de l'habitatge (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022

3.

CONCLUSIONS

El paper l'habitatge en un context de financerització urbana i de crisi social és clau en la producció de desigualtats. Així, la propietat de l'habitatge esdevé un factor que té molt a veure amb la forma de vida i la posició social de les persones.

El **gràfic IIIIR-2.1** situa a l'extrem esquerre el rendisme com ús més extractiu de l'habitatge, i a l'extrem dret, els sense-sostre com a màxim exponent de l'em-

pobriment per accedir a l'habitatge. Així, es poden observar gradualment els perfils socials en funció de la seva relació amb la propietat o no de l'habitatge i del seu ús i consum, així com segons el percentatge de població resident que representa.

La situació de l'habitatge a la ciutat d'Eivissa ha creat una ciutat de contrastos, una ciutat polaritzada entre els que són propietaris o rendistes immobiliaris —els que no tenen despeses de lloguer o, fins i tot, que en treuen ingressos— i els que han de dedicar més del 30 %

dels seus ingressos a pagar el lloguer, han de viure en un infrahabitatge o són sensesostres. En aquest sentit, els que tenen rendes són el 8 %, mentre que els que paguen més del 30 % són el 40 % dels residents.

Si bé les desigualtats socials que mostra la ciutat entre les persones està profundament polaritzada, Eivissa també és

una ciutat que presenta geografies desiguals entre barris, per diferents tipus de processos urbans. Sembla clar que hi ha una ciutat gentrificada, molt lligada amb l'activitat turística: el passeig Marítim, la Marina, Dalt Vila. En canvi, ses Figueretes representa l'epicentre cap a on s'estén la gentrificació de la ciutat i el barri on es percep una bretxa de renda més gran.

9

JUSTÍCIA

Els jutjats de la comunitat autònoma han experimentat, en termes generals, un increment significatiu en la càrrega de treball durant el 2022. El 2021 van entrar 146.775 assumptes i, en canvi, el 2022 n'han entrat 167.419 (vegeu el [quadre III-9.1](#)). Encara que cal diferenciar entre jurisdiccions, es confirma que el volum en l'entrada d'assumpes és més elevat i, tot i que s'incrementa la resposta, continua creixent la batussa i es posa de manifest la insuficiència en el nombre de jutjats per donar una resposta adequada a la ciutadania.

A l'àmbit de la jurisdicció civil, s'experimenta una creixuda significativa (vegeu el [quadre III-9.2](#)), principalment pel que fa a la reclamació de factures de menys de 3.000 euros i a la reforma legislativa que des del mes setembre atribueix el coneixement en les demandades derivades transport aeri internacional. La situació és preocupant per la saturació de la jurisdicció i la necessitat de jutjats nous. De tot això —sense influència del jutjat especialitzat en les accions individuals sobre condicions

generals incloses en contractes de finançament amb garanties reals immobiliàries el prestatari de les quals sigui una persona física—, s'ha reduït l'entrada a la meitat. Així mateix, s'ha posat fi a la mesura d'especialització del jutjat per part del CGPJ, que ha durat fins al 31 de desembre de 2022. No obstant això, es manté la mesura d'un jutge de reforç per donar resposta a la batussa del jutjat arrossegada per l'ingent volum d'entrada que va tenir en anys anteriors.

Els jutjats de família, a Palma, experimenten un lleuger increment en l'entrada i en la resolució d'assumpes, si bé augmenta la quantitat de batussa. Influeix de manera notable en l'evolució la revisió de tots els procediments en matèria de mesures de suport a persones amb discapacitat per adequar-los a la Llei 8/2021, de 2 de juny. A aquest efecte, s'ha creat un reforç transversal en aquesta matèria que permet la revisió dels casos dins dels terminis legals i ajuda els magistrats titulars en la sobrecàrrega que la revisió suposa.

QUADRE III-9.1. ASSUMPES REGISTRATS PER ORDRES JURISDICCIONALS (2018-2022)

	2018	% +/-	2019	% +/-	2020	% +/-	2021	% +/-	2022	% +/-
Civil	54.490		66.004	21,1%	59.765	-9,5%	65.428	9,5%	72.922	11,5%
Penal	81.013		82.709	2,1%	67.853	-18,0%	69.956	3,1%	82.706	18,2%
Contenciós admtiu.	3.352		3.107	-7,3%	3.254	4,7%	3.904	20,0%	4.679	19,9%
Social	7.598		7.945	4,6%	7.373	-7,2%	7.487	1,5%	7.112	-5,0%
Total	146.453		159.765	9,1%	138.245	-13,5%	146.775	6,2%	167.419	14,1%

Font: Memòria anual TSJIB

QUADRE III.9.2. ASSUMPTES PER JURISDICCIONS I ESTAT (2022)

	Pendants inici	Registrats	Resultats	Pendants final
Jurisdicció civil				
Jutjats de primera Instància	37.689	55.960	51.488	41.274
Jutjats mercantils	2.579	2.528	2.648	2.495
Jutjats de violència sobre la dona	463	779	678	564
Jutjats de família	1.978	5.917	5.877	1.942
Jutjats de primera instància i instrucció	1.552	3.611	2.823	2.469
Jutjats de menors	0	0	0	0
Audiència Provincial, seccions civils	2020	4.108	3.475	2.727
Audiència Provincial, seccions mixtes	-	-	-	-
TSJ, sala civil i penal	2	19	10	11
TOTAL	46.283	72.922	66.999	51.482
Jurisdicció penal				
Jutjats d'instrucció	15.919	57.631	58.838	14.896
Jutjats de primera instància i instrucció	823	3.209	2.872	1164
Jutjats de violència sobre la dona	2.126	8.877	8.291	2090
Jutjats de menors	729	721	898	552
Jutjat de vigilància penitenciària	1.666	4.353	4.044	1.174
Jutjats penals	1.665	4.558	4.738	1.689
Jutjats penals d'executòries	-	-	-	-
Audiència Provincial, seccions penals	457	3.253	2.984	727
Audiència Provincial, seccions mixtes	-	-	-	-
TSJ, sala civil i penal	9	104	80	33
TOTAL	23.394	82.706	82.745	22.325
Jurisdicció contenciosa administrativa				
Jutjats contenciosos administratius	4.163	2.992	2.985	4.199
TSJ, Sala contenciosa administrativa	1.764	1.687	1.090	2.361
TOTAL	5.927	4.679	4.075	6.560
Jurisdicció social				
Jutjats socials	7.382	6.436	7.432	5.966
Jutjats socials d'executòries	-	-	-	-
TSJ, sala social	264	676	686	254
TOTAL	7.646	7.112	8.118	6.220
TOTAL	83.250	167.419	161.937	86.587

Font: Memòria anual TSJIB

La jurisdicció penal també experimenta un increment, és notable en l'entrada d'assumpes a instrucció a Palma. Es torna a nombres de 2019. La resolució també ha augmentat, encara que la batussa final és un poc més elevada que el 2021. A menors, la càrrega ha baixat, ja que el 2022 hi ha una entrada de casos menor. El jutjat de vigilància penitenciària també presenta una molt bona evolució.

Per contra, el jutjat de violència sobre la dona té una menor entrada d'assumpes,

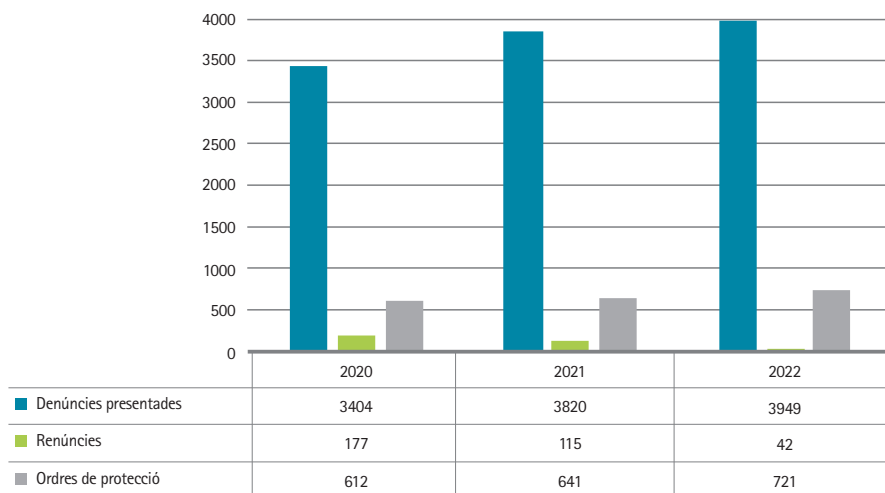
tant en l'ordre civil com en el penal. Conseqüentment, hi ha una resolució menor (vegeu el [quadre III-9.3](#)). Així i tot, s'està molt per sobre dels mòduls d'entrada que hauria de tenir cada jutjat i és un volum de resolució molt alt. Es compta amb un jutge de reforç i s'ha aprovat la creació del tercer jutjat. Augmenta el nombre de denúncies presentades i les ordres d'allunyament i disminueix la quantitat de renúncies (vegeu el [gràfic III-9.1](#)).

QUADRE III-9.3. ASSUMPES ALS JUTJATS DE VIOLÈNCIA SOBRE LA DONA (2018-2022)

		2018	% +/-	2019	% +/-	2020	% +/-
Assumpes civils	Pendents a l'inici	131		275	109,92%	410	49,09%
	Ingressats	487		737	51,33%	701	-4,88%
	Resolts	472		632	33,90%	653	3,32%
	Pendents al final	146		410	180,82%	455	10,98%
Assumpes penals	Pendents a l'inici	646		1.436	122,29%	1.795	25,00%
	Ingressats	4.314		8.571	98,68%	7.315	-14,65%
	Resolts	4.074		8.280	103,24%	6.907	-16,58%
	Pendents al final	890		1.795	101,69%	2.208	23,01%
		2021	% +/-	2022	% +/-		
Assumpes civils	Pendents a l'inici	455	10,98%	163	-64,18%		
	Ingressats	507	-27,67%	407	-19,72%		
	Resolts	507	-22,36%	385	-24,06%		
	Pendents al final	297	-34,73%	185	-37,71%		
Assumpes penals	Pendents a l'inici	2.208	23,01%	1.270	-42,48%		
	Ingressats	6.686	-8,60%	4.897	-26,76%		
	Resolts	6.588	-4,62%	4.371	-33,65%		
	Pendents al final	862	-60,96%	1.167	35,38%		

Font: Memòria anual TSJIB

Gràfic III-9.1.

Denúncies, renúncies i ordres de protecció als jutjats de violència sobre la dona (2020-2022)

Font: Memòria anual TSJIB

Els jutjats mercantils han vist una redistribució d'unes certes competències. L'entrada més gran d'assumpes era per transport aeri internacional, matèria que ha passat a la jurisdicció civil des de setembre. No obstant això, passa a conèixer dels concursos de creditors de persones físiques, abans atribuïts a primera instància. Els jutjats 1 i 2 estan reforçats per una situació conjuntural de sobrecàrrega derivada dels concursos antics. El jutjat mercantil 4 entra en funcionament a la fi de desembre.

El contenciós administratiu té una càrrega de treball elevadíssima: han entrat 1.000 assumptes per jutjat en aquest 2022. El nombre de jutjats és totalment insuficient

per a la càrrega existent i per prestar un servei adequat. Cada jutjat està reforçat amb un segon jutge, de manera que s'ha incrementat notablement la capacitat resolutiva, que ja és apreciable. Si bé s'ha aprovat la creació del quart jutjat, és insuficient per donar una resposta adequada a aquesta jurisdicció.

La jurisdicció social ha experimentat el 2022 una lleugera millora, hi ha una menor entrada i ha disminuït la batussa dels jutjats. Enguany han comptat amb un reforç transversal i un altre exclusivament d'acomiadaments. Aquest darrer acaba el desembre, quan també ha entrat el funcionament el número 6.

Es continua observant un dèficit significatiu en el nombre de jutjats a Palma i és especialment greu en la jurisdicció contenciosa administrativa i en primera instància, i també a l'Audiència Provincial.

S'ha disposat de la col·laboració de dos estudiants de la UIB a l'oficina del jutjat degà, gràcies a un protocol subscrit amb la Universitat i el Col·legi d'Advocats que els permet fer pràctiques en seu judicial.

Continua en funcionament el servei de mediació intrajudicial en matèria de família, civil i s'està fent feina perquè pugui tenir entrada en la jurisdicció social.

Així mateix, es treballa per millorar la relació entre hospitals, metges forenses i jutjats a fi d'agilitzar els contractes i evitar revictimitzacions en matèries d'abús sexual infantil.

S'han revisat les normes de repartiment de tots els òrgans judicials unipersonals i se'ls ha donat la deguda publicitat.

Finalment, ha tingut lloc el lloguer d'un nou local per al trasllat dels registres civils, que havia de tenir lloc per Cap d'Any. Això no obstant, s'ha retardat unes setmanes amb la finalitat d'adequar-se a la que serà la seva nova realitat, independent d'òrgans judicials, i de crear espais per a l'entrada de nous jutjats a Sa Gerreria. Des del Ministeri de Justícia es va anunciar l'adquisició d'un solar per construir un nou edifici judicial que donarà cabuda a la majoria d'òrgans unipersonals de Palma. Essent una molt bona notícia, s'espera que sigui una realitat.

10

LLENGUA

10.1.

OFERTA DE FORMACIÓ EN
LLENGUA CATALANA

Les Illes Balears són el territori del domini lingüístic amb un percentatge més elevat de persones nascudes a l'estranger, però també una de les comunitats de l'Estat espanyol amb un nombre més alt de població nouvinguda. Per fer front a aquesta realitat, cal dissenyar bones estratègies d'acolliment lingüístic i cultural tant des de l'ensenyament reglat com des d'altres programes formatius.

Com a part de la formació reglada, la llengua catalana s'ensenyava com a assignatura, però també és la llengua vehicular d'altres assignatures juntament amb el castellà. Com a formació complementària a la que s'ofereix des de la formació lingüística reglada, hi ha tota una sèrie de facilitats perquè els alumnes nouvinguts puguin arribar a ser competents en la llengua pròpia de les Illes Balears. Algunes d'aquestes iniciatives són el Pla d'Acolliment Lingüístic i Cultural (PALIC), programa adreçat als alumnes que cursen estudis d'educació secundària que presenten mancances en el coneixement de la llengua catalana (però també la castellana o totes dues), i també programes de dinamització lingüística a centres educatius de primària i secundària.

L'ús del català en les proves de selectivitat confirma l'assoliment de les competències

lingüístiques en català en la formació reglada. A les proves de selectivitat del mes de juny del 2022, un 75,2 dels exàmens es van contestar en llengua catalana, cosa que suposa un augment de 0,7 punts respecte dels resultats del curs anterior. Cal destacar que d'ençà del 2009 els valors oscil·len al voltant del 80 % i va ser el 2014 l'any en què van arribar a un valor més elevat, un 82,6 %. Els alumnes de Menorca són els qui usen més el català en els exàmens (92,2 %) i des del 2009 es mantenen en un ús que supera el 90 %, a excepció del 2018, que va ser del 89,8 %. A Mallorca aquest valor és del 74,8 %, tot i que hi ha una diferència considerable entre els resultats dels centres de Palma (62,7 %) i de la resta de Mallorca (90,8 %). També hi ha una diferència important entre Eivissa (63,6 %) i Formentera (100 %). La diferència a l'illa d'Eivissa es produeix sobretot pel retrocés de l'ús del català en els centres privats i concertats: del 45,80 % d'ús del català en els exàmens del 2018, el 2022 es va situar en un 27,56 %. En els IES, en canvi, els valors són pràcticament els mateixos: 86,28 % el 2019, 84,43 % el 2020, i 76,40 % i 74,40 % el 2021 i el 2022, respectivament (vegeu el [quadre III-10.1](#)).

Més enllà de la formació reglada, els habitants de les Illes Balears poden accedir a una formació variada en llengua catalana i en formats diferents (formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials o semipresencials). Alguns dels

organismes que ofereixen cursos de català són les escoles oficials d'idiomes, administracions com ajuntaments, consells insulars i altres organismes que depenen de l'Administració, com ara l'Escola Balear d'Administració Pública; organismes com l'Institut d'Estudis Eivissencs, a Eivissa, i l'Institut d'Estudis Baleàrics, amb seu a Mallorca; el Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, i organitzacions no governamentals com sindicats o associacions. A partir del 2020, sobretot a causa de la pandèmia, es va reforçar la modalitat virtual de cursos.

Les escoles oficials d'idiomes ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell bàsic (A1) fins al nivell avançat (C2), amb modalitat presencial i lliure. Els cursos presencials són de quatre hores setmanals dos

dies a la setmana. Els centres de Palma, Calvià, Inca, Eivissa i Maó són els que ofereixen cursos de llengua catalana, però no cada centre ofereix tots els nivells.

L'Institut d'Estudis Baleàrics habitualment organitza cursos de llengua catalana dels diferents nivells de català o per a col·lectius específics i tallers de conversa, de vegades amb la col·laboració d'altres organismes del Govern, ajuntaments i amb organitzacions no governamentals. Els cursos de llengua catalana presenten tres modalitats: presencial, semipresencial i a distància. Els presencials tenen una durada de 80 hores i es distribueixen en tres sessions setmanals de dues hores. Els semipresencials combinen l'autoaprenentatge, el seguiment d'un professor i l'assistència a sessions presencials.

QUADRE III-10.1. ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS EXÀMENS DE SELECTIVITAT A LES BALEARS PER ILLES (2009-2022)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2009	77,2	76,2	95,5	70,2
2010	77,8	76,2	93,8	75,9
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1
2020	77,2	76,6	95,8	67,7
2021	74,5	74,5	94,8	62,2
2022	75,2	74,8	92,2	63,6

Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears

QUADRE III-10.2. CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEARICS (2018-2022)

		Presencials	Semipresencials	A distància	Total
2018	Cursos	77	38	11	126
	Alumnes	1.928	860	988	3.776
2019	Cursos	73	36	6	115
	Alumnes	1.671	799	763	3.233
2020	Cursos	13	4	11	28
	Alumnes	1.190	244	2.067	3.501
2021	Cursos	18	12	39	69
2022	Cursos	60	24	26	110
	Alumnes	1.401	586	1.489	3.476

Font: Institut d'Estudis Balearics

Tenen una durada total de 35 hores, amb una sola sessió de 2,5 hores per setmana. Els cursos a distància combinen l'autoaprenentatge mitjançant aula virtual amb el seguiment d'un professor. Com en el cas dels cursos presencials, tenen una durada de 80 hores d'autoaprenentatge per internet. A més d'aquests cursos, el 2022 l'IEB ha impartit 24 tallers de conversa. En total, l'IEB ha dut a terme 146 cursos i tallers de conversa, als quals s'han inscrit 4.341 alumnes (vegeu el [quadre III-10.2](#)).

Hi ha altres institucions i organismes que també organitzen cursos de llengua catalana. Per exemple, l'Escola Balear d'Administració Pública ofereix cursos dels nivells A2, B1, B2, C1, C2 i de Llenguatge Administratiu. El Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL) del Consell Insular de Formentera ofereix cursos de català de diferents nivells. De manera complementària, també s'organitzen cursos destinats a col·lectius concrets, com ara el col·lectiu sanitari, mitjançant un conveni amb l'Hospital de Formentera, i la Guàrdia Civil.

La Universitat de les Illes Balears (UIB), mitjançant el Servei d'Idiomes, el 2022 ha seguit amb l'oferta de cursos de català. Així doncs, de les 110 inscripcions del 2019, les 27 el 2020 i les 62 del 2021, el 2022 ha passat a 90 inscripcions. D'aquestes, 25 corresponen al nivell A1, 7 al nivell B1, 14 al nivell B2 i 44 al C1.

L'Escola Municipal de Mallorca de Manacor ha organitzat cursos de català de manera ininterrompuda des de l'any 1973, juntament amb altres tipus de cursos o tallers. Els cursos es corresponen amb els certificats sobre avaluació i certificació de coneixements de català del Govern de les Illes Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i Llenguatge Administratiu). De manera complementària a aquesta oferta, l'Escola Municipal de Mallorca i el Centre de Català de Manacor el 2021 també van engegar el projecte Conversam, que consisteix en tallers de llengua oral que constitueixen una formació complementària als nivells més baixos com l'A1 i el B1. Des del curs 2017/2018 les inscripcions als cursos de

català de l'Escola Municipal de Mallorca han anat en augment, amb l'excepció del curs 2019/2020, en què hi va haver una davallada important d'inscripcions per morde la pandèmia. Concretament, el curs 2021/2022 hi va haver 633 inscripcions.

Paraula, Centre de Serveis Lingüístics també ofereix habitualment tallers d'expressió oral i escrita en grups reduïts per preparar aquesta habilitat pensant en les proves oficials. Des de l'any 2020 molts d'aquests tallers no s'han impartit a causa de les circumstàncies sanitàries. Sí que s'ha mantingut, en canvi, el programa de parelles lingüístiques «Amb tu, en català». Aquest programa permet posar en contacte una persona que vol practicar el català amb una altra que el parla de manera habitual, perquè quedin una hora a la setmana per parlar de manera distesa.

10.2.

EXPEDICIÓ DE CERTIFICATS

Assistir a cursos de català permet millorar les competències lingüístiques però també obtenir certificats de coneixements de català. Mitjançant la formació reglada es poden aconseguir certificats de coneixements d'aquesta llengua. Concretament, a partir del curs 1999/2000 a l'educació secundària obligatòria i des del curs 2000/2001 al batxillerat, hi ha la possibilitat d'obtenir els nivells B1 o B2, depenent de la nota de català a quart d'ESO, i B2 o C1, també segons la nota de català obtinguda a segon de batxillerat.

Les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració —mitjançant la Direcció General de Política Lingüística i l'Escola Balear d'Administració Pública— també convoquen proves, la superació de les quals implica l'obtenció de certificats (vegeu el quadre III-10.3).

10.3.

II ESCOLA D'ESTIU DE LINGÜÍSTICA CATALANA (EDELIC)

La segona edició de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELIC 2022) —organitzada per la Universitat d'Oxford (Víctor Acedo-Matellán, Anna Paradís), la Universitat de Cambridge (Ares Llop Naya) i la Universitat Queen Mary de Londres (Isabel Crespi) i finançada per l'Institut Ramon Llull— va tenir lloc a la Universitat d'Oxford del 7 al 10 de setembre de 2022. La Universitat d'Oxford va cedir quatre aules per als diferents esdeveniments. La Universitat de les Illes Balears va cedir l'espai web, com en la primera edició.

L'EDELIC es concep com una trobada entre alumnes i professors de lingüística catalana d'universitats catalanes i d'universitats de l'exterior. L'objectiu de l'Escola és, per tant, oferir formació en lingüística catalana a estudiants de grau i de postgrau que volen completar el seu coneixement en aquest camp, amb atenció especial a estudiants d'universitats de fora del domini lingüístic català. La intenció última de l'EDELIC és la creació d'una xarxa de suport en estudis lingüístics sobre la llengua catalana.

QUADRE III-10.3. CERTIFICATS EMESOS PER LA DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2017-2022)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2017	721	780	749	572	239	94	3.155
2018	741	1.255	1.260	898	219	130	4.503
2019	836	936	710	838	140	127	3.587
2020	317	354	363	300	0	0	1.334
2021	653	461	750	672	272	175	2.983
2022	866	809	868	816	116	153	3.628

Font: Direcció General de Política Lingüística

Per determinar els cursos que s'impartien en aquesta segona edició, es va fer una convocatòria que va tenir com a resultat un total de quinze propostes per part de professors afiliats a universitats de dins i de fora del domini lingüístic català. D'aquestes quinze propostes, se'n van triar quatre mitjançant un procés d'avaluació d'experts doblement cega: «Creació d'un experiment pragmàtic», a càrrec de Xavier Villalba (Universitat Autònoma de Barcelona); «Sociolinguistic Studies on the Catalan Diaspora», a càrrec d'Eva J. Daussà (Universitat d'Amsterdam); «Catalan in a bilingual context», impartit per Sílvia Perpiñán (Universitat Pompeu Fabra), i «L'ordre dels mots en la història de la llengua catalana», ofert per Afra Pujol i Campeny (Universitat Costa d'Atzur). A més, el professor Max W. Wheeler (Universitat de Sussex) va ser el ponent convidat, que va presentar la conferència «Layering and divergence in catalan auxiliary paradigms».

En aquesta edició, a més de les classes magistrals i els pràcticums, els professors oferiren tutories amb un grup reduït d'estudiants, en què els alumnes van te-

nir l'oportunitat d'aprofundir en aspectes concrets dels cursos. En total, a la segona edició de l'EDELIC, s'hi van inscriure 27 persones, de les quals 10 provenien d'universitats de fora del domini lingüístic català (en concret: del Regne Unit i dels Estats Units).

D'altra banda, en aquesta segona edició de l'EDELIC, com a la primera, s'hi va incloure un espai destinat a la presentació de treballs dits a terme pels estudiants. Aquest espai tingué molt bona rebuda, amb un total de 17 comunicacions, que van tractar diverses àrees de la lingüística (morfosintaxi, fonètica i fonologia, lexicologia, lingüística històrica, sociolingüística i altres àrees).

També es lliurà el premi Aina Moll al millor treball d'estudiant presentat, convocat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. L'objectiu del premi és incentivar la participació activa dels alumnes, promoure la investigació científica sobre la llengua catalana, potenciar l'ús del català en l'àmbit acadèmic, prestigiar la llengua i donar-la a conèixer internacional-

ment. Ahora, es pretén homenatjar la filòloga i lingüista menorquina Aina Moll Marquès, figura cabdal en la investigació de diverses facetes relacionades amb la llengua catalana, no només pel valor de la seva obra, sinó també pel fet de ser una dona pionera en l'àmbit acadèmic i de la investigació. El premi, de 3.000 euros, va ser atorgat a l'estudiant de màster Tristan Lee, de la Universitat de Cambridge, autor del treball *Clitic climbing in Algherese Catalan: empirical findings*. El jurat del premi Aina Moll de l'EDEL 2022 estigué format per Beatriu Defior, presidenta (directora general de Política Lingüística, Govern de les Illes Balears); Flora Maria Gual Pons, secretària (Direcció General de Política Lingüística, Govern de les Illes Balears); Eva J. Dausà, vocal (professora a l'EDEL 2022); Sílvia Perpiñán, vocal (professora a l'EDEL 2022); Afra Puig-Campeny, vocal (professora a l'EDEL 2022), i Xavier Villalba, vocal (professor a l'EDEL 2022).

Durant la setmana que va durar l'EDEL 2022 es van dur a terme diverses activitats no acadèmiques: una visita guiada pel centre d'Oxford, un concert del cantautor valencià Pau Alabajos i el sopar de cloenda.

10.4.

VI JORNADA DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA

El 25 d'octubre de 2022 es va dur a terme la VI Jornada de Dinamització Lingüística, organitzada per la Direcció General

de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. Aquestes jornades, organitzades d'ençà del 2017, pretenen ser un espai de trobada dels professionals de la dinamització lingüística del conjunt de les administracions públiques de les Illes Balears per formar-se i compartir idees i experiències.

El 2022, la VI Jornada de Dinamització Lingüística va tenir com a centre d'interès les bones pràctiques amb els nous parlants i les actituds lingüístiques dels catalanoparlants. Hi han participat prop de 100 persones de diferents territoris del domini lingüístic.

Les ponències que es van impartir són: «L'activació de nous parlants», a càrrec de Joan Melià (Universitat de les Illes Balears); «Suport de català oral a les escoles i instituts d'Alcúdia», de Miquel Font (Ajuntament d'Alcúdia); «La política lingüística a peu de carrer: la creació d'oportunitats d'aprenentatge i ús», a càrrec de Maria de Lluç Amengual i Laia Carrera (Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears); «Llengua divertida: dinàmiques teatrals per a l'acció lingüística», d'Iván Martín (Aula Teatral); «Pràctiques lingüístiques als comerços col·laboradors: una gran eina de sensibilització i de foment de l'ús de la llengua», d'Alexandra Sans (Consorti per la Normalització Lingüística); «El foment del català en la trajectòria de Pa i Mel», oferta per Ada Siquier (associació Pa i Mel); «Projecte Vincles», per Joan Pujolar (Òmnium Cultural), i «Treure la llengua», a càrrec de Ferran Suay.

10.5.

PUBLICACIÓ DE LA MEMÒRIA DE L'OFICINA DE DEFENSA DELS DRETS LINGÜÍSTICS A LES ILLES BALEARS

El 15 de desembre de 2022 es va publicar la memòria 2020-2021 de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears. Aquest document recull informació sobre les activitats dutes a terme d'ençà que l'oficina va començar a funcionar, el 4 de desembre de l'any 2020, fins a final de l'any 2021. La publicació ofereix informació general sobre els drets lingüístics; sobre la naturalesa i funcions, l'actuació i els antecedents de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics; sobre les seves activitats durant el període transcorregut des de l'inici del seu funcionament, i es clou amb unes conclusions.

És important destacar que el nombre de casos arribats a l'Oficina ha superat les previsions inicials, cosa que legitima l'existència d'una eina com aquesta, a la qual poden recórrer els ciutadans en cas que s'hagin vulnerat els seus drets lingüístics o que necessitin informació sobre la possibilitat d'exercir-los o sobre quin és el marc legal que els empara.

Un altre aspecte rellevant és que aquest ens no té capacitat sancionadora. Per tant, en cas que hi hagi vulneració dels drets lingüístics, la manera de promoure els canvis necessaris en la gestió lingüística de les institucions i organismes implicats es basa en la informació i la persuasió. També cal tenir en compte que no sempre hi ha en

tots els àmbits una normativa que pugui regular els usos lingüístics. Aquest és el cas de l'àmbit del consum, per exemple. En cas de vulneració dels drets lingüístics dels consumidors, a més d'oferir informació a qui hagi provocat la vulneració, l'oficina també haurà d'informar l'interessat de la possibilitat de dirigir la seva reclamació o suggeriment a l'òrgan competent en matèria de consum o turisme.

Anteriorment a l'existència de l'oficina, la Direcció General de Política Lingüística va assumir la tasca de protecció dels drets lingüístics. Així doncs, entre el 2016 i l'entrada en funcionament de l'oficina, la Direcció General de Política Lingüística va atendre un total de 135 casos, 8 casos el 2016, 9 el 2017, 16 el 2018, 44 el 2019 i 58 el 2020. És interessant veure que, sobretot a partir de l'any 2019 i el 2020, els casos atesos es van incrementar de manera significativa. Ja creada l'Oficina, entre el 4 de desembre de 2020 i el 31 de desembre de 2021, es van atendre 208 casos, 167 dels quals (el 80 %) es van iniciar a partir de les sol·licituds formulades directament pels ciutadans i 41 (el 20 %) corresponien a informació arribada per mitjans diversos, com ara l'observació directa, les xarxes i els mitjans de comunicació social, etc.

Quant al tipus d'actuació que es requeria, 171 eren reclamacions (82 %), 25 eren suggeriments (12 %) i 12 eren consultes (6 %). En relació amb la llengua afectada, 187 casos, el 90 %, tenien a veure amb la llengua catalana i 19 casos amb el castellà, un 9 %. Dos casos concrets (un 1 %) feien referència a les dues llengües oficials.

Pel que fa als àmbits, la gran majoria dels casos provenien de l'Administració pública (172, el 83 %) i 34 casos corresponien a l'àmbit privat, el 16 %. Dels casos que corresponen a l'Administració pública, 119 afecten la Comunitat Autònoma, 35 l'Administració local, 4 l'Administració insular, 4 són de l'àmbit de l'Administració de l'Estat a les Illes Balears, 1 de l'Administració de justícia i 9 corresponen a l'Administració en general o a una combinació d'administracions.

Si tenim en compte la tramitació dels casos, 29 dels 208 casos s'han arxivat. En 17 d'aquests 23 casos, l'arxivament s'ha duit a terme després d'analitzar el contingut de la sol·licitud i concloure que no tenia base jurídica, mentre que tres s'han arxivat perquè no contenien la informació necessària per a l'actuació de l'oficina i tres més s'han arxivat perquè l'objecte de la intervenció havia caducat.

Els 185 casos que resten són els que han provocat una actuació per part de l'oficina. D'aquests, 117 casos (el 63 %) han quedat tancats, 12 dels quals eren consultes ateses, i els 105 casos restants (94 reclamacions i 11 suggeriments) s'han tancat amb la correcció de la causa de la vulneració o amb un compromís d'esmena del problema des de l'altra part implicada. En 16 casos, l'esmena del problema requereix una actuació de llarg abast. En 52 casos, en el moment de publicar la memòria encara no se n'havia rebut cap resposta.

Cal destacar el nombre elevat de casos que s'han tramitat a l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics (208), sobretot si es comparen amb els tramitats a l'Oficina de

Garanties Lingüístiques de la Generalitat de Catalunya (126) i l'Oficina de Drets Lingüístics de la Generalitat Valenciana (87). Si aquestes dades es posen en relació amb el volum de població de cadascun dels territoris, veim que en el cas de les Illes Balears la proporció és d'un cas per cada 5.600 habitants; mentre que a Catalunya hi ha un cas per cada 60.500 habitants, i al País Valencià, un per cada 57.000 habitants.

Finalment, pel que fa a l'anàlisi dels casos per àmbits, de l'Administració autonòmica, el Servei de Salut de les Illes Balears, que depèn de la Conselleria de Salut i Consum, és l'organisme que ha generat més casos de vulneració de drets lingüístics (119, un 58 %) entre el desembre de 2020 i el desembre del 2021. Per això, la Direcció General de Política Lingüística i el Servei de Salut han cregut convenient crear el Grup de Treball sobre Llengua i Qualitat Assistencial.

10.6.

CINQUÈ INFORME DE COMPLIMENT DE LA CARTA EUROPEA DE LES LLENGÜES REGIONALS O MINORITÀRIES

El 14 de març de 2022 es va publicar el cinquè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries a les Illes Balears (CELROM) 2004-2016 i el resum del cinquè informe de compliment de la CELROM a les Illes Balears 2014-2016, al web de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears.

La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries és un tractat europeu que té com a objectiu la promoció de les llengües regionals o minoritàries d'Europa. Aquest tractat només fa referència a les llengües que han emprat tradicionalment els habitants dels estats membres i se n'exclouen, per tant, les llengües que usen els novinsguts i que procedeixen d'altres estats. Les llengües que són objecte del tractat poden ser les que tenen una base territorial, és a dir, que es parlen per la població de determinades regions o àrees de dins l'estat, o les que utilitzen minories lingüístiques dins tot l'estat, no a determinades àrees, com ara el romaní a Alemanya.

Els governs dels estats que han ratificat la Carta —el Govern de l'Estat espanyol la va signar el 5 de novembre de 1992 i la va ratificar el 9 d'abril de 2001— han d'enviar cada tres anys un informe sobre el grau de compliment del tractat, que informará el Comitè d'Experts perquè pugui emetre el seu informe d'avaluació i també la proposta de recomanacions que es presenta al Comitè de Ministres del Consell d'Europa. Per això, l'Estat espanyol demana informes previs als governs de les comunitats autònomes amb llengua pròpia oficial.

En l'informe que ha elaborat el Govern de les Illes Balears, a través de la Direcció General de Política Lingüística, s'assenyalen nou aspectes que demostren la vulneració de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries pel que fa a la llengua catalana. A continuació, es recullen aquests nou punts:

1. Manca d'ús i de coneixement del català per part del personal dels jutjats i pre-

sència escassa del català en les actuacions judicials.

2. Manca de presència del català en els àmbits de dependència estatal i no acreditació del coneixement d'aquesta llengua per part del personal que depèn de l'Estat, de les forces de seguretat i d'altres col·lectius que també depenen de l'Estat.
3. Normes estatals que exigeixen el castellà i ignoren la llengua pròpia oficial del territori.
4. Conseqüències negatives en la resta de territoris de parla catalana de l'Estat espanyol de la Sentència 31/2010, de 28 de juny, del Tribunal Constitucional, que resolva el recurs d'inconstitucionalitat contra alguns articles de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.
5. Impugnació per part del Govern de l'Estat de disposicions catalanes que fomenten la llengua, cosa que ha afectat negativament els usos lingüístics a la resta de territoris de parla catalana de l'Estat.
6. Impediment de l'Estat espanyol de l'emissió i recepció de canals catalans entre els territoris i manca de presència del català en els mitjans de comunicació d'abast estatal, siguin públics o privats.
7. Refús de l'Estat espanyol de sol·licitar l'oficialitat del català a la UE.
8. Absència de contribució de l'Estat espanyol a la promoció de la llengua catalana a l'exterior.

9. Absència de reconeixement dels traductors del castellà i altres llengües al català habilitats per la Generalitat de Catalunya.

10.7.

CAMPANYA PER INCENTIVAR L'ÚS DEL CATALÀ ALS PETITS COMERÇOS DE LA CIUTAT DE PALMA 2022

Entre el mes de març i l'agost de 2022, la Direcció Insular de Política Lingüística del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular va impulsar, a través de tres dinamitzadors lingüístics del programa SOIB Reactiva 2021, un treball de camp per estudiar la situació i l'ús del català al petit comerç de Palma i una campanya per fomentar-ne l'ús. *El català a l'empresa, tot avantatges*, doncs, va consistir en un projecte basat en un treball de camp per recollir dades sobre la presència, la situació i l'ús del català al petit comerç del districte Centre i de vuit barriades de l'eixample de Palma. En una segona línia de treball es feien: a) visites als petits comerços per fomentar-hi la presència i l'ús del català i també per comentar i oferir els materials que ofereix l'SNL, i b) dinamització a través de les xarxes amb la intenció de mostrar els beneficis i els avantatges que té l'ús i la presència normals del català per aconseguir la satisfacció del client. El projecte tenia dos objectius: d'una banda, la difusió, el foment i la sensibilització de la situació de la llengua catalana al sector del petit comerç i, de l'altra,

la recerca i la recopilació de dades per analitzar-ne els resultats. La mostra recollida va ser de més de 1.100 petits comerços.

En aquest capítol, només es recullen els resultats corresponents a la presència de les llengües en els elements comercials principals, és a dir, la façana, l'horari, els cartells, l'etiquetatge dels productes, la targeta de visita i el web. Pel que fa a la retolació de les façanes, el català hi és present en el 14 % dels casos, el castellà en el 56,19 %, les dues llengües en un 6,9 % i altres llengües en el 22,49 %. Quant a l'horari, en un 9,02 % està retolat en català, un 84,57 % en castellà, un 3,70 % en les dues llengües i també un 3,70 % en altres llengües. Dels cartells, un 78,2 % estan retolats en castellà, un 5,1 % en català, un 10,3 % en les dues llengües i un 6,2 % en altres llengües. Pel que fa a l'etiquetatge dels productes, un 5,96 % estan etiquetats en català, un 85,79 % en castellà, un 3,4 % en les dues llengües i un 4,82 % en altres llengües. Un 15,31 % de la retolació de la targeta de visita és en català, un 70,72 % en castellà, un 5,41 % en les dues llengües i un 8,56 % en altres llengües. Finalment, en relació amb l'espai web, un 2,83 % són en català, un 83,55 % en castellà, un 8,48 % en ambdues llengües i un 5,14 % en altres llengües.

11

CULTURA

11.1.

INTRODUCCIÓ

La revisió de la cultura a les Illes Balears el 2022, com en els anys anteriors, s'ha de dur a terme sense tenir reculls estables de dades sistemàtiques. Com s'ha reflectit cada any en aquest informe, des de les institucions no s'elabora cap estadística anual que permeti objectivar l'evolució de cada subsector de la cultura amb continuïtat, com tampoc dels hàbits culturals de la ciutadania, més enllà dels que exposarem més endavant. A més, quan hi ha dades, es publiquen al cap d'un o dos anys.

Aquest capítol s'estructurarà en dos apartats diferenciats. El primer està dedicat als projectes destacats, basat en buidatge de premsa i, sobretot, en les dades de l'Observatori de la Cultura, de la Fundació Contemporànea¹, que cada any elabora un informe que ja és un referent a tot l'Estat, com també ho són els seus rànquings temàtics, tots elaborats a partir d'enquestes a professionals del sector. En el segon apartat recollim les dades disponibles sobre cada sector i les principals fites. Acaba el capítol amb les conclusions principals.

1. Es pot consultar a: www.lafabrica.com/fundacioncontemporanea/.

11.2.

PROJECTES DESTACATS

L'any 2022 ha suposat l'oblit de la pandèmia i l'entrada plena a una nova etapa. En l'àmbit cultural, aquesta no ha suposat un punt d'inflexió, no s'han implantat noves maneres de fer, com tampoc ha succeït, a grans trets, en la resta d'àmbits de la nostra societat. Els problemes endèmics que pateix el sector cultural des de fa dècades i que s'han reflectit en els documents dels anys anteriors continuen vigents: la precarietat i la inestabilitat en el cas del sector privat, i la manca de plantilles tècniques a les institucions. També, l'endarreriment en modernització i digitalització.

En l'àmbit dels recursos, s'hi suma que en els pressupostos en cultura no hi ha augments significatius. En tot cas, cal apuntar que sense estructures de personal qualificat ben dimensionades, tampoc cal un gran pressupost, perquè sense prou personal qualificat no es pot desenvolupar un gran projecte públic de cultura ni gestionar projectes propis de continuïtat, de manera que, tot sovint, com a molt, les institucions opten per la política de la subvenció a les institucions i les empreses. Hi ha pocs projectes propis i poc ambiciosos, i diverses línies de subvencions. Per sort, alguns pilars de la cultura resisteixen a aquesta situació, com són les xarxes de biblioteques que es despleguen a tots els municipis de les Illes

i que exerceixen de vertader oasi a tots els racons de la geografia.

Prenent com a font l'informe de 2022 de la Fundació Contemporànea, citarem els projectes que els professionals del sector han destacat del panorama cultural de les Illes. Per començar, el document publica un rànquing de comunitats autònomes valorades per «la qualitat i la innovació de la seva oferta cultural», en el qual les Balears es troben en la posició número 10 (el 2021 hi ocupava la 12a posició).

En una segona llista, dedicada a «ciutats destacades per la qualitat i innovació de la seva oferta cultural», Palma puja del 20è al 12è, i en el 38è hi ha Menorca. Recordem que l'any anterior l'illa va entrar en aquesta selecció a partir de la inauguració de la galeria Hauser & Wirth a l'illa del Rei de Maó, fet que la situa al mapa de l'art contemporani internacional. Aquesta galeria, que obre entre juny i novembre de cada any amb una mostra, l'any 2022 n'hi programà una de l'artista nord-americà Rashid Johnson.

En l'apartat de les millors iniciatives de l'Estat, per primera vegada entra en aquest rànquing el museu Es Baluard. Ho fa en 46a posició, i hi torna a aparèixer en l'apartat d'insígnies culturals. La galeria Hauser & Wirth de Maó hi figura en el número 82 (l'any anterior, primer d'obertura, va ocupar el 38è). En el 93è lloc hi ha el festival de cinema Atlàntida Film.

En relació amb el museu Es Baluard, probablement la bona valoració rebuda des del sector s'explica per la intensa programació d'exposicions d'aquesta anualitat, algunes

de les quals tan rellevants com «Personae. Màscara contra la barbàrie», inaugurada a finals del 2021, o «Mal Pelo. Before the Words». També hi va programar, amb el finançament del Govern, la peça «Ubu», de Bob Wilson, i va acollir el congrés anual del CIMAM.

Quant a millors projectes digitals de l'Estat, ocupa el primer lloc la plataforma Filmin, de fundador illenc, que, a més, ha rebut diversos guardons i s'ha consolidat com a la plataforma de referència en matèria audiovisual. En el 39è lloc, hi ha la plataforma digital del Teatre Principal de Palma, que també rep el reconeixement com a segon millor projecte de la comunitat. Al llistat de millors iniciatives del món rural, hi apareix Mobofest Music Festival, de Porreres, i hi desapareix el festival de dansa Eima, de Maria de la Salut, que sí que s'hi havia valorat l'any anterior (vegeu el [quadre III-11.1](#)).

En la llista d'iniciatives més votades de la comunitat autònoma, aquest any el museu Es Baluard desbanca el Teatre Principal, que passa al segon lloc, i la Fira de Teatre Infantil i Juvenil de les Illes Balears (FIET) puja cinc llocs.

Entren com a nous projectes destacats tres festivals de música, en la línia destacada d'aquesta nova etapa, en què són altament valorats els festivals de música a l'aire lliure: el Mallorca Live Festival, l'Alternatilla Jazz Festival i el Canet Rock. A més, es mantenen en el rànquing la Fundació Mallorca Literària, el Teatre de Manacor, Fira B! i CaixaForum Palma, projectes que es perceben estables i de gran qualitat.

QUADRE III-10.1. EL MILLOR DE LA CULTURA EL 2022 A LES ILLES BALEARS				
2022		2021		
Posició	% (*)	Posició	% (*)	Projectes/institucions destacats
1	57,9 %	2	25,0 %	Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma (CINAM)
2	47,4 %	1	50,0 %	Teatre Principal
3	36,8 %	8	16,7 %	FIET. Fira de Teatre Infantil i Juvenil de les Illes Balears
4	31,6 %	4	20,8 %	Atlántida Film Fest
5	26,3 %	4	20,8 %	Fundació Mallorca Literària
5	26,3 %			Mallorca Live Festival
7	21,1 %	4	20,8 %	Teatre i Auditori de Manacor
8	15,8 %	2	25,0 %	Fira B!
8	15,8 %			Alternatilla Jazz Festival
8	15,8 %			Canet Rock
11	10,5 %	4	20,8 %	CaixaForum
11	10,5 %	8	16,7 %	Hauser & Wirth
				Palma
				Palma
				Villafranca de Bonany
				Palma
				Binissalem
				Calvià
				Manacor
				Palma
				Diferents localitzacions
				Alcúdia
				Palma
				Maó

Font: Observatori de la Cultura, Fundació Contemporànea (2023), Lo mejor de la cultura 2022.

* Mentre que el rànquing nacional es basa en l'opinió de panel·listes de tot Espanya, el rànquing de cada comunitat reflecteix exclusivament l'opinió dels panel·listes de la comunitat. El percentatge fa referència a la proporció de panel·listes que l'han destacat.

11.3.

LES DADES I ELS PROJECTES PER SECTORS

L'*Anuario de estadísticas culturales*² del Ministeri de Cultura és el treball estadístic més complet sobre el sector cultural de l'Estat que s'ha desenvolupat amb continuïtat, ja que s'ha publicat amb periodicitat anual, ininterrompudament, des del 2005. És una bona eina per analitzar el panorama estatal, però ofereix limitacions si es pretén observar amb precisió el que succeeix a cadascuna de les comunitats autònomes en matèria cultural.

En qualsevol cas, en el moment de redactar aquest capítol encara no s'han publicat les dades corresponents al 2022, però combinades amb altres estudis parcials i la progressió a dos-tres anys es pot deduir el principal esdevenir en cada matèria.

11.3.1. LLIBRES

Si analitzam les dades relatives a l'edició de llibres a les diferents comunitats, es reflecteix com a les Balears entre el 2017 i el 2021 l'augment de volums anuals és considerable (de 780 a 945). En tot cas, es troba a gran distància de comunitats com Catalunya i Madrid, amb més de 25.000 volums editats cada any cada una, o Andalusia, amb 14.000.

Quant al sector del llibre, si ja fa temps que les llibreries són espais de dinamització cultural a més de comerços, aquesta ten-

dència s'ha consolidat. El dia de Sant Jordi és significatiu d'aquesta nova etapa, amb una sortida massiva al carrer per part de la ciutadania. Els llibres més venuts en català van ser: *Ràbia*, de Sebastià Alzamora; *Mamut*, d'Eva Baltasar, i *Els cognoms de les Illes Balears*, de Gabriel Bibiloni. En castellà: *El peligro de estar cuerdo*, de Rosa Montero; *Roma soy yo*, de Santiago Posteguillo; i *Vivir corriendo, correr viviendo*, de Tòfol Castanyer i Mercè Valero.

11.3.2. ARTS ESCÈNIQUES

Més enllà de les dades, el món del teatre a les Balears gaudeix els darrers anys d'una etapa de creativitat i d'emergència de noves idees i nous talents. Tant les iniciatives dels diferents teatres com les estades de creació promogudes des de diferents punts de la geografia contribueixen a una millora del panorama teatral.

Aquest fet contrasta amb els recursos limitats que es dediquen a professionalitzar els espais. Si agafam les dades del mateix anuari, es reflecteix com a les Balears s'han creat tres nous espais els darrers cinc anys. A més, en una escala quantitativa, la proporció d'espais escènics per habitant en relació amb altres comunitats és alta. Seria diferent analitzar el funcionament i la programació d'aquests espais, molts dels quals només en tenen puntualment i no disposen de personal estable per al seu funcionament.

A les dades sobre companyies de teatre per comunitat, a les Balears han augmentat els darrers cinc anys de 87 a 102, i els festivals, de 14 a 16. La visió sobre aques-

2. Disponible a: www.culturaydeporte.gob.es/dam/jcr:a51b4916-fc36-4898-b9f6-e7380e21b114/anuario-de-estadisticas-culturales-2022.pdf.

tes dades es completa amb les de nombre d'actuacions i públic assistent, que quasi s'han triplicat en cinc anys (909 el 2021) però que només arriben a l'1 % del total de les representacions fetes a tot l'Estat.

11.3.3. MÚSICA

Des de la fi de la pandèmia, el panorama musical de les Illes ha estat dels més actius en tots els gèneres i formats. El 2022 es reflectia amb entrades exhaurides a diferents festivals, com el Mallorca Live, o a concerts tan significatius com el retorn als escenaris del grup Antònia Font, que actuà a Inca després del Primavera Sound de Barcelona. Com s'ha apuntat al principi, tant el públic com el sector valora els nous festivals a l'aire lliure, alguns programats en entorns rurals, com el Mobofest i el Canet Rock.

També en jazz (Alternatilla, Alcúdia Jazz...) i clàssica (programació de l'Orquestra Simfònica, festivals a diferents municipis de les Illes) s'ha recuperat l'activitat amb gran afluència de públic, i és un fet que respon, com ja s'ha dit en alguna ocasió, al fet que la formació i la pràctica musical són esteses entre la ciutadania. Això no passa amb tanta força en altres camps de les arts, com per exemple les arts plàstiques.

11.3.4. PATRIMONI CULTURAL

L'*Anuario cultural* recull les dades de la protecció del patrimoni cultural, que en el cas de les Illes Balears inclou més de cent noves proteccions en cinc anys. Quant al patrimoni arqueològic, destaca l'augment

d'activitat tant de recerca i conservació com de difusió.

A Menorca, el 2022 es continua amb la preparació de la candidatura de Menorca Talaiòtica, que havia de culminar a Rússia, però, malauradament, no es produeix la trobada de la Unesco en què s'havia de prendre l'acord final a causa del conflicte amb Ucraïna.

11.3.5. ARXIUS

Cal destacar l'aprovació de la Llei 6/2022, de 5 d'agost, d'arxius i gestió documental de les Illes Balears, un text que actualitza els aspectes normatius en la matèria per adaptar-los als nous temps, com també a l'administració digital.

En aquesta matèria, continua l'endarreriment en digitalització i accés a la informació a les institucions de les Illes, tot i que iniciatives com la Plataforma d'Arxius Històrics de les Illes Balears, promoguda per la UIB, contribueixen a la millora de la situació, ja que facilita la digitalització d'arxius en ajuntaments petits i la inclusió en un únic repositori.

11.3.6. MUSEUS

Les xarxes de museus de les diferents illes són les grans oblidades de la gestió patrimonial de les Balears, com també dels fons europeus que s'han assignat a les Illes. En alguns casos puntuals que mereixen menció, trobam museus que exerceixen el rol que els pertoca: el de referent en què emmirallar-se identitàriament i patrimonialment, però

també en valors. En són exemple el Museu de Menorca, el Museu de Manacor i el MAEF a Eivissa, entre d'altres, i ho aconsegueixen, sovint, més per la voluntat dels seus gestors i el suport de la comunitat, que pels recursos adequats que s'hi destinen. Es tracta d'una gran assignatura pendent.

A part dels projectes assenyalats abans del museu Es Baluard, és destacable el projecte expositiu «El gust de Menorca», del Museu de Menorca, que, a part de l'interès en si mateix, és un exemple de com una exposició permet explorar els continguts amb nombroses activitats fora del museu, en aquest cas sobre la gastronomia de l'illa, el paisatge i la resta de tipologies del patrimoni cultural.

11.3.7. ARTS PLÀSTIQUES

El 2022 també ha estat de preparació de nous projectes, com el Centre Internacional de Fotografia Toni Catany, a Lluçmajor, per part del Govern, que s'inaugura a inicis del 23. També s'inicia la rehabilitació de Can Junyer, a Lluçmajor, que ha d'esdevenir un centre de creació. Per part del Consell i de Mallorca Literària, finalitzaren les obres del centre Blai Bonet, a Lluçmajor, que resta pendent de la seva obertura.

En relació amb els projectes existents, a part dels ja assenyalats, el Taller 6A d'obra gràfica celebrà el 40è aniversari amb una exposició de gravats de Maria Fortuny. A Formentera, se celebrà amb gran èxit de convocatòria l'edició anual de Formentera Fotogràfica. A Eivissa, la mostra Zush a Eivissa del MACE revisà un episodi rellevant de les seves arts plàstiques.

11.3.8. EL CONSUM CULTURAL

Aquest any, l'Ibestat ha publicat dades culturals referents al període 2021-22 (no es recullen cada any) i consisteixen en un compendi de dotze preguntes a ciutadans i ciutadanes de més de 15 anys. En les d'aquest període, hi descobrim que només un 12 % de la població major de 15 anys visita habitualment museus o monuments i que un 14 % ho fa assisteix amb una certa freqüència al teatre (vegeu el **quadre III-11.2**).

11.4.

CONCLUSIONS

La gestió de la cultura a les Illes Balears arrossega un endarreriment considerable, fruit de la consideració secundària que ha rebut.

La manca de dades n'és un reflex. No es pot fer un bon pla de cultura per a les Illes sense una anàlisi prèvia i continuada de cadascun dels sectors culturals i dels hàbits i les necessitats de la ciutadania.

Cal modernitzar estructures i maneres de fer. S'han de planificar i aportar els recursos perquè la cultura pugui desenvolupar-se amb normalitat, sobretot en museus, arxius i en les arts escèniques. És necessari disposar de tècnics de patrimoni als ajuntaments, d'arxivers professionals i bibliotecaris formats. Cal digitalitzar patrimoni i posar-lo a l'abast de la ciutadania.

QUADRE III-11.2. PERCENTATGE DE PERSONES DE 15 O MÉS ANYS SEGONS L'ASSISTÈNCIA O VISITA A MUSEUS, EXPOSICIONS, GALERIES D'ART, MONUMENTS, JACIMENTS ARQUEOLÒGICS I EL TEATRE (2022)

	Exposicions	Galeries d'art	Monuments	Museus	Jaciments arqueològics	Teatre
En els darrers tres mesos	7,2 %	4,8 %	14,0 %	11,3 %	6,8 %	3,1 %
Entre tres mesos i un any	4,6 %	4,1 %	6,3 %	6,2 %	5,1 %	4,0 %
Fa més d'un any	62,5 %	53,2 %	63,4 %	65,1 %	62,3 %	40,8 %
Mai o gairebé mai	25,6 %	37,9 %	16,2 %	17,4 %	25,9 %	52,1 %

Font: Ibestat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Enquesta d'Hàbits i Pràctiques Culturals a Espanya 2018-2019

Contrasta, de cada vegada més, la manera de fer de la iniciativa privada quan disposa dels recursos per dur a terme projectes de qualitat i els projectes públics. De fet, aquest contrast deixa en evidència el potencial de les Illes Balears en tots els àmbits (patrimoni cultural, creació, museus o arts escèniques), la qual cosa demostra que tot

el que s'hi inverteix reverteix en la societat de manera exponencial.

Finalment, des del sector privat s'ha de combatre la precarietat laboral i cercar eines per a l'estabilitat i sostenibilitat dels llocs de feina que es generen.